AARON NIMZOVICI

SISTEMUL MEU ŞAHIST

Tehnica jocului poziţional

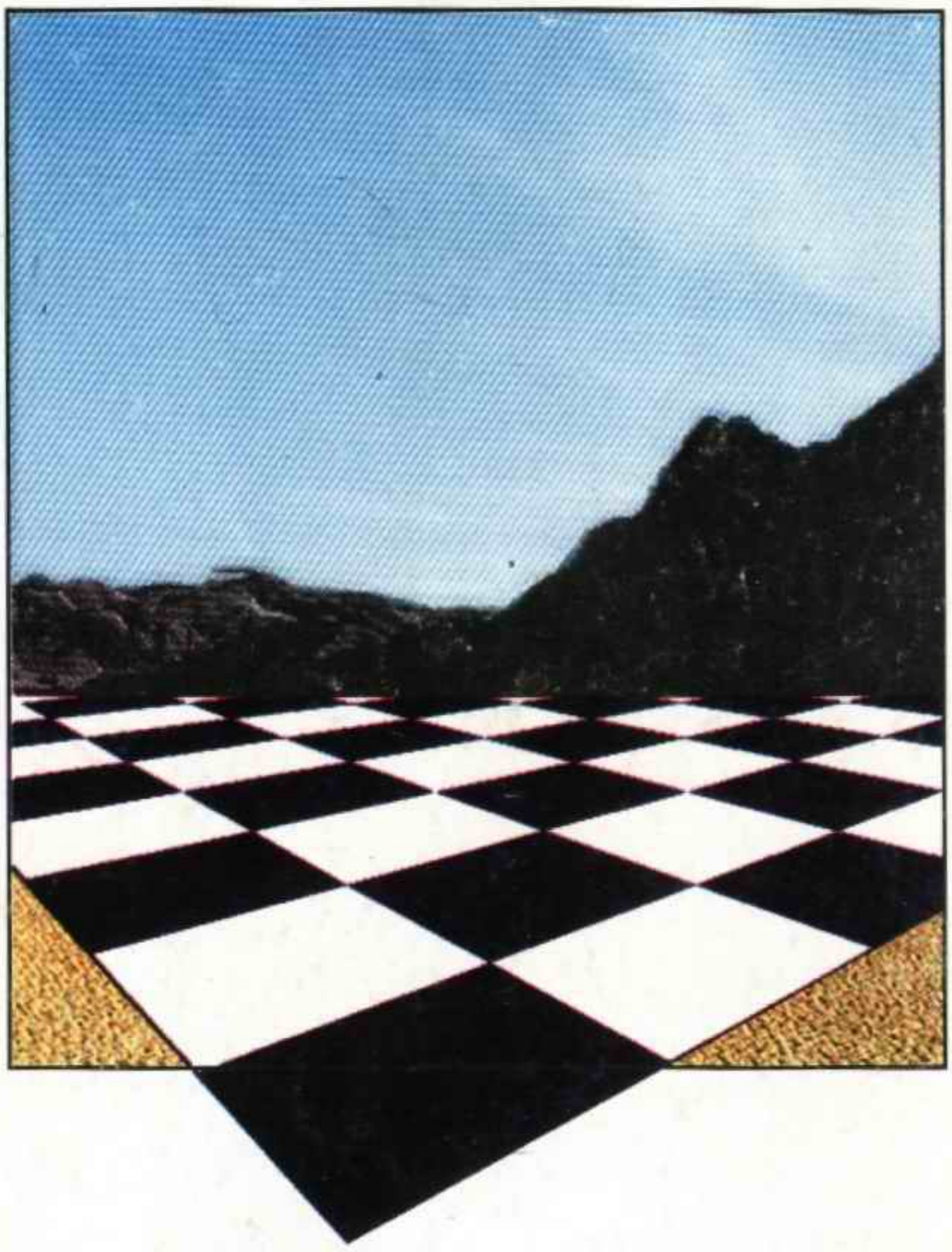

2

EDITURA
ŞAH PRESS

Nimzovici a studiat filozofia la Universitatea din München... Primind încă de mic o excelentă educaţie şi având o inteligenţă pătrunzătoare, putea să se afirme în orice domeniu de activitate. Spre norocul iubitorilor de şah din întreaga lume, şi-a folosit puterea de muncă şi forţa analitică pentru fundamentarea ştiinţifică a jocului de şah...

Un lucru e sigur: Nimzovici a fost adevăratul părinte al şahului modern. Alehin şi Reti au contribuit mai târziu la adâncirea lui, dar onoarea pentru cristalizarea conceptelor şi, de asemenea, primii paşi pornesc de la Nimzovici.

Ed. Sushier

Sistemul meu ISBN 973-96820-0-6
Tehnica jocului poziţional ISBN 973-96820-4-9

Lei 5500

AARON NIMZOVICI

SISTEMUL MEU ŞAHIS

VOLUMUL II

TEHNICA JOCULUI PC

Ediţie îngrijită de
VLADIMIR MACOVESCU
şi
CRISTIAN PALAMAR

Editura Şah Press
Bucureşti 1995

Corectura: Emil Stan
Redactor: Anca Şolca

© Editura Şah Press, 1995

SISTEMUL MEU — ISBN 973 - 96820 - 0 - 6
VOL. II TEHNICA JOCULUI POZIŢIONAL — ISBN 973 - 96820 - 4 -9

Cuprins

Cuvânt înainte 5

1. Jocul poziţional

1.1.Relaţiile dintre elementele strategiei şi jocul poziţional 7

1.2. Câteva idei preconcepute care afectează înţelegerea corectă a jocului poziţional 8

1.2.1. Obsesia activismului dezlănţuit 8

1.2.2. Supraevaluarea dilctantă a principiului acumulării micilor avantaje 10

1.3. Profilaxia poziţici este mai importantă decât acumularea de mici avantaje 11

1.4. Mobilitatea generală a masei de pioni, ideea de bază a jocului poziţional 16

2. Centrul

2.1. Insuficienta supraveghere a câmpurilor centrale este o greşeală tipică, repetată adesea 19

2.2. Despre centralizarea sistematică a pieselor 25

2.3. Abandonarea centrului 30

2.4. Exemple ilustrative 34

2.5.Schemă recapitulativă 39

3. Pionii dubli şi limitarea mobilităţii

3.1. Limitarea mobilităţii în poziţii cu pioni dubli 40

3.2. Adevărata forţă a pionilor dubli 42

3.3. Structuri tipice cu pioni dubli 43

3.4. Limitarea mobilităţii şi mutările neaşteptate de turn 54

3.5. Lupta contra unei majorităţi de pioni 60

3.6. Analiza diferitelor forme tipice de luptă 62

3.7. Partide ilustrative 67

4. Isolanul şi descendenţii săi

4.1. Introducere 74

4.2. Forţa dinamică a isolanului 75
4.3. Isolanul, o slăbiciune în finalul partidei 75
4.4. Isolanul, armă de atac în jocul de mijloc 77
4.5. Care cazuri sunt favorabile albului şi care negrului 78
4.6. Despre reflectarea unor slăbiciuni ale isolanului pe flancul damei 79
4.7. Perechea de pioni izolaţi 81
4.8. Perechea de pioni atârnaţi 82
4.9. Partide ilustrative 87

5. Perechea de nebuni

5.1. Forţa relativă a nebunului şi a calului 90
5.2. Nebunii Horwitz 92
5.3. Ajutorul acordat pionilor care înaintează şi care limitează mobilitatea cailor adverşi 93
5.4. Limitarea mobilităţii cailor adverşi realizată simultan cu lupta împotriva unei majorităţi de pioni 95
5.5. Perechea de nebuni în final 96
5.6. Unele dezavantaje ale perechii de nebuni 98

6. Supraapărarea

6.1. De ce trebuie protejate câmpurile puternice 99
6.2. Supraapărarea câmpurilor centrale 101
6.3. Supraapărarea centrului ca măsură de consolidare a poziţiei regelui 104
6.4. Lichidarea propriilor pioni slabi 106

7. Manevrele îndreptate împotriva slăbiciunilor adverse

7.1. Componentele logice succesive ale unei manevre 110
7.2. Terenul. Legea manevrării. Axa de manevrare. 110
7.2.1 Un pion slab va fi supus atacului pe o coloană sau pe linia a 7-a . 112
7.2.2. Cum vom ataca două slăbiciuni de pioni 113
7.2.3. Regele ca slăbiciune 114
7.3. Jocul combinat pe ambele flancuri 115
7.4. Manevrarea în condiţii dificile 118
7.5. Partide ilustrative. 119
7.6. Două finaluri pentru... final 125

Cuvânt înainte

Aaron Nimzovici s-a născut la Riga în 1886. A învăţat să joace şah la opt ani de la tatăl său, un om cu o vastă cultură. Deşi Riga era un oraş cu o puternică viaţă şahistă şi tânărul Nimzovici şi-a petrecut mult timp în mijlocul şahiştilor, putem spune că abia de la vârsta de 17 ani a început să manifeste un interes serios pentru jocul de şah.

A fost impresionat de Steinitz, Morphy şi Anderssen. A aprofundat concepţele Şcolii lui Tarrasch şi a urmărit cu atenţie partidele lui Cigorin, idolul şcolii ruse de şah. Dar cel mai mult a învăţat de la el însuşi.

Un moment important al carierei sale şahiste l-a constituit plecarea în Germania, la studii universitare. Aici, a avut ocazia să-i vadă jucând pe marii şahişti ai timpului şi să încrucişeze spadele cu tinerii maeştri , Spielmann, Vidmar, Tartakower, Rubinstein etc. Deşi la aceste turnee nu obţine rezultate deosebite, acum îşi începe elaborarea Sistemului care îl va face faimos.

În 1906, după victoria de la München, putem consideră că a ajuns un maestru de prim rang. În anii următori, îşi anunţă opoziţia faţă de Şcoala lui Tarrasch care domina teoriile şahiste ale timpului, deoarece consideră că anumite probleme şahiste, de o extremă dificultate, nu pot fi simplificate şi popularizate în maniera în care o făcea acesta.

Anul 1913 a fost decisiv pentru cariera sa şahistă. Acum, publică câteva articole despre „ Sistemul“ său şahist şi lansează un puternic atac la adresa Şcolii lui Tarrasch.

Ideile lui Nimzovici au lăsat la început o slabă impresie: adversarii săi, fie declarau că şi-a inventat sistemul pentru a-şi ascunde ignoranţa în teoria deschiderilor, fie se năpusteau asupra lui la tabla de joc pentru a-i dovedi contrariul. Situaţia s-a schimbat abia atunci când s-a văzut că tinerii jucători: Alehin, Reti, Tartakower ş.a. au primit cu simpatie noile idei şi le-au găsit loc în partidele lor din turnee.

În timpul primului război mondial, îşi întrerupe activitatea şahistă. O va relua abia în 1920 obţinând,după anul 1925, o serie de succese notabile în turneele la care a participat. Tot în acest an (1925) îi apare lucrarea „Sistemul meu“ care va

cunoaşte o largă popularitate şi va avea o profundă influenţă oriunde a fost tradusă. Moare în anul 1935, în vârstă de numai 48 de ani, fără a se putea bucura pe deplin de modul în care ideile sale s-au răspândit în întreaga lume şahistă.

Teoriile sale, inovaţiile, comentariile despre lupta şahistă au deschis noi perspective jucătorilor de şah. Noile linii de joc din Indiana Nimzovici, Apărarea Franceză, Apărarea Caro-Kann, Apărarea Nimzovici şi din alte deschideri sunt folosite cu succes şi de maeştriicontemporani.

Ce este atât de remarcabil la „Sistemul meu"?

Priviţi tabla de joc şi rememoraţi elementele şi mecanismele strategice. Fiecare vi se va părea evident, logic, inevitabil. Acest fapt reprezintă însă măsura talentului de filozof al şahului pe care l-a avut Nimzovici. Importanţa centrului şi a centralizării, cum se deschide o coloană, cum se folosesc liniile a 7-a şi a 8-a, puterea unui pion liber, cum să tratezi finalul de partidă, utilizarea legării, importanţa lanţurilor de pioni, slăbiciunea pionilor dubli, limitarea mobilităţii, prevenirea, supraapărarea, manevrele îndreptate împotriva slăbiciunilor adverse sunt lucruri pe care le cunoaştem, însă Nimzovici a fost primul care a reuşit să le sistematizeze şi să le explice pe înţelesul tuturor. Talentul lui de profesor a rămas negalat: umorul de care dă dovadă, modul în care îşi argumentează ideile fac ca fiecare pagină din această lucrare, unică în istoria şahului, să fie citită cu plăcere.

Editura.

1. Jocul poziţional

1.1 Relaţia dintre *elementele strategiei* şi *jocul poziţional.*

Concepţia mea despre *jocul poziţional*, după cum vă veţi putea convinge în curând, se bazează , în cea mai mare parte, pe principiile stabilite deja în primul volum al cărţii, unde am studiat *elementele strategiei.*

Această afirmaţie se referă, în primul rând, la *centralizarea* şi la *limitarea mobilităţii.* Legătura dintre aceste noţiuni are avantajul de a-i conferi lucrării o continuitate structurală care nu poate fi decât în interesul cititorului. Ar fi însă greşit să se creadă că înţelegerea *jocului poziţional* nu prezintă şi alte dificultăţi care trebuie învinse.

În primul rând, capitolele dedicate *jocului poziţional* conţin şi alte idei decât cele întâlnite până acum, cum ar fi de exemplu „*supraapărarea*", teoric pe care noi am descoperit-o, sau foarte dificila „*strategie a centrului*".

În al doilea rând, aplicarea principiilor pe care deja le-am învăţat într- un context nou — jocul poziţional — este în sine destul de dificilă. Gradul de dificultate este asemănător cu cel căruia trebuie să-i facă faţă un compozitor care încearcă să adapteze o sonată pentru vioară pentru a putea fi interpretată de o întreagă orchestră. Oricât ar rămâne neschimbate tema şi motivele, întregul trebuie să câştige în amploare şi profunzime.

Să ilustrăm cele spuse cu un exemplu concret. *Limitarea mobilităţii. În Elementele strategiei,* domeniul de aplicare a acestui principiu era relativ restrâns, aplicându-se pionului liber care devenea obiect de blocadă sau unui lanţ de pioni inamic care trebuia oprit să înainteze. În „jocul poziţional", *limitarea mobilităţii* capătă o extindere impresionantă putând acţiona şi la nivelul unui flanc întreg. În partidele în care una dintre părţi desfăşoară asemenea operaţiuni în forţă (vezi partida mea contra lui Johner, Dresda 1926 pag. 71), întreaga tablă de şah, cu ambele aripi şi cu toate câmpurile, poate prelua tema.

Al doilea caz este la fel de interesant pentru cititor. Aici tema atinge dimensiuni epice, fiind precedată de o serie de mutări şi manevre aparent fără nici un scop. Aceste manevre cores-

pund într-un fel acompaniamentului dintr-o lucrare muzicală. Mulţi nu le consideră necesare (acompaniamentul şi manevra), ci rezultat al decadenţei artei. În realitate, aceste manevre reprezintă singura cale *strategică* (subliniez strategică şi nu psihologică) de transformare decisivă a unui mic avantaj de spaţiu şi a urmării sale directe reprezentate de gradul mai mare de mobilitate în manevrarea figurilor de pe un flanc pe altul.

1.2. Câteva idei preconcepute care afectează înţelegerea corectă a jocului poziţional.

1.2.1. Obsesia activismului dezlănţuit.

1.2.2. Supraevaluarea dilctantă a principiului acumulării micilor avantaje.

Se întâlnesc mulţi amatori cărora jocul poziţional nu le spune nimic. Douăzeci de ani de experienţă în predarea şahului m-au convins că acest handicap poate fi înlăturat uşor, deoarece, în majoritatea cazurilor, este rezultatul unei abordări greşite din punct de vedere psihologic a subiectului.

Îmi menţin părerea că nu este nimic misterios în *jocul poziţional* şi că fiecare amator care a studiat *elementele strategiei* poate să înţeleagă uşor spiritul acestei metode de joc. Pentru aceasta este suficient:

a.) să renunţe la păreri preconcepute.

b.) să respecte principiile expuse în această carte.

1.2.1. O greşeală de concepţie larg răspândită printre amatori este aceea că *fiecare mutare trebuie să aibă un rezultat imediat*: în consecinţă, jucătorul va căuta numai mutări care ameninţă ceva sau mutări care posedă o amenințare; mutările de aşteptare, de manevrare, de aranjare a propriilor figuri nu vor fi luate în calcul.

Mutările poziţionale, în opinia mea, nu sunt nici ofensive, nici defensive, ci sunt mutări care, într-un sens mai larg, întăresc securitatea poziţiei. Pentru acest scop este necesar ca piesele noastre să intre în contact cu punctele strategice importante, proprii sau adverse (vezi în acest sens „Supraapărarea" şi „Lupta împotriva

mutărilor de eliberare ale adversarului").

Când un jucător poziţional, adică unul care înţelege cum să-şi întărească într-un sens mai profund poziţia, întâlneşte un jucător combinativ, partida se desfăşoară adeseori astfel: jucătorul combinativ atacă şi aşteaptă de la adversarul său mutări defensive sau de contraatac; el rămâne descumpănit dacă jucătorul poziţional va alege o mutare care nu se încadrează în cele două categorii. O asemenea mutare îi pune piesele, într-un mod sau altul, în contact cu un câmp cheie şi duce la fortificarea poziţiei şi la prăbuşirea atacului advers.

Un efect similar îl poate avea chiar o mutare care protejează un câmp neatacat încă. Un jucător poziţional protejează un câmp cheie „ nu numai de dragul lui, ci şi pentru că ştie că piesa pe care o foloseşte pentru apărarea lui va câştiga în forţă prin contactul nemijlocit cu acesta (aspectul va fi detaliat în capitolul dedicat „supraapărării" vezi pag. 99)

Să analizăm acum o partidă care ilustrează admirabil concepţia greşită la care m-am referit. Am avut piesele albe împotriva unui binecunoscut amator care, deşi nu era un jucător slab, avea despre partida de şah o concepţie simplistă, crezând că aceasta trebuie să decurgă numai în felul următor: unul dintre jucători face rocada mică, celălalt rocada mare, pe urmă adversarii încep să asalteze energic cu pionii poziţia regelui advers şi primul sosit câştigă:

Alb: **Nimzovici**

Negru: N.N.

Riga. 1910.

1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. d4 ed4 4. ♘d4 d6.

Această mutare este perfect jucabilă, ajungându-se la o poziţie solidă de apărare care poate fi creată prin ♘f6, ♗e7, 0-0, ♖e8 cu presiune asupra câmpului e4.

5. ♘c3 ♘f6. 6. ♗e2 ♗e7 7. ♗e3 ♗d7 8. ♕d2 a6? 9. f3 0-0 10. 0-0-0 b5?

Atacul de pioni nu pare să-şi aibă locul aici. Când mi-am auzit adversarul spunând „şi acum putem începe", mi-am dat seama că el se aştepta să răspund cu 11.g4. şi să accept lupta sub deviza „cine ajunge primul la regele advers câştigă". (vezi D1)

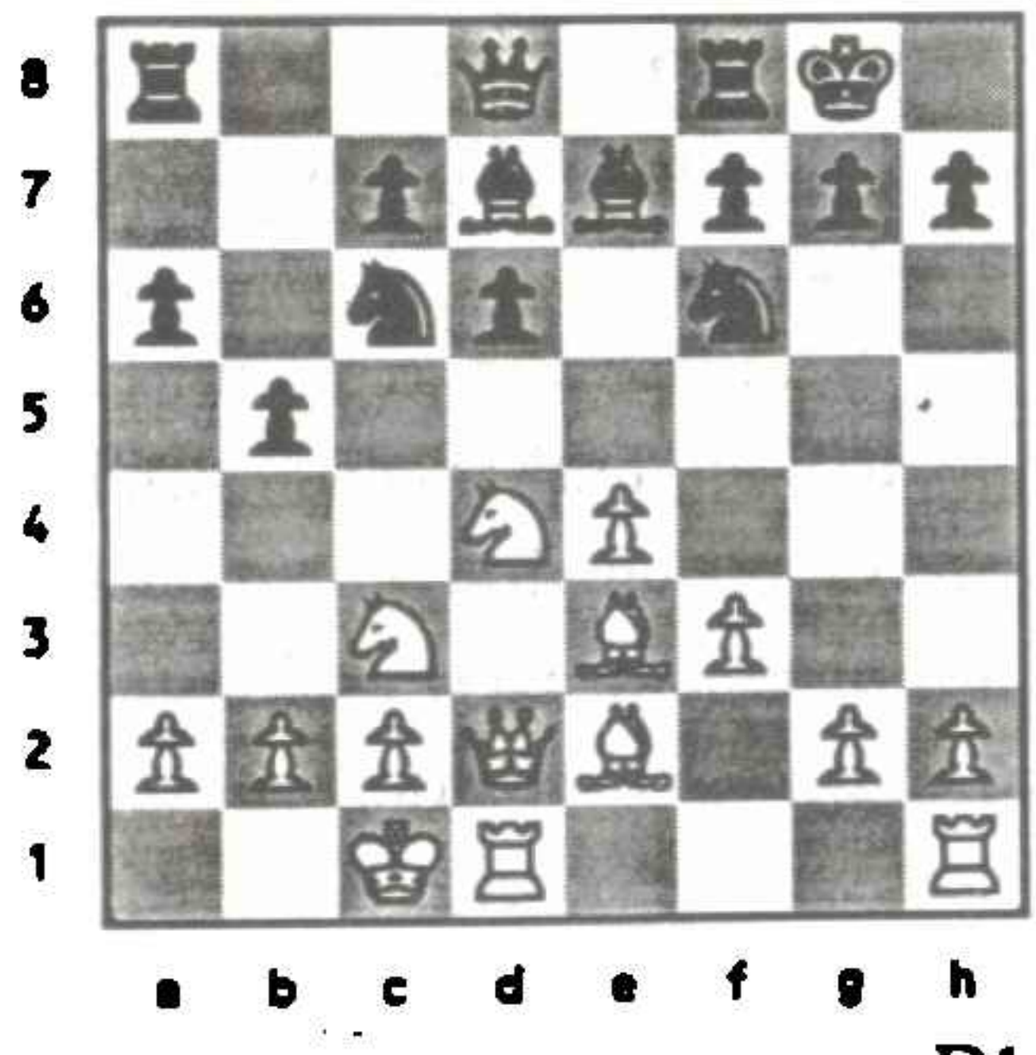

D1

Poate fi stopat atacul început cu 10...b5? printr-o mutare poziţională? Care este aceasta?

Albul a jucat, însă 11.♘d5. Cu această mutare, el a ocupat un avanpost pe coloana *d* şi a aplicat un alt principiu al jocului poziţional: *„atacurile premature pe flanc trebuie pedepsite printr-un joc ingenios în centru — străpungerea sau ocuparea acestuia“.*

A urmat 11...♘:d5 12. ed5 ♘:d4 13. ♗:d4 şi albul are o clară superioritate. El are o poziţie centralizată şi solidă pe care negrul nu o poate slăbi (De exemplu 13...♗f6 14. f4 ♖e8 15. ♗f3 urmat de ♖he1). De asemenea, flancul damei a fost „deschis“, el devenind o gravă slăbiciune în final.

Mutarea 11. ♘d5 a fost poziţională. Concepţia despre şah a jucătorului cu piesele negre a fost descrisă mai sus. Morala acestei partide este simplă. Atacul cu orice preţ nu este întotdeauna recomandabil, deşcori se pot face mutări liniştite, de întărire a poziţiei.

1.2.2. O altă concepţie cronată poate fi întâlnită şi la maeştri. Mulţi se preocupă numai de acumularea de mici avantaje pentru a le exploata în finalul de partidă, considerând că aceasta este esenţa jocului poziţional. Despre acest mod de a juca se spune că solicită o fină inteligenţă şi este pe deplin satisfăcător din punct de vedere estetic. În contradicţie cu această opinie, vreau să precizez că acumularea micilor avantaje nu reprezintă — sub nici o formă — partea cea mai importantă a jocului poziţional. Sunt mai degrabă înclinat să acord acestei metode un rol subordonat. Mai mult chiar, dificultatea acestei metode este supraestimată şi este destul de greu de văzut cum acumularea de mici avantaje poate fi numită „frumuseţe“.

Oare nu ne aminteşte acest mod de a proceda — într-un anume sens — de activitatea unui bătrân cerşetor; şi cui i-ar trece prin cap să o considere frumoasă? Pentru a conchide, putem spune că există şi alte momente care trebuie să atragă atenţia jucătorului poziţional, acestea lasă în umbră „acumulările“.

Care sunt aceste momente şi cum văd eu esenţa veritabilului joc poziţional? Răspunsul este scurt şi la obiect:

PREVENIREA

1.3. Contribuţia mea originală la înţelegerea jocului poziţional: binecunoscuta idee a acumulării de mici avantaje joacă un rol secundar. Mai importantă este PREVENIREA. Prevenirea poate fi realizată în interior şi în exterior. Creaţia mea: SUPRAAPĂRAREA. Definire şi conţinut.

După cum am remarcat deja, nici atacul şi nici apărarea nu aparţin, în opinia mea, jocului poziţional. Acesta este mai degrabă o aplicare sistematică a unor măsuri profilactice menite să prevină apariţia unor probleme nedorite. Acestea sunt de două feluri, dacă exceptăm nefericirile începătorilor. Să ne amintim că jucătorul neexperimentat trebuie să evite pierderea unui pion central, deoarece lipsa acestuia permite declanşarea unei avalanşe de pioni adverşi. Jucătorul experimentat poate, spre deosebire de începător, să găsească mijloacele necesare pentru oprirea acestei avalanşe.

Prima posibilitate se ivşte atunci când adversarul ajunge să joace o mutare de pion eliberatoare. Jucătorul poziţional trebuie să-şi aranjeze piesele, astfel încât mutarea eliberatoare să fie împiedicată. Desigur trebuie analizat fiecare caz în parte pentru a vedea dacă mutarea în cauză este cu adevărat eliberatoare, pentru că „nu tot ce străluceşte este aur".

După cum menţionam şi în articolul meu referitor la „partida modernă", multe mutări conduc numai la o deschidere nefavorabilă şi prematură a jocului, în timp ce altele trebuie considerate ca reacţii normale şi acceptate ca atare, deoarece este absurd să lupţi contra unui fenomen natural. Deşi mutările de eliberare vor fi analizate pe larg în capitolul „Limitarea mobilităţii", ne folosim de acest prilej pentru a vă mai oferi două exemple.

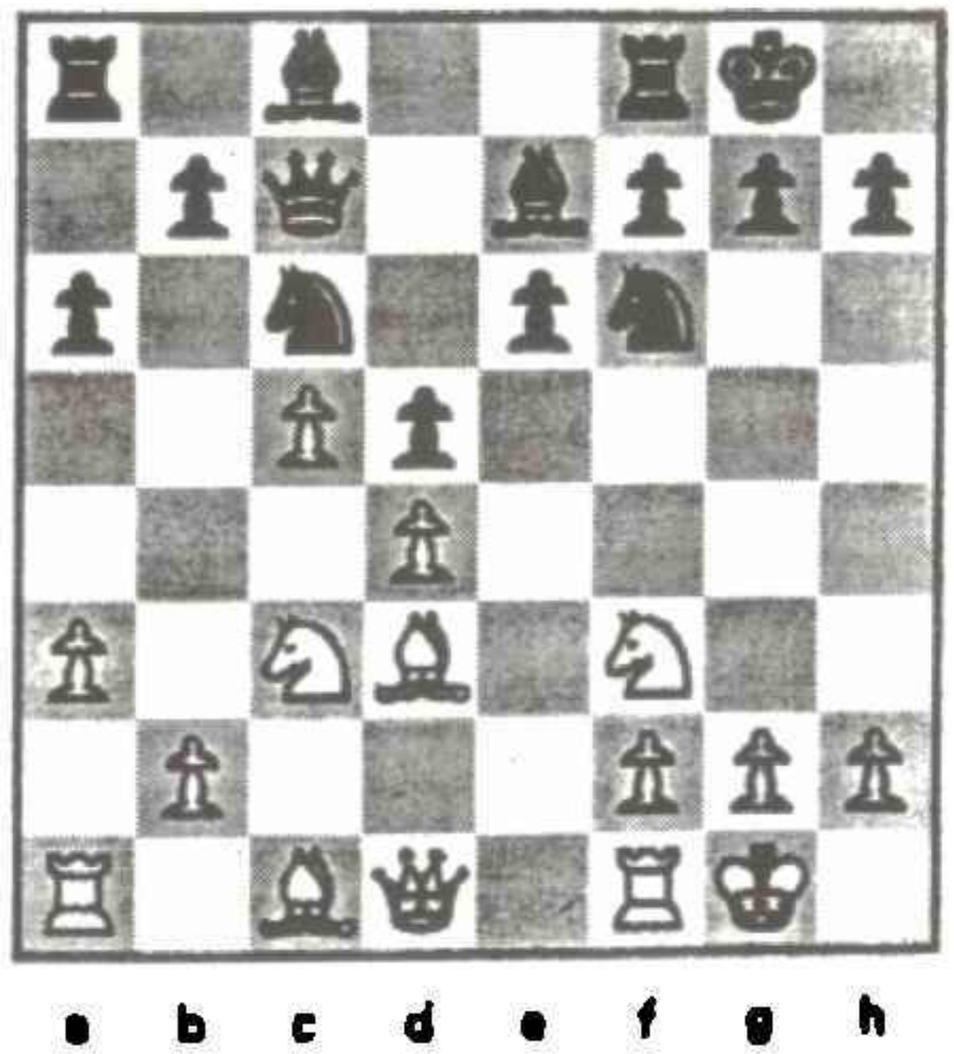

D2

Albul, jucând b4, îi permite adversarului să se elibereze cu c5. A avut dreptate?

În poziţii asemănătoare, mutarea 1...e5 este o mutare de eliberare corectă care deschide jocul înghesuit al negrului, este o operaţie activă în centru ca răspuns la un atac de flanc. Cu toate acestea, albul a jucat corect 1 b4! (în loc de 1. ♖e1) 1...e5 2. de5 ♘ :e5 3. ♗f4 ♘f3 + 4. ♕ :f3 ♕d8 5. h3. După Tad1 şi ocuparea câmpului d4 cu un cal sau nebun, poziţia albului este mult mai bună. Cauza nereuşitei operaţiunii constă în aceea că **negrului nu îi** erau suficiente tempourile **avute pen**tru eliberarea poziţiei.

Al doilea exemplu **este prezentat** în D3. şi ne arată că **mutările naturale** de eliberare nu pot fi împiedicate. **În** asemenea cazuri, noi **trebuie să le** îngreunăm cât mai mult, **fără a ne încă**păţâna să le facem imposibile.

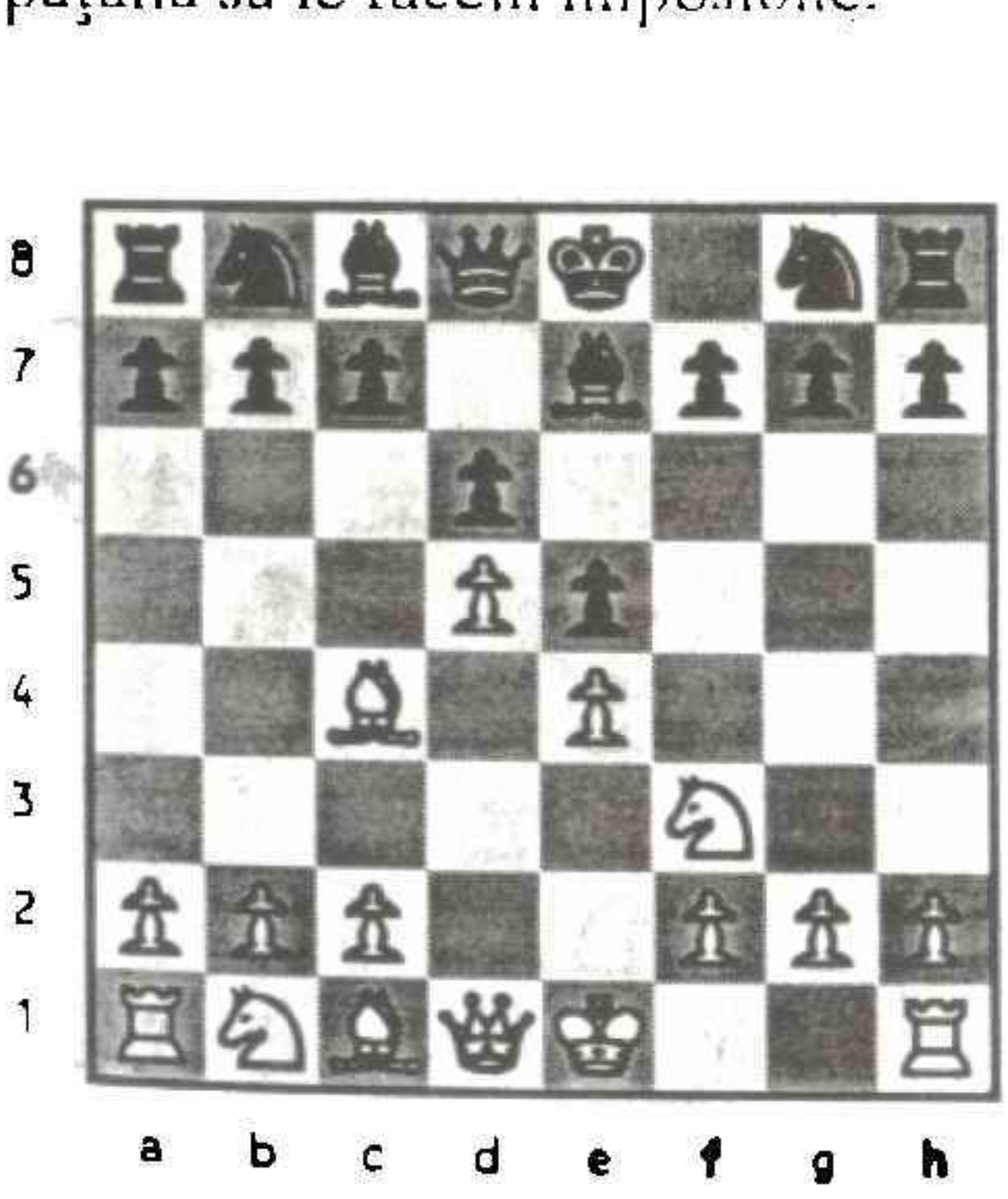

Negrul ameninţă ...f5.

D3

Poziţia a rezultat după mutările 1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗c4 ♗e7 4. d4d6 5. d5 ♘b8. Lanţul de pioni e4d5 contra e5d6 *îl determină* pe alb să joace c2-c4-c5, iar pe negru f7-f5.

Măsurile de forţă, ca de exemplu 6 ♗d3 ♘f6 7 h3 0-0 9 g4? nu corespund spiritului poziţiei. Mai natural este să se accepte inevitabilul şi să joace 6. ♗d3 ♘f6 7. c4 0-0 8. ♘c3 ♘e8 9. ♕ e2 pentru ca la 9...f5 să continue cu 10.ef5 ♗:f5 11. ♗:f5 ♖:f5 12 ♘e4.

Trebuie reţinut faptul că noi considerăm că împiedicarea mutărilor de pioni eliberatoare (atâta timp cât această operaţiune este necesară şi realizabilă) este de o mare importanţă în jocul poziţional.

Crearea de obstacole în calea acestei acţiuni, noi o considerăm ca *profilaxie exterioară.*

Mult mai grea este însuşirea noţiunii de *profilaxie interioară*, pentru că aici avem de a face cu o concepţie total nouă. Acum trebuie să explicăm un rău care niciodată nu a fost înţeles ca atare şi care poate avea, şi chiar are, un efect perturbator asupra jocului nostru. Răul constă în faptul că piesele proprii fie nu se află în contact cu câmpurile strategice importante, fie că acest contact este insuficient.

Deoarece eu văd această situaţie ca pe un rău care ne afectează jocul,

consider că propriile puncte strategice importante trebuie supraapărate. (cu alte cuvinte să fie apărate mai mult decât ar fi justificat, de numărul atacatorilor — o apărare în exces.)

Argumentele mele ar fi următoarele: punctele slabe şi mai ales cele puternice, pe scurt toate punctele pe care le putem include în categoria punctelor de importanţă strategică, trebuie să fie supraapărate. Figurile care realizează această supraapărare vor fi de două ori recompensate: protejează punctele strategice importante şi ocupă din toate punctele de vedere poziţii avantajoase. (Ocuparea punctului strategic important le va face să strălucească din nou, în toată splendoarea lor, am putea declara cu o anumită emfază).

La cele spuse până acum, trebuie să adaug două observaţii. În primul rând, amintiţi-vă că, în capitolul dedicat pionilor liberi, consideram că, în majoritatea cazurilor, câmpurile de blocadă se dovedesc bune din toate punctele de vedere. O figură amplasată corect îşi primeşte răsplata sub forma unor posibilităţi lărgite de a dezvolta operaţiuni active de pe câmpul de blocadă, exact ca în basme unde, întotdeauna, faptele bune sunt răsplătite. Ideea supraapărării reprezintă o aplicare la o scară mai mare a celor expuse atunci, după cum se poate vedea şi din exemplul următor (vezi D4).

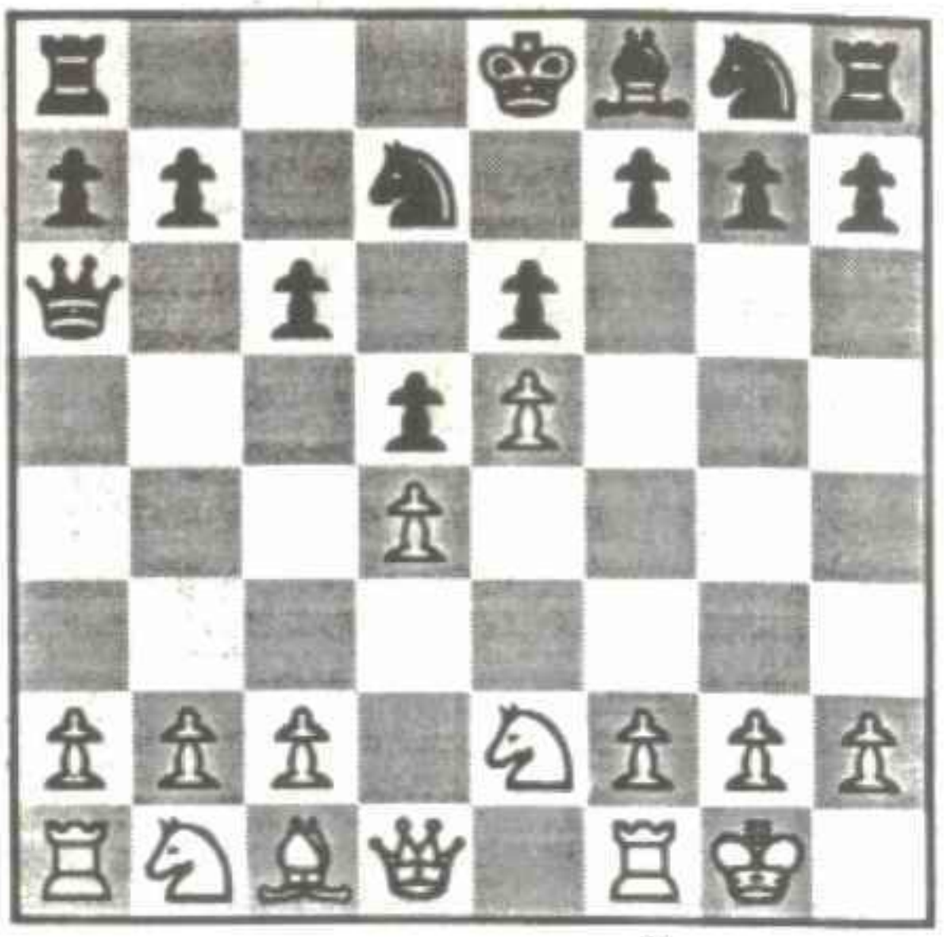

D4

Simpla apărare a pionului e5, asigurată de pionul din d4, este insuficientă atâta timp cât albul intenţionează să răspundă la ...c5 cu d:c5 şi să cedeze baza lanţului de pioni pentru a putea ocupa câmpul *d4* cu o figură. Supraapărăm acest pion astfel:

9. ♘d2. ♘e7 10. ♘ f3! ♘g6 11. ♖c1! ♗ b4 (pentru a ajunge la c7) 12. c3 ♗a5 13. ♗ f4! (un nou apărător.)

13... o-o 14. ♗g3 ♗c7 15. ♘g5 şi acum forţa interioară a supraapărării se manifestă în chip uimitor. Figurile care au asigurat supraapărarea, aparent fără viaţă ♘f3, ♗g3 şi ♖e1, desfăşoară pe neaşteptate o vie activitate.

15... ♖e8 16. ♘f4 ♘h8 17. ♕g4 ♘f8 18. ♖e3! b6. Ceva mai bine era 18...♗d8.

15 ♘h5 ♘hg6 20 ♖f3 ♖e7. (vezi D.5.)

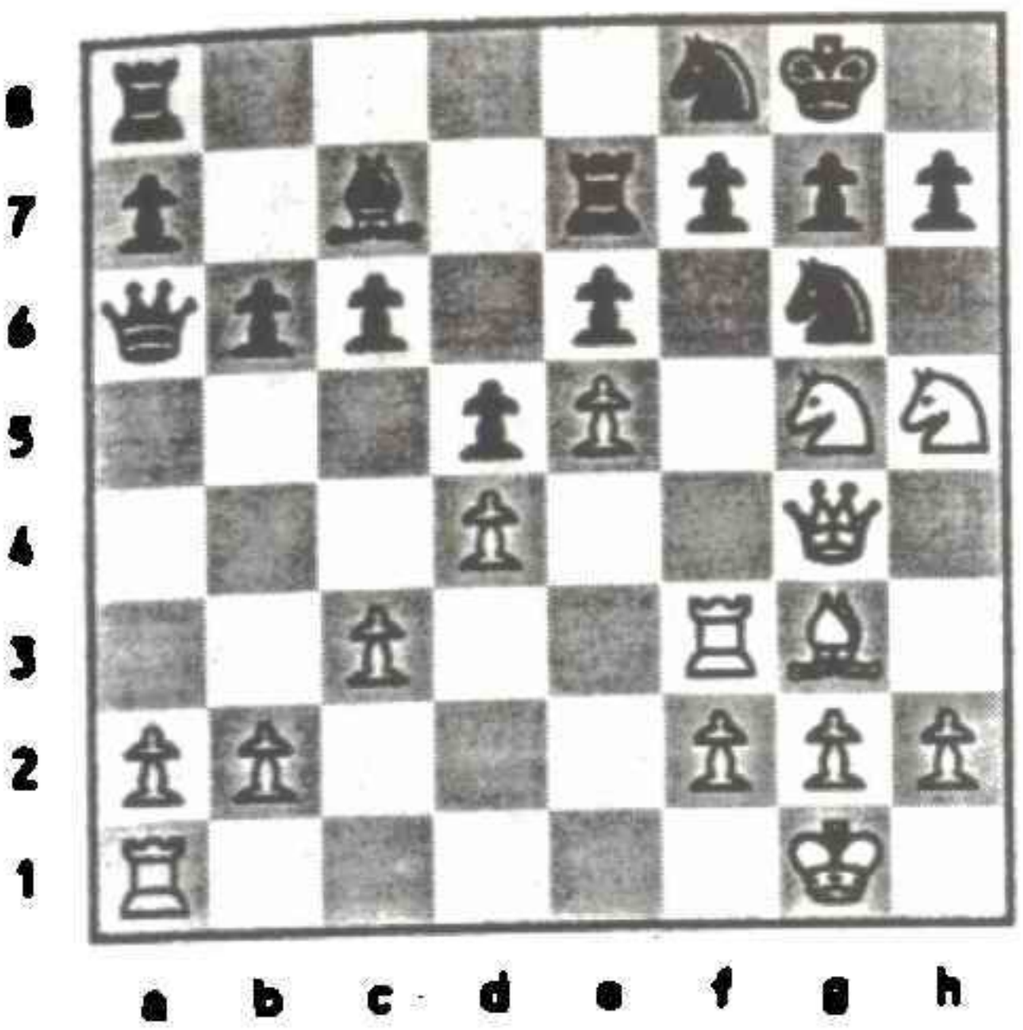

D5

Urmările supraapărării
Calul alb a părăsit câmpul f3
pentru un loc mai bun la g5.

21. ♘f6+ ♔h8 şi albul câştigă după:

22. ♘f:h7 ♘:h7 23. ♘ :f7+ ♖:f7 24. ♖:f7 etc.

Ideea a fost următoarea: în urma supraapărării unui câmp strategic important, răsplata a venit sub forma măririi razei de activitate a pieselor angajate în această acţiune care au putut desfăşura cu succes acţiuni active împotriva regelui advers.

Ne limităm la încă un exemplu, deoarece — supraapărării — cu toate detaliile necesare, îi vom consacra un capitol întreg.

Alb: **Nimzovici.**
Negru: **Alehin.**
Baden Baden 1925.

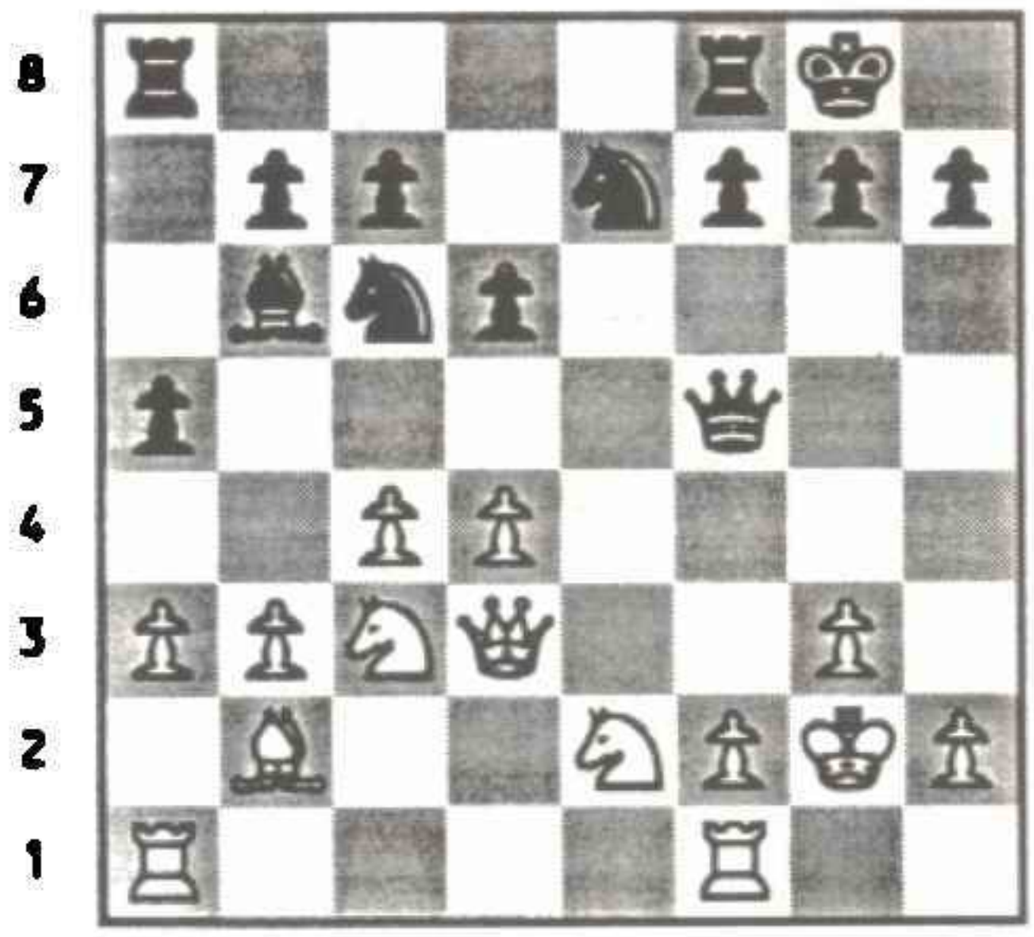

D6

Ultima mutare a lui Alehin a fost ♕f5. După 15. ♖ad1 ♖ac8 (cum s-a jucat în partidă) care punct urmează să fie supraapărat?

Ca răspuns la 15. ♖ad1 ♖ ae8 albul a jucat 16 ♖d2! urmat de 17. ♖ fd1. De ce? Pentru că dama din d3 (şi poate pionul din d4) sunt punctele cheie în poziţia albului şi supraapărarea lor se impune. Într-adevăr, după câteva mutări, turnurile din d2 şi d1 îşi încheie cu glorie acţiunea de supraapărare.

16... ♕g5 17. ♖fd1 ♗a7 18. ♘ f4 ♘f5 19. ♘ b5 ♗b8.

A doua posibilitate. Natural că regula supraapărării se referă în special la punctele puternice, adică câmpurile centrale importante, care sunt protejate de cele mai multe ori, la câmpurile puternice de blocadă, la pionii liberi puternici şi aşa mai departe. În mod obişnuit punctele slabe nu trebuie supraapărate, pentru

că piesele apărătoare ar adopta poziţii pasive. Totuşi, un pion slab care formează baza unui lanţ de pioni poate şi chiar trebuie să fie supraapărat. Pentru a ilustra acest aspect, să ne întoarcem la lanţul de pioni cunoscut; d4, e5 contra d5, e6 (Vezi D.7.)

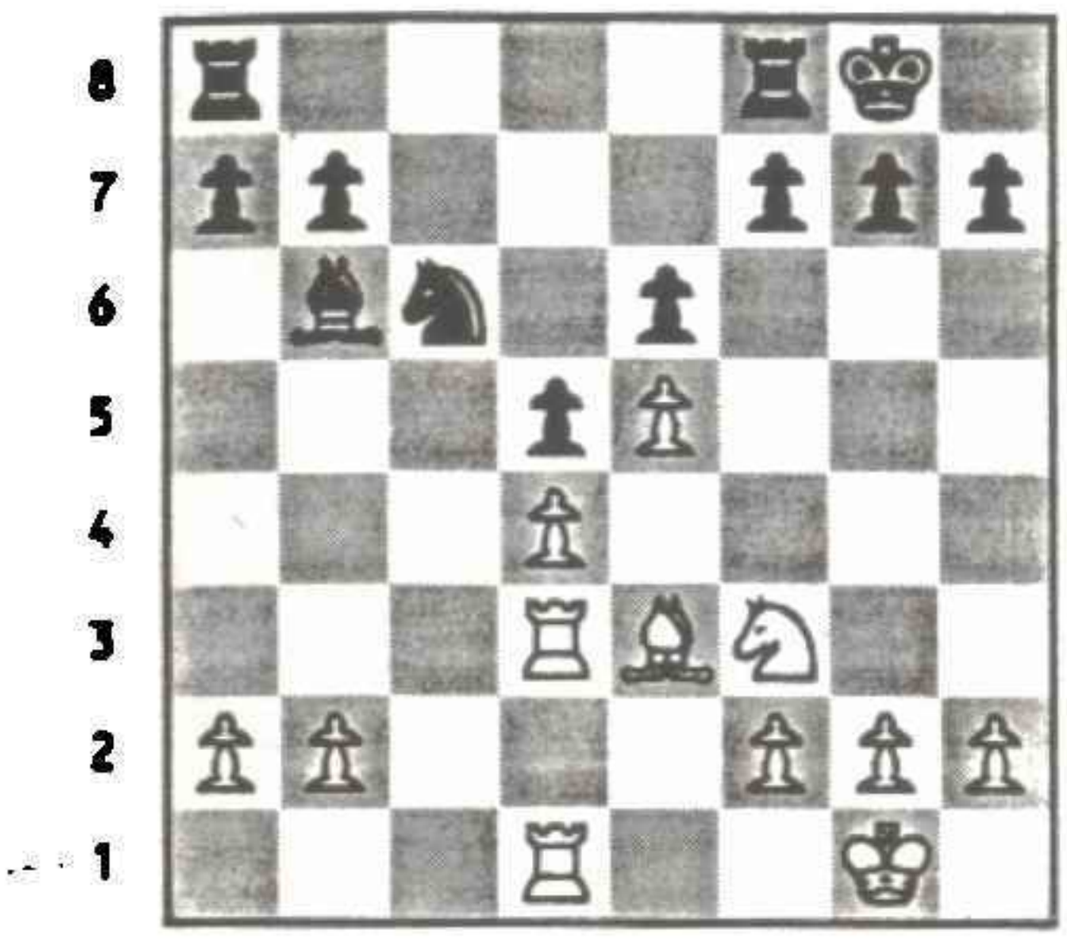

D7

Baza supraapărată de la d4 sporeşte importanţa pionului atacator de la e5. Dublarea turnurilor asigură supraapărarea şi este plină de ameninţări pentru negru.

Comparaţi această diagramă cu diagrama 8.

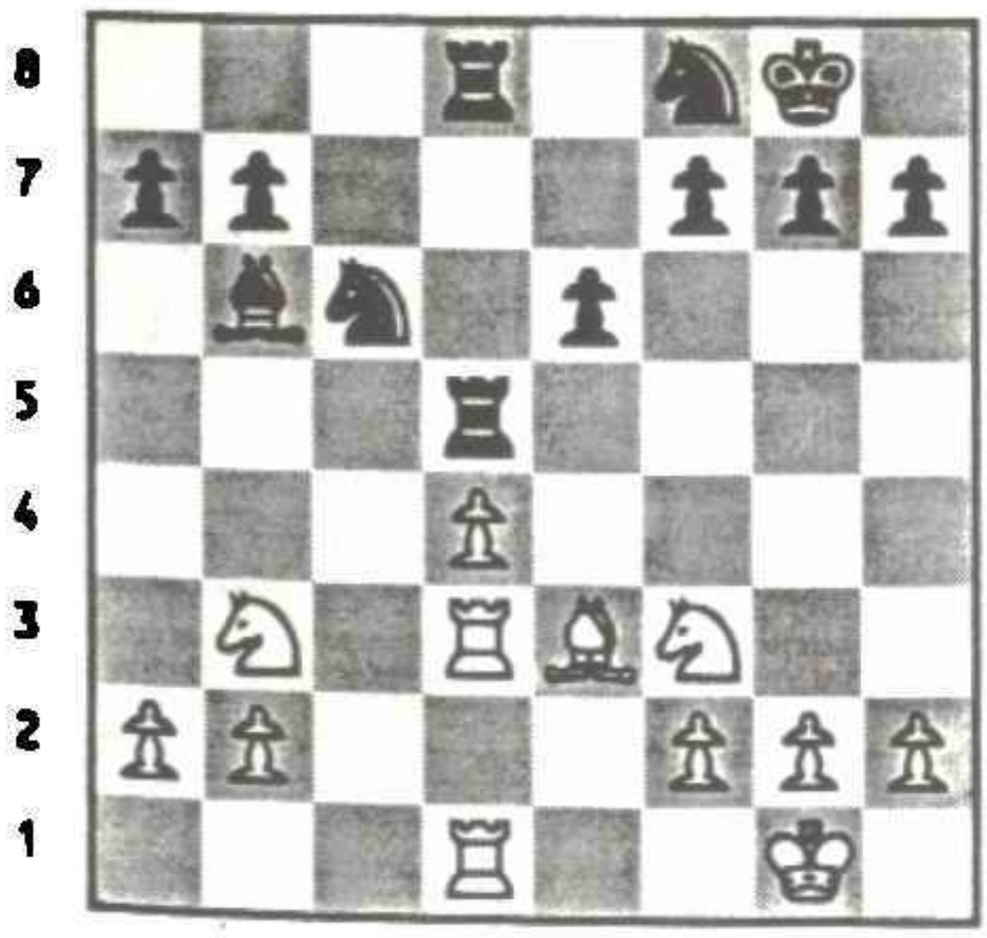

D8

Aici turnurile dublate în apărare nu asigură o supraapărare, ci ocupă poziţii pasive, de apărare.

În D7 turnurile protejează baza slabă a lanţului de pioni (orice bază a unui lanţ de pioni este într-o anumită măsură slabă). Totuşi, această protecţie asigură o poziţie bună şi pionului de la e5, deoarece, după cum ştim, întărirea bazei asigură întărirea întregului lanţ. Cititorul este rugat să rejoace partida mea contra lui Tarrasch (vol I pag. 174.), în care, după o laborioasă apărare a câmpului d4, am pornit un atac puternic care m-a condus la victorie. Sufletul atacului a fost pionul e5 care îşi baza forţa şi pe apărătorul din d4 (baza lanţului de pioni).

Pe de altă parte, în poziţia din D8 nu există pionul din e5 şi rolul turnurilor din d3 şi d1 este diminuat la simpla apărare a pionului d4. Cu alte cuvinte, în acest caz, supraapărarea nu constituie punctul de plecare al unui viitor atac (spre deosebire de D7) şi, ca urmare, avem o dispoziţie pasivă a pieselor apărătoare.

Pentru a recapitula: *Teoria supraapărării se aplică, în general, numai punctelor puternice. Punctele slabe pot face apel la supraprotecţie doar în cazurile în care sunt de ajutor pentru susţinerea altor piese sau a altor câmpuri puternice.*

1.4. Alături de „prevenire“, ideea „mobilităţii generale“ a masei de pioni constituie unul din postulatele teoriei mele referitoare la jocul poziţional.

În ultimă instanţă, jocul poziţional reprezintă o luptă între mobilitatea masei de pioni pe de o parte şi tendinţa de a o limita pe de alta. În această luptă, atotcuprinzătoare, este foarte importantă ideea strategică a profilaxiei care reprezintă un mijloc important pentru atingerea scopului. De asemenea, este important să ne asigurăm mobilitatea masei de pioni, deoarece aceasta exercită un efect distrugător prin forţa ei de expansiune. Această mobilitate nu este întotdeauna afectată de un pion rămas în urmă (ca de exemplu pentru a-şi proteja camarazii). Deci, în aprecierea mobilităţii masei de pioni, trebuie să vedem mobilitatea generală şi nu mobilitatea fiecărui pion analizat în mod individual.

De exemplu, în D9 vom muta mai devreme sau mai târziu *d4* pentru a scăpa de pionul înapoiat.

Pentru început, vom juca, mult mai puternic 17.f4 ♕c7 18 c4! ♔c6 19 g4! şi albul a câştigat cu uşurinţă (vezi partida la pag. 17.)

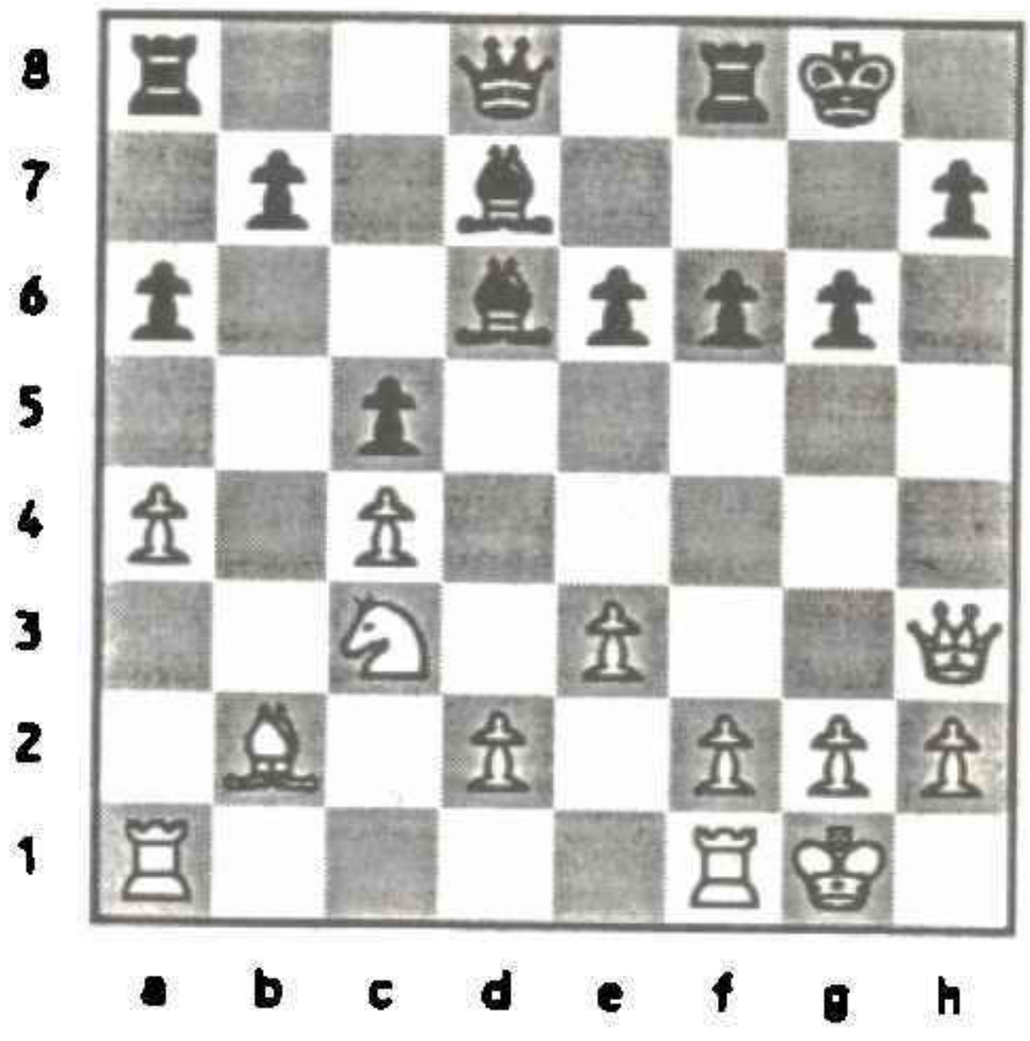

D9

Albul îşi pune în mişcare pionii. În ce mod? Lăsându-l în urmă pe unul dintre ei. Cum?

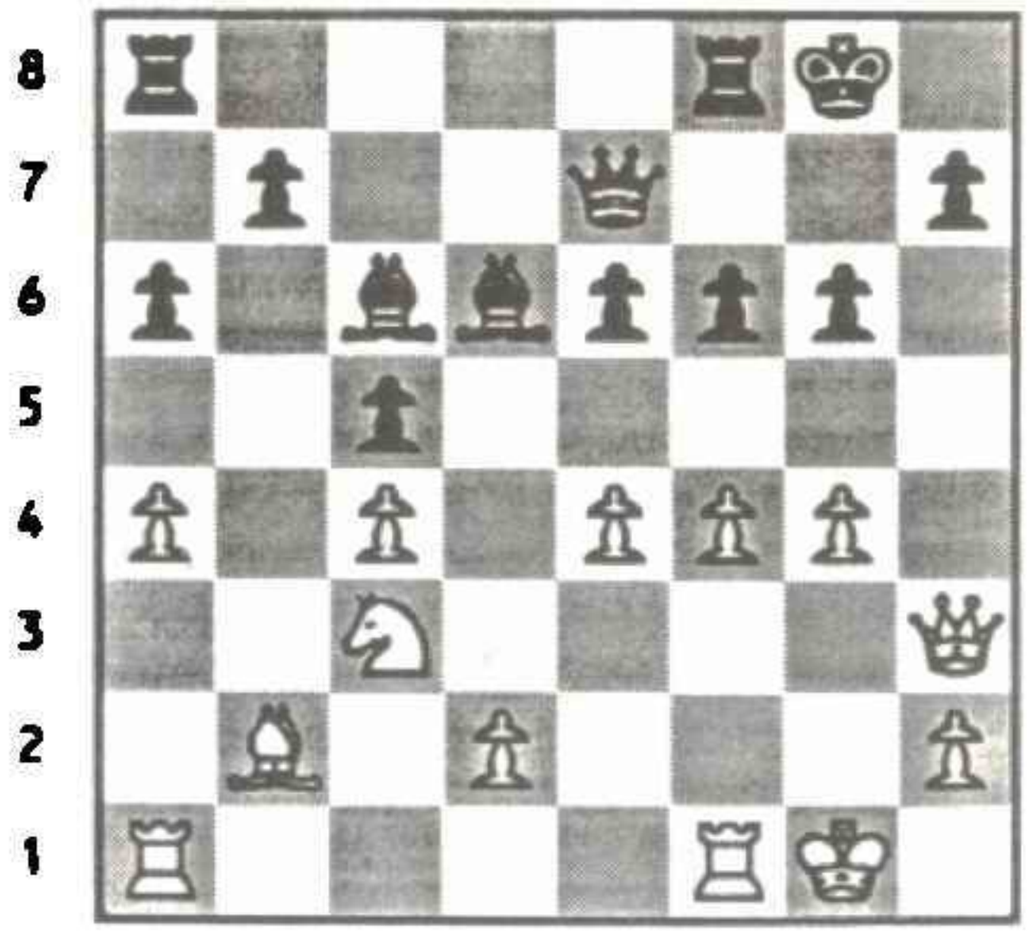

D9a

Pionii c4, f4, g4 în cooperare cu marca diagonală a1-h8 reprezintă o puternică masă de asalt.
Pionul *d* rămas în urmă va proteja (după ce ajunge la d3) pionii *c* şi *e*.

Un alt exemplu edificator îl reprezintă următoarea partidă, în care nu m-am grăbit să scap de pionul înapoiat.

Alb: **Nimzovici**

Negru: **Rubinstein**

Dresda 1926.

1. c4 c5 2. ♘f3 ♘f6 3. ♘c3 d5 4. cd5 ♘:d5 5. e4! ♘b4. 6. ♗c4 c6 7. 0-0 ♘8c6 La 7...a6 eu nu m-aş fi grăbit să joc 8. d4 deoarece după 8...cd4 9. ♕:d4 ♕:d4 10. ♘:d4 ♗c5 11. ♗e3 ♗:d4 12. ♗:d4 ♘c2! 13. ♖ad1 ♘:d4 14. ♖:d4 ♘c6 15. ♖d2 b5 urmat de ♗b7 şi ♔e7 s-ar fi ajuns la egalitate, ci aş fi jucat d3 (după a3 şi ♘4c6) şi ♗e3, mobilizându-mi piesele în vederea atacului.

8. d3 ♘d4 (altfel 9. a3.)

9.♘d4 cd4 10. ♘e2 şi albul, după înaintarea f4, obţine o masă de pioni mobilă sprijinită activ de nebunul din c4. (vom putea urmări această partidă la sfârşitul capitolului al III-lea, pag. 67).

Să sperăm că punctul nostru de vedere cu privire la pionii înapoiaţi ne va ajuta să câştigăm noi simpatii în rândurile şahiştilor. Unii cititori vor considera, fără îndoială, prea severă regula noastră privitoare la supraapărare.

„Cum — vor spune ei — înseamnă că nu poţi face nici o manevră după pofta inimii? Trebuie neapărat să aperi unele puncte misterioase care nici măcar nu sunt atacate? Acestor cititori, evaluarea mea, nu prea severă în privinţa pionilor înapoiaţi, le va servi drept consolare.

Înainte de ne îndrepta atenţia asupra acelei zone teribile, în care atât amatorii, cât şi unii maeştri sunt prinşi adesea pe picior greşit — *Centrul tablei* — să mai urmărim o partidă.

Alb: **Nimzovici**

Negru: Dr. Michel.

Semmering. 1926.

Partida ilustrează ideea „mobilităţii de ansamblu şi atinge de asemenea problema „profilaxiei" (prevenirii).

1. ♘f3 d5

2.b3 ♘f6

3. ♗b2 c5

4.e3 e6. O noutate. Negru evită dezvoltarea calului la c6, deoarece el poate fi legat cu ♗b5.

5. ♘c5 ♘bd7.

6. ♗b5 a6? ♗d6 era o mutare mai bună, deoarece se dezvolta o figură şi negrul se opunea tendinţei albului de a se întări pe diagonala b2-g7 (el doreşte să sprijine avanpostul din e5.). Prevenirea acestei situaţii se impunea. De exemplu 6...♗d6! 7. ♘:d7 ♗:d7 8 ♗:d7 + ♕:d7 9 ♗:f6g:f6 şi pionii dubli ai negrului prezintă atât avantaje

cât şi inconvcnicntc. (vczi capitolul al III-lea). Pe de altă parte şi mutarea 6...♗e7 era mai bună dccât cea din partidă.

7. ♗:d7 +♘:d7

8. ♘ :d7 ♗:d7.

9. 0-0 f6. O rccunoaştere a faptului că diagonala b2-g7 este slabă. Mcrita însă atcnţie şi planul 9 ... ♗d6. 10. ♕g4 ♕c7 urmată dc 0- 0-0.

10. c4. d:c4 Sc amcninţa 11 cd5 cd5 12♕h5 + şi 13♕:d5.

11. bc4. ♗d6.

12. ♕h5 + g6.

13. ♕h6. ♗f8.

14. ♕h3! Estc difícil de găsit un câmp mai bun pcntru damă. Mutarca e5 ar ducc doar la picrdcrca controlului asupra câmpului *d5*. De cx. 14... c5 15. ♕g3 (sc amcninţă 16.:♗c5) 15...♗g7. 16. c4 urmat dc d3 şi ♘ c3-d5. cu avantaj poziţional pentru alb.

14...♗c7.

15. ♘ c3 0-0

16.a4! Albul vrca să sacrifice activitatea pionului *d* şi să-şi construiască structura c4, f4 în carc pionul *d* ar rămâne înapoiat. Pcntru a-şi rcaliza planul, cl trcbuie să paralizczc activitatea cclor trci pioni ncgri dc pc flancul damci. Accsta cstc scopul mutării a4.

16...♗d6.

17. f4 ♕c7.

18. c4 ♗c6.

19. g4. O avalanşă de pioni care amcninţă să devină irezistibilă.

19...f5. Dacă ncgrul s-ar fi mcnţinut într-o poziţie pasivă, albul ar fi avut de ales întrc atacul direct asupra rcgelui advers şi prcsiunea asupra pionului c5. Ultimul plan s-ar fi putut rcaliza aşa: 19...♖ac8 20. ♕e3 urmată de a5, ♗ a3 şi în sfârşit îndcpărtarea ncbunului ncgru prin înaintarea e5. După mutarca din text. (19...f5), ncgrul va picrdc în urma atacului dc mat.

20. gf5 ef5 (sau 20...gf5 21. ♔f2 clc.).

21. e5. Dcdicăm amatorilor de combinaţii următoarca variantă posibilă 21 ♘ d5 (în loc de 21 e5) ♕ :c4; 22.♖ac1 ♕:c4. 23. ♘ e7 + ♗:e7 24. ♖:c7 ♖ f7 25. ♖:f7 ♕:f7 26. ♕c3 ♔f8! şi ncgrul dispune probabil de rcsurse suficiente pcntru apărare.

21...♗c7.

22. ♘ d5 ♗:d5. Dacă ncgrul şi-ar fi rctras ncbunul la b8, ar fi avut acum posibilitatea să răspundă cu 22...♕e6; cu toatc acestca, şi această mutare ar fi fost insuficientă. 23. ♘f6 + ♖:f6 24. e:f6 ♕e4. (contraşansa). 25. f7 + şi albul câştigă după 25...♔:f7 prin♕ :h7 + ♔f8 27. ♕g7 + ♔c8 28. ♖ae1 clc.

23. cd5 ♕d7

24. c6! Ncgrul a ccdat dcoarece după 24...♕:d5 mutarea 25. ♕h6. forţcază matul sau câştigă turnul, iar la 24...♕c7 urmcază 25 ♕c3!

2. Centrul

2.1. Insuficienta supraveghere a câmpurilor centrale este o greşeală caracteristică, repetată fără încetare.

Centrul este zona balcanică a tablei de şah*. Despre populara, dar îndoielnica diversiune strategică a îndepărtării atacului din centru spre flancuri.

Invadarea centrului. Ocuparea câmpurilor centrale.

Este un lucru ştiut că în cele mai multe poziţii ne îndreptăm piesele către centrul advers. Afirmaţia conţine un adevăr binecunoscut. (ca de exemplu în poziţii cu pionii albi la e4, f4 contra d6, f7 sau d4, c4 contra e6, c6.) Pe de altă parte, nu se cunoaşte atât de bine faptul că există o necesitate naturală şi strategică de a supraveghea centrul chiar şi în poziţiile în care acesta este oarecum stabilizat.

Centrul reprezintă Balcanii tablei de şah, războiul putând izbucni oricând aici. Să analizăm pentru început o poziţie cunoscută în care se pare că nu există dubii în ceea ce priveşte siguranţa centrului.

1. c4e5 2. ♗c4 ♗c5 3. ♘f3 ♘c6 4. ♘c3 ♘f6 5. d3 d6 6. ♗g5 h6.7. ♗h4 g5? 8. ♗g3. Aici, asupra centrului negrului, cu toată stabilitatea amintită, atârnă deja două ameninţări: a.) ♗b5 urmat de d4 şi b.) ♘d5 urmat de c3, d4.

Un alt exemplu este oferit de partida următoare.

Alb: **CAPABLANCA**

Negru: Martinez.

1914.

După 1. e4 e5 2. ♗c4 ♗ c5 3. ♘c3 ♘f6 4. d3 ♘ c6 5 .♗g5 h6 6.♗ h4 g5 7. ♗ g3 h5 8. h4 g4. 9. ♕d2 d6 10.♘ge2 ♕c7 11. 0-0 negrul a crezut că îşi poate permite să facă o mutare ca 11...a6. (vezi D10.)

---

* Balcanii erau şi sunt socotiţi zona cea mai fierbinte a Europei. Locul unde au loc numeroase conflicte armate (nota traducătorilor).

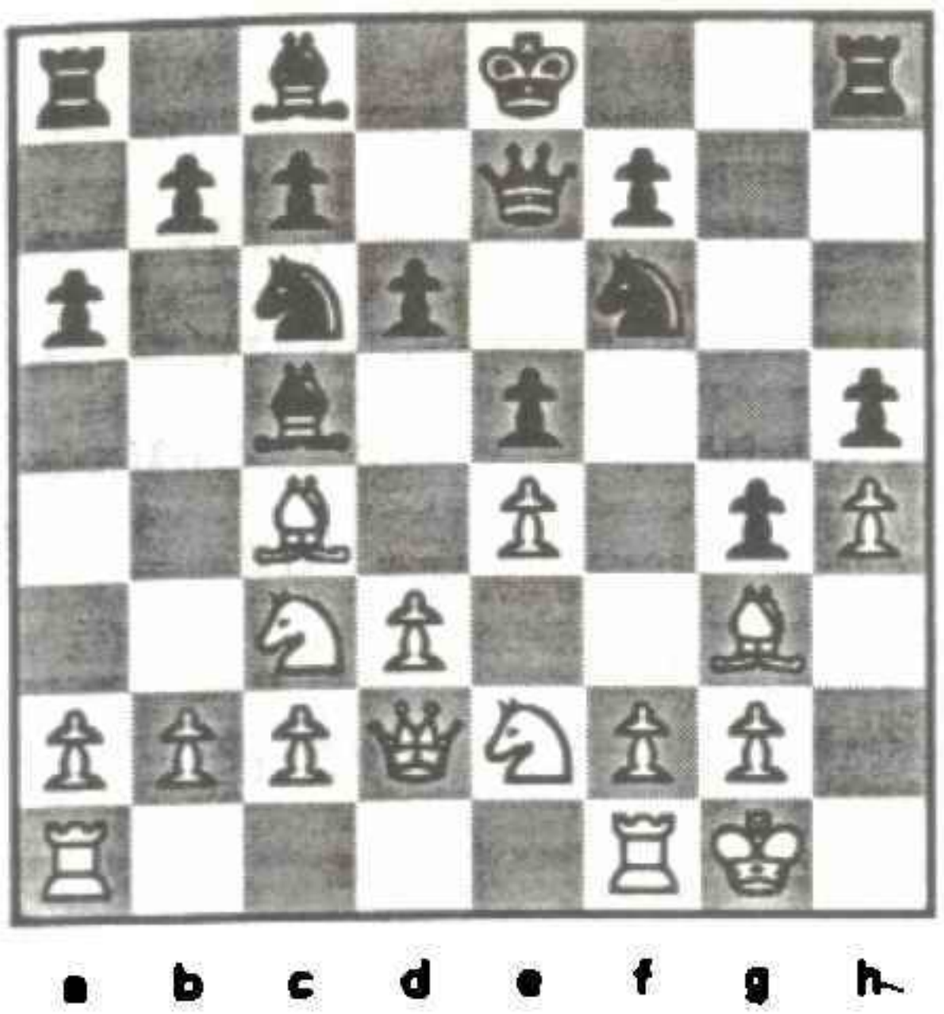

D10

Negrul este pedepsit pentru pierderca inutilă a unui tempo (11...a6) printr-o invazie în centru.

Pierderea de timp este gravă deoarece poziţia este închisă doar în aparenţă. Ea poatc fi dcschisă în oricc moment prin ♘d5. (mutare valabilă în 90% din poziţiile cu centrul închis) A urmat. 12.♘d5! ♘:d5 13. ed5 ♘d4 14.♘:d4♗:d4 15. c3 ♗b6 16.d4 f6 şi albul a obţinut avantaj decisiv.

În partida următoare după primelc 6 mutări, negrul, printr-o strategie abilă în centru, ar fi putut obţine iniţiativa. S-a jucat 1. e4c5 2. ♗c4 ♗c5 3. ♘c3 ♘f6 4. d3 ♘c6 5. ♗g5 h6 6. ♗h4. Poate urma 6...d6 (6...♗e7 ęste şi mai simplu) 7. ♘d5 g5 8. ♗g3 ♗e6 cu amenin̦arca binecunoscută. 9...♗:d5 10. ed5 ♘c7 11. ♗b5 +, c6 12. dc6 bc6 şi negrul controlcază centrul. Ò altă posibilitate este. 6...♘d4 7. ♘d5 g5 8. ♗g3 c6! 9.♘:f6 + ♕:f6 10. c3 ♘e6 11. h4 d6 urmat de ♗d7, 0-0-0 şi eventual de ♘f4.

Aceste exemple ne aratā că un cal plasat la c3 sau c6 nu îşi reduce rolul numai la împiedicarea avansării pionilor la d4 sau d5, ci îl are şi pe acela de a *invada centrul* advers prin ♘d4 sau ♘d5 la cea mai mică neglijenţă a adversarului. O asemenea ocazie este descori oferită de amatori, care preferă să înceapă o manevră prematură pe flanc fără a se gândi că aceasta îi îndepărtează trupele din centru. (O asemenea linie diletantă de joc poate fi întâlnită uneori şi în partidele macştrilor.) De ex. 1. e4 e5 2. ♘c3 ♘f6 3. ♗c4 ♗c5 4.d3 ♘c6 5. f4 d6 6. f5? (Vczi D.11.)

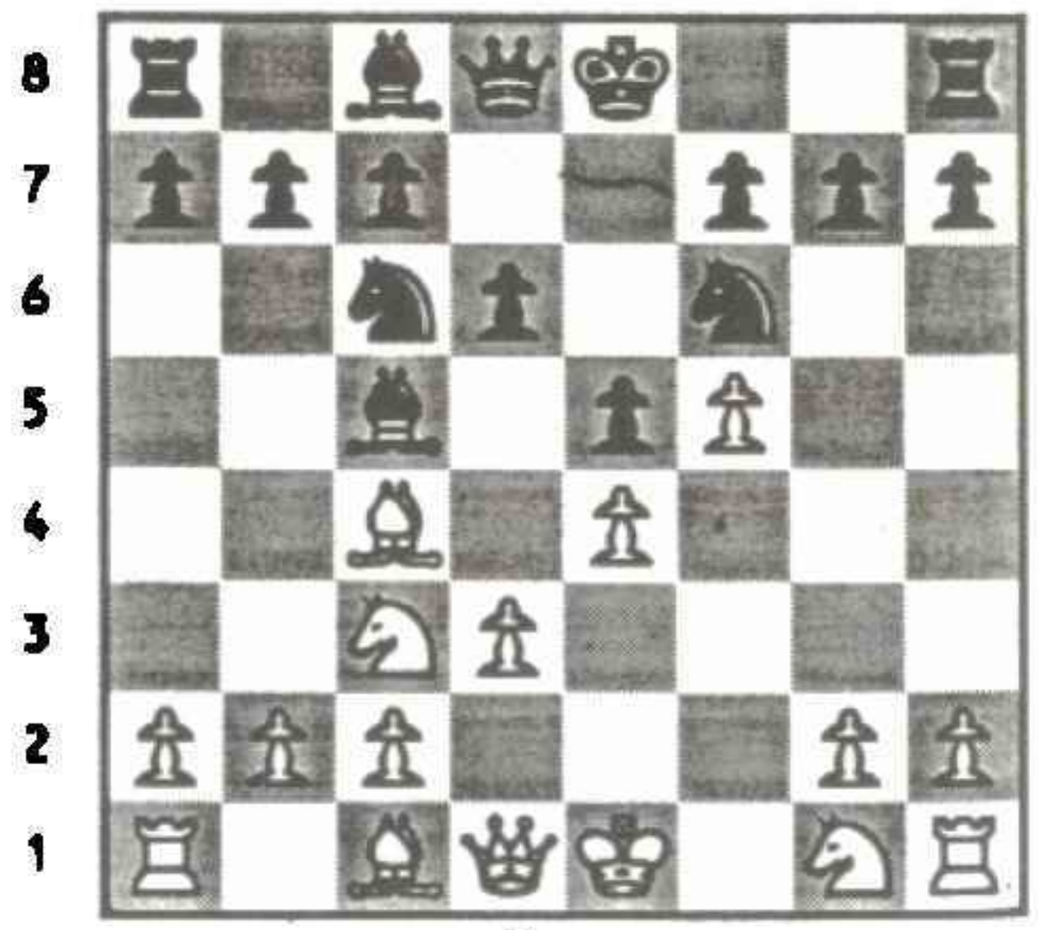

D11

Ultima mutare a albului 6. f5 nu numai că neglijează lupta pentru centru dar o şi abandoncază pentru o acţiune pe flanc. Cum va fi pedepsită o asemenea tactică greşită?

Mutarea corectă este 6.♘f3. Ca răspuns la 6.f5? negrul joacă 6...♘d4 urmat de c6, b5, a5, ♕ b6 şi, la prima ocazie, d5 obţinând un atac puternic în centru şi pe flancul damei; avantajul său este clar.

Un alt exemplu, de această dată mai blând, al relelor cauzate de brusca abandonare a luptei din centru pentru a acţiona pe flanc.

1. e4 e5 2. ♘f3 d6 3. d4 ♘f6 4. dc5 ♘:e4 5. ♗d3 ♘ c5 6. ♗f4 ♘:d3 (Negrul avea posibilitatea ca prin 6...♘e6 şi 7...d5 să-şi construiască jocul prin mijloace ştiinţifice; calul din e6 ar fi jucat rolul unui „blocheur" elastic)

7. ♕:d3 ♘c6 8. 0-0 (Noi am fi preferat 8.♘c3 urmat de 0-0-0)

8...♗e7 9. cd6 ♗:d6 10.♗ :d6 ♕:d6 11.♕ :d6 cd6 (Vezi D.12.)

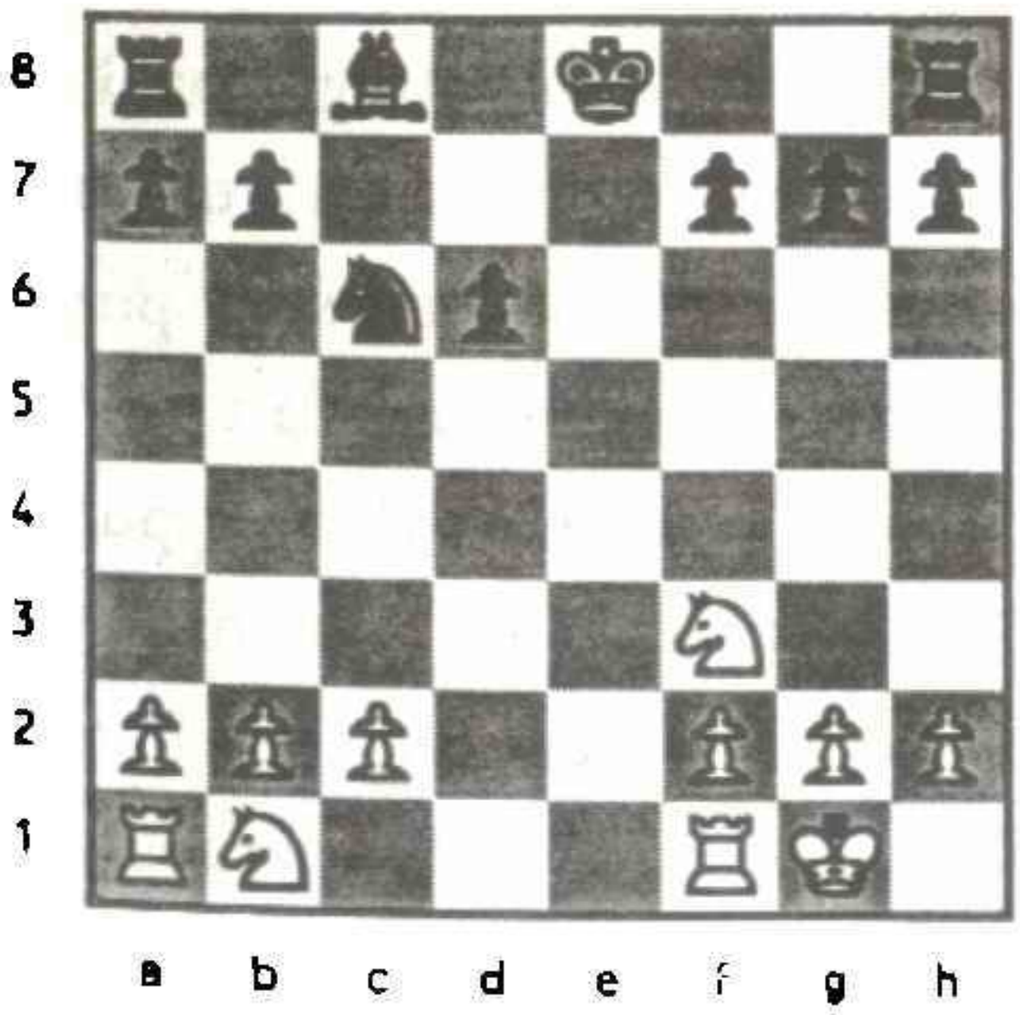

D12

După 12.♖e1 + ♗e6 albul şi-a „deturnat" piesele din centru spre flanc prin 13. ♘g5? Ce strategie ar fi fost mai bună?

A urmat 12.♖e1 + ♗e6 13. ♘g5. O schimbare de „front" caracteristică jucătorilor nepoziţionali. 13...♔d7 14. c3 şi albul nu ocupă poziţii prea avantajoase. Corect trebuie jucat 12.♘ c3! şi apoi 13.♘b5 şi 14.♘bd4 cu centralizarea cailor şi un joc excelent.

Acum vom prezenta un exemplu caracteristic de lipsă de preocupare faţă de câmpurile centrale întâlnit la doi jucători puternici.

Alb: Berndtsson.

Negru: Bjurulf.

Suedia. 1920.

1. d4 d5
2 .♘f3 ♘f6
3. ♗f4 e6
4. e3. c5

5. c3 b6. Mai bine era 5...♘c6! şi dacă 6.♘bd2 ♗e7 7. h3 (pentru a-şi putea retrage nebunul după ♘h5.) atunci 7...♗d6! 8. ♘ e5 ♗:e5 9 .de5 ♘d7 10 ♘ f3 şi lupta se încinge în jurul punctului e5. (Vezi D.13.)

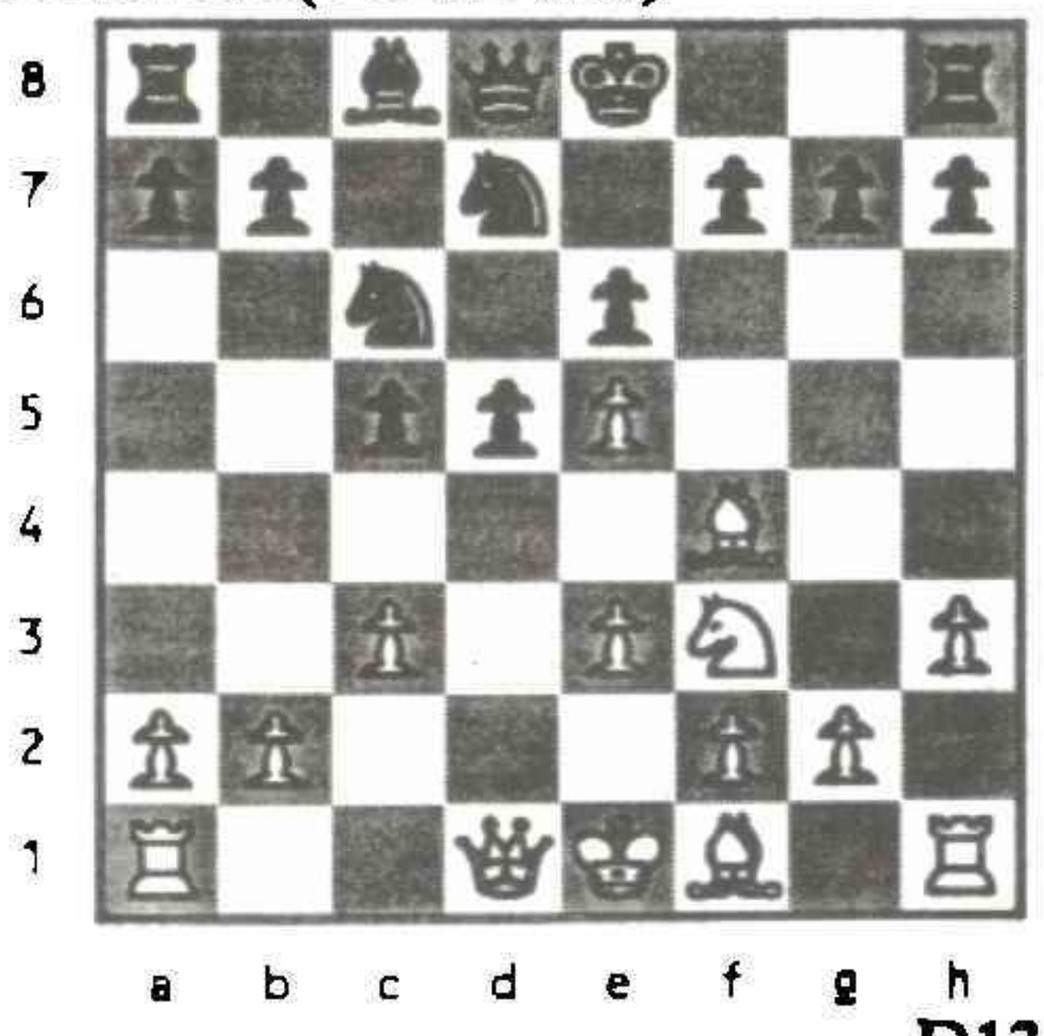

D13

Negrul mută. Un exemplu tipic de luptă pentru un câmp central (aici e5).

Celor care studiază jocul poziţional le recomandăm să exerseze în asemenea tipuri de poziţii în care lupta se duce pentru un câmp central (în cazul nostru e5). Un plan bun de joc este 10...a6 11. ♗d3 f6! (nu se poate juca 11...♕c7 12. 0-0 ♘:e5? din cauza 13. ♘:e5 ♘:e5 14 .♕h5 şi albul câştigă) pentru ca, după 12. ef6 ♕:f6 prin înaintarea *e5* să cucerească obiectivul luptei, punctul e5 (atenţie câmpul şi nu pionul e5).

Mutarea 5...b6 trebuie considerată ca o greşeală tipică, deoarece ignoră lupta care se duce pentru centru.

6. ♘bd2 ♗d6

7. ♘c5 O mutare satisfăcătoare, deşi în această poziţie există o posibilitate tactică promiţătoare. 7.♗ b5 + ♗d7 8. ♗:d7 ♕:d7 9.dc5. Cu toate acestea, mutarea 7. ♘c5 este mai logică dacă o raportăm la 5...b6 , o pierdere de timp care a făcut ca piesele din centru să fie incapabile să reziste unei invazii.

7...♗:e5

8. dc5 ♘fd7

9. ♕g4 ♖g8

10 .♘f3 ♘c6

11. ♗d3 ♘f8. (Vezi D14.)

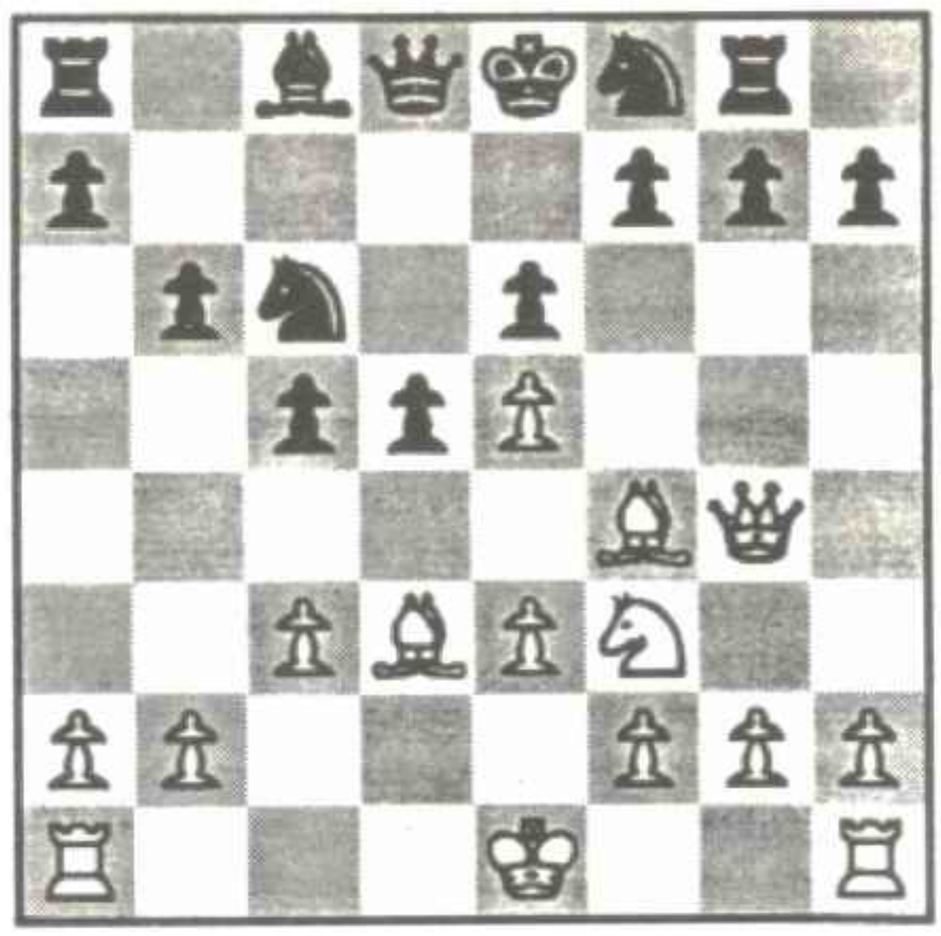

a b c d e f g h

D14

Albul mută. Câmpul e5 se află în stăpânirea sa. Unde ar trebui să-şi concentreze atacul? Spre stânga? Spre dreapta? În centru?

12. ♘g5?!

Albul comite o greşeală strategică subapreciind importanţa câmpului e5, deşi acesta este cheia întregii poziţii. În nici un caz atacul iniţiat nu trebuie să pericliteze siguranţa acestui punct. După cum ştim deja, ar fi fost mai indicată supraapărarea acestui punct. Strategia corectă ar fi constat în păstrarea statu-quo-ului pe flancul regelui şi desfăşurarea de operaţiuni în centru (c4) şi pe flancul damei (b4 şi a4). De exemplu 12. 0-0 ♗ b7 13 .b4! c4 (Nu 13...cb4 14. cb4. ♘:b4 din cauza 15. ♗g5 cu câştigarea unei figuri sau

cu pricinuirea de noi neplăceri.) 14. ♗c2 ♕d7 15 .a4 a6! (la 15...0-0-0 16. a5 ba5 17. b5! cu atac câştigător.) 16.e4! 0-0- 0 17. ♗e3 ♕c7 18 .a5! cu avantaj decisiv.

12...♕c7!

13. ♗:h7 ♖h8.

14. ♗c2. (Vezi D.15.).

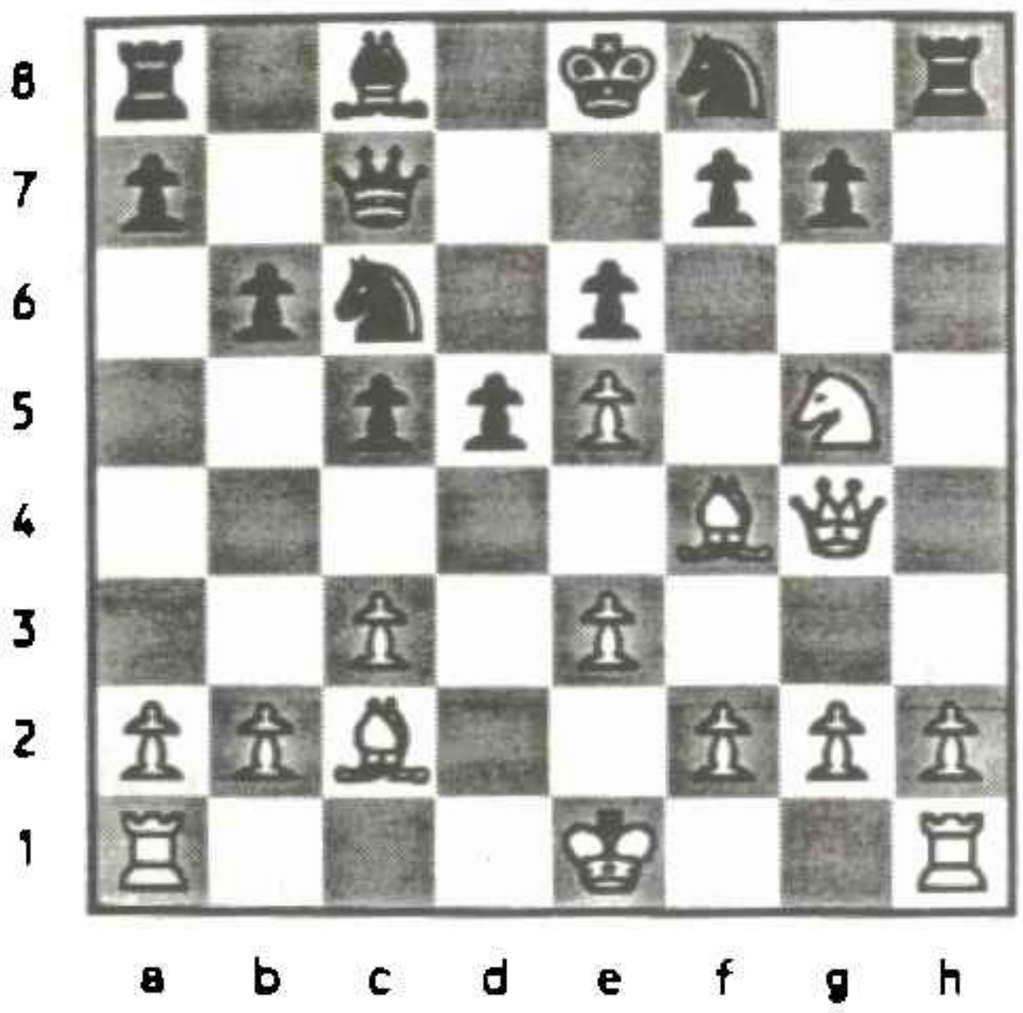

D15

Negrul la mutare. Cum il poate pedepsi pe alb pentru că şi-a neglijat centrul?

14...♗b7? Aici, negrul ar fi trebuit să lupte pentru cucerirea câmpului e5 oricât de periculos ar fi fost, jucând simplu 14... ♘:e5! cu un joc satisfăcător. Se putea răspunde 15. ♕g3 f6 16. ♘ f3 ♘:f3 + 17. ♕ :f3 e5! 18. ♕ :d5? ♗b7 19 .♗ a4 + ♔ e7 şi negrul câştigă o picsă, sau 15. ♗ a4 + ♔e7, cu amenințarea ♘d3 +; greşit ar fi fost 15...♗ d7 deoarece albul ar fi obţinut pentru figură trei pioni şi un puternic atac după 16. ♗:d7 +♘ f:d7 17 .♘ :e6 + fe6 18. ♕ :e6 + ♔d8 19. ♕ :d5 (repetăm că, după 14...♘:e5 15. ♗ a4 + ♔e7, negrul obţine un joc bun.).

Analizând încă o dată desfăşurarea strategică a partidei, constatăm că mutarea 5...b6. nu ţine cont de lupta pentru centru, permiţând o dezvoltare puternică a albului în acea zonă; mutarea a 12-a a acestuia nu a acordat atenţia cuvenită câmpului cheie e5, ceea ce l-ar fi putut costa pierderea avantajului. Vedem astfel ce influenţă dominantă exercită o strategie corectă în lupta pentru centru.

15. ♘f3 g6.

16. ♗g5? De-abia scăpat de pericolul din centru, albul, atras de complicaţiile tactice, îşi sacrifică avantajul poziţional principal — punctul e5. Supraapărătorii ♘ f3 şi ♗f4 trebuiau să rămână pe loc şi albul să aleagă manevrele indicate la mutarea a 12-a.

16...♘:e5 În sfârşit un pic de curaj.

17. ♘:e5 ♕ :e5.

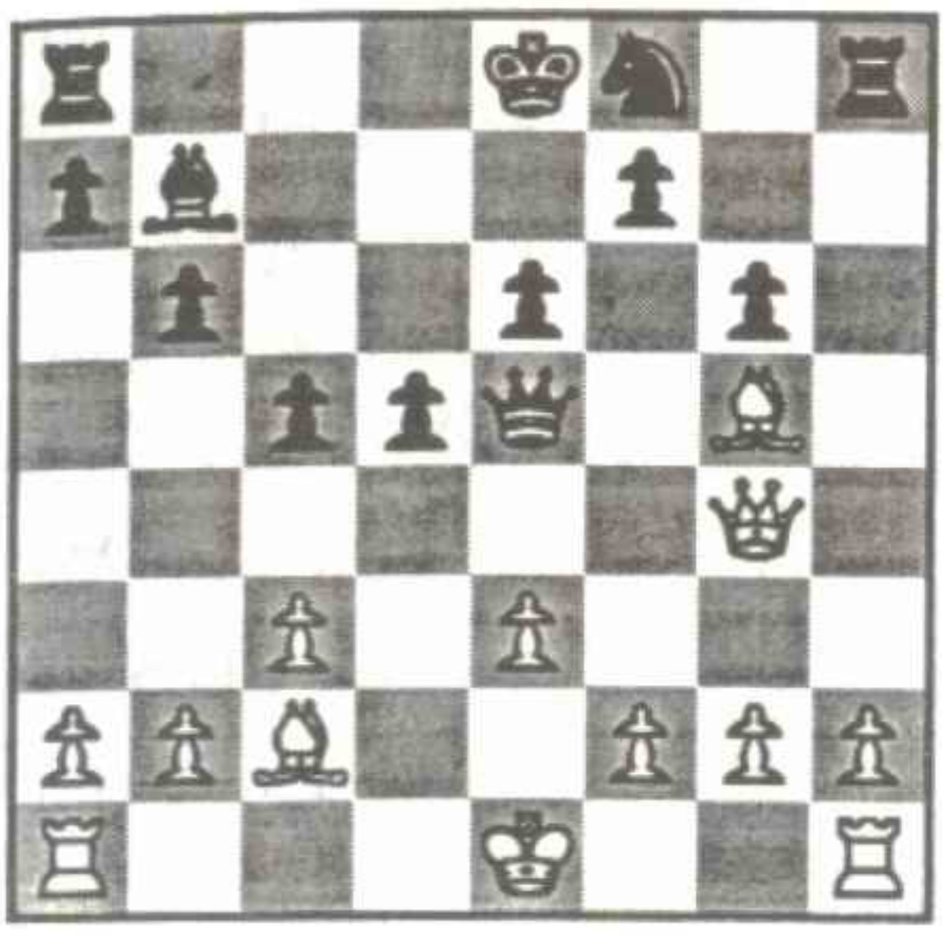

D16

Albul poate şi trebuie să recuccreascâ punctul e5. Cum?

18.h4. Era esenţial pentru alb să-şi recapete câmpul e5. Trebuia jucat 18 ♗f4! şi, după 18...♕h5 19. ♕g3 f6 20.♗d6, era puţin probabil că negrul şi-ar mai fi putut consolida poziţia „şubredă" din toate părţile. După mutarea din text el poate din nou să scape de probleme.

18...b5? Această mutare nu numai că este o pierdere de timp, dar slăbeşte şi pionul c5, permiţând mutarea a4. Corect era 18...♘d7 şi la 19. ♗a4, f6 20. ♗f4 ♕c4! 21. ♗b5 g5 sau 21...0-0-0 şi negrul stă bine.

19. 0-0 ♘h7.

20. ♗f4 ♕h5

21. ♕:h5 gh5

22. a4 şi albul câştigă finalul, pe care îl conduce cu inteligenţă.

22...♗c6.

23. ♗e5 f6.

24. ♗d6 ba4 La 24... c4 25. ab5 ♗:b5 26. ♖a5 urmează ♗a4 cu presiune puternică pe coloana *a*.

25. ♗:c5 ♔d7.

26. ♗:a4 a6.

27. ♗:c6 + ♔:c6.

28. ♖a5! ♖hb8

29. ♗b4! Eliberează linia a5-h5 pentru atac.

29...♖b5.

30. ♖fa1♖ :a5.

31. ♖:a5 ♔ b6.

32. e4. ♖d8.

33. ed5 ed5.

34. c4 dc4.

35. ♖:h5 ♖d7. Albul şi-a atins scopul. Pionii lui liberi nu mai pot fi opriţi.

36. g4 ♖g7.

37. f3 ♔ b7.

38. ♔f2 şi negrul cedează după 38...♖ f7 39. ♖c5♘f8 40.♖ :c4 ♘g6 41. h5 ♘e5 42. ♖d4 ♘c6 43. ♖e4 f5 44. ♖f4 ♘ e5 45. ♖:f5♖ :f5 46. gf5.

Cu toate lipsurile sale, această partidă amuzantă şi bogată în conţinut ne dă posibilitatea de a clarifica problema centrului.

La mutarea a 5-a negrul i-a acordat o atenţie insuficientă. Mutarea a 12-a a albului ne-a arătat atât o apărare insuficientă a acestuia cât şi o „virare"

eronată a luptei din centru către flanc. La mutarea a 14- a, negrul a subestimat importanţa câmpului cheie e5, pentru că altfel ar fi riscat şi ar fi jucat 14...♘:e5. În sfârşit, comentariile noastre de la mutarea a 18-a constituie un exemplu instructiv privind reocuparea câmpurilor centrale.

Morala acestei partide:

1.) Supravegheaţi centrul.

2.) Supraapăraţi câmpurile cheie centrale.

3.) Nu părăsiţi prematur centrul pentru un atac de flanc.

4.) După dispariţia pionilor centrali, ocupaţi aceste câmpuri cu figuri (vezi în capitolul „lanţurile de pioni" modul în care figurile pot lua locul pionilor din lanţ.)

2.2. Ideea de bază a strategiei corecte constă în supraapărarea centrului printr-o centralizare sistematică a forţelor.

Combateţi un atac de flanc contraatacând în centru.

În partida analizată am observat că îndepărtarea pieselor din centru spre flanc, fapt care în principiu înseamnă o desconsiderare a punctelor cheie, poate duce la situaţii curioase.

„Virarea" spre flancuri apare şi în partidele maeştrilor — vezi partida Opocensky-Nimzovici Vol I pag. 184.

În D17. s-au efectuat următoarele mutări.

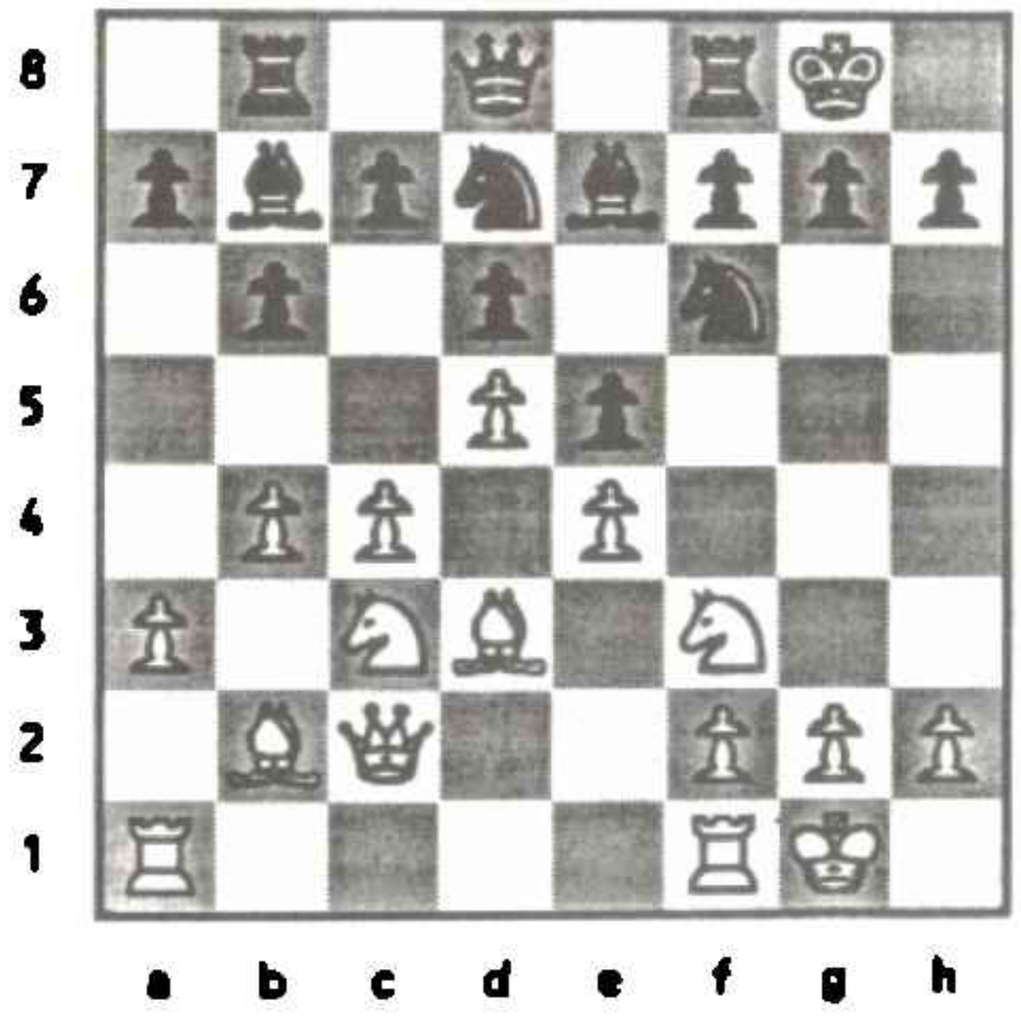

D17

Mancvra ncinspirată a calului din c3 spre flancul regelui îi permite negrului să joace *c6*.

13. ♘c2? ♘h5 14. ♕ d2 g6 15. g4 ♘g7 16.♘ g3 c6! Manevra întreprinsă de alb a schimbat într-atât situaţia, încât negrul, care avea o poziţie înghesuită pe flancul damei, a obţinut acolo posibilitatea unui atac.

Centralizarea este întotdeauna o caracteristică a jocului maeştrilor — şi talentatul macstru ceh Opocensky desigur că nu face excepţie.

Este cunoscut că **Alehin** foloseşte cu predilecţie această strategie şi că ea a devenit, alături de jocul contra câmpurilor adverse de aceeaşi culoare, un leit-motiv al partidelor sale. Chiar şi în momentele critice, în care propriul rege îi este atacat, el îşi găseşte timpul necesar pentru a-şi concentra în centru figurile. Acest lucru trebuie să servească drept exemplu celui care vrea să progreseze.

Un exemplu tipic îl găsim în partida jucată de **Alehin** împotriva mea, cu negrul la Semmering în 1926. 1. c4 ♘f6 2. ♘c3 d5 3.e5 ♘fd7 4.f4 c6 5. ♘ f3 c5 6. g3 ♘c6 7. ♗g2 ♗ c7 8. 0-0 0-0 9. d3 ♘b6. Aici, negrul a avut problemc pentru că a omis să joace 9...f6.

A urmat 10. ♘e2 d4 11. g4. Începutul unui atac violent .

11...f6 12. ef6 gf6. Evită centralizarea calului alb prin ♘ g3-c4

13. ♘g3 ♘d5 14. ♕ c2 ♗d6! 15. ♘h4. (Vezi D.18.)

Nimzovici-Alehin, Semmering 1926.

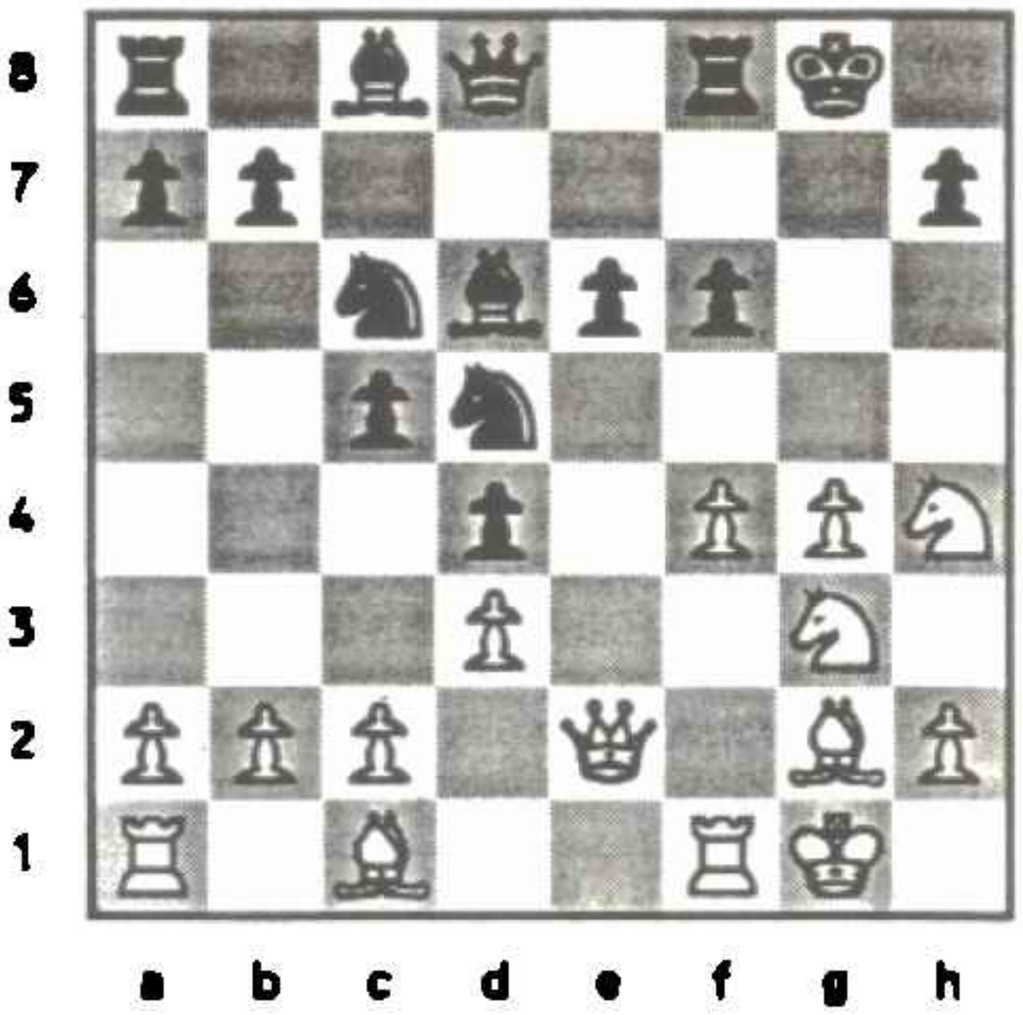

D18

Pionul din g4 şi calul din h4 s-au separat de celelalte trupe încercând o diversiune pe flancul regelui. Din punct de vedere al centralizării, calul din g3 (care oricum „priveşte" spre „h5") este mai bine aşezat. În schimb negrul are un centru bun (pionul din d4 şi calul din d5) pe care urmează să-l pună în valoare în continuarea partidei.

15...♘ce7 16. ♗d2 ♕ c7 17. ♕f2. Acum forţa interioară a construcţiei centralizate a negrului şi-a spus cuvântul prin manevra neaşteptată 17...c4! 18. dc4 ♘e3! şi Alchin a egalat jocul.

Eu sunt de asemenea un partizan al centralizării atât din punct de vedere teoretic cât şi practic. Să examinăm în continuare partida mea

împotriva lui Yates (Semmering 1926 în care am avut piesele negre 1. e4 e6 2. d4 d5 3. ♘c3 ♗b4 4. ed5 ed5 5. ♗d3 ♘e7 6 .♘ e2 0-0 7 .0-0 ♗g4 8. f3 ♗h5 9 .♘ f4 ♗g6 10.♘ ce2 ♗ d6. 11.♕e1. Mutarea 11.♗:g6 urmată de 12. ♘d3 ar fi fost în spiritul centralizării pentru a ţine permanent sub observaţie câmpurile c5 şi e5.

11...c5! 12. dc5 ♗:c5 + 13.♔ h1♘bc6 14. ♗d2 ♖c8 15.♘f:g6 hg6! Protejează un câmp central la f5 16.f4. La o desfăşurare normală a evenimentelor, după 16. ♕h4 ♘ f5. 17. ♕ :d8 ♖a:d8, negrul ar fi avut un final mai bun.

16...♘f5 17. c3 d4! 18. c4 ♕ b6 19. ♖f3 ♗b4. Pentru a ocupa câmpul e3.

20. a3 ♗:d2 21. ♕:d2 a5. Limitează mobilitatea flancului damei.

22. ♘g1 ♖e3 23 .♕ f2 ♖ac8 24. ♖d1 ♕ b3 25. ♖d2 ♘d6 26 .c5 ♘ c4! 27. ♗:c4 ♕:c4 Pionul c5 este slab, blocheurul din d3 eliminat şi presiunea din centru mai împovărătoare pentru alb ca niciodată

28. ♖c2 ♕d5 29. ♖ c1 ♕c4! Centralizarea a fost terminată.

Yates-Nimzovici Semmering 1926.

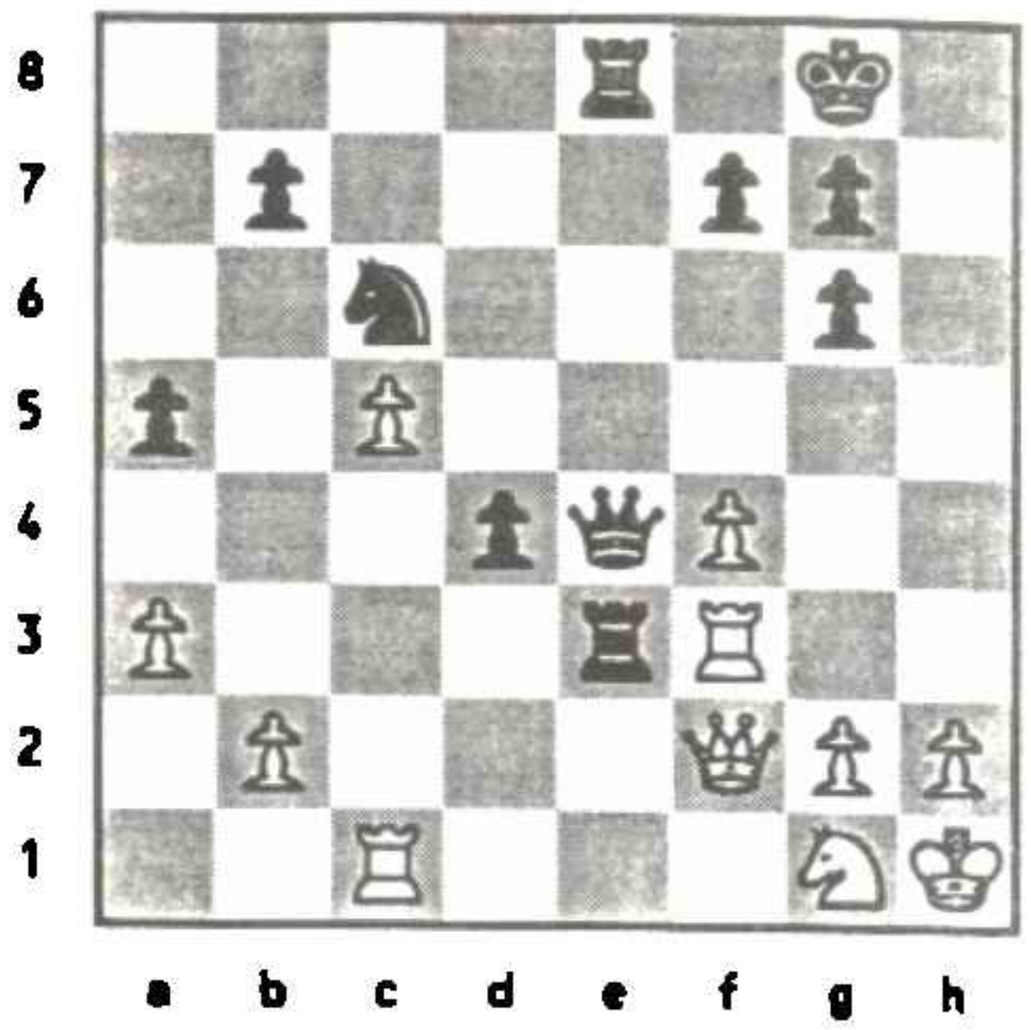

D19

Stăpânind o coloană deschisă, având un pion liber la d4 şi o damă puternică la e4, negrul şi-a realizat centralizarea piesele.

Albul sacrifică un pion prin 30. f5 pentru a se elibera de presiunea de pe coloana *e*, însă a pierdut până la urmă finalul 30...♖ :f3 31. ♘:f3 ♕:f5 etc.

Şi alte exemple strălucite privind centralizarea se pot găsi din abundenţă în practica maeştrilor. Vă vom indica numai partidele Alehin-Trebal, Baden Baden 1925 şi Nimzovici-Spielmann, San Sebastian 1912.

Vom analiza acum jocul în centru ca răspuns la un atac de flanc. Exemplul pe care tocmai l-am prezentat ne arată cum se desfăşoară o astfel de luptă.

Jucătorul care preferă jocul în centru are şanse mai bune, în special când lupta se duce în poziţii ca cea pe care o vom analiza în continuare.

Una din părţi a început un atac la rege care pare a avea sorţi de izbândă. Totul ar fi în ordine dacă adversarul nu ar stăpâni o coloană centrală deschisă. În aceste condiţii atacul de flanc este sortit eşecului. Ceea ce uimeşte este faptul că, în ciuda numeroaselor înfrângeri, amatorii unor asemenea incursiuni sunt numeroşi. Şi eu am plătit un tribut greu nesocotind acest adevăr de necontestat în partida cu Rubinstein, care m-a costat premiul I la turneul de la San Sebastian 1912, trebuind să mă mulţumesc cu împărţirea premiilor II şi III.

Să analizăm pentru început o schemă tipică în asemenea situaţii (Vezi D.20.)

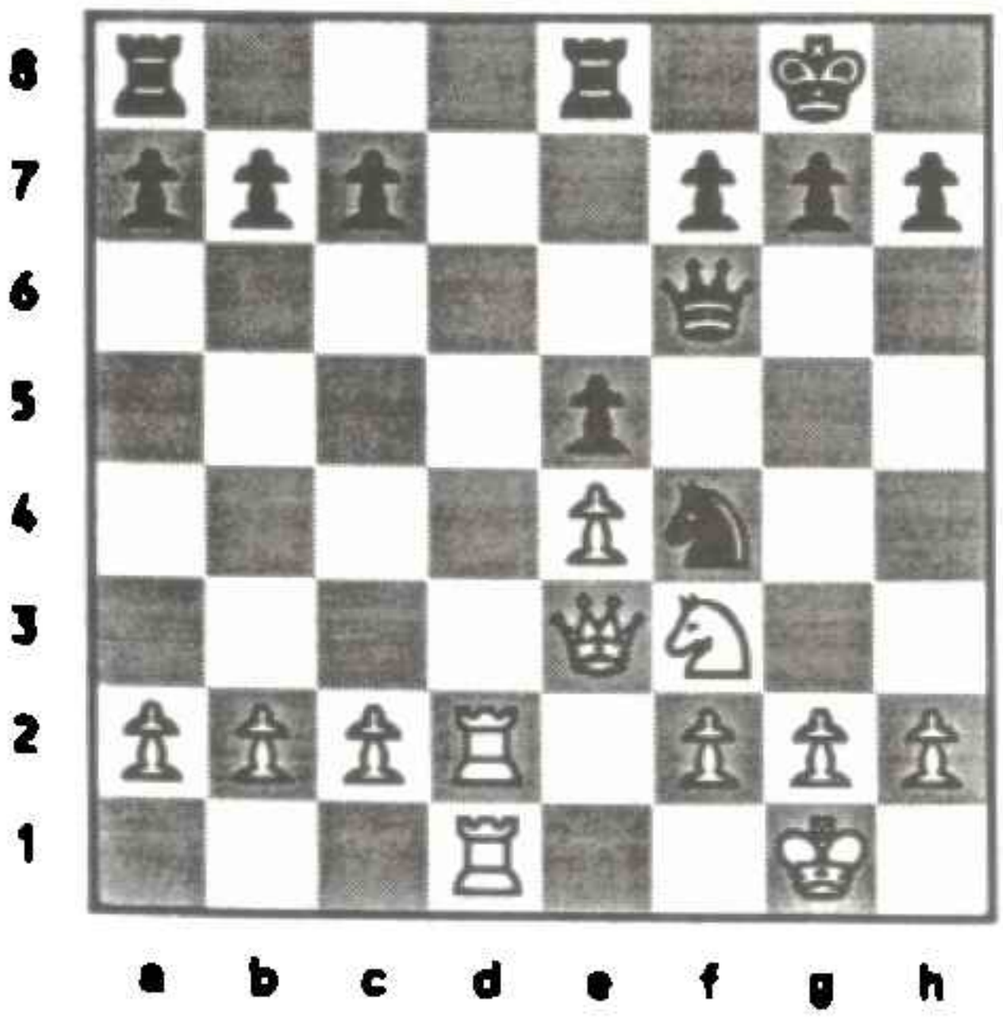

D20

Albul stăpânind o coloană centrală se poate apăra de atacul negrului pe flanc (calul negru din f4 este periculos, dar nu imbatabil).

În poziţia din D20 atacul negrului trebuie să eşueze, deoarece turnurile sale sunt obligate să-şi protejeze liniile a 7-a şi a 8-a împotriva pătrunderii turnurilor albe. În plus, punctul e5 este insuficient apărat (ceea ce nu este întâmplător) deoarece calul din f3 este centralizat aflându-se în armonie cu restul structurii şi atacându-l.

În întregul ei problema este deosebit de importantă pentru înţelegerea spiritului teoriei centrului şi o vom ilustra printr-o partidă completă.

Alb: **Rubinstein.**

Negru: **Nimzovici.**

San Sebastian 1912.

1.d4 ♘f6

2. c4 d6

3. ♘f3 ♘bd7

4. ♘c3 e5

5. e4 ♗e7. Dezvoltarea nebunului la g7 după 5...g6 ar fi fost de asemenea posibilă.

6. ♗e2 0-0

7. 0-0 ♖e8

8. ♕c2 ♗f8

9. b3 c6. Aici, după cum, corect, a remarcat E. Lasker, cea mai solidă linie de joc era 9...g6 urmată de ♗g7, ed4 şi ♘e5.

10. ♗b2 ♘h5? Diversiunea care mă va costa o „bagatelă" de 2500 F şi locul I.

11. g3 ♘b8

12. ♖ad1. Turnul îşi face apariţia pe coloana care se va deschide.

12. ...♕f6

13. ♘b1 ♗h3

14. ♖fe1 ♘f4.

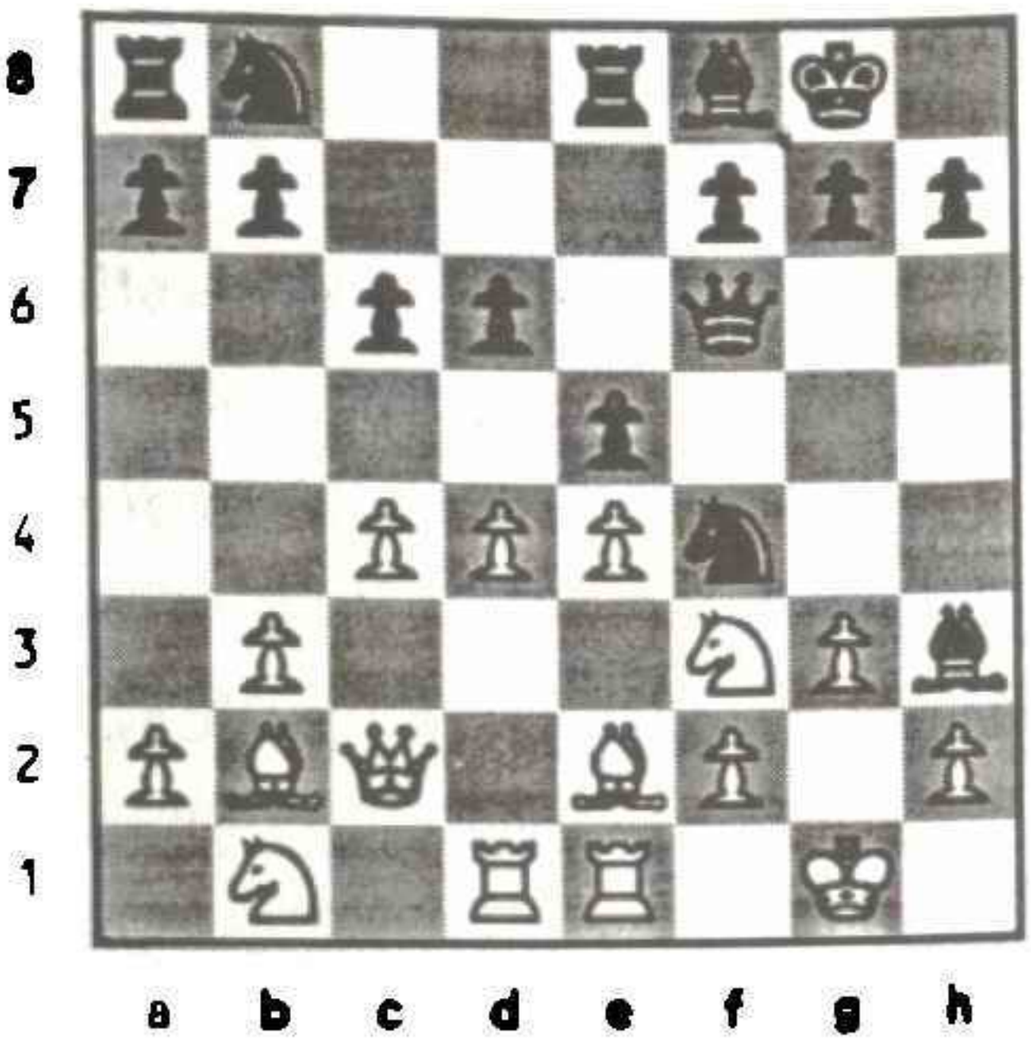

D21

Albul, printr-un **joc precis în centru, demonstrează slăbiciunea atacului negru de flanc. În ce mod?**

Când **am jucat ♘h5 am prevăzut** că voi putea **aduce calul la f4 în orice** condiţii. Păcat, **pentru că, poate, altfel** aş fi rezistat **tentaţiei.**

15. **de5 dc5.**

16. ♘:e5! ♖:e5.

17. ♗f1. Jucând 17 ♗:e5 ♘:ç2 + 18♕ :e2 ♕ :c5 19 ♖d8. albul ar fi obţinut de asemenea superioritatea.

17...♘d7

18. ♕ d2. Toate figurile negrului care au realizat diversiunea au rămas în aer.

18...♗:f1

19. ♖:f1 ♘h3 +

20. ♔g2 ♘g5 Cu ameninţarea de mat în două mutări.

21. f4 ♕g6.

22. fg5 ♖:e4? Mutarea 22...♕:e4 + 23. ♔h3 ♖e7 pierdca o picsă din cauza 24. ♖de1. 22...♖c7 era ceva mai bună. Albul câştiga totuşi, după 23 ♗a3 c5! (nu 23...♕e4+ din cauza 24 ♔g1 c5 24 ♖fe1 etc.). 24 ♘c3 deoarece în urma mutării c5 negrul a pierdut câmpul c5 pentru cal, iar albul a obţinut câmpul de sprijin *d5* pentru acţiunile sale viitoare .

23. ♕:d7 ♖e2+

24. ♖f2 şi albul a câştigat.

Cea mai usturătoare înfrângere suferită de mine într-o carieră de 22 de ani. În încheierea acestui subcapitol vă recomand partida Kline — Capablanca, pag. 36, ca o variaţiune la acccaşi temă.

2.3. Abandonarea centrului

Încă din 1911-1912 am publicat uncle comentarii de partide în care avansam idcea — complet nouă pentru acca dată — că centrul nu trebuic neapărat să fie ocupat cu pionii. Figurile dispuse central sau coloanele deschise îndreptate spre centru pot înlocui cu succes pionii proprii, cu condiţia să limiteze mobilitatea pionilor centrali adverşi.

Această idce am expus-o într-un mic articol pe care l-am trimis în anul 1913 jurnalului suedez Sydsvenska Dagbladet Snällposten (redactor Lindström) şi lui G. Marco. Ziarul suedez a publicat articolul foarte repede, iar „Wiener Schachzeitung" cu mare întârziere, abia în 1923. Iată cum a explicat redacţia revistei Neue Wiener Schachzeitung" întârzierea.

„Acest articol a fost destinat spre publicare revistei „Wiener Schachzeitung" a cărei editare a fost curmată de război. Maestrul G. Marco ne-a pus la dispoziţie recent acest articol şi noi îl publicăm cu plăcere, mai ales că acum, în epoca şcolii neo-romantice, el este de o şi mai mare actualitate". Iată articolul:

Cedarea centrului — o superstiţie
(despre varianta 3...de4)
de A. Nimzovici

Dacă negrul joacă 3...de4 în varianta atât de controversată 1. e4e6 2. d4 d5 3. ♘c3, el abandonează conform opiniilor actuale, cu mult curaj, centrul. Această părere cred că se bazează pe o înţelegere incompletă şi eronată a conceptului de „centru".

În cele ce urmează vom încerca (1) să arătăm că acest punct de vedere se bazează pe o idee preconcepută.

(2) să-i stabilim dezvoltarea istorică.

Pentru început să definim conceptul de *centru*. Vom ţine cont de sensul iniţial al cuvântului care determină câmpurile dispuse în mijlocul tablei (aflate la intersecţia diagonalelor mari.) Precizăm, *câmpurile şi nu pionii*, lucru fundamental, care nu trebuie scăpat din vedere în nici o împrejurare.

Importanţa centrului, a acestui ansamblu de câmpuri dispuse în mijlocul tablei, ca punct de pornire pentru viitoarele acţiuni, nu poate fi pusă la îndoială nicidecum. Amintim aici o observaţie a lui Em. Lasker. „Albul, scria el, nu stă în centru suficient de bine pentru a-şi putea asuma responsabilitatea unei acţiuni pe flanc". Această afirmaţie ilustrează profunda legătură dintre centru şi aripi; centrul este *principiul dominant*, iar flancurile *principiul subordonat*.

Că stăpânirea centrului este de o importanţă maximă rezultă şi din faptul că numai de acolo putem acţiona simultan pe ambele aripi, putându-ne angaja cu rapiditate în diverse acţiuni dacă apare ocazia. Fără controlul centrului, în general, nu poate exista o poziţie sănătoasă.

Am vorbit despre „controlul centrului". Ce înţelegem prin aceasta? Cum se manifestă el?

Opinia generală este că centrul ar trebui ocupat cu pionii *e4* şi *d4*; aceasta este idealul, dar este suficient pentru stăpânirea centrului unul dintre ei, dacă adversarul nu are pionul corespondent. Să fie oare chiar aşa? Ne dă dreptul pionul *d4* să vorbim despre stăpânirea centrului în D22.

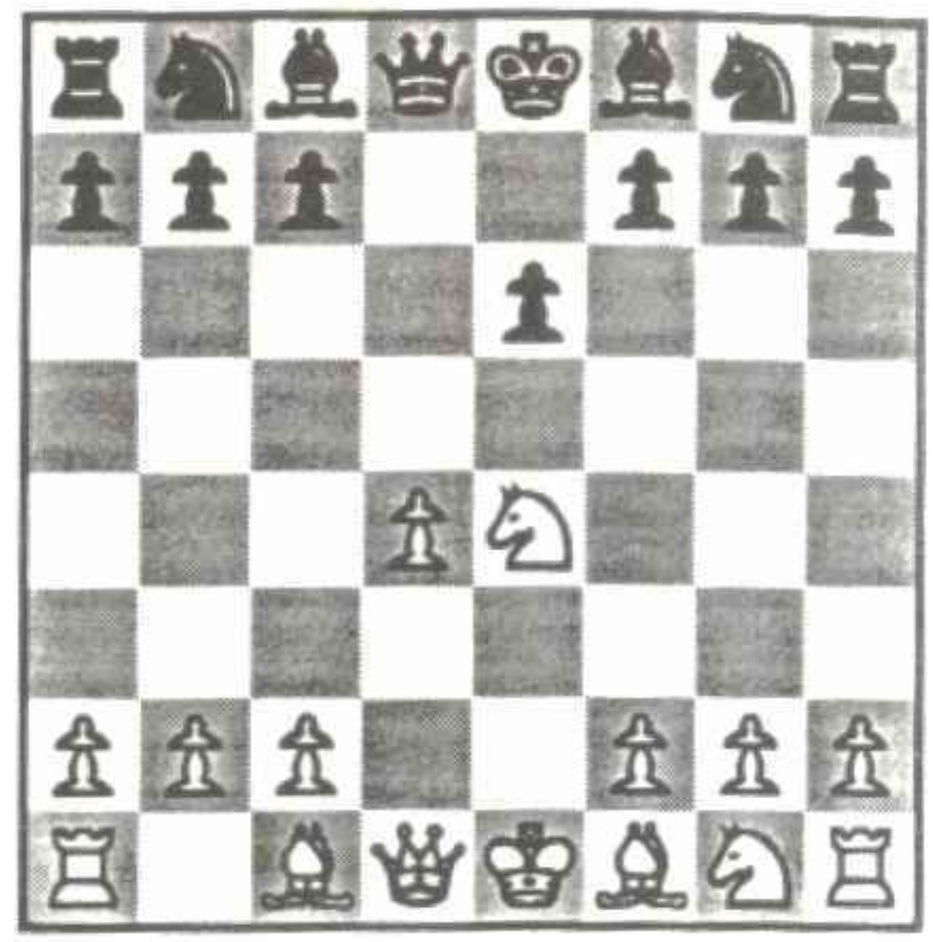

D22

Sau pionul e4 în D23?

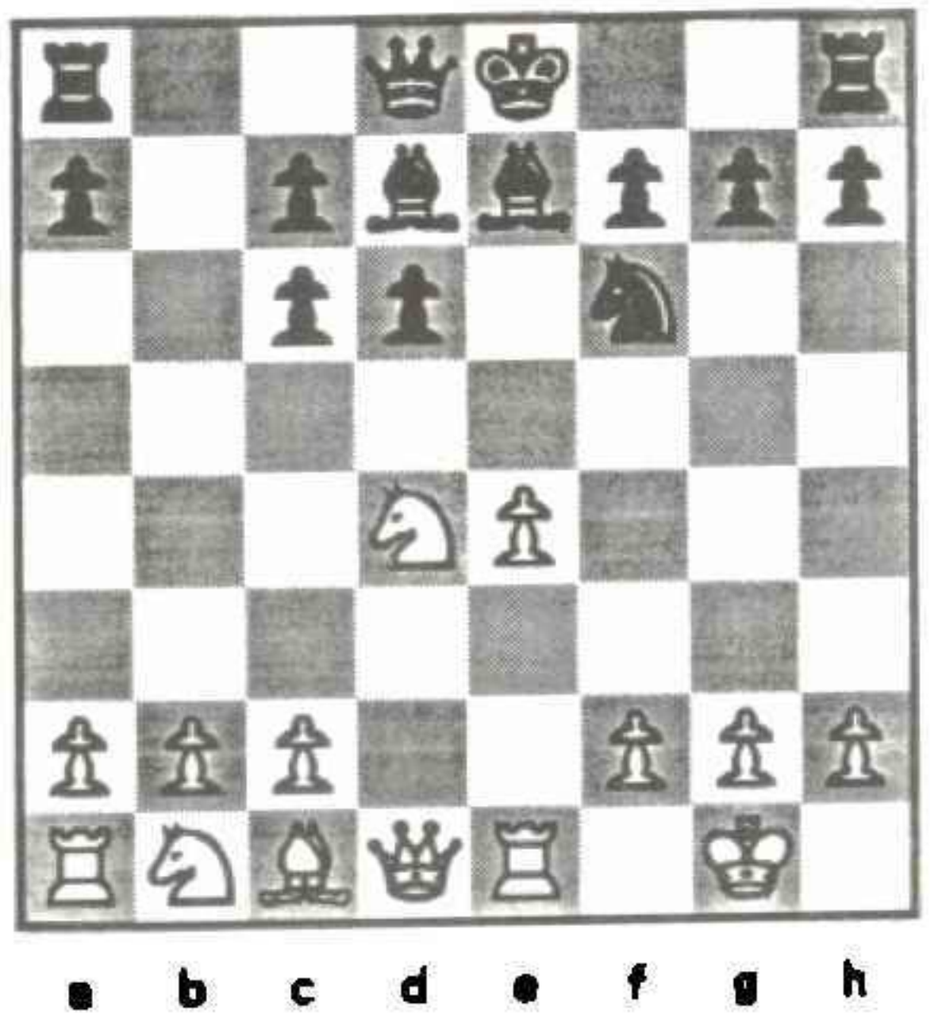

D23

Dacă într-o luptă ocup un teritoriu advers cu o mână de soldaţi, dar nu fac nimic pentru a preîntâmpina un bombardament inamic, pot vorbi de o cucerire? Evident că nu. De ce aş face acest lucru în cazul şahului.

Stăpânirea centrului depinde mai

degrabă de eficienţa pieselor aflate aici decât de numărul de pioni cu care este ocupat. Dispariţia unui pion central este departe de a însemna cedarea acestuia. Noţiunea de centru este mult mai amplă.

Desigur că pionii fiind cei mai stabili, sunt cei mai potriviţi pentru construirea centrului, dar şi alte figuri amplasate central le pot lua locul, iar presiunea exercitată de turnuri sau de nebuni poate avea o importanţă la fel de mare.

Ultimul caz îl întâlnim în varianta 3...de4, mutare înţeleasă greşit ca o abandonare a centrului. De fapt prin această mutare creşte influenţa efectivă a negrului în centru pentru că, prin înlăturarea pionului d5 după dc4, acesta are mână liberă pe coloana *d* şi pe diagonala a8-h1 (prin b6 şi ♗b7)

Obstrucţia! Aceasta este faţa ascunsă a ocupării centrului tablei cu ajutorul pionilor. Un pion este, prin natura sa, care dovedeşte stabilitate şi spirit conservator, un bun constructor al centrului, însă, îngrădind în acelaşi timp acţiunea figurilor, devine un element de obstrucţionare. Că influenţa efectivă în centru nu depinde de numărul pionilor care îl ocupă, putem vedea şi din exemplele următoare.

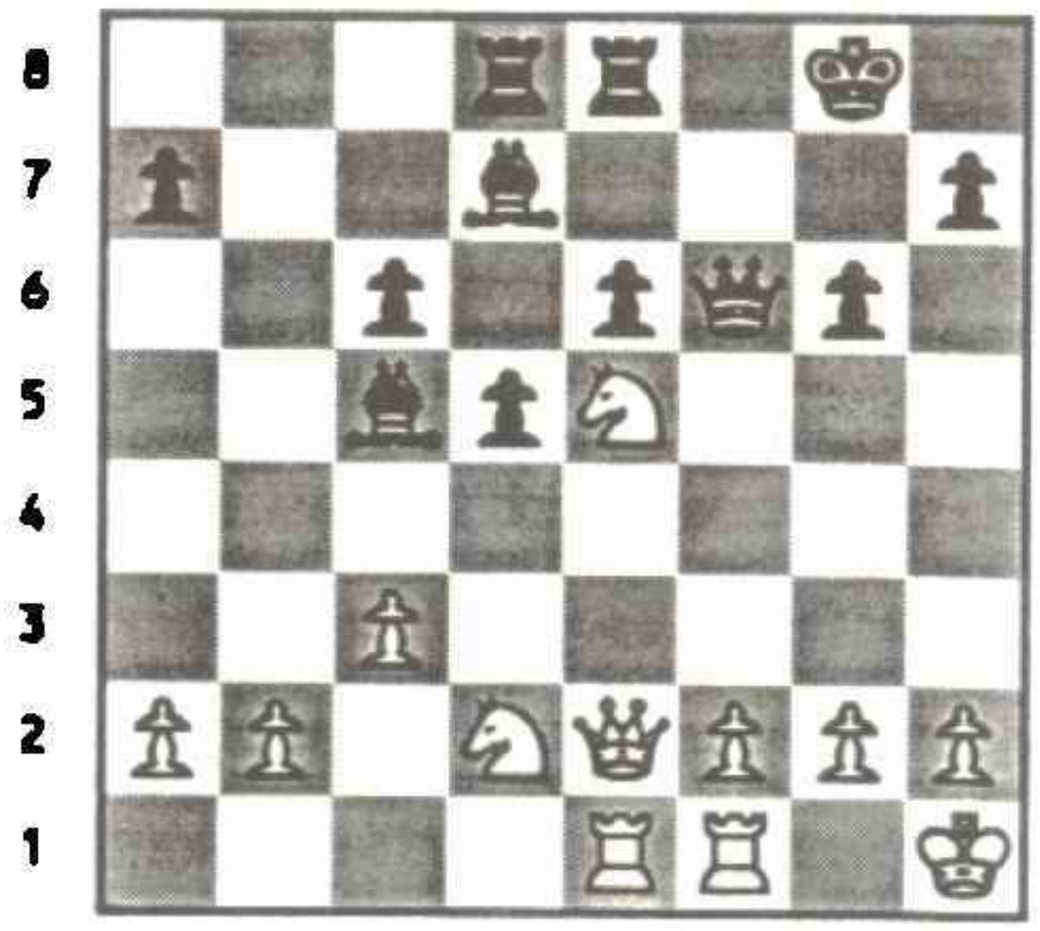

D24

Pionii negri din e6 şi d5 sunt anihilaţi de calul alb din e5 şi de pionul din c3.

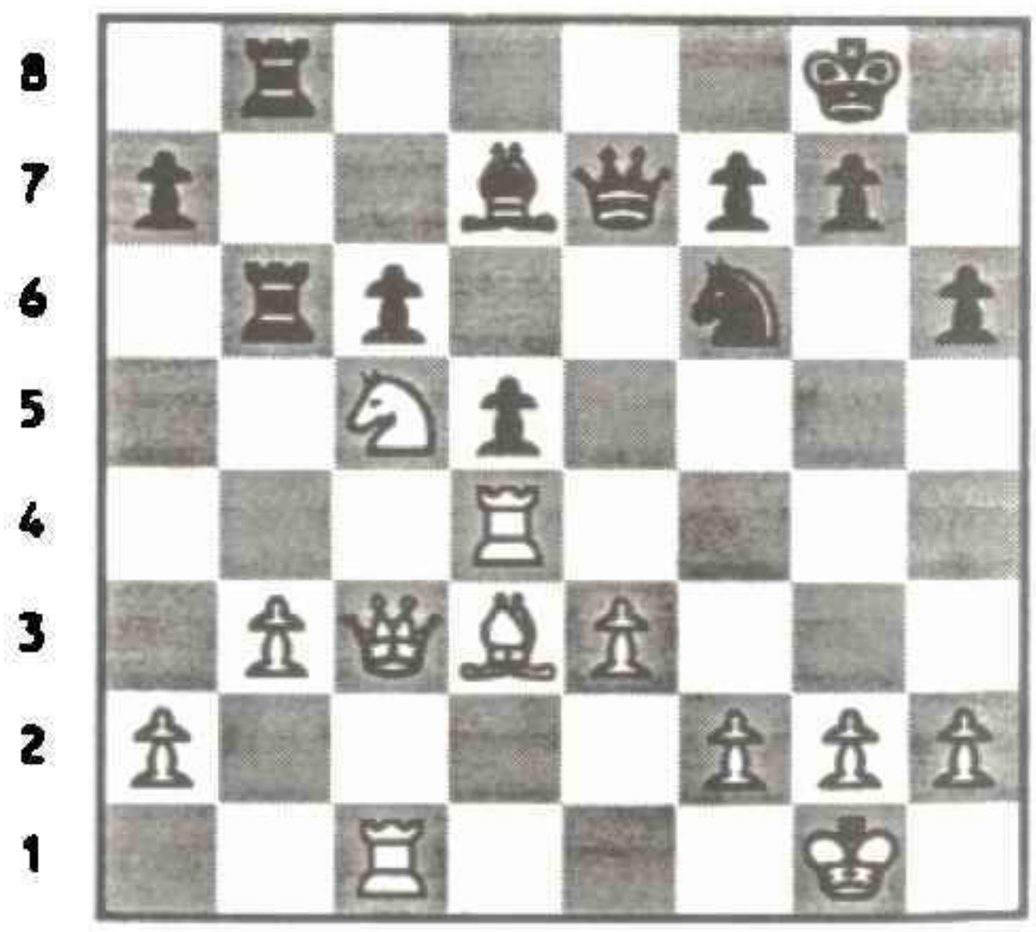

D25

În D25, cuplul pionilor de la d5 şi c6 rezultat din schimbul unui cal pe c6 este blocat de asemenea solid de figurile albului.

Aceste două exemple ilustrează

blocarea, însă această noţiune este elastică şi deseori numai fixarea uşoară a pionilor, prin presiunea turnurilor (care are drept scop oprirea înaintării centrului advers), poate fi preludiul unei paralizii totale, care să culmineze prin crearea de obstacole mecanice pentru înaintarea pionilor.

Cazurile în care presiunea se exercită asupra centrului advers sunt nenumărate. În D23 cursul evenimentelor va conduce fie la o blocadă cu distrugerea ulterioară a pionului (căci singură mişcarea reprezintă viaţa), fie la o poziţie nefavorabilă pentru piesele apărătoare ceea ce va conduce la înfrângerea fericitului posesor al centrului.

Toate acestea ne învaţă că nu câştigăm nimic prin simpla numărătoare a pionilor din centru. A face din această numărătoare esenţa filozofiei centrului ar fi o teribilă greşeală. Aceste reflexe nu sunt decât relicve ale preistoriei jocului poziţional.

Sunt sigur că, în câţiva ani, nimeni nu va mai privi mutarea 3...de4 ca pe o abandonare a centrului şi odată cu dispariţia acestei prejudecăţi va fi deschisă calea unei noi şi strălucite dezvoltări a filozofiei şi a strategiei şahului. Un cuvânt în plus despre apariţia acestei prejudecăţi. Ea este strâns legată de istoria jocului poziţional. La început a fost **Steinitz**. Ceea ce spunea el era atât de neobişnuit (şi el însuşi era ieşit din comun), încât principiile sale moderne n-au putut deveni populare.

A urmat **Tarrasch**, care a preluat ideile lui **Steinitz** şi le-a transmis marelui public într-o formă diluată şi mai atrăgătoare.

Să privim adevărul în faţă. Steinitz era puternic şi profund în întreaga sa gândire şahistă şi mai ales în înţelegerea centrului. De exemplu, în Apărarea spaniolă modul în care el ajunge în varianta sa (d7-d6) să transforme pionul adversarului din e4, aparent puternic într-o slăbiciune evidentă, constituie apogeul realizărilor sale. *Nimic nu-i era mai străin decât o concepţie aritmetică şi formală a centrului.*

Atât despre acest articol. Pentru o mai bună ilustrare l-am sfătui pe cititor să revadă capitolul referitor la lanţurile de pioni, precum şi partida Tarrasch-Mieses de la pagina următoare.

Ne luăm rămas bun de la centru, însă vom reveni de fiecare dată când vom avea ocazia să vorbim despre această problemă crucială a jocului de şah.

2.4. Exemple ilustrative.

Alb: Dr. **Tarrasch**

Negru: J. Micses.

Berlin 1916.

Partida reprezintă un exemplu despre consecinţele care pot surveni cu rapiditate în cazul în care centrul este abandonat prematur. În acelaşi timp atragem atenţia cititorului că o asemenea metodă de joc este pe deplin aplicabilă, cu restricţiile de rigoare. Nu trebuie să te laşi antrenat pe o pantă periculoasă (ceea ce se întâmplă adesea în acest gen de joc), dar pentru a te afirma trebuie să arunci în balanţă toată tenacitatea ta (dacă ea există) şi atunci vei obţine şanse bune în dezvoltarea ulterioară. Ne referim aici şi la partidele Rubinstein-Schlechter San Sebastian 1912 şi Grünfeld-Tartakower.

Să urmărim acum partida.

1. e4 e6.

2. d4 d5.

3. ♘c3 de4. Prin această mutare, negrul cedează centrul, însă deschide coloana *d* şi diagonala b7-h1 pentru a exercita presiunea asupra centrului alb.

4. ♘:e4 ♘d7

5. ♘f3 ♘gf6

6. ♗d3 ♘:e4. Mutarea b6 este mai solidă însă şi cea din text se poate juca.

7. ♗:e4 ♘f6.

8. ♗d3. La 8. ♗g5 ♗e7 9. ♗:f6 răspunsul corect ar fi fost 9...gf6.

8...b6

9. ♗g5 ♗b7

10. 0-0 ♗e7

11. ♕e2 0-0

12. ♖ad1 h6? Lipsa stăpânirii de sine în condiţii de turneu. De ce nu 12...♕d5 şi la 13. c4 atunci 13...♕a5 urmată de ♖ad8 cu o presiune sensibilă. Dacă la 13...♕a5 albul avansează 14 d5, atunci ♖ae8! cu un contrajoc puternic. De exemplu 15. de6? ♗:f3 urmat de ♕:g5.

Nu este greu de înţeles de ce contactul cu câmpul d5 este atât de favorabil; în cazul de faţă el reprezintă atât un avanpost pe coloana *d* cât şi pe diagonala b7-h1. În sfârşit, punctul d5 este şi câmp de blocadă. Valoarea strategică incredibil de mare a acestuia ne explică cum simplul contact cu el dă rezultate foarte bune.

13. ♗f4 ♕d5 Acum, această mutare este dezavantajoasă deoarece pionul c7 este neapărat. Jocul a intrat pe o pantă periculoasă.

14. c4 ♕a5.

15. ♗:c7 ♗:f3. Merita atenţie 15...♖ac8 16. ♗e5 ♖fd8 şi majoritatea

albă de pioni centrali va înainta cu dificultate.

16. g:f3! ♕:a2? Negrul nu vrea să admită că a pierdut un pion şi se angajează într-o acţiune aventuroasă care va avea drept rezultat... pierderea damei. El şi-ar fi putut continua rezistenţa jucând 16...♖fc8 17. ♗e5 ♘d7 (având în vedere ameninţarea 18. ♔h1 urmat de ♖g1). Dacă 18 ♗e4, atunci 18...♘:e5 19. ♗:a8 ♘g6 urmată eventual de ♘f4, ♗d6 şi ♕h5.

17. ♖a1 ♕b3

18. ♗c2 ♕b4.

19. ♖a4 Abandon. O frumoasă captură de damă.

Într-o situaţie asemănătoare, Tartakover va face din punctul d5, neglijat de Mieses, baza de pornire a unui atac desfăşurat cu virtuozitate.

Alb: **Grünfeld**

Negru: **Tartakower**

Semmering 1926.

1. d4 d5.

2. c4 dc4

3. ♘f3 ♗g4

4. ♘e5 ♗h5

5. ♘:c4 După 5 ♘c3, cel mai bun răspuns este 5... ♘d7, pentru a obliga calul din e5 să-şi precizeze poziţia.

5...e6.

6. ♕b3. Cu ameninţarea simultană 7♕:b7 şi 7♕b5+

6...♘c6

7. e3 ♖b8. Turnul nu are încotro şi trebuie să-şi irosească energia protejând un modest pion.

8. ♘c3 ♘f6

9. ♗e2 ♗:e2

10. ♘:e2 ♗b4+

11. ♘c3 0-0

12. 0-0 Ambele părţi şi-au terminat dezvoltarea, jocul este aproximativ egal, dar centrul alb (deşi este bine apărat) prezintă semnele unei imobilităţi neliniştitoare. Iar *Sistemul meu* ne învaţă că orice grupă de piese imobile tinde să degenereze într-o slăbiciune. De acest adevăr ne vom convinge cu rapiditate.

12...♘d5! Poziţia calului la d5 este solidă, deoarece avansarea e4 este imposibilă din cauza mutării ♘:d4.

13. ♘:d5. La 13 ♘e4 ar fi urmat mobilizarea flancului damei negre prin 13...b5 14 ♘e5 ♘:e5 15 d:e5 c5 16 a3 c4. etc. sau la 14. ♘cd2 e5! etc şi centrul alb este zdruncinat.

13...♕:d5!

14. ♕c2 e5! Negrul distruge centrul advers.

15. ♘:e5 ♘:e5

16. de5 ♕:e5

17. ♗d2 ♗:d2

18. ♕:d2 ♖fd8

19. ♕c2 ♖d5! O remarcabilă punere în valoare a punctului d5.

20. ♖ad1 ♖bd8

21. ♖:d5 ♖:d5

22. ♖d1 g6

23. ♖:d5 ♕:d5

24 . a3 c5. Superioritatea negrului în final este de necontestat: el are o majoritate de pioni pe flancul damei, stăpâneşte coloana *d*, iar dama se află pe o poziţie centralizată. Aceste avantaje încă nu sunt suficiente.

25. h3 b5

26. f4 c4

27. ♕c3 ♕e4. Centralizarea continuă! Majoritatea de pioni albă este mai greu de pus în valoare decât cea neagră (la 26. ♘3, ar fi urmat 26...f5 şi mutarea e4 ar fi devenit imposibilă). Aceasta explică pierderea finalului.

28. ♔f2 a5! Tartakower conduce finalul extrem de exact şi cu o mare fineţe artistică. El ocupă în opinia mea locul al III-lea în arta finalurilor printre maeştrii contemporani.

29. g4 h6.

30. h4 ♕h1! Abia acum negrul (şi această încetineală îi face cinste) îşi abandonează poziţia centrală pentru o diversiune.

31. ♔g3 ♕g1+

32. ♔♘3 ♕h2!

33. g5 h5

34. ♔e4 ♕:h4.

35. ♕:a5 ♕h1+

36. ♔e5 ♕c6! Pentru a răspunde la 37 ♕e1 prin manevra câştigătoare 37...♕c5 + 38. ♔e4 ♕f5 + urmat de ♕c2.

37. ♕a7 h4.

38. f5. Albul îşi utilizează ultimele „cartuşe“ 38...gf5

39. ♔:f5♕♘3+

40. ♔e5 h3.

41. ♔d4 ♕g4+

Şi albul cedează.

Urmează o partidă care va ilustra problema luptei pe coloanele centrale împotriva unui atac pe flanc.

Alb: Kline

Negru: **Capablanca**

New York 1913.

1. d4 ♘f6

2. ♘♘3 d6.

3. c3 ♘bd7

4. ♗f4 c6

5. ♕c2 ♕c7

6. e4 e5

7. ♗g3 ♗e7. Albul a obţinut o poziţie de atac în centru. Aceasta desigur reprezintă un avantaj. Dar slăbiciunea punctului e4 (vom vedea imediat de ce este slab) va face să dispară acest avantaj), deoarece albul va fi forţat să joace de5 permiţând egalarea jocului.

8. ♗d3 0-0

9. ♘bd2 ♖e8!

10. 0-0 ♘h5. Pentru a schimba nebunul

11. ♘c4 ♗f6

12. ♘e3 ♘f8

13. de5. Deoarece nebunul din d3 îi este necesar pentru protecţia pionului din e4, albul nu are altă posibilitate de a-şi proteja pionul din *d4* contra ♘e6 decât acceptând schimbul. Recomandăm cititorilor să-şi îndrepte atenţia asupra momentelor asemănătoare din joc, când adversarii îi obligă să se decidă dacă mută *de5* sau avansează *d5*.

13...de5.

14. ♗h4 ♕e7.

15. ♗:f6 ♕:f6? Această mutare şi următoarele sunt la originea unei diversiuni care după părerea mea schimbă radical sensul deschiderii. Jocul corect consta în ♘:f6, ♕c7, ♗e6 cu dublarea turnurilor pentru a exploata poziţia dezavantajoasă a nebunului din d3. Mai simplu era să se joace ♗e6 încă de la mutarea a 14-a.

16. ♘e1 ♘f4?

17. g3 ♘h3+

18. ♔h1 h5

19. ♘g2 g5

20. f3 ♘g6

21. ♘c3! h4

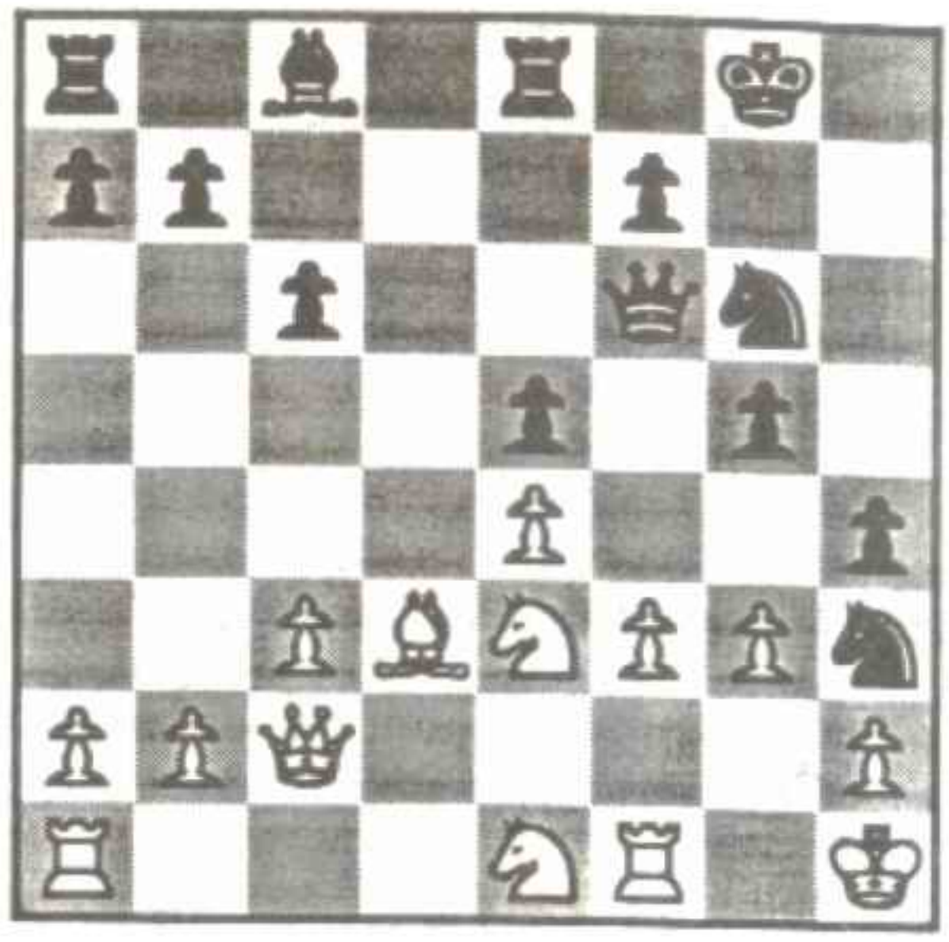

D

Calului din h3 îi sunt tăiate drumurile de retragere. Încercarea de a-l salva printr-o înaintare impetuoasă a pionilor de pe flanc contribuie şi mai mult la efectuarea unei manevre care în asemenea situaţii capătă o importanţă decisivă, *invazia în centru*. Aici, aceasta se realizează prin ♘f5.

22. g4? Pătrunderea calului la f5, după cum a arătat analiza făcută de mine, ar fi decis partida în favoarea albului. De exemplu 22. ♘f5 hg3 23. hg3 ♗:f5 24. ef5 ♘c7 25. ♔g2 ♔ g7 (poate era mai bine să-şi sacrifice pionul cu 25...g4 26. fg4 ♘ g5)

26. ♔:h3 ♖h8+ (sau 26...♘ d5 27. ♕e2)

27. ♔g2 ♕ h6 28. ♔f2 ♕h2 + 29. ♘ g2 ♖h3 30. ♔e1 ♖ :g3 31. ♘e3. În fine, mutarea 26 ♖h1 ar fi adus de asemenea avantaj albului.

22...♘hf4. Calul şi-a recăpătat libertatea şi negrul, după câteva excursii dubioase, care îi puteau fi fatale, se

regrupează şi începe jocul corcct pe coloana *d* pe care, cu adevărată măiestrie, îl conduce la victorie. Sfârşitul partidci nu necesită explicaţii dcosebitc.

23. ♖f2 ♘:d3 24 ♘ :d3♗ e6 25. ♖d1 ♖ cd8 26. b3 ♘f4 27. ♘g2 ♘ :d3 28. ♖:d3 ♖:d3 2.9 ♕ :d3 ♖d8 (de ce nu ♗:g4?) 30. ♕e2 h3 31. ♘e3 a5! 32. ♖f1 a4 33. c4 ♖d4! 34. ♘c2 ♖ d7 35. ♘e3 ♕d8 36. ♖ d1 ♖:d1 37. ♘:d1 ♕ d4 (coloana *d* şi centralizarea) 38. ♘f2 b5! 39. cb5 ab3 40. ab3 ♗:b3 (ameninţă ♕ a1+) 41. ♘:h3 ♗ d1 42. ♕f1 cb5 43. ♔g2 b4 44. ♕b5 b3 45. ♕ e8 + ♔g7 46. ♕e7 b2 47. ♘ :g5 ♗ b3 cu câştig.

Următoarea partidă ilustrează ideea strategică a presiunii pe o coloană asupra centrului de pioni. Deviza sub care se poartă lupta este: 1) limitarea mobilităţii 2) blocarea 3) distrugerea.

Alb: Rubinstein.
Negru: Levenfis.

1. e4 e6
2. d4 d5
3. ♘c3 ♘f6.
4. ♗g5 ♗e7
5. c5 ♘fd7
6. ♗:e7♕ :e7
7. ♕d2 0-0
8. f4 c5
9. ♘f3 f6

Negrul începe atacarea lanţului de pioni. Mai corect era să se joace întâi 9...cd4 10♘ :d4 şi 10...f6, deşi poziţia la care se ajunge după 11 ef6 ♕:f6 este asemănătoare cu cea din partidă.

10. ef6 ♕:f6.
11. g3 ♘c6.
12 .0-0-0 a6.
13. ♗ g2 ♘ b6. Presiunea exercitată de nebun asupra câmpului d5 face parte din planul albului. Aceasta este cca mai bună metodă de a împiedica mutarea eliberatoare *e5* (după dc5)
14. ♖he1 ♘ c4.
15. ♕f2 b5
16. dc5! Bravo! Albul nu se teme de atacul de flanc început cu ♘:b2, deoarcce acesta nu poate învinge niciodată un joc puternic centralizat. Şi jocul albului este centralizat, deoarece el are la dispoziţie coloanele centrale pc care prescază şi capacitatea pieselor sale de a limita mobilitatea adversă este semnificativă. În plus, el ameninţă să cuccrească câmpurile d4 şi e5. Este interesant de urmărit operaţiunile din centru prin care albul respinge atacul de flanc.

16...♘:b2.
17. ♔:b2 b4.
18. ♘d4! b:c3+

19. ♔a1. Pionul c3 va fi câştigat cu un turn.

19...♘:d4. La 19...♗d7 20 ♘:e6 ♗:e6 21♖:e6 ♕:e6 urma 22♗:d5.

20. ♕:d4♖b8.

21. ♖e3 g5 Acum negrul trece pe celălalt flanc.

22. ♖:c3 g:f4.

23. g:f4 ♗d7.

24. c6 ♕:d4.

25. ♖:d4 ♗e8.

26. ♗h3♖f6.

27. c7. Eu aş fi preferat ca partida să se termine printr-un final de nebuni şi nu datorită pionului liber trecut din c7. De exemplu în poziţia:

Alb: ♔e5 ♗h3 pioni a2 c3 f4 h2.
Negru: ♔e7 ♗f7 pioni a6 d5 e6 h7, albul ar fi jucat 1 f5 ef5 2 ♗:f5 şi ar fi câştigat pionul *d* şi partida. Oricum, partida este suficient de interesantă şi fără un asemenea final.

A urmat 27...♖c8.

28. ♖:d5 ♖:c7.

29. ♗:c6+ Abandon.

2.5. Schemă recapitulativă pentru însuşirea jocului poziţional.

1. Luptaţi cu concepţia greşită că fiecare mutare trebuie să aibă un rezultat imediat; mutările de aşteptare, mutările liniştite au de asemenea raţiunea lor de a exista.

2. Ideea prevenirii, a profilaxici, este esenţială în jocul poziţional. În acest mod se va lupta împotriva mutărilor de eliberare ale adversarului şi se va evita dezorganizarea internă prin punerea piesele proprii în contact cu câmpurile strategice importante.

3. Acordaţi un respect deosebit strategiei centrului evitând orice schimbare de direcţie prematură către flancuri (de teama unei invazii adverse în centru) şi acţionaţi sub semnul centralizării.

4. Jucaţi de o asemenea manieră încât să obţineţi o mobilitate de ansamblu a masei de pioni şi nu mobilitatea fiecărui pion luat în parte.

5. Învăţaţi să priviţi stăpânirea centrului ca pe un mijloc important de limitare a mobilităţii forţelor adverse, fără a uita că determinantă nu este simpla numărătoare aritmetică a pionilor centrali.

6. Jocul poziţional nu se caracterizează prin atac şi apărare, ci prin acţiunile îndreptate spre consolidarea propriei poziţii.

3. Pionii dubli şi limitarea mobilităţii

3.1. Limitarea mobilităţii în cazul pionilor dubli. Prezenţa lor favorizează ducerea la bun sfârşit a planurilor adverse de limitare a mobilităţii. Dezavantajul pionilor dubli . Conceptul de slăbiciune pasivă (=statică) şi de slăbiciune activă (=dinamică). Când este indicată lichidarea pionilor adverşi dubli. Care este adevărata forţă a pionilor dublaţi.

Limitarea mobilităţii adverse poate fi realizată şi în lipsa pionilor dubli inamici, însă numai în prezenţa lor este posibilă acea limitare „absolută" a mobilităţii, care se întinde pe zone întinse ale tablei şi provoacă fenomenul de „sufocare".

În ce constă dezavantajul pionilor dubli? Doi pioni dubli izolaţi pot fi câştigaţi uşor în final, iar prezenţa lor pe tablă este legată de griji neplăcute pentru a-i apăra. Aceste lucruri sunt clare şi nu mai necesită explicaţii.

Cu toate acestea, problema menţionată nu este epuizată, deoarece dezavantajul rămâne şi în cazul în care pionii sunt grupaţi şi se pot apăra uşor (pioni apăraţi de alţi pioni). Dezavantajul este legat în acest caz de faptul că, în prezenţa unor pioni dublaţi, este mai greu de creat un *pion liber*. (De exemplu Alb: a2, b2, c2, c3, Negru a7, b7, c7.) Pe scurt, asta înseamnă că, în cazul avansării pionilor, pot interveni unele fenomene de paralizie (Vezi D26).

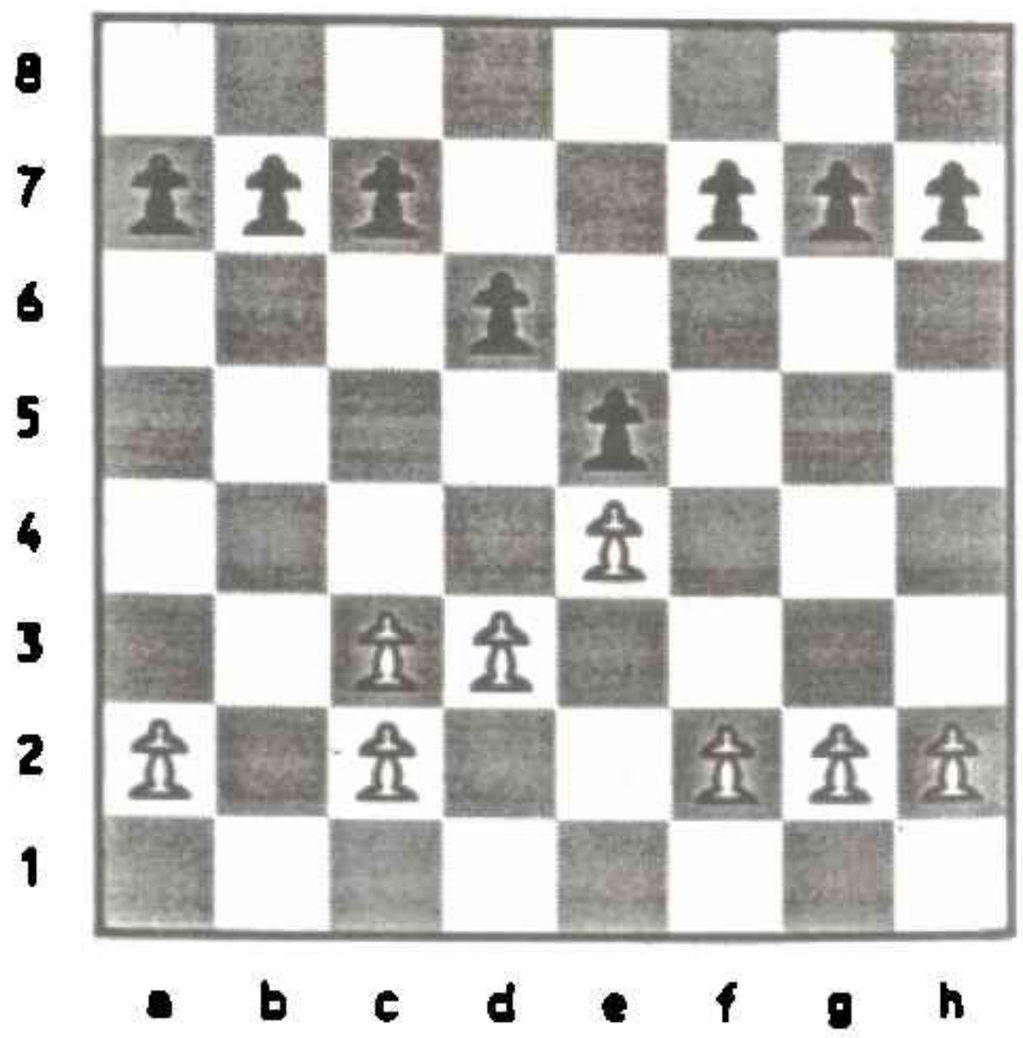

D26

Poziţie schematică. Înaintarea d4, urmată de d5 şi c4, c5 poate fi stopată prin b6, fapt care nu ar fi fost posibil dacă albul ar fi avut un pion pe coloana *b*.

În această diagramă, dacă un pion alb s-ar fi aflat la b2 în loc de c2, înain-

tarea d4-d5 urmată de c4, b4 şi c5 ar fi fost posibilă. În D26 pionul b7 aşteaptă răbdător şi va împiedica la timp înaintarea d4-d5 urmată de c4- c5 avansând la b6. (vezi cap. despre Lanţurile de pioni).

Ceea ce tocmai am învăţat despre slăbiciunea pionilor dublaţi „binc grupaţi" (pe care o putem clasifica slăbiciune dinamică sau activă) ne dă posibilitatea de a formula regula conform căreia meritä să-l stimulăm pe posesorul unei mase de pioni a cărei forţă de atac este diminuată de prezenţa pionilor dubli, *s-o avanseze*. Acţionând în spiritul poziţiei, negrul, în D26, ar trebui să-l facă pe alb, dacă a jucat d4, să-şi continue acţiunea în centru deoarece slăbiciunea pionilor dubli se va accentua pe măsura avansării lor. Atâta timp cât pionul *d* rămâne pe loc, slăbiciunea pionilor dubli e vizibilă la fel de mult ca şchiopătatul unui om care stă. Doar în mişcare acest defect se poate observa.

În acest moment trebuie să facem distincţia dintre o slăbiciune activă (dinamică) şi cea pasivă (statică). Să ne imaginăm că în D26 pionul d se află la *d5* şi există un rege la g1 şi un turn la e2, iar negrul are regele la f8 şi un turn la c8. Aici slăbiciunea statică a pionilor dubli este foarte mare 1...c6. 2. dc6 ♖:c6 sau 1...c6 2.c4 cd5 3. cd5 ♖c3 urmat de ♖a3 în ambele cazuri cu superioritate pentru negru.

Să reţinem regula: În cazul unei slăbiciuni pasive a pionilor dublaţi, atacarea acestora este indicată chiar dacă unul dintre ei va dispărea (nu trebuie să ne temem că slăbiciunea a dispărut pe jumătate, deoarece a rămas cealaltă jumătate a ei).

Pentru exemplificare vă oferim poziţia din D27.

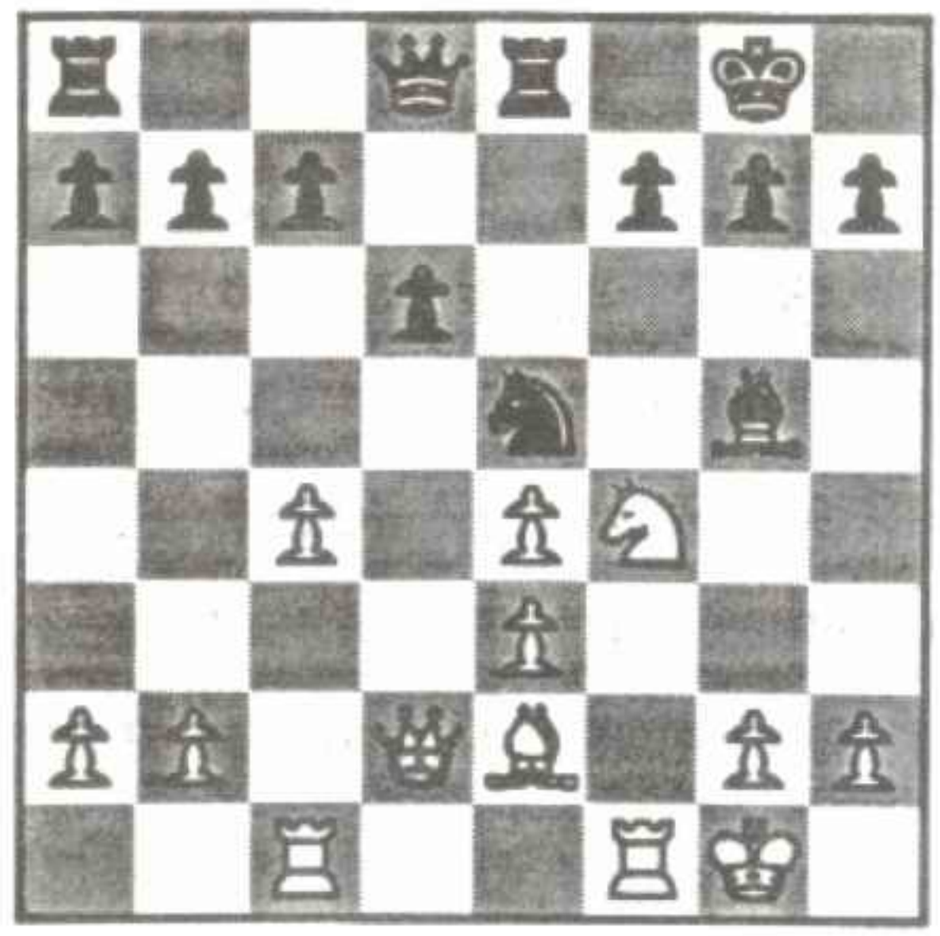

D27

Schimbarea indirectă a pionului d6 cu e4 i se pare negrului judicioasă. Pe ce cale poate el să rezolve această problemă?

Autorul acestei cărţi, cu piesele negre, l-a lăsat pe adversarul său (E. Cohn) să preia iniţiativa sperând că, pe măsură ce poziţia se va simplifica, va fructifica prezenţa pionilor dubli din tabăra adversă. A urmat:

16...♕d7 17. ♕e1 ♘g6 18. ♗d3

♗f6 19. ♕ f2 ♗e5 Negrul se sprijină pe puternicul câmp e5.

20. ♖c2 ♖f8 21. ♔ h1 b6 22. ♕f3 ♖ae8 23. ♖ cf2 ♘h8 24. ♕h5 c6 25. g4 f6. În acest moment, albul s-a lăsat ispitit de realizarea unui atac interesant, care a avut însă ca rezultat doar simplificarea jocului şi înrăutăţirea situaţiei pionilor din e3 şi e4.

26. c5. După 26...♗:f4 27♖ :f4 dc5 28. ♗c4+♘f7 29. g5 ♖e5 30. ♖f5♖ :f5 31. ef5 negrul câştigă forţat cu 31...♔h8. La 32 .g6 răspunde cu ♘ h6 şi la 32. ♗:f7 cu 32...♕:f7 33. g6 ♕d5+ urmat de h6.

Negrul a avut deci dreptate să aleagă o strategie de aşteptare, pentru că atacul de flanc a eşuat datorită contraatacului pe o coloană centrală, iar finalul este fără speranţe pentru alb. Acest exemplu scoate în evidenţă slăbiciunea dinamică a pionilor dublaţi.

În D27, negrul avea posibilitatea să joace activ deoarece, pionii e3 şi e4 prezintă şi slăbiciuni statice 16...♘d7 (în loc de 16...♕d7) 17. ♗f3 ♘f6 18. ♕c2c6! Negrul sacrifică pionul *d6* pentru a-l câştiga pe cel din e4 .După 19. ♖ cd1 ♕e7 are loc schimbul şi începe atacul metodic asupra pionului e3. Regula completă este următoarea: pionii dublaţi izolaţi şi pionii dublaţi compacţi sau aceia care avansează trebuie să fie atacaţi cu ajutorul propriilor pioni. Un complex de pioni dublaţi, care nu şi-a început înaintarea, ar trebui „îndemnat" să avanseze înainte de a fi atacat.

3.2. Adevărata forţă a pionilor dubli

După cum am văzut, o masă de pioni care suferă de pe urma dublării pionilor conţine o slăbiciune latentă care devine evidentă atunci când aceasta înaintează. Această slăbiciune am considerat-o dinamică. Dacă aceeaşi masă de pioni nu se pune în mişcare şi îşi păstrează configuraţia, poate fi foarte puternică prin stabilitatea sa.

Întorcându-ne la D26, dacă albul înaintează d4, el ajunge într-o poziţie din care cu greu ar putea fi scos. Vreau să spun că negrului îi va fi dificil să găsească mijloacele poziţionale pentru a-l determina pe alb să joace de5 sau d5 (acest lucru ar fi mai uşor dacă pionul din c2 s-ar afla la b2.)

Pionii dubli favorizează de fapt

rezistenţa. De ce? Este greu de explicat. Poate că aici funcţionează o lege mai înaltă, în care slăbiciunea dinamică este compensată prin forţa statică sau are importanţă faptul că s-a deschis coloana *b*. Oricum, practica a dovedit că rezistenţa masei de pioni este favorizată de pionii dubli de pe coloana c.

În această încăpăţânare de a rezista atacurilor adverse, noi vedem adevărata forţă a pionilor dublaţi.

(Analizaţi partidele mele împotriva lui Haakanson, Rosseli şi Johner pag. 44, 45 şi 71).

3.3. Structuri tipice cu pioni dubli. Pionii dubli ca instrument de atac.

Pionii dubli ca instrument de atac.

a.) Alb: pioni e4 d3 a2 c2 c3 (sau c3 c4)

Negru: pioni e5 d6 c7 b7 a7 (vezi şi diagrama 26.)

Cea mai puternică poziţie pentru alb rezultă după ce acesta joacă d3-d4; această structură de pioni trebuie păstrată cât mai mult timp posibil. Dacă se înaintează d5, încep să fie puse în evidenţă slăbiciunile albului. Devine deci o necesitate strategică intenţia negrului de a-l „convinge" pe alb să înainteze d5. Pentru a-şi atinge scopul, el nu trebuie să apeleze la mutarea c5, deoarece după d5 va fi lipsit atât de posibilitatea de a deschide coloana c prin c7- c6 cât şi de posibilitatea de a ocupa câmpul c5 cu calul.

Alţi jucători greşesc atacând imediat masa de pioni a albului prin d6-d5. Acest plan strategic contravine regulii noastre că pionii dubli trebuie, în prealabil, să fie „stimulaţi" să înainteze, deoarece numai pe această cale poate fi exploatată slăbiciunea lor dinamică.

Exemplele care urmează doresc să ilustreze lupta dintre jucătorul care apără stabilitatea pionului d4 şi adversarul care caută să provoace înaintarea acestuia.

Primul exemplu ne arată cum jucătorul care se apără, datorită unei mutări mai puţin gândite, a pierdut toate avantajele poziţiei sale.

Alb: Haakonson Negru: **Nimzovici 1921.**

1. d4 ♘f6.
2. c4 e6.
3. ♘f3 b6.
4. ♗g5 h6.
5. ♗:f6 ♕:f6.
6. e4 ♗b7
7. ♘c3 ♗b4.
8. ♕d3 ♗:c3+

9. bc3 d6. După ce negrul joacă e5 va apare o poziţie asemănătoarc cu cea din diagrama 26.

10. ♕e3 ♘d7.
11. ♗d3 e5
12. 0-0 0-0
13. a4 a5

14. ♘e1? Albul avea o poziţie bună, fiind puţin probabil că negrul îl putea determina să înainteze *d5*, mutare care îi va crea probleme. Corect era 14. ♘d2 urmat de f3, caz în care dama din e3, unde ocupă o poziţie nu tocmai fericită, s-ar fi putut retrage la f2 păstrând stabilitatea pionului din d4.

14...♖ae8.

15. f3 ♕e6! Albul este deja obligat să avanseze d5, însă el preferă să joace

16. ♘c2 şi după 16...ed4
17. cd4 f5.
18. d5 ♕e5
19. ♕d4 ♘c5
20. ♖fd1 fe4.
21. fe4 ♘:d3.

22. ♖:d3 ♕:e4 pierde un pion şi partida

Mult mai complicată este lupta în următorul exemplu.

Alb: Janowsky

Negru: **Nimzovici.**

Sankt Petersburg 1914.

1. d4 ♘f6.
2. c4 e6.
3. ♘c3 ♗b4
4. e3 b6.
5. ♗d3 ♗b7.
6. ♘f3 ♗:c3
7. bc3 d6.
8. ♕c2 ♘bd7
9. e4 e5
10. 0-0 0-0
11. ♗g5 h6.
12. ♗d2 ♖e8.
13. ♖ac1 (Vezi D28.)

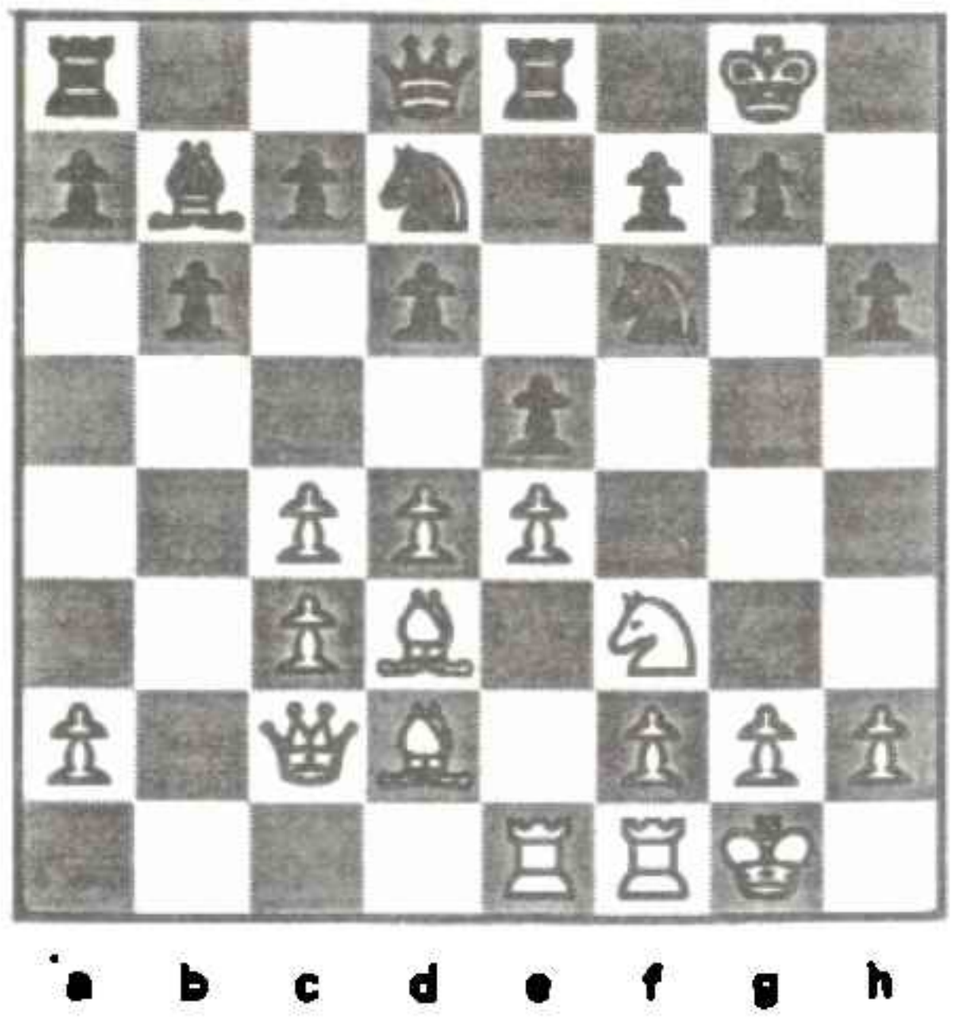

D28

Negrul, la mutare, luptă cu intenţia albului de a-şi păstra intactă structura de pioni.

Negrul este confruntat cu o problemă dificilă. Cum îl va determina pe alb să acţioneze în centru? El încearcă să rezolve această problemă prin manevra ♘h7-f8-e6. Se putea încerca şi 13...♘ d7-f8 14 .h3 ♘g6 15. ♘h2 ♖e 7! şi după 16. f4 ef4 17. ♗:f4 ♕ e8 albul nu are o apărare valabilă pentru pionul *e4*.

În partidă a urmat:

13...♘h7.

14. h3 ♘hf8.

15. ♘h2 ♘e6!

16. ♗e3! Încăpăţânarea de a rezista.

16...c5 Nu se vede altă cale de a distruge rezistenţa adversarului.

17. d5 ♘f4!

18. ♗c2 ♘f8 Şi negrul poate organiza un atac simultan pe ccle două flancuri (mulţumită pionului alb din c4 şi a câmpului f4.)

Este deci foarte dificil să lupţi cu un adversar care rămâne într-o poziţie de aşteptare şi să-l determini să întreprindă înaintarea dorită de noi.

De aici trebuie să tragem concluzia naturală că dublarea pionilor adversarului trebuie făcută numai dacă avem motive serioase să considerăm că vom reuşi să provocăm înaintarea acestora.

Foarte instructiv în această privinţă este următorul exemplu:

Alb: **Nimzovici.**

Negru: Rosselli

Baden Baden 1925.

1. ♘f3 d5

2. b3 c5

3. e3 ♘c6

4. ♗b2 ♗g4?

5. h3 ♗:f3

6. ♕:f3 e5

7. ♗b5 ♕d6 Albul are deja posibilitatea de a forţa dublarea pionilor adverşi. De exemplu 8. ♗ :c6 bc6 9 e4. Dar ce va câştiga el prin aceasta? Cum îl va determina pe negru să joace d5-d4? (Vezi D29)

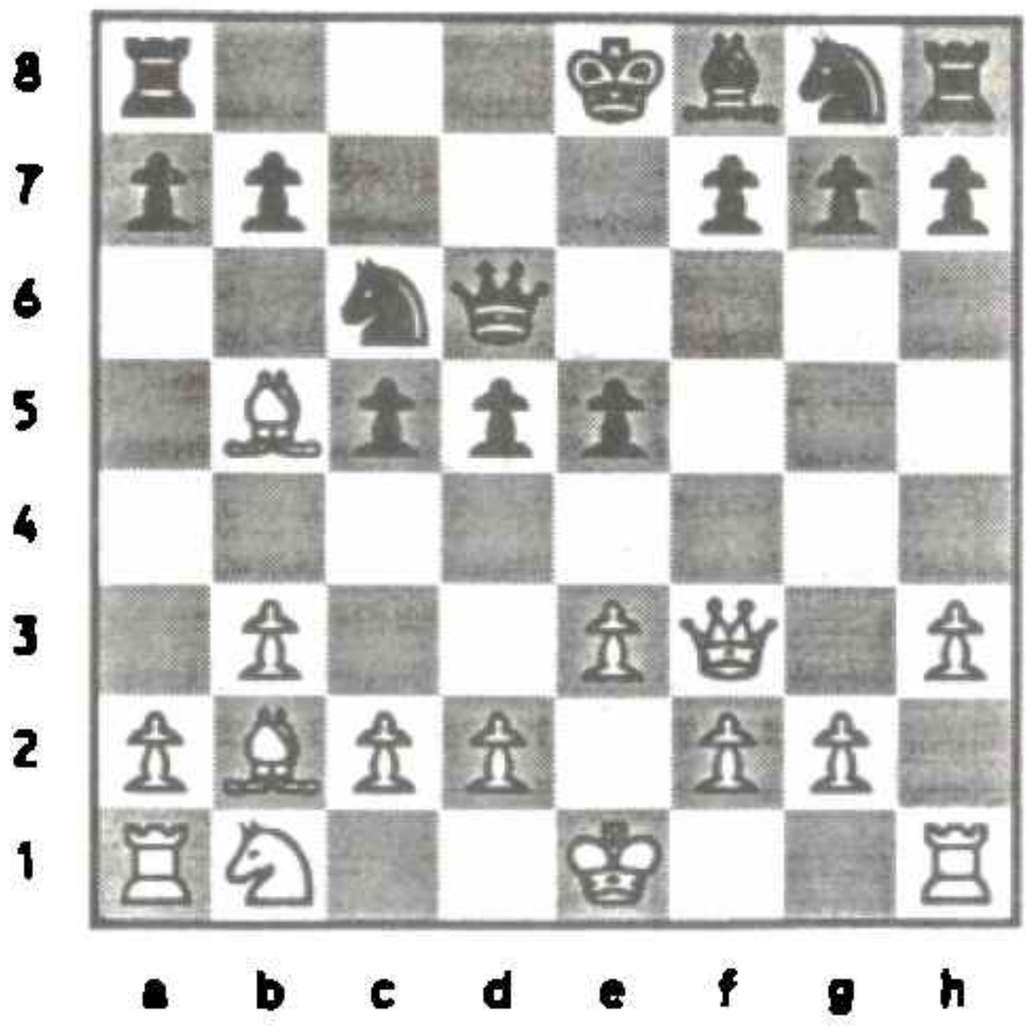

D29

Albul, la mutare, renunţă la dublarea pionilor (după ♗ : c6 bc6) considerând că nu-l poate obliga pe negru să joace d5-d4. La 9. e4 (după schimbul pe c6) negrul nu-şi va deplasa pionii din centru.

8. e4! Albul renunţă temporar la schimbul pe c6.

8...d4. Abia acum dublarea pionilor este binevenită.

9. ♘a3 Amcninţă 10. ♘c4 ♕d7 11.♗:c6 bc6 şi este evident că pionii dubli sunt slabi.

9...f6.

10. ♘c4 ♕d7.

11. ♕h5. Această manevră are menirea să îngreuneze rocada mare a adversarului şi nu pe cea mică, după cum ar părea la prima vedere.

11...g6

12. ♕f3 ♕c7 .Nu mergea 12...0-0-0. deoarece urma 13 ♘ a5 după care 13...♘ ge7 devine imposibilă din cauza 14. ♕:f6.

13. ♕g4. Diagonala g4-d7 l-a determinat pe negru să permită dublarea pionului pentru a evita alte neplăceri. Dama se bucură de postul de observare pe care l-a obţinut.

13...♔f7 Se ameninţă 14. ♕e6+♔d8 (14...♗e7 15. ♘ a5) 15. ♗:c6 şi scopul a fost atins, negrul are pionii dublaţi şi slabi.

14.f4! h5

15. ♕f3 cf4.

16. ♗:c6. Mutarea a fost efectuată la momentul oportun, deoarece negrul nu poate relua cu dama. De exemplu: 16...♕ :c6 17. ♕:f4 ♖e8 18. 0-0! ♕:c4 (♖:c4 19. ♘e5+) 19 .♕ c7+! cu câştig (19...♕e7 20. ♘d6+ urmat de ♘ :e8.).

16...bc6. În sfârşit albul şi-a atins scopul. Este adevărat că are un pion mai puţin, însă asta are o importanţă secundară.

17. 0-0 g5. Poziţia negrului poate fi dinamitată. Pentru aceasta sunt necesare trei mutări de pioni: c3, e5, h4. Dacă albul se mulţumeşte cu primele două, munca nu va fi făcută decât pe jumătate. În partidă s-au efectuat toate trei.

18. c3 ♖d8 În acest fel turnul este imobilizat la apărarea câmpului d4.

19. ♖ac1 ♘e7.

20. e5 ♘f5

21.cd4! ♘:d4. Dacă 21...cd4 atunci 22. ef6 ♔:f6 23. ♕e4 şi mutarea 23...♘ g3 este greşită din cauza 24. ♗:d4+.

22. ♕e4 ♗e7. La 22...f5 urma 23 ♕b1!! O retragere strategică cu caracter ofensiv, efectuată într-un spirit modern. De exemplu 23...♔ e6 (pentru a apăra pionul f5) 24 .♕d3! urmată de ♘d6 cu atac decisiv.

23 h4. Poziţia negrului scârţâie din toate încheieturile şi se prăbuşeşte ca un castel de cărţi.

23...♕d7.

24. ef6 ♗:f6.

25. h:g5. Negrul cedcază. La 25...♗g7 26. ♘e5 + ♗:e5 27. ♕:e5 poziţia regelui negru este fără apărare.

Jucătorul împovărat cu o structură în care se află pioni dubli trebuie să ţină cont că mobilitatea complexului său de pioni este redusă (mutările sale de piese trebuie făcute cu precizie şi eficienţă), iar acţiunea lor îndreptată spre ambele flancuri.

Următorul nostru exemplu va clarifica această idee:

Alb: **Nimzovici**

Negru: **Sämisch.**

Dresda 1926.

După mutările:

1.c4 e5

2. ♘c3 ♘f6.

3. ♘f3 ♘c6

4. e4 ♗b4.

5. d3 d6.

6. g3 ♗g4.

7. ♗e2 h6.

8. ♗e3 ♗:c3+

9. bc3 ♕d7. Albul este pe deplin conştient de slăbiciunile dinamice ale complexului său cu pioni dubli. El a adoptat un plan prin care îşi va lăsa pionul încăpăţânat la d3 şi apoi la d4. Observaţi deplasarea pieselor albe, „mutări mici" care se adaptează condiţiilor create de configuraţia pionilor din centru; în termeni economici putem spune că, având un capital circulant redus (şi mobilitatea redusă a pionilor din centru echivalează cu acest fapt), trebuie să fim foarte economi.

A urmat 10. ♕c2! 0-0

11. ♕d2! Dacă ar fi jucat 10.♕d2 negrul ar fi răspuns cu 10... 0-0- 0 şi, în această poziţie, dama ar fi fost rău aşezată pe d2. Din contră, după 10. ♕c2, albul ar fi răspuns la 10...0-0-0 cu 11. 0-0 urmat de ♖fb1 şi ar fi obţinut un bun joc de ansamblu datorat şi damei din c2.

11...♘h7

12. h3! ♗:h3.

13. ♘g1! ♗g4

14. f3 ♗c6

15 .d4 şi albul câştigă o piesă şi partida.

Noi tocmai am supus „complexul cu pioni dubli" unei analize aprofundate. Văzute în lumina acestei analize, multe incidente şahiste, aparent inexplicabile, apar într-o altă lumină. De exemplu, în D30, la care se ajunge după mutările 1. e4e5 2. ♘f3 ♘c63. ♘c3 ♘f6 4. ♗b5 ♗b4 5. 0-0 0-0 6. d3 d6 7. ♗g5 ♗:c3 8. b:c3 ♕e7 9. ♖e1 ♘d8 10. d4, se spune că albul are o poziţie de atac în centru.

Spielmann – Rubinstein
Karlsbad 1911

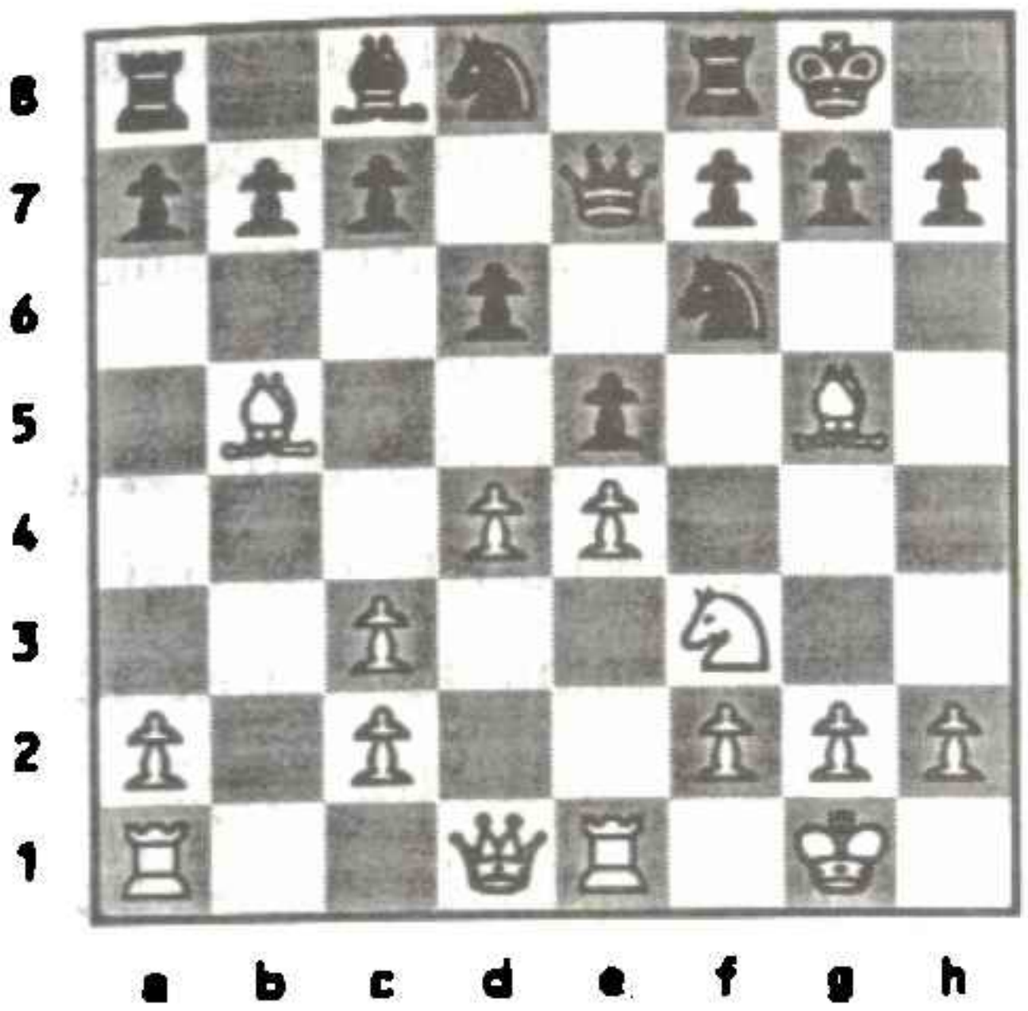

D30

Poziţia „atacatoare“ a pionilor albi din centru urmăreşte de fapt protejarea unei slăbiciuni dinamice (c2, c3). Acest lucru devine evident in cazul avansării *d5*. De aceea, o asemenea poziţie a pionilor poate fi considerată mai curând „de apărare“.

În opinia mea, afirmaţia ar fi adevărată în cazul în care pionul din c2 s- ar afla la b2. Aşa cum se prezintă situaţia, poziţia aparentă de atac a pionului din d4 are scopul de a ascunde slăbiciunile pionilor dubli. Odată cu avansarea d4-d5, această slăbiciune dinamică devine evidentă. Pentru cine vrea să meargă în adâncul lucrurilor, datorită acestui fapt, structura de pioni c2, c3, e4, d4 contra e5, d6, c7,b7a7 poate fi privită ca o poziţie de „aşteptare“.

Poate urma 10. ♘c6 11. ♗c1 c6 (c5! este aici o mutare corectă: 12. de5 de5 13. ♘:e5 ♘c7 etc.) 12. ♗f1 ♖d8 13.g3 ♕c7 14. ♘h4. Albul vrea să joace f2-f4. Reprezintă această mutare o dovadă că a avut iniţiativa în centru? Nici pe departe. Explicaţia este următoarea. Dcoarece negrul a ratat ocazia la mutarea a unsprezecea de a trece la „reglarea conturilor“, albul are acum posibilitatea să atace plecând de la poziţia lui de aşteptare, dar aceasta nu era — primitiv vorbind — decât o poziţie de aşteptare.

Continuarea remarcabilei partide **Spielmann-Rubinstein,** Karlsbad 1911 este: 14...d5 15. f4! ef4 16. e5 ♘e4 17. g:f4 f5! 18. ef6 ♘:f6 19. f5 ♘f8 20. ♕f3 şi Spielmann a câştigat într-un stil strălucit. 20...♕f7 21. ♗d3 ♗d7 22. ♗f4 ♖e8 23. ♗e5 c5 24. ♔h1 c4 25. ♗e2 ♗c6 26. ♕f4 ♘f8-d7 27. ♗f3 ♖e7 28. ♖e2 ♖f8 29. ♖g1 ♕e8 30. ♖cg2 ♖f8-f7 31. ♕h6! ♔f8 32. ♘g6+. O combinaţie frumoasă care forţează străpungerea liniilor adverse.

32...hg6 33. ♕h8+ ♘g8 34. ♗d6! Negrul, care este blocat şi legat pe toate direcţiile, nu se poate opune pătrunderii la g8 pe coloana g.

3...♕d8 35. ♖:g6 ♘df6 36. ♖:f6! ♖:f6 37. ♖:g7! şi albul cedează.

Să analizăm acum alte structuri tipice cu pioni dubli (Vezi D31 şi D32)

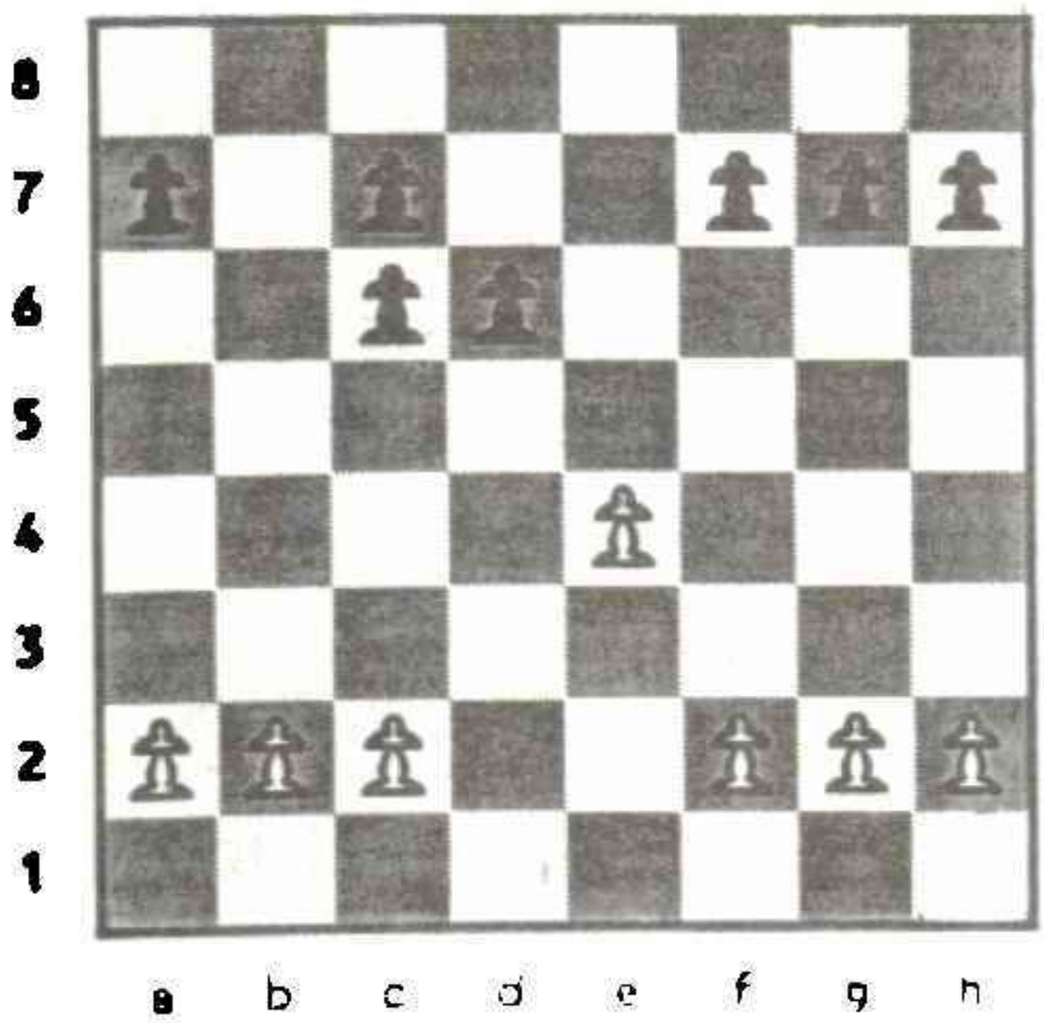

D31

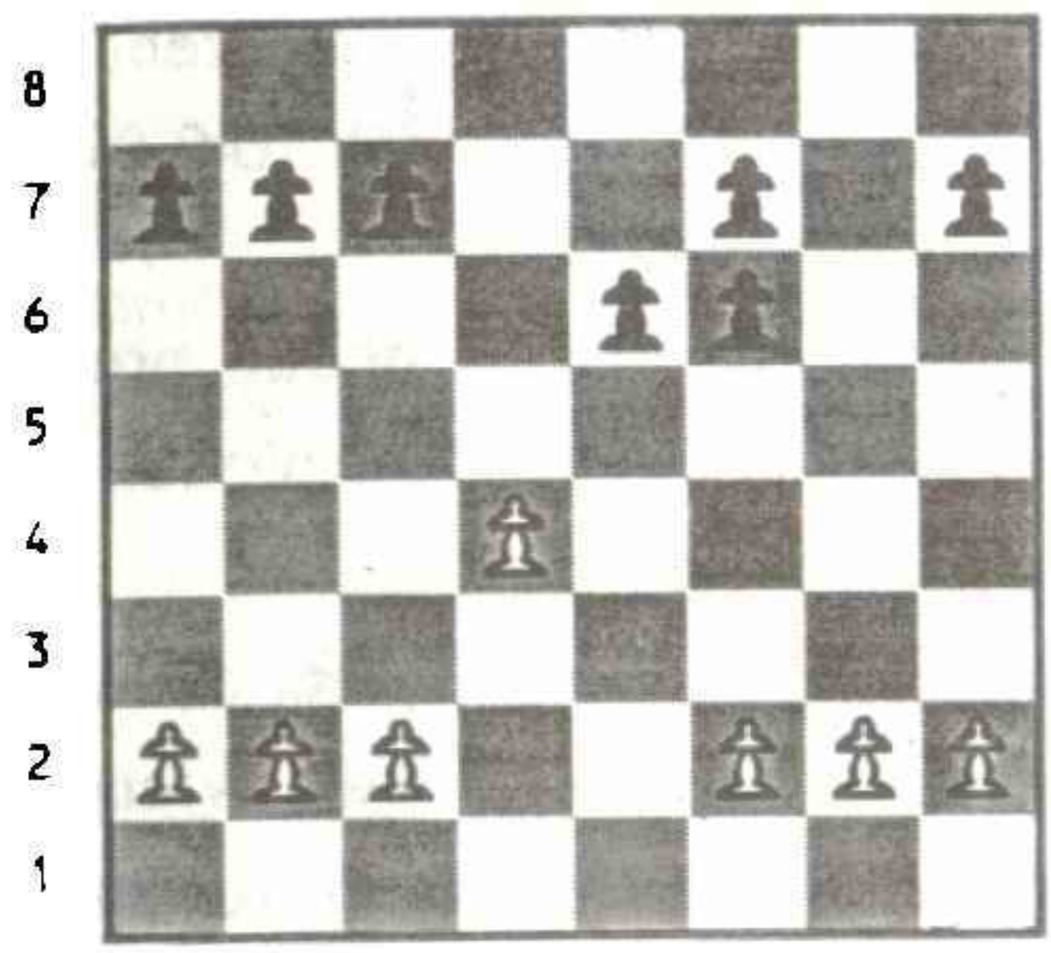

D32

În asemenea structuri tipice, pionii din c6 şi f6 compensează întrucâtva pierderea centrului, prin acţiunea exercitată asupra acestuia. În D32, albul nu îşi mai poate crea un avanpost la e5. Pe de altă parte, negrul ameninţă să înainteze e5 sau să joace f5 urmat de ♖g8 pentru ca, la g3, să continue cu h5, f4 şi h4. Cu alte cuvinte, grupul defensiv al pionilor e6, f7, f6 poate fi desfăşurat şi trimis la atac. Slăbiciunea sa se află la h7. Albul va căuta să neutralizeze atacul menţionat (♖g8, h5 etc) plasându-şi pionii la f4, g3, h2 şi, poate, caii la f3 sau g2, caz în care partida este echilibrată. Oricum, pentru negru este foarte dificil să găsească momentul potrivit a juca f5 şi a ieşi din defensivă.

Vom da câteva exemple:

Alb: **Nimzovici**

Negru: Dr Perlis

Ostende 1907.

1. e4e6.

2. d4d5

3. ♘c3 ♘f6

4. ♗g5 de4

5. ♘:e4 ♗e7

6. ♗:f6 g:f6.

7. ♘f3 ♘d7

8. ♕d2 ♖g8. Probabil că negrul s-a grăbit cu această mutare.

9. 0-0-0 ♘f8. Apără pionul slab din h7.

10. c4 c6.

11. g3 ♕c7.

12. ♗g2 b6.

13 .♖he1 ♗b7.

14. ♔b1 0-0-0 Dr. Perlis a utilizat excelent forţa defensivă a complexului său cu pioni dubli şi, în curând, îi va folosi ca armă de atac.

15. ♘c3 ♔b8.

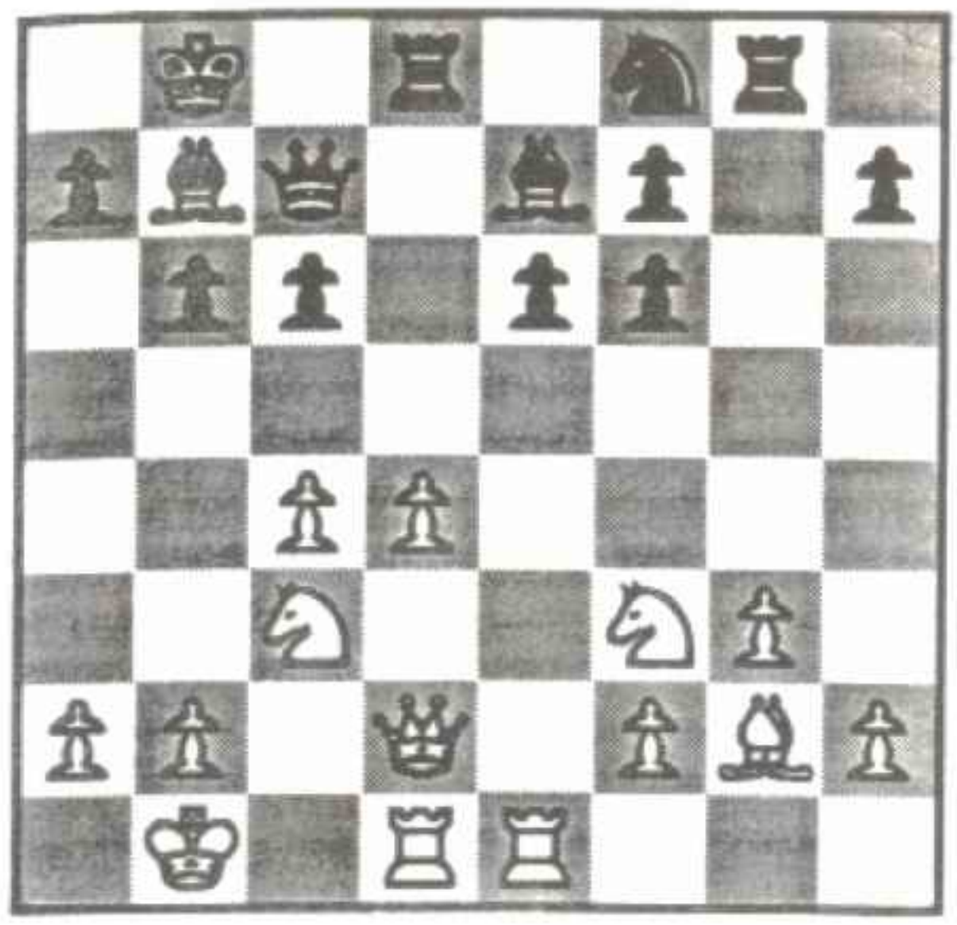

D33

Negrul va exploata forţa defensivă a pionilor săi dubli. Albul nu va putea să utilizeze punctul e5 ca avanpost.

16. ♕e3. Albul resimte dureros neputinţa de a ocupa câmpul e5.

16...♘g6. Deja negrul ameninţă f5 -f4 deoarece, acum, protecţia câmpului e5 este asigurată de cal.

17. h4 f5

18. ♘c5. În sfârşit.

18...f4!

19. ♕f3 ♘:c5

20. d:e5 fg3

21. fg3 ♗b4 cu joc egal.

22.a3 ♗:c3

23.♕:c3 c5

24.♗:b7 ♕:b7.

25. ♖d6 ♖:d6.

26. ed6 ♖d8.

27. ♖d1 ♕e4+

28.♔a2 ♖d7 cu remiză la mutarea 30. În această partidă, Dr. Perlis, un fin cunoscător al jocului, a utilizat excelent atât forţa pasivă cât şi cea activă a pionilor dubli.

Ceva mai puţin convingătoare este tratarea temei în partida

Yates-Dr. Olland

Scheveningen 1913.

1. e4 e6 2. d4 d5 3. ♘c3 ♘f6 4. ♗g5 de4 5. ♗:f6? (♘:e4 ar fi fost mai bine.) g:f6 6. ♘:e4 f5? Momentul ales pentru avansarea acestui pion nu este inspirat ales. În spiritul poziţiei trebuie jucat b6, c6, ♘d7, ♕c7, ♗b7 0-0-0 ca în partida precedentă.

7. ♘c3 ♗g7.Acest nebun preia apărarca punctului e5, însă pionul f6 era un paznic mai bun.

8. ♘f3 0-0. La 8...♘c6 eu am recomandat într-un articol din Wiener Schachzeitung. (1913) următorul plan 9. ♗b5 0-0 10. ♗:c6 bc6 11. ♕d3! ♖b8 12. 0-0-0 şi toate încercările negrului de a ataca sunt sortite eşecului din cauza posibilităţii de pătrundere prin e5. De ex 12...♕e7 13. ♘e5 ♕b4 14. b3 şi aşa mai departe.

9. ♗c4? Era preferabil 9. ♕d2 urmată de 10 0-0-0.

9...b6? Continuarea 9...♘c6 10. ♘e2 e5! 11. de5 ♘:e5 ar fi deschis diagonalele nebunilor. De exemplu:

12. ♘:e5 ♗:c5 13 c3 ♗e6 şi negrul stă bine. Pentru noi este important să remarcăm cum mutarea c6- e5 a fost pusă în valoare (conform teorici noastre despre complexul cu pioni dubli.)

10.♕d3 ♗b7

11. 0-0-0 ♘d7

12. ♖he1 ♕f6

13. ♔b1 ♖fd8

14. ♕e3 c5? Era mai bine 11...c6 pentru a fixa pionul d4 şi a avea posibilitatea înaintării b5, urmată de ♘b6. După această mutare, operaţiunea începută cu 6...f5 nu s-a concretizat, masa de pioni negri nu a devenit o armă de atac, ci, din contră, posibilitatea înaintării g2-g4 atârnă în acr.

15. d5 e5.

16. g4. Partida a ajuns într-o fază în care nu se mai pot face calcule exacte. Albul se bucură că a obţinut un pion liber şi poate încerca limitarea mobilităţii pionilor e5 şi f5 prin ♘d2 şi f3.

16...fg4.

17. ♘g5 ♗h6.

18. ♘ce4 ♕g6.

19. f4 ef4

20. ♕f4. Au urmat complicaţii colosale. După câteva greşeli ale negrului, albul a câştigat la mutarea a 44-a.

În exemplul prezentat, complexul cu pioni dubli al negrului nu a putut fi folosit ca armă de atac. În mod diferit s-au desfăşurat lucrurile în partida următoare. Aici avem complexul de pioni prezentat în D31. (c7, c6, d6), însă noi considerăm că cele două structuri tipice sunt identice din punct de vedere al caracteristicilor de bază.

Alb: Teichmann.

Negru: Bernstein.

Sankt Petersburg 1909.

1. e4 e5

2. ♘f3 ♘c6

3. ♘c3 ♘f6

4. ♗b5 d6

5. d4 ♗d7

6. 0-0 ♗e7

7. ♖e1 cd4

8. ♘:d4 0-0

9. ♗:c6 bc6

10. b3 ♖c8. Negrul trebuie să-şi pună în valoare complexul de pioni dubli şi, în acelaşi timp, să limiteze mobilitatea centrului advers.

11. ♗b2 ♗f8

12. ♕d3 g6

13. ♖ad1 ♗g7

14. f3. Albul renunţă la poziţia agresivă din centru, care se putea obţine prin 14. f4, preferând să-şi consolideze poziţia cu 14. f3.

14...♕b8. Negrul îşi termină pregătirile pentru a putea juca c5.

15. ♗c1 ♕b6. După cum arată Lasker, era mai bine 15...a5 cu amenin-ţarea 16...a4! 17. ♘:a4! c5. La 16. a4 atunci 16...c5 17. ♘db5 ♗c6 urmat de ♘d7 cu joc bun pentru negru.

16. ♘a4 ♕b7

17. ♘b2! c5

18. ♘c2 ♗b5

19. c4 ♗c6

20. ♘c3. Configuraţia de pioni a4, b3, c4 ar lăsa albului un punct slab la b3. Mutarea din partidă urmăreşte să împiedice înaintarea a5-a4 fără a slăbi structura de pioni caz în care, şi negrul rămâne cu slăbiciunea din a7

20...♘d7

21. ♗e3 ♘b6

22. ♖b1 a5

23. ♗f2. În această poziţie negrul ar trebui să joace 23...♕c8 cu ameninţarea a5-a4. (vezi D34.)

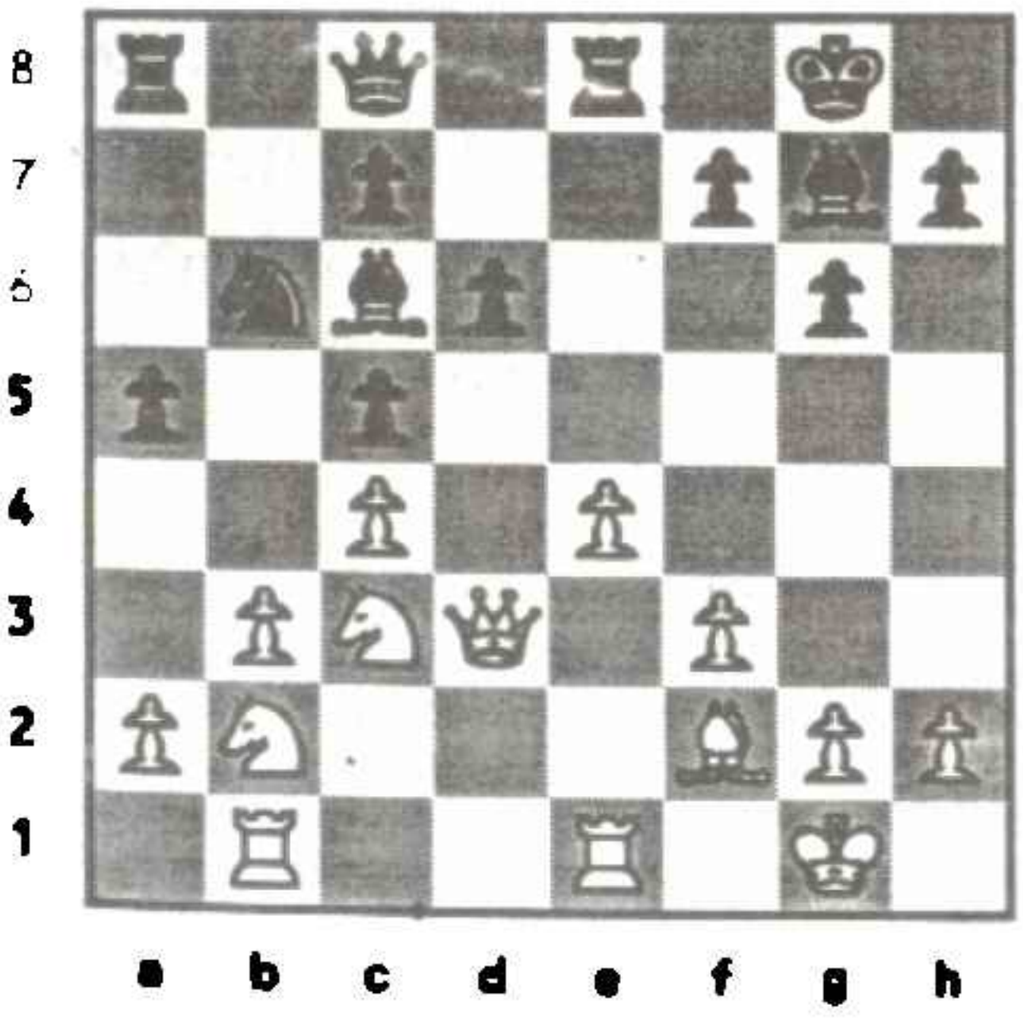

D34

Utilizarea agresivă a complexului cu pioni dubli. Albul poate folosi avanpostul din d5. Observaţi măsurile luate împotriva şi în ajutorul înaintării a5-a4.

Dacă urmează 24 ♘d5 atunci 24...♘:d5 25 cd5 ♗d7 şi pe urmă a4. Alte mutări favorabile, cu excepţia ♘d5, nu se văd la alb. În opinia noastră, mutarea c5 oferă albului câmpul d5 şi este o armă cu două tăişuri. Cu toate acestea, dacă negrul limitează mobilitatea pionului din e4 şi găseşte o apărare satisfăcătoare contra mutării ♘d5, atunci avansarea pionului *c* se justifică. Formaţia defensivă adoptată de alb: pioni c4, b3, a2, ♘b2, ♘c3 este solidă, însă, ţinând cont de numărul figurilor mobilizate, albului nu îi mai rămân forţe pentru a câştiga (vezi şi partida Lasker-Schlechter.)

Pe de altă parte, noi considerăm înaintarea d6-d5 ca fiind slabă, deoarece duce la limitarea mobilităţii. În această privinţă, foarte instructivă este următoarea partidă.

Alb: Billecard

Negru: Dr. Berstein

Ostende 1907.

1. e4 e5

2. ♘f3 ♘c6

3. ♘c3 ♘f6

4. ♗b5 d6

5. d4 ed4

6. ♘:d4 ♗d7

7. 0-0 ♗e7

8. ♗:c6 bc6

9. b3 0-0

10. ♗b2 d5

11. e5 ♘e8

12. ♕d2! Albul gândeşte corect că pionii negri, dacă înaintează, nu vor deveni mai puternici.

12...c5

13. ♘de2 c6.

14. ♖ad1 ♕c7

15. ♘f4 ♕b7 .Se amenință 16 ♘:d5.

16. ♘a4. Această mutare pregăteşte blocarea câmpului c5. Ea era şi mai puternică dacă pionii negri s-ar fi aflat la c7, c6 şi d5, caz în care calul alb, ajuns pe c5, ar fi paralizat într-o mare măsură jocul negrului. Partida pune într-o lumină clară legătura dintre pionii dubli şi limitarea mobilităţii (revedeţi începutul capitolului).

16...c4

17. ♗d4 cb3

18. ab3. Mutarea cb3 pare mai logică.

18...♘c7

19. ♘d3 ♘e6.

20. ♘dc5 ♕c7

21. ♘:d7 ♕:d7

22. ♕e3 ♘:d4

23. ♕:d4 ♖ab8

24. ♘c5 ♕f5

25.♘d3. Albul controlează câmpul c5. Dacă la mutarea a 18-a ar fi jucat cb3, presiunea pe coloana *c* ar fi fost substanţial întărită şi el ar fi putut acum să atace cu turnurile pe această coloană. Mutarea 10...d5 poate fi considerată astfel răsturnată. Cel care studiază şi caută să înţeleagă logica internă a evenimentelor va spune că este destul de simplu să blochezi complexul de pioni c7, c6, d5. Chiar dacă negrul a reuşit să- şi dedubleze pionii şi albul a greşit la mutarea a 18-a (ab3 în loc de cb3), mobilitatea pionilor c6 şi d5 a continuat să rămână redusă. Afirmaţia este exactă. Pionii c7, c6, şi d5 sunt într-o măsură însemnată supuşi pericolului blocadei. Cu alte cuvinte, legătura accentuată de noi la începutul capitolului între pionii dubli şi limitarea mobilităţii devine o realitate palpabilă. (vezi şi partida Leonhard-Nimzovici vol I pag.7)

3.4. Limitarea mobilităţii. Mutările neaşteptate de Turn. Mutări de eliberare, reale şi aparente. Cum pot fi ele combătute.

În perioada în care mi-am făcut publice ideile, adversarii mei din turnee se repezeau asupra poziţiei mele căutând să o spulbere şi îmi calificau în derâdere mutările de turnuri ca fiind „misterioase". O asemenea mutare o putem găsi în poziţia din diagrama 35.

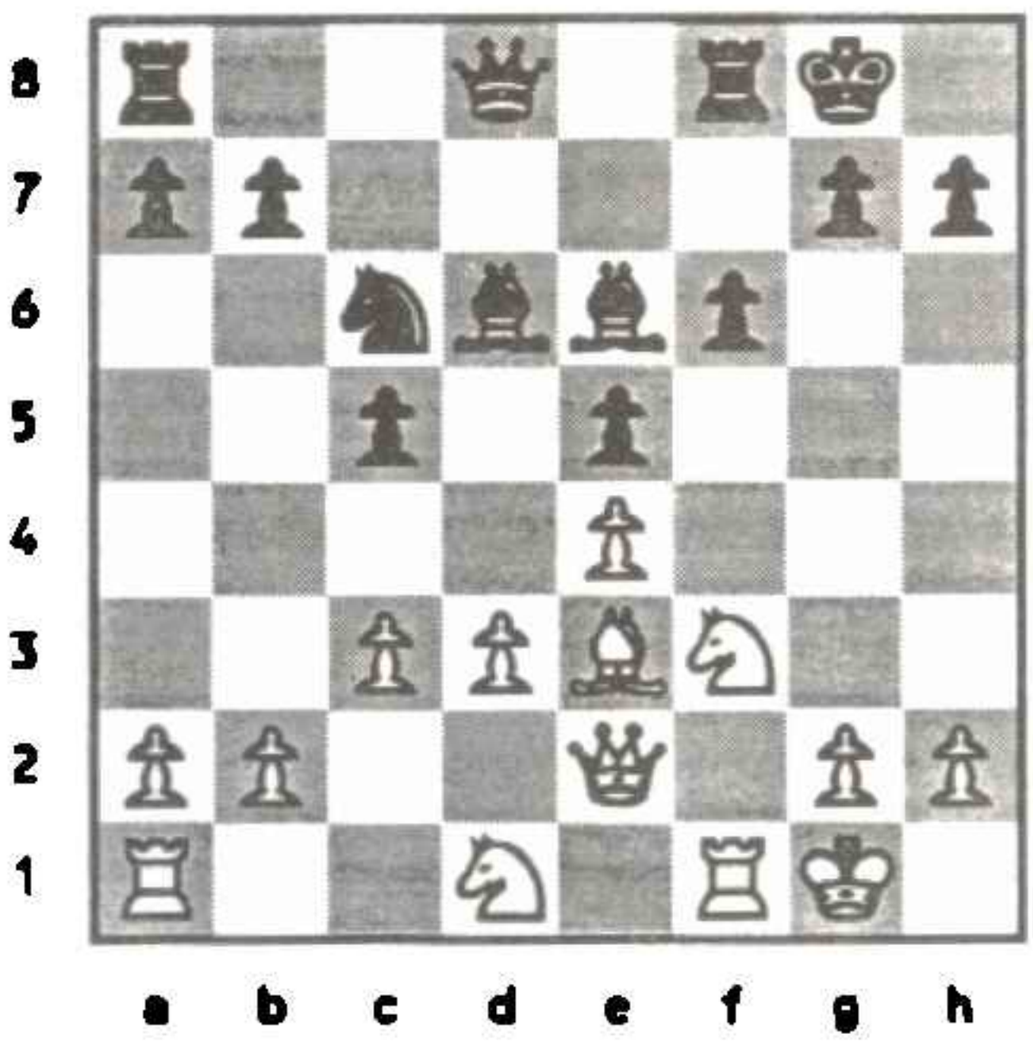

D35

Negrul va efectua o mutare „misterioasă", ♖e8. Aceasta urmăreşte să contracareze avansarea d3-d4.

Este evident că albul intenţionează să joace d3-d4 când acest lucru va fi posibil. Mutarea ♖e8 are drept scop să îngreuneze această manevră de eliberare. Ea are un scop preventiv. Singurul lucru „misterios„ la această mutare este aspectul ei exterior (turnul ocupă o coloană care este momentan închisă), scopul strategic al mutării nefiind de loc tainic. Vom păstra termenul „misterios", dar ironia nu mai are drept victimă mutarea despre care a fost vorba. A-i cere unei piese numai acţiuni nemijlocite de atac este atributul unui jucător de nivel mijlociu. Jucătorul avansat va pretinde de la figurile sale şi *acţiuni preventive.* Situaţia tipică este următoarea: o manevră de eliberare pregătită de adversar (de obicei o avansare a pionilor) va avea ca rezultat şi deschiderea unei coloane pe care o putem folosi noi. Această coloană, care în viitor poate deveni liberă datorită acţiunilor întreprinse de adversar, trebuie ocupată din timp, pentru a-i îngreuna adversarului efectuarea manevrei de eliberare. Asemenea mutări „misterioase" de turn constituie componente necesare ale unei strategii inteligente. Părerea răspândită că pentru turn trebuie alese numai poziţii cu activitate maximă este o superstiţie. Amatorul însetat de cunoaştere se va antrena neîncetat pentru a folosi

asemenea mutări şi va lupta în mod deosebit împotriva acestei prejudecăţi. Îmi asum chiar răspunderea să afirm că a împiedica mutările de eliberare este chiar mai important decât a şti, la un moment dat, dacă turnul este activ sau pasiv.

Să dăm câteva exemple:

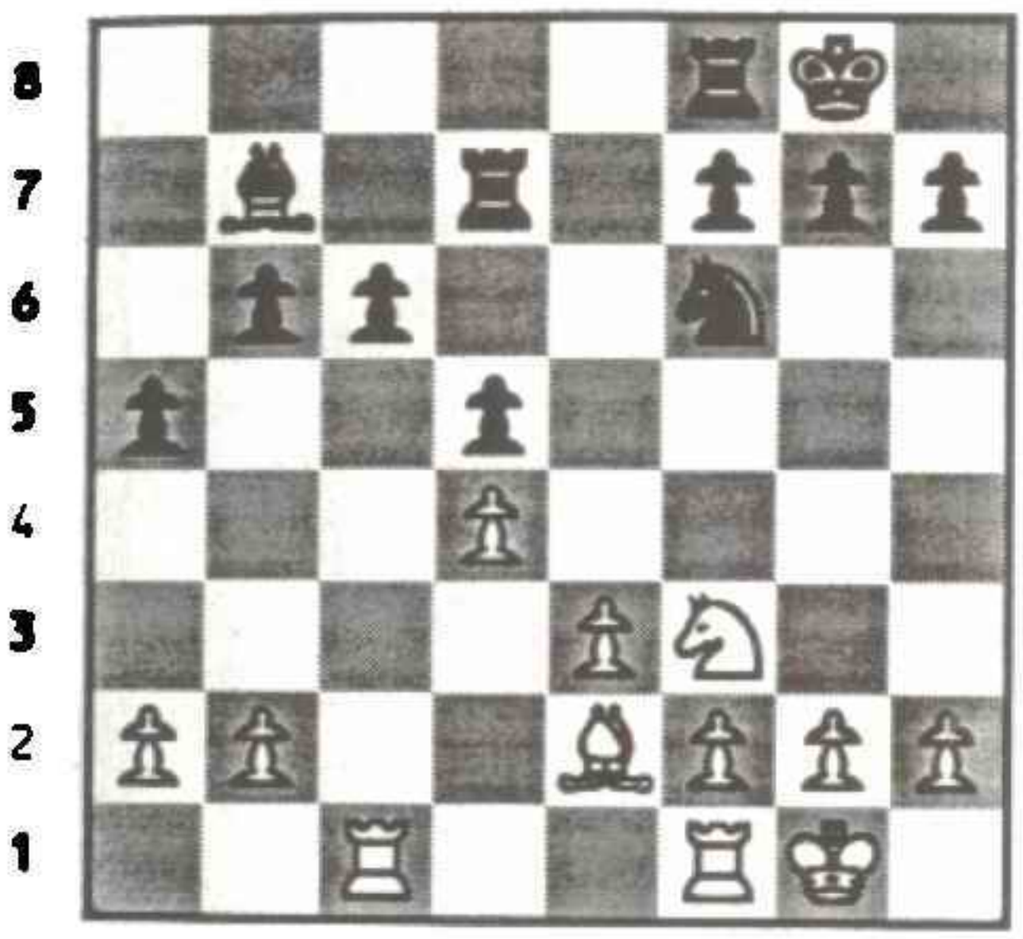

D36

Diagrama trebuie privită ca o poziţie schematică de deschidere.

Albul va juca ♖fd1 deoarece se aşteaptă ca negrul să se elibereze, mai devreme sau mai târziu, cu mutarca c5. În acest caz, după schimbul dc5 bc5, el îşi va organiza presiunea pe coloanele c şi d asupra pionilor „atârnaţi" din c5 şi d5. Mutările „misterioase" de turn joacă un rol esenţial în deschidere. Ele sunt de asemenea importante în prima fază a jocului din mijloc (vezi D37)

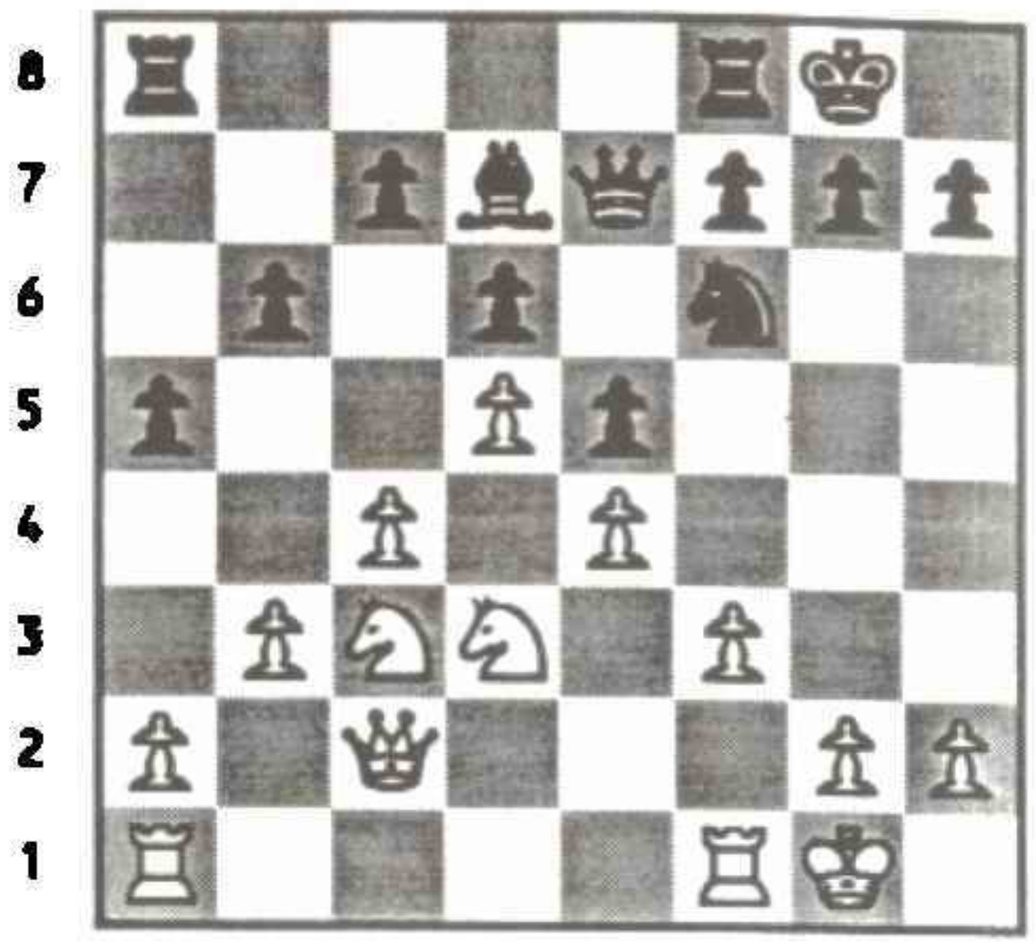

D37

Jucând 1...♖a7 şi 2...♖fa8, negrul încearcă să împiedice înaintarea albului a3, b4, c5 sau să-i micşoreze efectele.

Negrul va juca fără complexe 1...♖a7. Dacă albul răspunde 2. a3, el joacă 2...♖fa8. Pentru a-şi putea realiza planul (b4 urmat de c5), albul trebuie să facă unele concesii adversarului. Poate urma: 3. ♕b2 ♕d8 4. b4 ab4 5. ab4 ♕b8! 6. ♖:a7? ♕:a7 şi negrul stăpâneşte coloana a. Dacă joacă 6. ♖fb1 ♔f8 7. c5 bc5 8. ♖:a7 ♖:a7 9. b:c5 ♕:b2 10. ♖:b2 ♖a3 11. ♖c2 ♗c8! 12. c6! (12 cd6?! cd6 13. ♘b5 ♖a1+ 14. ♔f2 ♗a6) 16...♘e8 urmat de 17...f5 cu contrajoc.

Următorul exemplu este luat dintr-o partidă disputată între Kupchik şi Capablanca, Lake Hapatkong, 1926 (vezi D38)

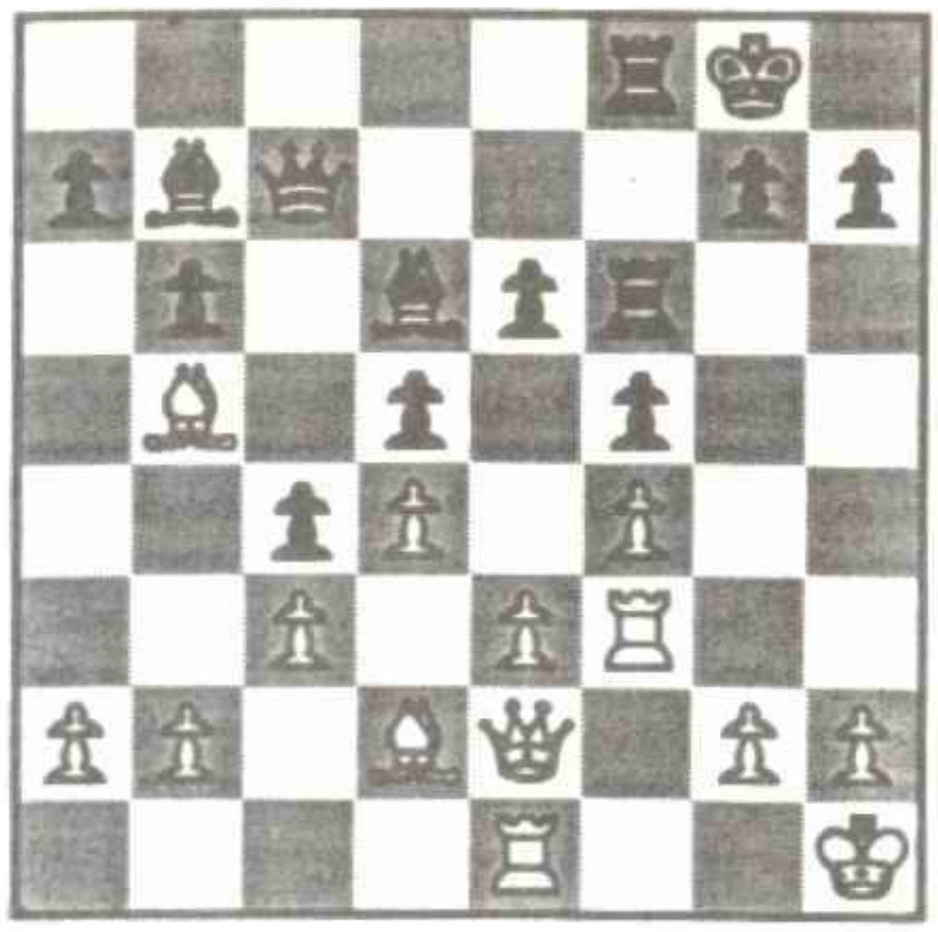

D38

Negrul (Capablanca) începe o acţiune pentru prevenirea mutării g4 pe care o duce la bun sfârşit cu virtuozitate.

După cea de-a 19-a mutare a albului, s-a ajuns la poziţia din diagramă. Prezenţa lanţului d5, c4 contra d4, c3 necesită atacul bazei din c3 prin a6, b5, a5 şi b4. De asemenea, negrul trebuie să împiedice contraatacul — g4. Cu acest plan în minte, el joacă 19...h5! Urmează 20. ♖ef1 ♖h6! Priviţi o mutare neaşteptată prin care Capablanca previne manevra h3 urmată de g4. Dacă albul o realizează totuşi, negrul va fi cel care va ataca pe coloana *h*. 21. ♗e1 g6 22. ♗h4 ♔f7 23. ♕e1 a6 (a sosit momentul efectuării acestei mutări) 24. ♗a4 b5 25. ♗d1 ♗c6 26. ♖h3 (mai potrivit era să-şi organizeze apărarea pe flancul damei) 26...a5 27. ♗g5 ♖h6-h8 28. ♕b4 b4 29. ♕e1 (la 29. ♗f6 urma 29...♗e7.).

29...♖b8 30. ♖h3-f3 a4 şi atacul e câştigător 31. ♖f3-f2 a3 32. b3 cb3 33. ♗:b3 ♗b5 34. ♖g1 ♕:c3. Manevra turnului: ♖f8- f6-h6-h8 este estetică şi lasă o impresie puternică.

În poziţia din D39

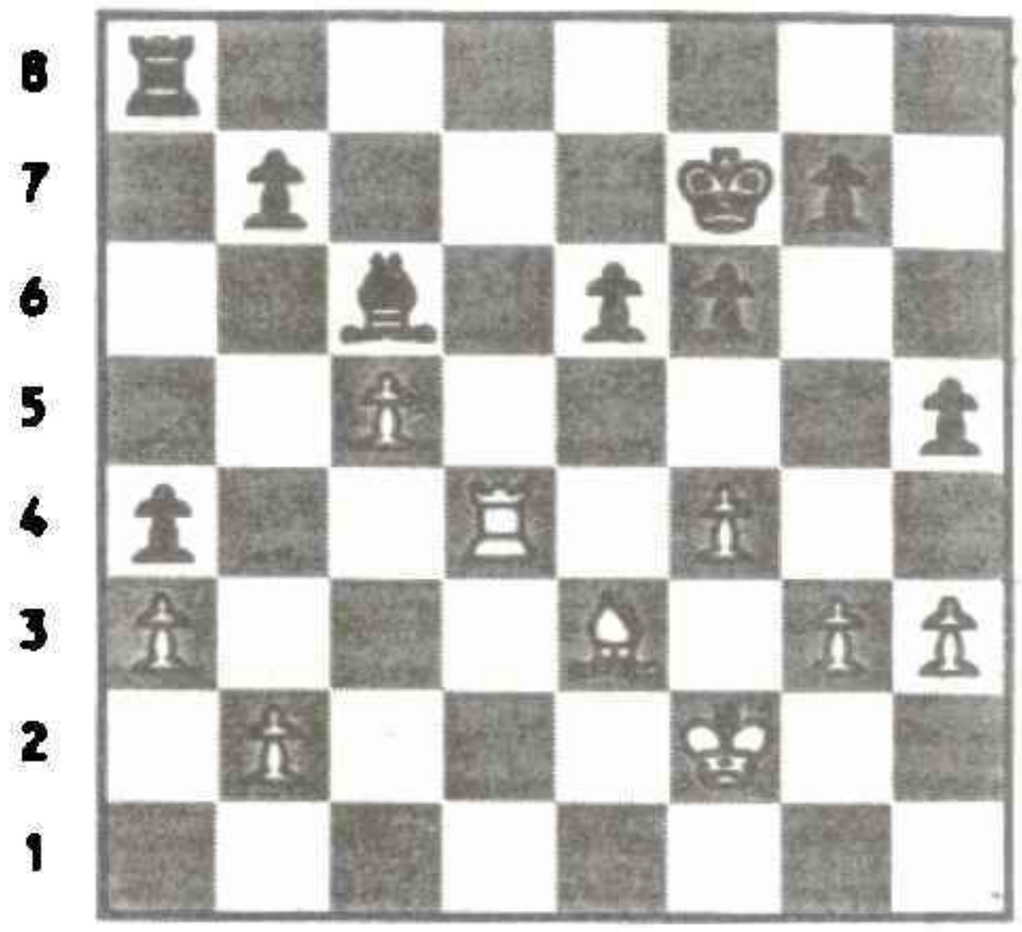

D39

Alb: V. Gottschall Negru: Nimzovici jucată la Hanovra în 1926, negrul doreşte să-şi pună în valoare majoritatea de pioni de pe flancul regelui prin ♔g6-f5 urmat de e5. Dacă manevra este efectuată direct, poate urma g4. De aceea, am efectuat o mutare „misterioasă" de turn. (deci asemenea mutări sunt posibile şi în final.) 28...♖h8! şi după 29. ♖d1 ♔g6 30. ♖d4 ♔f5 31. ♗d2 a urmat o nouă mutare neaşteptată 31...♖f8. În inte-

resul adevărului, o vom denumi „semi-misterioasă“ deoarece, spre deosebire de ♖h8, care nu avea decât un caracter preventiv, aceasta este o mutare perfect activă. Continuarea a fost. 32. ♔e1 e5 33. fe5 fe5 34. ♖h4 g5 35. ♖b4. ♔e6 36. ♔e2e4 37. ♔f2 ♖f3. Pionul liber, pătrunderea turnului în teritoriul advers, o oarecare slăbiciune a pionului c5 au condus încet, dar sigur, la victoria negrului.

Mutarea misterioasă plasează turnul pe o coloană închisă care nu poate fi deschisă decât la dorinţa adversarului. Dacă acesta nu o face, turnul nostru va rămâne acolo fără să facă nimic. Înainte de a o face, trebuie să ne gândim că, odată efectuată, ea va sacrifica o parte din forţa de acţiune a figurii. Acest „sacrificiu“ meritä să fie făcut dacă astfel împiedicăm mutarea de eliberare a adversarului sau, cel puţin, o îngreunăm. În cazul în care considerăm că mutarea eliberatoare spre care tinde adversarul este doar aparentă (nu duce de fapt la eliberare), atunci ar fi complet necconomic să sacrificăm o parte din forţa turnului mutându- l pe o coloană închisă.

În partida Blackburne-Nimzovici pe care o vom analiza în continuare, diferenţa dintre *mutările de eliberare reale şi aparente* este vizibilă.

Alb: **Blackburne**

Negru: **Nimzovici.**

Sankt Petersburg 1914.

1. e3 d6.

2. f4 e5.

3. fe5 de5

4. ♘c3 ♗d6. Cea mai bună mutare! Părerea lui Lasker că, în deschidere, trebuie dezvoltaţi întâi caii nu atinge esenţa lucrurilor. Ordinea dezvoltării este dată de configuraţia pionilor şi de modul în care ne opunem mutărilor de eliberare ale adversarului.

5. e4 ♗e6. Împiedică mutarea ♗c4.

6. ♘f3 f6. Negrul a jucat până acum, pentru a împiedica mutarea de eliberare d2-d4, deoarece accasta ar fi scos în evidenţă superioritatea albului în centru.

Jucând astfel, negrul a paralizat majoritatea centrală a albului. Se naşte acum o întrebare pentru dragul nostru cititor: de ce permite negrul, la mutarea a 7-a, înaintarea d2-d4?

7. d3. Albul se abţine de la atacarea centrului prin d2-d4, deoarece această mutare i-ar fi eliberat jocul numai aparent. De exemplu 7...♘d7 8. d5 (împiedică mutarea ed4, acum sau mai târziu, urmată de presiunea asupra pionului izolat din e4) 8...♗f7. urmată de ocuparca câmpului c5 cu un ofiţer.

7...♘c7.

8. ♗e3 c5! Folosindu-se de posibilităţile oferite de coloana deschisă „*d*" negrul îl va determina pe adversar să treacă în defensivă (vezi şi mutările 9 şi 10 ale negrului.)

9. ♕d2 ♘bc6.

10. ♗e2 ♘d4.

• 11. 0-0 0-0

12. ♘d1 ♘cc6.

13. c3 Operaţiunea concepută de negru a meritat ostencala; câmpul d3 a devenit slab.

13...♘:e2+

14. ♕:e2 ♖c8. O mutare „misterioasă" de turn care ameninţă să preseze asupra câmpului e4, în cazul în care albul va juca d3-d4. Pe de altă parte, mutarea elibcrează câmpul f8 pentru nebun.

15. ♘h4 ♗f8.

16. ♘f5 ♔h8! Albul a pus în valoare foarte inteligent coloana *f* care reprezintă singura lui şansă. Mutarea negrului, deşi pare puţin bizară, este, prin însăşi ciudăţenia ei, caracteristică jocului poziţional. Ea asigură posibilitatea efectuării mutărilor g6 şi fc5 fără a se teme de şahul pe *h6*.

17. g4 ♕d7! Această mutare împiedică înaintarea g5, care poate deveni ameninţătoare. De exemplu: 18. g5 g6. 19. ♘g3 f5! şi negrul stă foarte bine (vezi şi comentariul precedent).

18. ♘f2 a5. Pionul a2 este atacat în mod constant şi turnul din a1 este legat de apărarea lui. Dacă albul ar vrea să se apere cu b3, negrul ar răspunde a5-a4. Se vede astfel cum slăbiciunea centrului se răsfrânge şi asupra flancului damei antrenându-l în nenorocire.

19. a3 b5. Era puternică şi mutarea 19...♗b3, însă în acest caz negrul nu ar mai fi putut para înaintarea g4-g5, după cum prevăzuse. ♗b3 era o mutare bună (mai ales dacă nu vrei să devii sclavul unor idei preconcepute.) 19...♗b3 20. g5 fg5 21. ♗:g5 c4! mutarea indicată de Lasker.

22. dc4 ♕e6 23. ♘e3 ♕g6 24. ♕g4 ♗c5! şi negrul câştigă sau 23 ♕f3 ♗:c4 ♖fd1 şi poziţia lui este ceva mai bună.

20. ♖ad1 ♖ab8 Mutarea b4 ar fi economisit câteva tempouri.

21. ♖d2 b4.

22. ab4 ab4. (22. cb4? ♘d4!)

23. c4

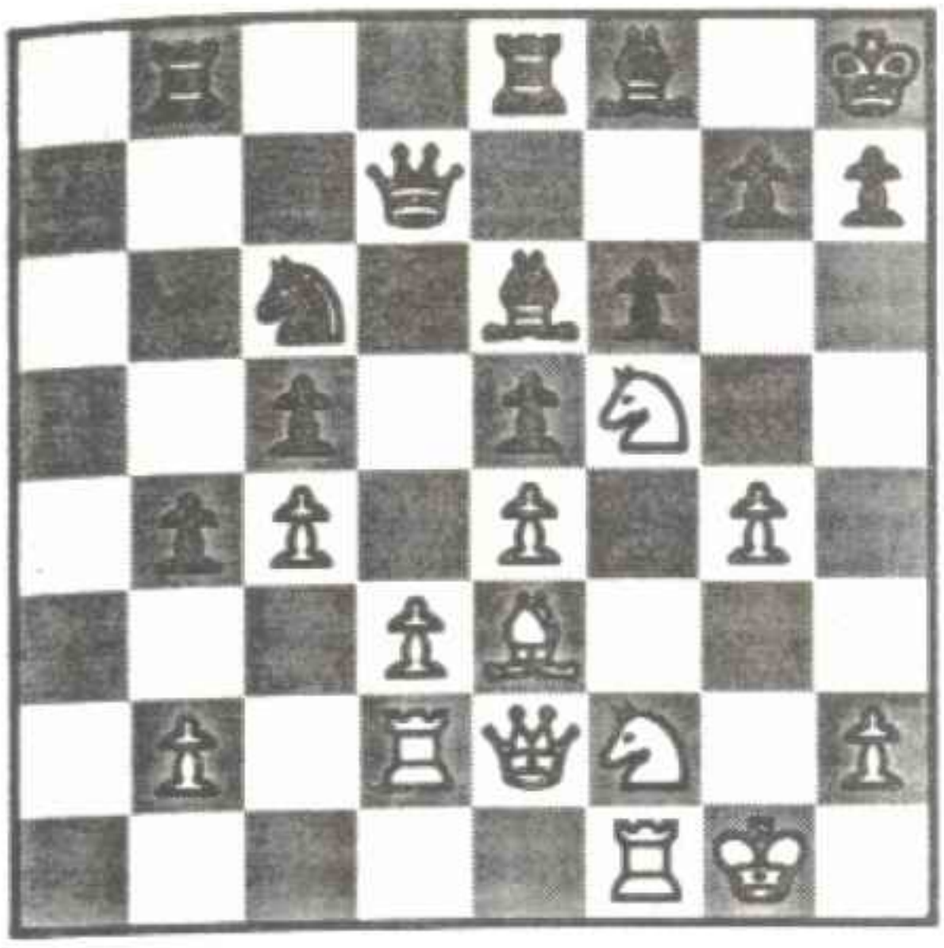

D40

23... ♖a8

Negrul a obţinut o poziţie strategic câştigată şi nu trebuia să tergiverseze lucrurile. El trebuia să-şi folosească atuurile jucând ♘d4 şi, după schimbul calului pe d4 (N:d4), g6, pentru a controla diagonala c1- h6 cu nebunul de negru: 23...♘d4 24. ♗:d4 cd4 25. ♕f3 cel mai bine 25...g6 26. ♘g3 ♕c7 27. ♘d1 ♗h6 28. ♖g2 ♗g5 urmat de ♖a8-a1 şi aşa mai departe.

Se puteau juca aceste atuuri şi într-o altă ordine. De exemplu: 23...g6. 24. ♘g3 ♘d4! 25. ♗:d4 cd4 urmat de ♗h6 sau 25. ♕d1 ♖a8 urmat de ♕a4 cu schimbul damelor şi un final mai bun pentru negru.

24. ♕f3 ♖a2? Mai era timp pentru ♘d4 etc.

25. g5. Datorită unei manevre tactice ingenioase, această înaintare, care aparent se parează uşor, devine posibilă. Negrul nu mai stă aşa bine.

25...g6.

26. ♘g4! Această mutare îi răpeşte negrului toate rezultatele muncii sale anterioare.

A urmat. 26...gf5.

27. ♘f6 ♘d4.

28. ♕f2. (♕h5 câştigă şi mai repede)

28...♕c6.

29. ♘:c8 ♕:e8

30. ♗:d4 ed4

31. cf5 şi albul a câştigat uşor.

Partida pe care am analizat-o ne permite să stabilim diferenţele dintre mutările autentice de eliberare şi cele false. Merită de asemenea să urmărim modul în care negrul a împiedicat mutarea d3-d4 şi apoi g4-g5 (până la greşeala făcută).

Pentru noi, importantă este următoarea concluzie. *Nu există mutări absolute de eliberare; este iluzorie o mutare de eliberare făcută într-o poziţie nedezvoltată; o mutare, chiar dacă nu se încadrează perfect în categoria mutărilor eliberatoare, ne poate aduce un joc foarte liber dacă avem câteva tempouri avans.*

Să urmărim în următoarea poziţie:

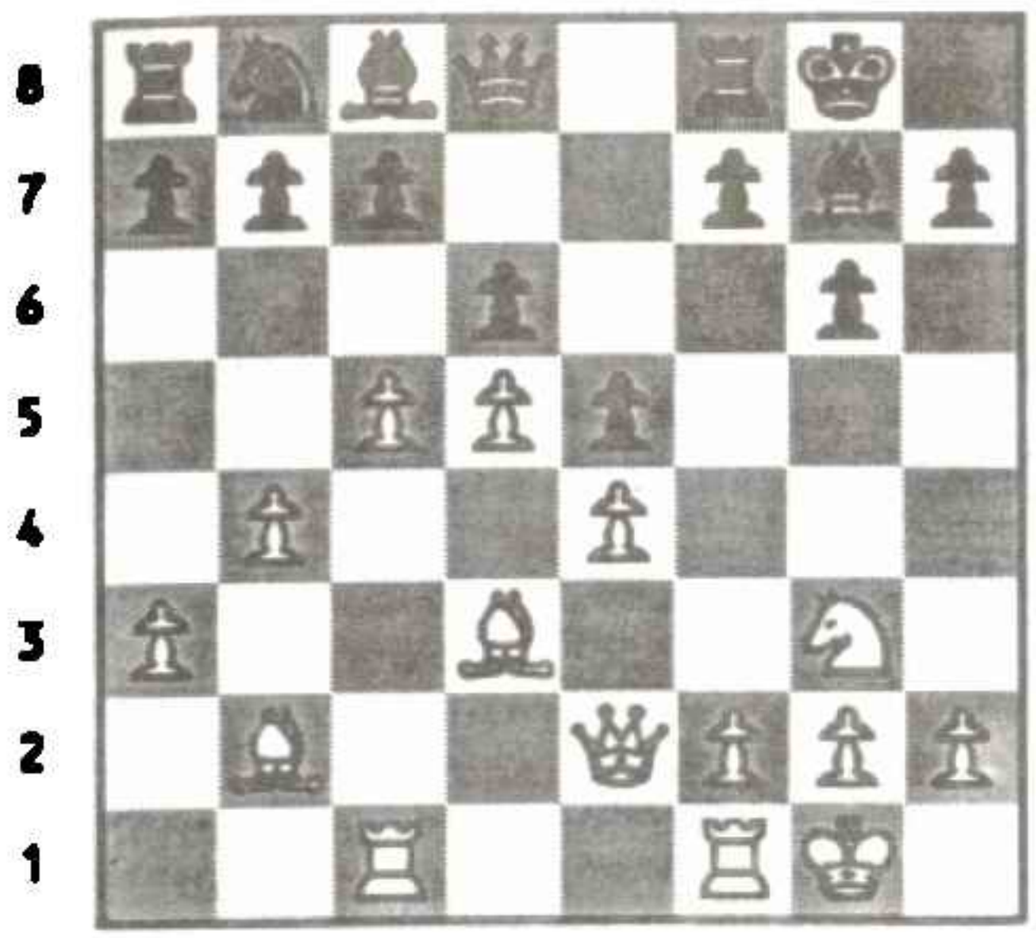

D41

Din cauza dezvoltării insuficiente a negrului, mutarea „eliberatoare f7-f5 va conduce la deschiderea prematură a jocului. Poziţia acestuia este în pericol.

Albul are în mod evident o superioritate în dezvoltare. În aceste condiţii, mutarea de eliberare f7-f5 conduce numai la o deschidere prematură a poziţiei negrului. De exemplu 1...f5 2 ef5 gf5 3. ♘h5 urmat de f2-f4 cu un atac puternic.

Această asociere de idei îi era necunoscută şcolii pseudo clasice care cunoştea doar mutările absolute de eliberare. Mutarea f7-f5, în cazul lanţului de pioni e4, d5 contra e5 d6 li se părea eliberatoare şi o considerau utilă în 80% din cazuri. Nouă ni se pare mai corect procentul de 60% pentru că, şi după mutarea pasivă de apărare f3 (după f5, ef5, gf5), forţa pionilor e5 şi f5 nu trebuie supraestimată. Iată cum am ajuns la o poziţie de bază a acţiunii de limitare a mobilităţii. Să o analizăm separat.

3.5. Poziţii tip pentru limitatarea mobilităţii unei majorităţi de pioni. Lupta împotriva unei majorităţi centrale. Majoritatea calitativă.

Îmi este imposibil să analizez modul în care se face limitarea mobilităţii unei majorităţi de pioni cu ajutorul unei simple diagrame. Voi adopta deci o altă soluţie. Să presupunem că negrul are o majoritate de pioni a5, b5 contra a3 sau mai bine e5, f5 contra f3. În ambele cazuri, el ameninţă să obţină un pion liber şi, în cazul al doilea, să atace rocada mică prin f5-f4, urmat de Tf8-f5-h5 etc. Ideea limitării mobilităţii acestor formaţii de pioni constă în aceea că vom neutraliza pionul în plus folosind coloana deschisă şi cele două câmpuri diferite de blocadă.

În structura Alb: f3

Negru: e5, f5, poseesorul pieselor negre are la dispoziţie două ameninţări. Una se bazează pe înaintarea

e5-e4, cealaltă pe avansarea f5-f4 urmată, poate, de diversiunea ♖f5-g5 ori h5 sau de înaintarea pionului la h5 etc şi, în acelaşi timp se planifică instalarea unui cal negru la e3.

În ce consistă ideea limitării mobilităţii majorităţii de pioni adverse? În aceea că, la e5-e4, se va juca f3-f4 şi se va bloca pionul negru cu un nebun la e3. Pe de altă parte, la f5-f4 se va răspunde cu ♘e4, blocând jocul negrului. Acest cal, mulţumită razei sale de acţiune, va face dificil de îndeplinit diversiunile amintite anterior.

Căutând esenţa acţiunii de limitare a mobilităţii pionilor adverşi, putem conchide că ea constă într-o coloană deschisă combinată cu posibilitatea realizării blocadei pe două câmpuri diferite.

Unei majorităţi centrale de pioni nu i se va permite să avanseze prea mult, deoarece ameninţarea cu constituirea unei pene devine foarte „dureroasă".

De exemplu: În poziţia Alb: ♔g1, pioni f2 g2 h2.

Negru: Pioni g7, h7, e4, f4 (şi alte piese de o parte şi de alta) Negrul înaintând f4-f3 (=pana.), ameninţă să distrugă liniile de comunicaţie dintre pionii g2 şi h2, pe de o parte şi restul liniei a doua a albului pe de altă parte, (un turn alb la e2 n-ar mai putea să protejeze nici unul din aceşti pioni).

Atacul negrului, într-o poziţie egală din alte puncte de vedere, poate deveni foarte puternic. De aceea, este necesar să fixăm majoritatea centrală adversă înainte de a trece linia de frontieră.

Conceptul de *majoritate calitativă* este uşor de înţeles de cei care stăpânesc problematica lanţurilor de pioni. Flancul care avansează în direcţia bazei adverse trebuie să fie considerat calitativ superior. Acest lucru este firesc, deoarece cu cât o majoritate este mai avansată, cu atât mai repede pot fi exploatate anumite puncte din acel sector de către posesorul acesteia.

Prin urmare, în poziţia:

Alb: pp. e5, d4, a2, b2, c3, f4, g4, h3

Negru: e6, d5, c5, a7, b7, f7, g7, h7,

albul posedă o *majoritate calitativă* pe flancul regelui, iar negrul pe flancul damei.

3.6. Analiza diferitelor forme pe care le poate lua limitarea mobilităţii pionilor adverşi.

a.) Lupta împotriva pionului central mobil.

b.) Limitarea mobilităţii unei majorităţi calitative.

c.) Limitarea mobilităţii complexului cu pioni dubli.

d.) Varianta mea specială, construită pentru a limita mobilitatea adversă.

a.) Pionul central mobil.

Alb: e4 Negru: d6 şi f7 sau

Alb: d4 Negru: e6 şi c6.

Un astfel de pion poate rezulta după mutările 1. e4 e5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♗b5 d6 4. d4 cd4 5. ♘:d4 ♗d7. Operaţiunea negrului de limitare a mobilităţii pionului alb va fi executată prin ♘f6, ♗c7, 0-0, ♖e8, ♗f8. Un ajutor suplimentar pentru paralizarea centrului alb va fi oferit şi de structura mai pasivă a pionilor negru. (d6 şi f6.) Structura Alb: e4 Negru d6 şi f6 este tipică şi noi o numim „ferăstrău", pentru că pionul e4 este „împărţit" în mod egal de preopinenţii săi.

Succesiunea diferitelor manevre îndreptate împotriva pionului central mobil este următoarea:

1.) o poziţie „ferăstrău" pasivă.

2.) acţiunea agresivă a turnului care prescază pe coloana deschisă.

3.) transformarea pionului central mobil într-un pion înapoiat sau izolat.

4.) oprirea mecanică a pionului folosind un blocheur.

5.) câştigarea acestuia.

Putem rezuma acest proces complex astfel: *limitare, blocare, lichidare*. Este greu de atins un asemenea scop, însă recompensa este mare.

Analiza poziţiei obţinute după mutările 1. c4 e5 2. ♘f3 d6 3. d4 ed4 4. ♘:d4 reprezintă un excelent mijloc de antrenament pe care îl recomandăm cu căldură.

Următoarea partidă ilustrativă aparent este foarte complicată, însă în realitate este deosebit de simplă. Lupta care se duce pentru cucerirea pionului e4 domină întreaga tablă.

Alb: Shoosmith.

Negru: **Nimzovici**

Ostende 1907.

1. d4 ♘f6
2. c4 d6
3. ♘f3 ♘bd7
4. ♘c3 e5
5. e4 ♗e7
6. ♗d3 0-0

7. 0-0 ed4. La 7...♖e8 urma 8. d5 şi negrul era „fixat" pentru o lungă

perioadă. De exemplu: 8...♘c5 9. ♗e3 ♘:d3 10. ♕:d3 ♘d7 11. b4 a5 12. a3 etc.).

8. ♘:d4. ♖e8.

9. b3 ♘c5

10. ♗c2 a6. Vom înţelege curând sensul acestei mutări.

11. ♗b2 ♗d7.

12. h3 ♗f8.

13. f4 ♘g6.

14. ♕f3 c6.

15. ♖ac1 b5. Acum lucrurile sunt clare. Negrul priveşte cu un ochi la pionul e4 şi încearcă în acelaşi timp să-l neutralizeze pe cel din c4, din cauza căruia pionul din d6 a rămas înapoiat.

16. ♕d3 ♕c7.

17. ♔h1 ♖ad8.

18. ♗b1 b4! Avem de-a face aici cu un lanţ de pioni deosebit de activ. Verigile lanţului sunt pionii din b3 şi c4 de o parte şi pionul b4 şi calul din c5 (!) pe de alta.

Evident este un lanţ neobişnuit, dar de ce nu am putea permite, în mod excepţional, unei piese să joace rolul unei verigi dintr-un lanţ de pioni. Planul este următorul: ♗c8, ♘d7-c5, urmat de a5-a4 cu atac asupra bazei din b3. Înaintarea b5-b4 o putem considera ca pe o transferare a atacului de la c4 la b3.

19. ♘d1 ♗c8.

20. ♕f3 ♘d7.

21. ♘f5 ♘c5.

22. g4? O greşeală care lasă în aer pionul *f4*. Mai mult, ea permite negrului să realizeze o încheiere frumoasă a partidei.

22...♘e6! Exploatează eroarea albului.

23. ♕g3 ♗b7.

24. h4 d5.

25. e5 c5.

26. cd5 ♖:d5.

27. ♔g1 (27 ♗e4? ♖:d1!)

27...♖d2.

28. ♘fe3 ♕c6 Abandon.

(Cititorul este rugat să revadă partidele mele contra lui Teichman şi Blackburne.)

b.) Lupta împotriva unei majorităţi calitative.

Dacă în D37 calul negru s-ar afla la c5 în loc de f6, am avea un exemplu tipic de luptă împotriva unei majorităţi calitative. La ♘:c5 urmează bc5 şi avantajul alb este anihilat.. La 1. a3, pentru a continua cu b4, negrul joacă 1...a4! 2. b4 ♘b3! şi poziţia bună ocupată de cal compensează o posibilă avansare a pionului la c5. Cititorul trebuie să remarce că acţiunea pionilor negri a avut atât componente active, cât şi pasive, pentru că ei sau pionul h5 din D42 sunt adevăraţii eroi ai manevrelor de slăbire a mobilităţii pionilor adverşi.

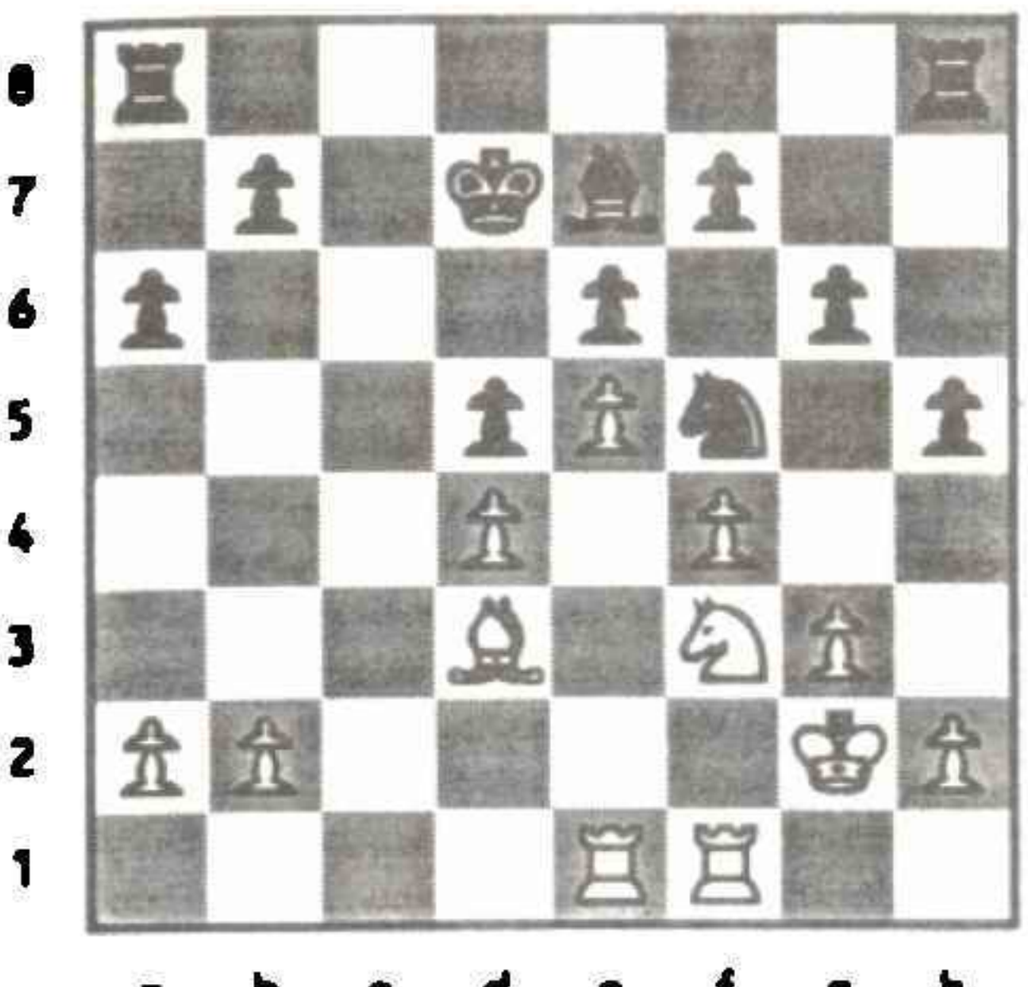

D42

Majoritatea calitativă a albului este imobilizată. La 1. h3 negrul răspunde cu 1... h4 2 g4 ♘g3.

Răspunsurile h4 în D42 şi a4 în D37 sunt posibile după ce albul joacă h3 sau a3.

Un alt proces tipic îl întâlnim în D43.

Van Vliet-Nimzovici.

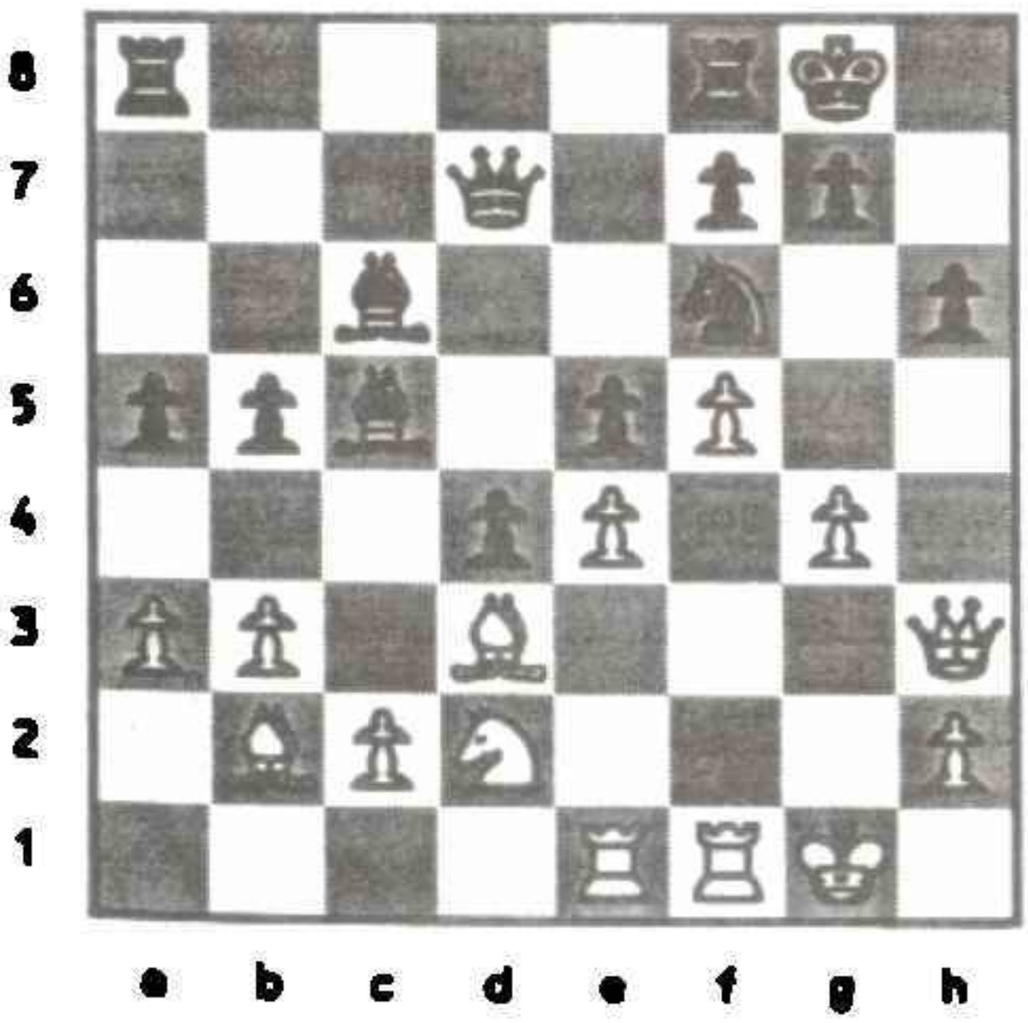

D43

Avansarea proiectată de alb: ♕g3, h4, g5 nu poate fi împiedicată mult timp. Această avansare (să ne imaginăm pentru moment că negrul a jucat f7-f6) pulverizează baza pionilor negri (după gf6 şi gf6). Atacul asupra regelui care este declanşat prin înaintarea pionilor devine decisiv. De aceea, planul corect de apărare constă în întârzierea mutărilor h4, g5 şi îndepărtarea regelui de la locul atacului. 21...♘h7 22. ♘f3 ♕e7 23. ♕g3 ♖fe8 24. h4 f6 25. ♖ea1. Albul are de asemenea slăbiciuni. 25... ♕b7 26. ♖fe1 ♔f7! 27. ♖e2 La 27. g5 urma hg5 28. hg5 ♔e7 cu joc bun.

27...♖h8! O mutare „misterioasă" de turn.

28. ♔f2 ♘f8 29. g5 hg5 30. hg5 ♘d7. Atacul alb pe flancul regelui a eşuat deoarece, după 31 g:f6 gf6 32. ♕g6+ ♔e7 33. ♕g7+ ♔d6, negrul beneficiază de un joc mai bun.

Continuarea din partidă a fost 31. g:f6 g:f6 32. ♘h4 ♖ag8 33. ♘g6 ♖h5 34. ♖ag1 ♖g5 cu avantaj pentru negru.

Începătorul nu trebuie să uite acest plan de apărare pe care îl poate folosi în ultimă instanţă.

c.) Atacarea complexului cu pioni dubli.

Alături de slăbiciunile dinamice ale unui astfel de complex pe care l-am studiat deja, alte două elemente strategice sunt, deseori, decisive:

I. *Nebunul rămas întemniţat.*

II. *Lipsa de spaţiu cauzatoare de dificultăţi în apărare.*

1) Deschidcrea Bird, 2) Deschidcrea Engleză şi 3) D45 ne pot cxcmplifica punctul I.

1) *1 f4 d5* 2. ♘f3 c5 3. d3 (o mutarc neobişnuită). 3...♘c6 4. ♘c3 ♗g4! 5. g3 ♗f3! 6. ef3 e6 7. ♗g2 f5! 8. 0-0 d4 (un joc încântător, nebunul din g2 a rămas prizonier în propria tabără, în timp ce slăbiciunea negrului din e6 poate fi apărată cu uşurinţă, (vezi D44).

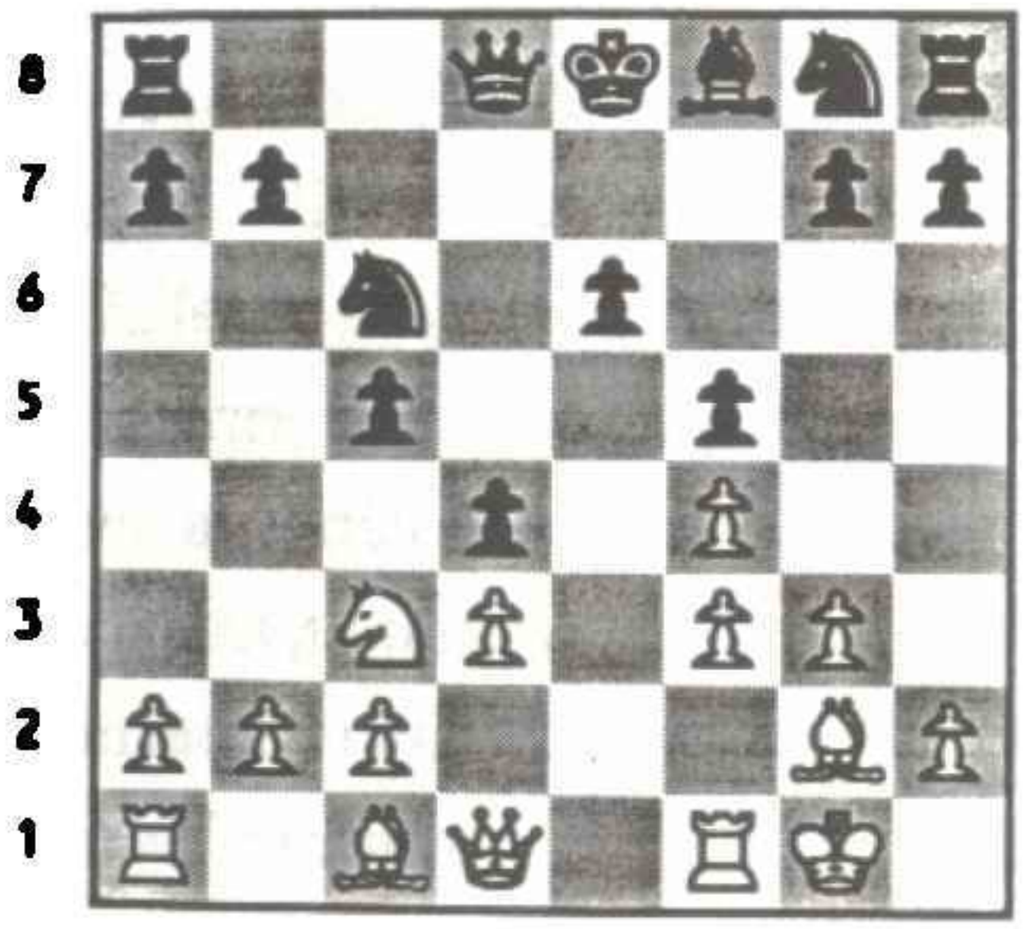

D44

Ncbunul „mort“ din g2, un prizonicr în propria tabără. Ccl din c1 nu stă cu mult mai bine.

A urmat 9. ♘b1 b5 10. a4b4 11. ♘d2 ♘a5 12. ♕e2 ♔f7 13. ♖e1 ♕d7 14. ♘c4 ♘:c4 15. d:c4 ♘f6 şi negrul (Dr. Erdmann) se află la cârma jocului.

2) *1. e3e5 2. c4* ♘f6 3. ♘c3 ♘c6 4. ♘f3 ♗b4 5. ♗e2 (5. d4 ed4 6. ed4 d5 7. ♗e2 cu joc egal).

5...0-0 6. 0-0 ♖c8 7. a3 ♗:c3 8. bc3 d6 şi albul s-a aflat în dificultate datorită nebunului său din c1 (partida Nimzovici-Rcti, Brcslau 1925).

3)

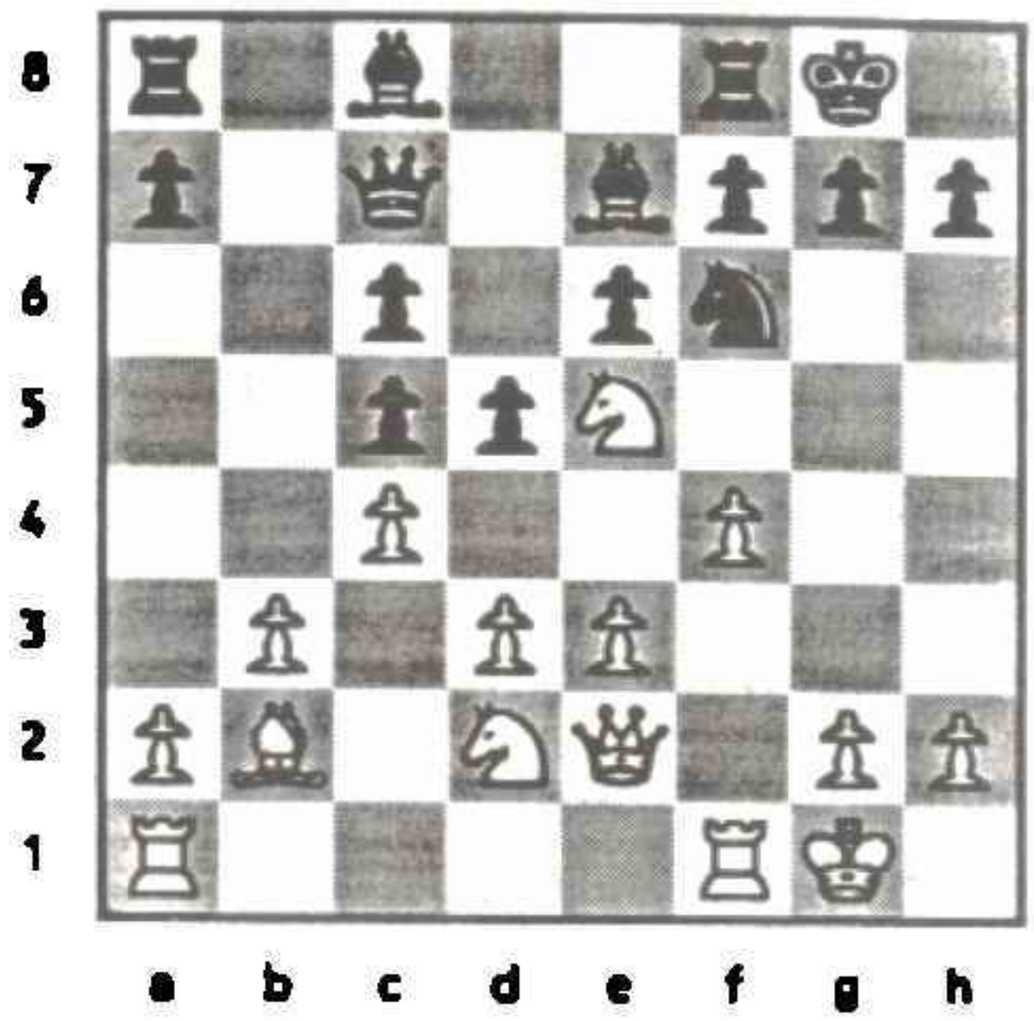

D45

Nebunul „mort“ din c8, un prizonicr al propriilor pioni.

Pentru a ilustra punctul al II-lea, vom apcla la D46 şi D47.

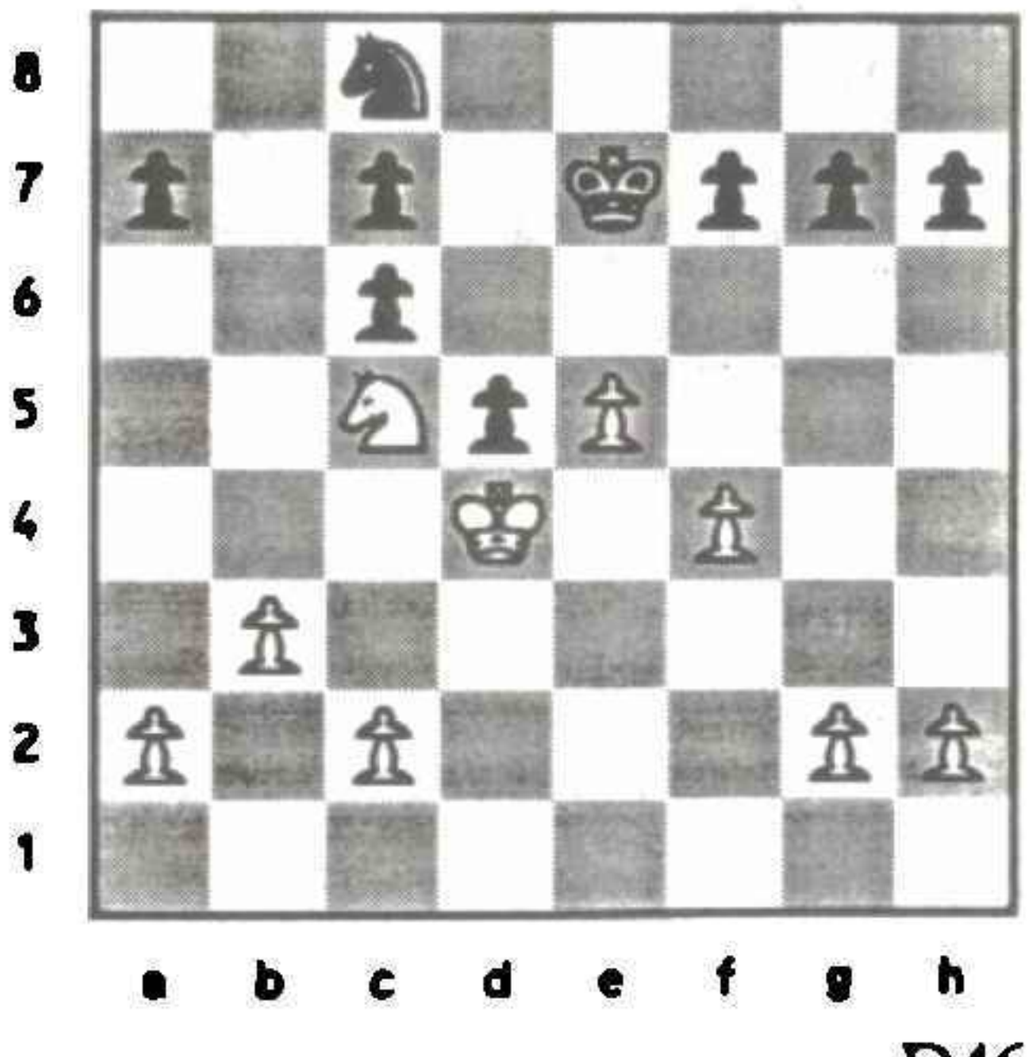

D46

Calul care blochcază pionii dubli are o activitatc deosebită. Mai devrcme sau mai târziu, negrul va ajunge în zugzwang.

D46 ne prezintă un cal al cărui efect de blocare paralizează întregul complex cu pioni dubli. Nu numai că majoritatea negrului are o valoare iluzorie, dar însăşi viaţa fiecărui component al majorităţii este ameninţată în mod individual. În aceste condiţii, majoritatea albă de pe flancul regelui va câştiga mai devreme sau mai târziu. Să ne imaginăm că pe tablă există turnuri: Alb ♖a4, Ncgru ♖d8 sau b6. Situaţia negrului este disperată. Acest fapt ne arată măsura în care limitarea mobilităţii complexului cu pioni dubli poate paraliza o poziţie.

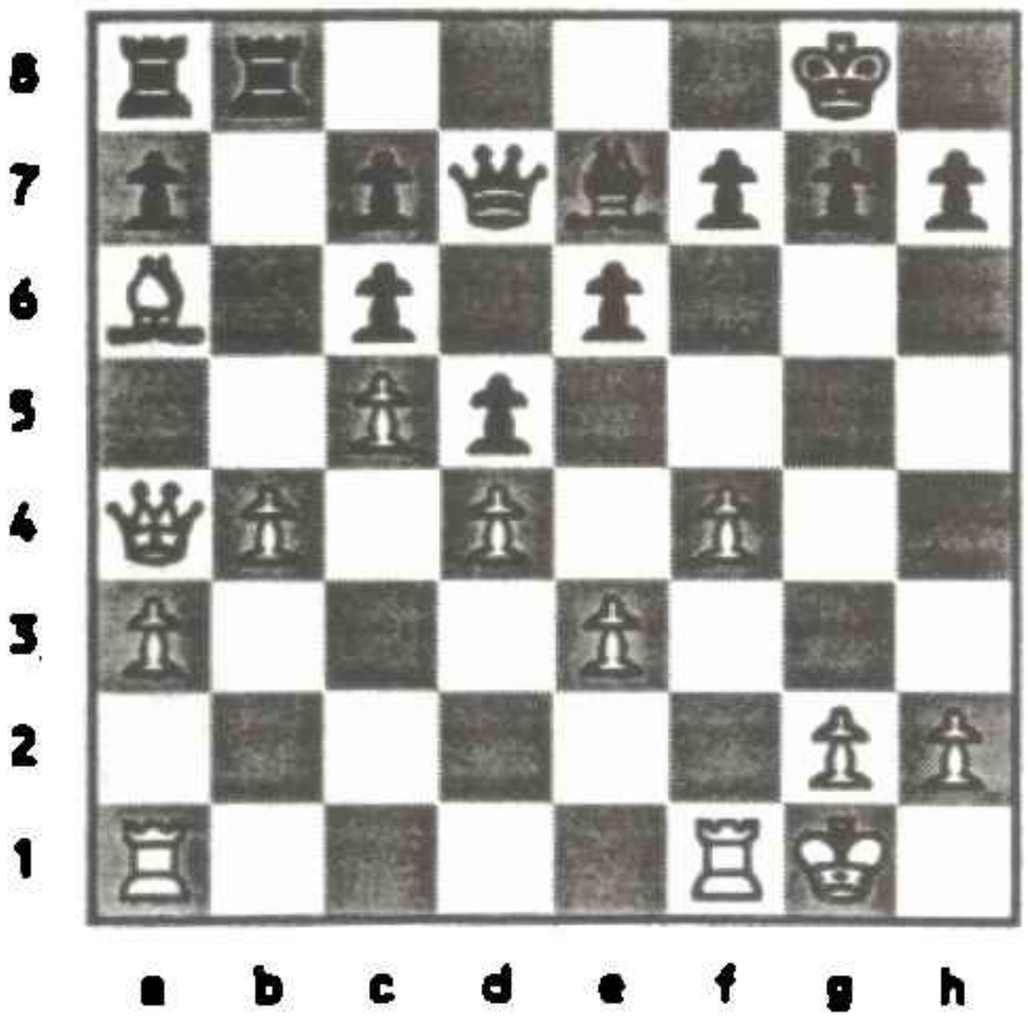

D47

Dacă negrului i-ar fi lipsit pionul din c7, ar fi avut un joc mai liber. Amenințarea ♗b7 îl aduce în poziţie de pat.

d) „Varianta mea specială" este pe de-a-ntregul construită în jurul limitării mobilităţii pionilor.

Linia de joc în discuţie este: 1. c4 e5 2. ♘c3 ♘f6 3. ♘f3 ♘c6 şi acum 4. e4. Încă din 1924 am încercat ca, după 1. f4 c5 2. e4 ♘c6 3. d3 (o idee a Dr Krause) 3...g6, să joc 4. c4 cu scopul de a bloca jumătate din tablă. În „Kagaus Neueste Schachnachrichten" din 1925, la pag. 10, am comentat poziţia după mutarea a 4-a. (1. f4 c5 2. e4 ♘c6 3. d3 g6 4. c4): „Atâta timp cât această mutare nu este inspirată de necesitatea de a preveni sau măcar de a face mai dificilă înaintarea d7-d5, este necesar să oferim unele explicaţii. Negrul doreşte să joace e6 şi d5. Realizând acest lucru, el îşi va extinde formaţia de atac pe flancul damei, când va avea ocazia prin ♘d4 de exemplu, astfel că, după ♘d4, cd4 va exercita o puternică presiune pe coloana *c* asupra pionului din c2. Această elegantă posibilitate de joc pe flancul damei este evitată de mutarea din text. Slăbiciunea din d4 rămâne lipsită de importanţă".

Când mă întreb astăzi cum am avut curajul, pentru că îţi trebuia curaj să faci o mutare sau să realizezi un plan, contrar tuturor tradiţiilor, cred că aş putea răspunde că preocuparea mea pentru blocadă m-a ajutat să fac asta. Acestei probleme — blocadei — căutam să-i descopăr noi aspecte şi de

aceea am ajuns la acest rezultat, la fel ca la Dresda în 1926 când, cu negrele, am riscat, după 1. e4c5 2. ♘f3 ♘c6 3. ♘c3, jucând 3...e5, o mutare care a făcut „senzaţie".

Varianta mea specială, 1. c4 e5 2. ♘c3 ♘f6 3. ♘f3 ♘c6 4. e4, nu trebuie considerată decât un pas în plus pe o cale nebătătorită.

Pe de altă parte, teoreticianul danez Dr. O. H. Krause a consacrat un întreg studiu posibilităţilor oferite după e4 şi c4. Independent de analizele mele, şi el a ajuns aproape la aceleaşi concluzii.

Personal recomand cititorului să studieze mica mea monografie „Blocada" şi să analizeze partidele care vor urma.

3.7. Partide ilustrative

Alb: **Nimzovici.**
Negru: **Rubinstein.**
Dresda 1926.

Partida ilustrează acţiunea preventivă a figurilor şi ideea mobilităţii generale.

1. c4 c5
2. ♘f3 ♘f6
3. ♘c3 d5
4. cd5 ♘:d5

5. e4. Noutatea propusă de mine, prin care, în schimbul obţinerii altor avantaje, pionul d2 rămâne înapoiat.

5...♘b4. Trebuia preferat 5...♘:c3 6. bc3 g6

6. ♗c4! e6. Utilizarea imediată a slăbiciunii din d3 nu era posibilă. De exemplu: 6...♘d3+ 7. ♔e2! ♘f4+ 8.♔f1 cu ameninţarea d2-d4 sau 7...♘:c1 + 8. ♖:c1 ♘c6 9. ♗b5 ♗d7 10. ♗:c6 urmat de d2-d4 cu un final mai bun pentru alb.

7. 0-0 ♘8c6. Probabil că era mai bine 7...a6, dar şi în acest caz albul obţinea un joc bun prin 8. a3 ♘4c6 9. d3 urmat de ♗e3.

8. d3 ♘d4. Se ameninţă a2-a3.

9. ♘:d4 cd4

10. ♘e2. Albul are o poziţie foarte bună: slăbiciunea punctului d3 este protejată de pionul negru, mobilitatea generală a pionilor de pe flancul regelui (f2-f4!) este mare şi, în sfârşit (ceea ce este foarte important), nebunul din c4, care parcă n-a luat încă parte la joc, are un rol preventiv deloc de neglijat (el împiedică mutarea e6-e5).

10...a6! Previne amenințarea 11 ♗b5 + ♗d7 12. ♘:d4.

11. ♘g3 ♗d6.

12. f4. Foarte puternică era mutarea 12. ♕g4. De exemplu: 12...0-0 13. ♗g5! ♗e7 14. ♗h6 ♗f6 15. ♗:g7 ♗:g7 16. ♘h5 sau

12...0-0 13. ♗g5 e5 14. ♕h4 urmată de sacrificiul pe g7 (♘g3-h5: g7). Cel mai bun răspuns la 12. ♕g4 era 12...♕f6, însă, după 13. f4, albul continuă să aibă un joc mai bun. Continuarea din partidă, mai puțin violentă, îi dă prilejul negrului aproape să egaleze jocul.

12...0-0.

13. ♕f3 Un atac direct de mat nu mai este posibil. De exemplu: 13. e5 ♗c7! 14. ♕g4 ♔h8 15. ♘h5 ♖g8 16. ♖f3 f5! 17. ef6 gf6 18. ♕h4 ♖g6. 19. ♖h3 ♕e7 și negrul își consolidează poziția prin ♗d7 și ♖ag8.

13...♔h8.

14. ♗d2 f5

15. ♖ac1 ♘c6. Negrul s-a apărat bine, însă albul mai are încă un atu — coloana *e*.

16. ♖e2 ♕c7. Greșeală. În poziții „înghesuite", nu trebuie micșorată mobilitatea figurilor proprii cu nici un chip. Negrul trebuie să-și păstreze posibilitatea de a juca ♕f6, după ef5 ef5. Trebuie jucat 16...♗d7 și, după 17 ef5 (cel mai bine) ef5 18 ♖fe1 ♕f6, poziția lui ar fi fost mai bună decât cea din partidă.

17. ef5 ef5.

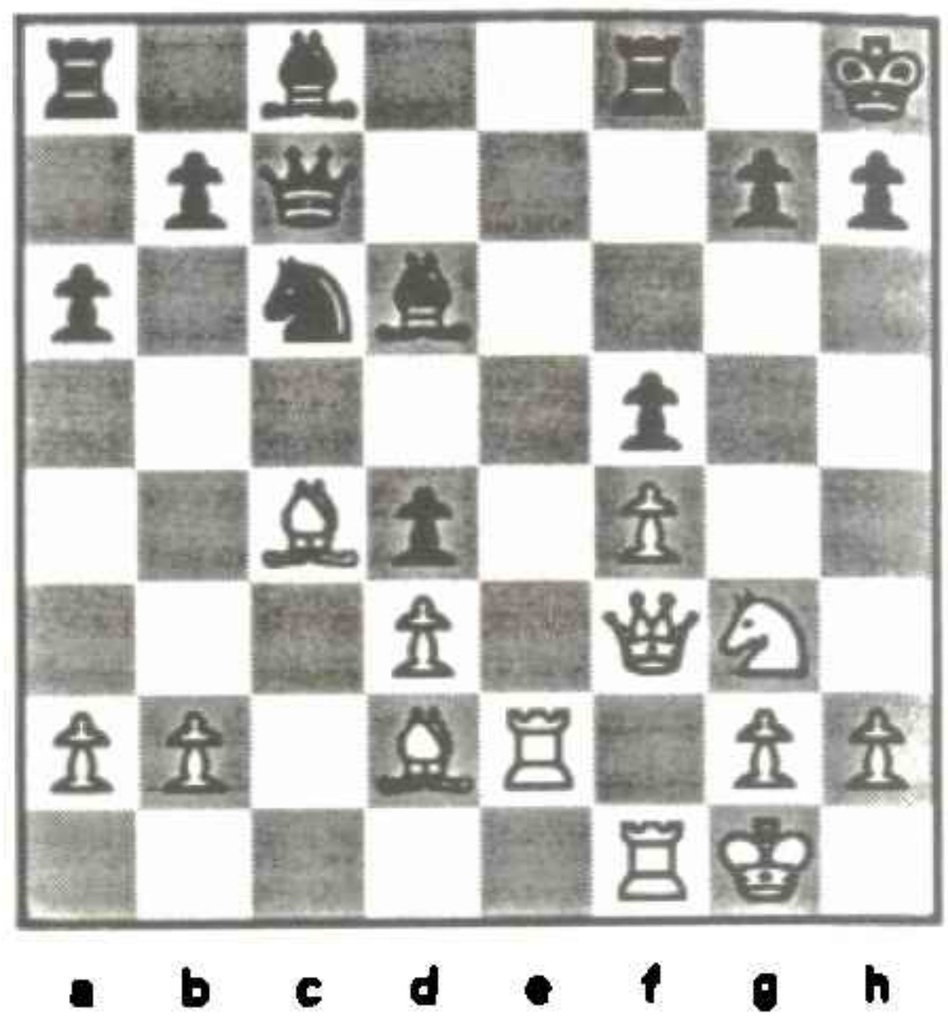

18. ♘h1. Calul începe o lungă călătorie având drept punct final câmpul g5, de unde va susține activitatea nebunului din c4, precum și a turnului de pe coloana *e*. Acțiunea turnului pe coloana *e* permite și manevra calului.

18...♗d7.

19. ♘f2 ♖ac8.

20. ♖fc1 ♖:e2.

21. ♖:e2 ♘d8 Mutarea 21...♖e8 se răstoarnă prin 22. ♕d5

22. ♘h3 ♗c6. Jucată acum, mutarea 22...♖e8 ar aduce cu sine o mică scamatorie combinativă. 23. ♕h5! ♖:e2 24. ♘g5 h6? 25. ♕g6 hg5 26 ♕h5 mat. (mai bine era

24...♖:g2+! 25. ♔:g2 ♗c6 + 26. ♔g1 g6. (vezi revista Mat Nr. 3/1970, nota traducătorilor.)

23. ♕h5 g6.

24. ♕h4 ♔g7.

25. ♕f2! Poziţia rocadei este încă solid apărată. De aceea, albul caută să provoace o dezorganizare a forţelor adversarului.

25...♗c5. Sau 25...♕b6 26. b4 şi 27. ♗c3

26. b4 ♗b6.

27. ♕h4. Se revine la ideea precedentă. Acum era bine şi 27. ♕c1. De exemplu: 27...♗e4 28. ♘f2 cu câştigarea pionului prin ♘:e4 şi aşa mai departe.

27...♖e8. La 27...♖f6 ar fi urmat 28. ♘g5 h6 29. ♘h7! cu câştig imediat.

28. ♖e5! ♘f7. Dacă 28...h6, atunci 29.g4 cu atac puternic; de exemplu: 29...fg4 30. f5 ♕:e5 31. f6 + ♕:f6 32. ♕:h6 mat sau 29...g5? 30. fg5 cu ameninţarea de mat. După mutarea din partidă, albul forţează câştigul în mod elegant.

29. ♗:f7 ♕:f7. La 29...♖:e5 ar fi urmat 30. f:e5 ♕:f7 31. ♘g5 ♕g8 32. e6 ♗d5 33. ♕f4 cu câştig uşor.

30. ♘g5 ♕g8

31. ♖:e8 ♗:e8.

32. ♕e1!

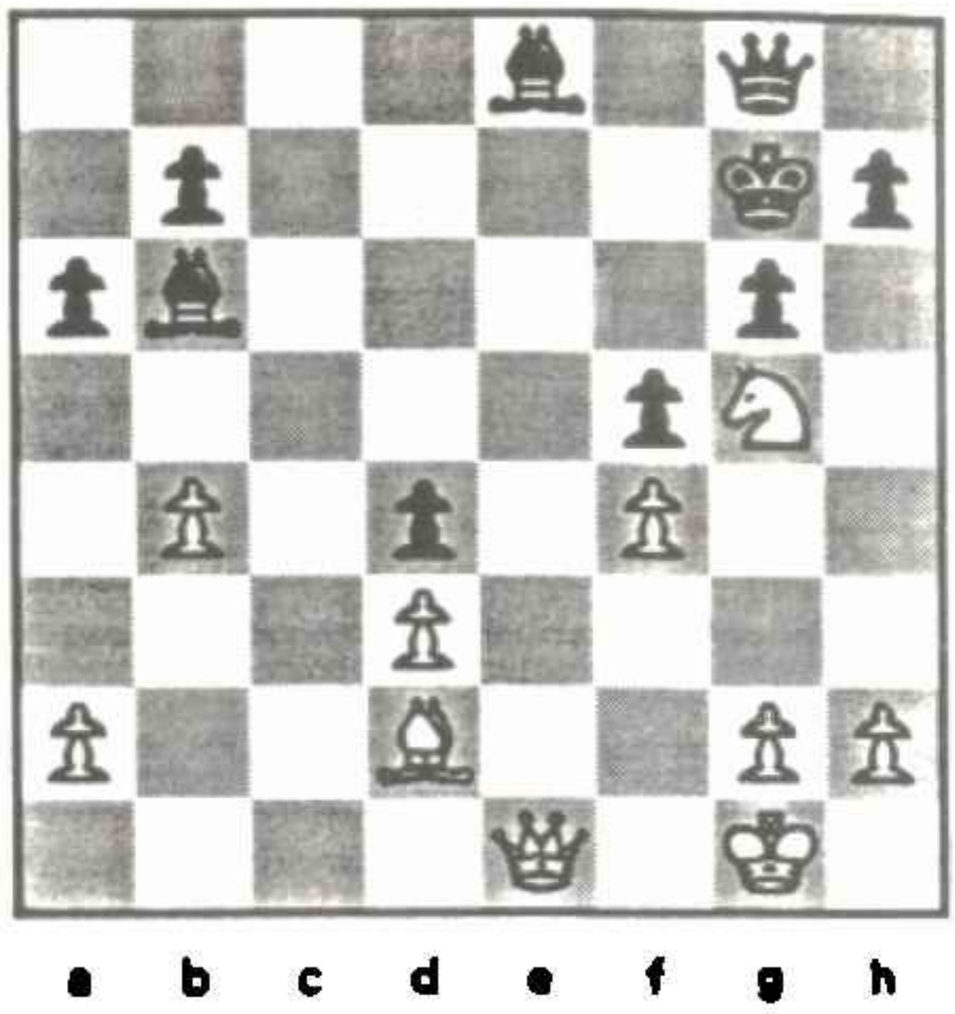

O poziţie uimitoare. Negrul este pierdut. În ciuda materialului redus, atacul de mat nu poate fi respins. Variantele care rezultă sunt foarte frumoase.

32...♗c6. La 32...♔f8 câştigă 33. ♕c5 ♗d8 (mutarea cea mai bună, la 33...♕:a2 urmează 34. ♕f6+♔g8 35. ♘c6 sau 34...♗f7 35. ♘:f7 urmat de ♕:b6) 34. ♘c6+ ♔e7 35. ♕c5+! ♔d7 36. ♘f8+!

33. ♕c7 + ♔h8. La 33...♔h6 atunci se înţelege că urmează 34. ♘c6.

34. b5. Dacă 34...ab5, atunci 35. ♘c6 h5! 36. ♕f6 + ♔h7 37. ♘g5 + ♔h6 38. ♗b4 duce la mat.

34...♕g7. Disperarca.

35. ♕:g7+ ♔:g7.

36. bc6 şi albul câştigă.

Următorul exemplu ilustrează teza relativei nocivităţi a valsului de pioni

Alb: Spielmann
Negru: Nimzovici
San Sebastian 1911

1. e4 c5

1. ♘f3 ♘f6... şi Spielmann începe să reflecteze. După câteva minute mi-am ridicat privirea şi l-am văzut pe vechiul meu camarad de arme total descumpănit. Privea calul, când cu încredere, când cu o neîncredere temătoare. În cele din urmă a jucat prudent, renunţând la impulsiva e5.

3. ♘c3 d5
4. ed5 ♘:d5
5. ♗c4 e6
6. 0-0 ♗e7
7. d4 ♘:c3
8. bc3 0-0
9. ♘e5 ♕c7 Urmează un joc contra pionilor dublaţi.
10. ♗d3 ♘c6
11. ♗f4 ♗d6
12. ♖e1 cd4! Acest schimb urmat de ♘b4 constituie poanta manevrei începute cu 9...♕c7. Negrul acceptă dispariţia pionilor dubli.
13. cd4 ♘b4
14. ♗g3 ♘:d3
15. ♕:d3 b6
16. c4 ♗a6. Pionii atârnaţi! Deşi sunt supuşi atacului rămân în ultimă instanţă teferi. Jocul este egal.
17. ♖ac1 ♖ac8
18. ♕b3! f6
19. ♕a4? 19. c5 ♗:e5 20. de5 conduce la egalitate.

19...fe5
20. de5 ♗a3!
21. ♕:a3 ♗:c4
22. ♖e4 ♕d7
23. h3 ♗d5. Poziţia celor doi nebuni face ca avantajul negrului să fie clar.
24. ♖e2 ♕b7
25. f4 ♕f7
26. ♖ec2 ♖:c2
27. ♖c2 ♕g6
28. ♕c3 (albului îi vine greu să renunţe la coloana c; după 28. ♖c3 urma 28... h5! 29. h4 ♖:f4)

28... ♗:a2! 29. ♗h4 ♗d5 30. ♗e7 ♖c8 31. ♗d6 ♕e4 32. ♕c7 h6 33. ♖f2 ♕e1 + 34. ♖f1 ♕e3 +35 ♖f2 a5 36. ♗e7 ♕e1 +37. ♖f1 ♕e3 + 38. ♖f2 ♔h8 (Previne ♗f6)

39. ♗d8 ♕e1 + 40. ♖f1 ♕e3 + 41. ♖f2 ♕e1 + 42. ♖f1 ♕g3 43. ♖f2 ♖f8 44 ♕:b6 ♖:f4 45. ♗e7 a4 (un pion

liber şi un atac de mat; cum să mai rezişti?)

46 ♔f1? (imposibil)

46... ♕:g2 + şi albul cedează.

Următoarea partidă ilustrează limitarea generală a mobilităţii şi poate fi pusă alături de „nemuritoarea partidă a zugzwangului“ — Sämisch-Nimzovici. Copenhaga 1923. (vezi Vol I. pag. 42).

Alb: Johner.
Negru: **Nimzovici.**
Dresda 1926.

1. d4 ♘f6
2. c4 e6
3. ♘c3 ♗b4
4. e3 0-0 Negrul urmăreşte să-i dubleze pionii albului la momentul oportun (vezi şi partida precedentă).
5. ♗d3 c5
6. ♘f3 ♘c6
7. 0-0 ♗:c3
8. bc3 d6 Poziţia creată, cu pioni dubli la alb, îi oferă negrului un foarte mic avantaj. Dacă acum s-ar putea obţine înaintarea pionului *d* prin 9. e4 e5 10. d5 ♘a5, negrul l-ar putea considera un mic succes, deoarece pionul c ar fi mai bine aşezat la c7! (vezi explicaţiile noastre la complexul cu pioni dubli şi partida noastră contra lui Janowsky; nota autorului).

9. ♘fd2 Un plan bun. La 9...e5 10. d5 ♘a5 va urma 11. ♘b3 cu schimbul calului atacator din a5.

9...b6.

10. ♘b3? Această mutare nu trebuia încă efectuată. În prealabil se putea juca 10. f4 şi la 10...e5 11. fe5 de5 12. d5 ♘a5 13. ♘b3 ♘b7 14. e4 ♘e8, punctul slab c4 (care poate fi atacat şi din d6) putea fi apărat prin ♕e2, în timp ce coloana deschisă *f* (alături de înaintarea a2-a4-a5) ar fi constituit baza operaţiunilor ulterioare ale albului. În acest caz, jocul ar fi fost aproximativ egal.

10...e5!

11. f4. Deoarece la 11. d5 ar fi urmat 11...c4! De exemplu. 12. ♗e2 ♘e5! sau 12. dc6 ed3 cu avantaj pentru negru.

11...e4. Era posibil de asemenea şi 11...♕e7 12. fe5 de5 13. d5 ♘d8 14. e4 ♘c8 şi negrul, după ♘d6 şi f7-f6, ar fi ocupat o poziţie solidă de apărare. (vezi şi comentariul dc la mutarea a 10-a.)

12. ♗e2 ♕d7! Negrul recunoaşte superioritatea „majorităţii calitative“

de pioni a albului pe flancul regelui (pionii f, g şi h). Prin mutarea din partidă el începe un joc complicat pentru limitarea mobilităţii acestor pioni. O altă cale de joc consta în 12...♘e8. 13. g4 (la 13 f5 ♕g5) 13...f5 14. d:c5! (nici nebunul „mort" din c1 şi nici alte figuri nu ne sunt de ajutor pentru concentrarea atacului pe coloana g). 14... dc5 15. ♕d5 + ♕:d5 16. cd5 ♘c7 17. ♖d1 ♘d6 şi situaţia albului este ceva mai proastă.

13. h3 ♘c7.

14. ♕e1. Negrul obţinea avantaj şi după 14. ♗d2 (cu ameninţarea ♗c1-h4) 14...♘f5 15. ♕e1 (cel mai bine, pentru că se ameninţa ♘g3 cu schimbul nebunului, după care pionul c4 devine extrem de slab.) 15...g6 Acum, la 16. g4 ♘g7 17. ♕h4, 17...♘fe8 şi avansarea pionilor albi este oprită prin înaintarea f7-f5. În acest fel, obţinem aceeaşi situaţie, prezenţa pionilor dubli c3 şi c4 limitează mobilitatea figurilor albe şi, într-o mare măsură, îngreunează participarea lor la atacul de pe flancul regelui.

14...h5

15. ♗d2. Nu se putea juca 15. ♕h4 ♘f5 16. ♕g5 din cauza 16...♘h7 17. ♕:h5 ♘g3.

15...♕f5! Dama neagră tinde să ajungă pe h7(!) unde poziţia ei va fi excelentă, deoarece negrul ameninţă deja să paralizeze pionii albi prin mutarea h5-h4. Desigur că manevra ♕d8-d7-f5-h7 este remarcabil construită.

16. ♔h2 ♕h7!

17. a4 ♘f5. Se ameninţă 18...♘g4 + 19. hg4 hg4+ 20. ♔g1 g3 etc.

18 g3 a5! În această poziţie, pionul înapoiat din b6 nu constituie un motiv de îngrijorare.

19. ♖g1 ♘h6

20. ♗f1 ♗d7

21 ♗c1 ♖ac8. Negrul caută să provoace înaintarea d4-d5 pentru a putea acţiona liber pe flancul regelui.

22. d5. Altfel, înaintarea ar fi fost provocată cu 22...♗c6.

22...♔h8.

23. ♘d2 ♖g8. Atacul poate începe. Manevra ♕d7-f5-h7 poate fi considerată ca fiind ofensivă? Şi da, şi nu. Nu, deoarece ideea ei consta în limitarea mobilităţii pionilor albi. Da, deoarece limitarea mobilităţii este premisa logică a atacului. Orice complex imobil are tendinţa de a deveni slab şi, mai devreme sau mai târziu, devine obiectiv de atac.

24. ♗g2 g5

25. ♘f1 ♖g7

26. ♖a2 ♘f5

27. ♗h1. În mod iscusit, albul şi-a adus în apărare toate rezervele sale.

27...♖cg8.

28. ♕d1 gf4. Negrul deschide coloana g pentru sine şi, implicit, coloana *e* pentru adversar. De aceea, această acţiune a trebuit să fie bine cumpănită.

29. ef4 ♗c8

30. ♕b3 ♗a6

31. ♖e2. Albul se foloseşte de şansa oferită. Pionul *e* necesită apărare. În cazul unui joc pasiv, cum ar fi fost 31. ♗d2, ar fi urmat o combinaţie frumoasă 31...♖g6! 32. ♗c1 ♘g4 + 33. hg4 hg4 + 34. ♔g2 ♗:c4! 35. ♕:c4. şi acum o mutare liniştită 35...e3!, după care matul din h3 nu poate fi evitat decât prin 36. ♘:c3, după care se pierde dama.

31...♘h4.

32. ♖e3. Aici mă aşteptam la mutarea 32. ♘d2, deoarece atacul asupra pionului e4 reprezintă singura contraşansă a albului. În acest caz, ar fi urmat o combinaţie de efect, cu sacrificiu de damă. 32...♗c8 33. ♘:e4 ♕f5! 34. ♘f2 ♕:h3 + 35. ♘:h3 ♘g4 mat. Finaţea combinaţiei constă în faptul că mutările 32 şi 33 nu pot fi intervertite. De exemplu: 32. ♘d2 ♕f5? 33. ♕d1! ♗c8 34. ♕f1 şi poziţia albului este apărată. În cazul în care la 32...♗c8 se joacă 33. ♕d1, urmează 33...♗:h3! şi poziţia negrului explodează (34. ♔:h3 ♕f5 + etc.).

32...♗c8.

33. ♕c2 ♗:h3!

34. ♗:e4. La 34. ♔:h3 ♕f5 + 35 ♔h2 cu mat în trei mutări.

34...♗f5. Cel mai bine, deoarece acum nu mai există apărare împotriva înaintării h5-h4. (lipsa pionului din h3 face ca defensiva albului să fie fără speranţă).

35. ♗:f5 ♘:f5

36. ♖e2 h4

37. ♖1g2 hg3 ++

38. ♔g1 ♕h3

39. ♘e3 ♘h4

40. ♔f1 ♖e8! O mutare exactă de încheiere care ameninţă 41...♘:g2 42. ♖:g2 ♕h1 + 43. ♔e2 ♕:g2+. La 41. ♔e1 urmează matul prin ♘f3 + 42. ♔f1 sau ♔d1 şi ♕h1 +.

Una din cele mai frumoase partide de „blocadă" pe care le-am jucat.

4. Isolanul şi Descendenţii săi

4.1. Introducere

În opinia mea, evaluarea pionului de pe coloana *d* reprezintă una dintre problemele cardinale ale jocului poziţional. Este esenţial să stabilim corect din punct de vedere strategic diferenţa dintre slăbiciunea statică a acestui pion şi forţa lui dinamică.

— Ce predomină? Slăbiciunea statică sau forţa dinamică? Privită astfel, problema devine şi mai interesantă şi depăşeşte cadrul îngust al jocului de şah.

Începătorul care studiază această problemă trebuie să o facă pe baza propriei experienţe. Jucând cu albul, el trebuie să ajungă la o poziţie considerată „normală". 1. d4 d5 2. ♘f3 ♘f6 3 c4 e6 4 e3 c5 ♘c3 ♘c6. Acum va juca alternativ 6 ♗d3 cd4 7. ed4 dc4 8. ♗:c4 şi albul are un isolan (vezi D48) sau 6. cd5 ed5 7. dc5 ♗:c5 şi acum albul va juca împotriva isolanului. Acesta este un exerciţiu admirabil.

Începătorul va putea astfel să se convingă pe baza propriei experienţe cât de ameninţător poate deveni pionul izolat al adversarului în jocul de mijloc pe de o parte şi cât de greu îi va fi să salveze de la pieire în final propriul pion izolat pe de altă parte.

În cele ce urmează vă voi oferi câteva sfaturi utile, rezultatul cercetărilor mele de mai mulţi ani. Ele îl pot susţine pe cel care studiază şahul, însă nu pot să înlocuiască străbaterea acestei căi spinoase, deoarece numai experienţa, cel mai adesea amară, îi va permite să cunoască adevărul.

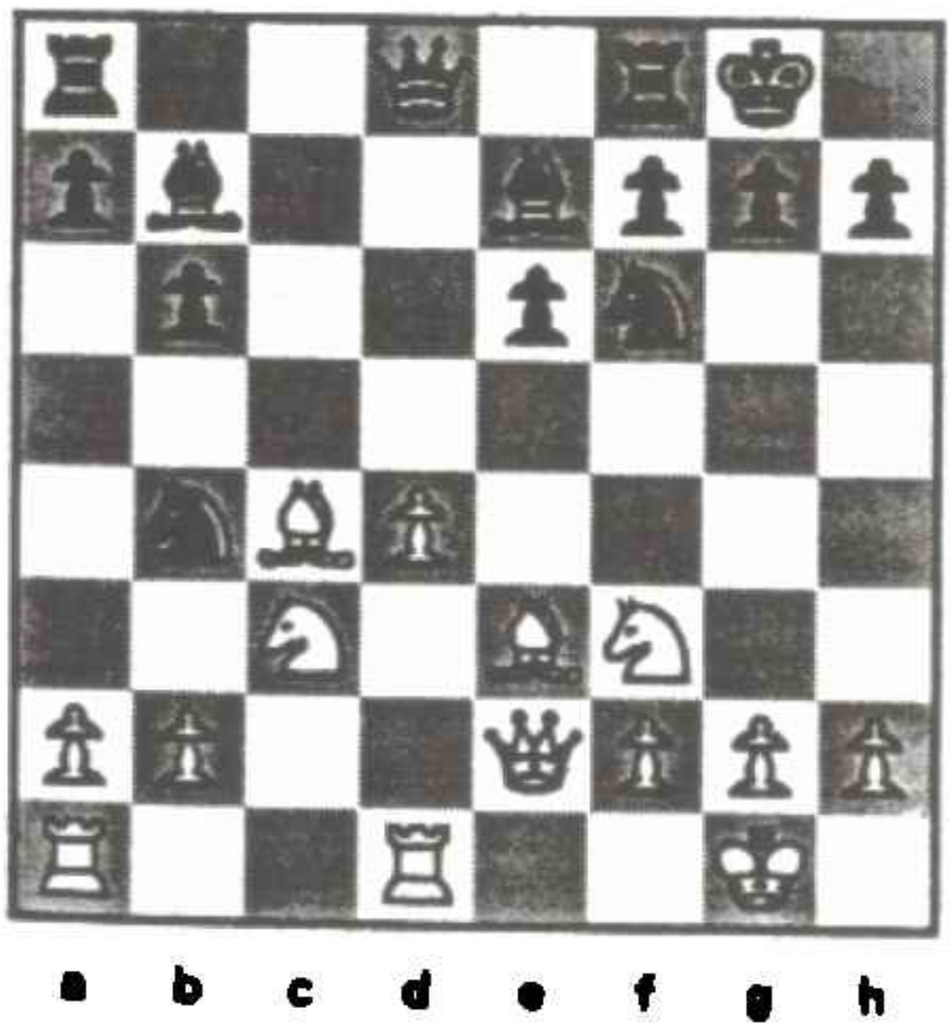

D48

Isolanul
Remarcaţi avanpostul e5 pentru alb şi d5 pentru negru.

4.2. Forţa dinamică a Isolanului.

Puterea pionului izolat al damei, constă în dorinţa lui de înaintare (tendinţa de a juca d4-d5) şi în faptul că el apără avanposturile e5 şi c5 pregătind într-o oarecare măsură ocuparea lor.

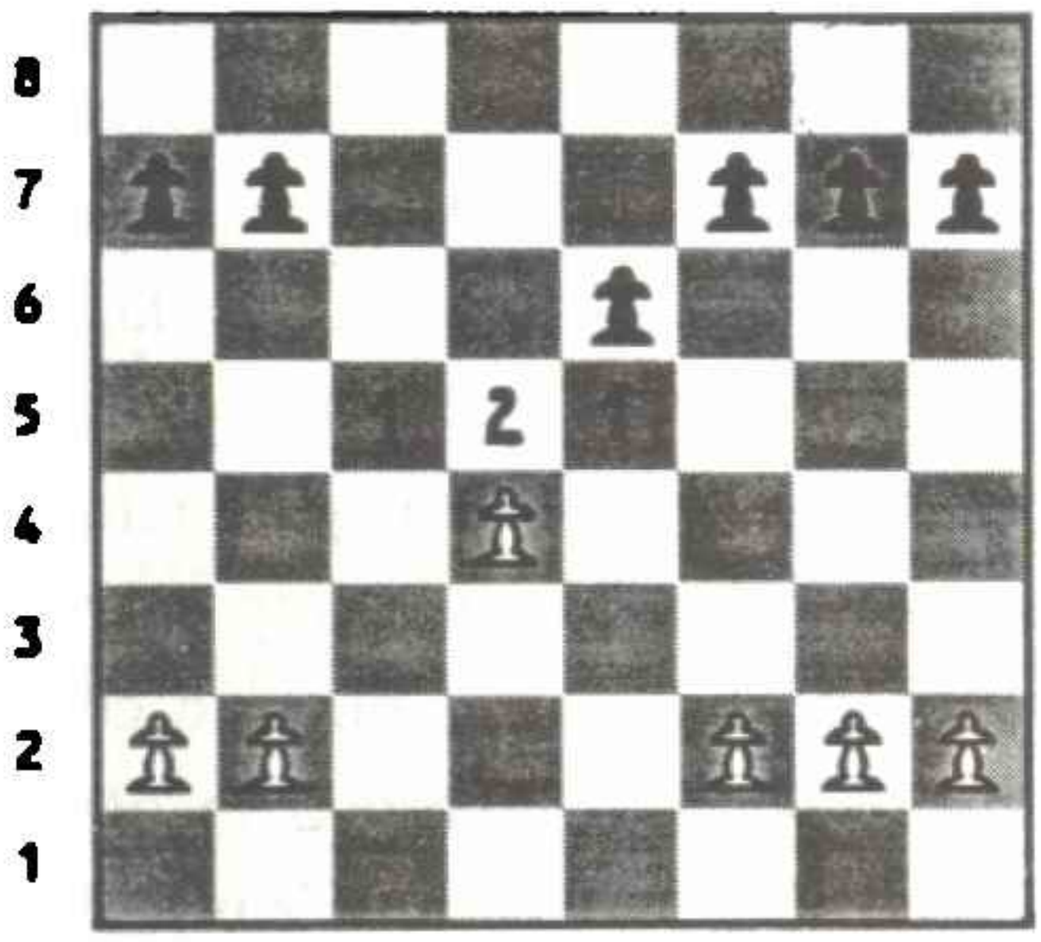

D49.

1. Avanposturi albe.
2. Avanpost negru.

În faţa acestuia, avanpostul negru din d5 nu reprezintă o compensaţie suficientă (în jocul de mijloc) deoarece, fără a vorbi de superioritatea aritmetică (două avanposturi contra unul), albul îşi poate instala un cal la e5 cu o acţiune mult mai puternică decât cea a calului advers din d5. (vezi D48.) Este evident că un cal ajuns la e5, secondat de perechea de nebuni care controlează diagonalele active (d3-h7 şi g5-f6), exercită o puternică presiune asupra flancului regelui advers. Şi ce poate fi mai puternic decât un atac asupra regelui advers? Analiza întreprinsă de noi arată că avantajul albului în jocul de mijloc este incontestabil.

Pe de altă parte, pionul nostru, după cum bine se ştie, tinde să devină slab în finalul partidei. Cum vom explica acest lucru? Dificultatea constă doar în faptul că pionul din d4 este prea greu de apărat sau există şi alte probleme create de aceasta?

4.3. Isolanul, o slăbiciune în finalul partidei.

Subtilitatea problemei pe care tocmai am schiţat-o constă în faptul că valoarea câmpurilor e5 şi d5 se inversează spre finalul partidei (în raport cu cea din jocul de mijloc). Deoarece acum atacul asupra regelui advers devine iluzoriu, „strălucirea" câmpului e5 dispare, în timp ce importanţa câmpului d5 creşte. Şi dacă albul nu a reuşit să pătrundă cu turnul pe c7 sau nu dispune de alte avantaje obţinute în jocul de mijloc, situaţia sa nu este de invidiat. Greutăţile lui nu constau numai în faptul că trebuie să-şi apere per-

manent pionul, ci şi în faptul că punctele c4, d5 şi c4 devin cu rapiditate slabe.

Priviţi din nou diagrama 49 şi imaginaţi-vă un rege alb pe c4, un nebun pe d2, un rege negru pe c6 şi un cal pe e7. Negrul va îndepărta regele alb din c4 (printr-un şah dat cu calul), va pătrunde la d5 ameninţând să-şi continue incursiunea regelui prin c4 sau e4. În asemenea cazuri, punctul d5 este cheia poziţiei.

În jurul lui se realizează toate operaţiunile de *blocare*, *centralizare* şi *manevrare*. Punctul d5 serveşte drept poartă de pătrundere şi drept loc pentru posibile regrupări de forţe. Să ne imaginăm, în aceeaşi diagramă (49), prezenţa turnurilor şi a cailor. Se poate juca: ♖d8-d5- a5 sau ♘f6-d5-e7-f5 : d4 sau ♘f6-d5-b4. Un cal instalat la d5 are o acţiune însemnată pe ambele flancuri. Un nebun ajuns la d5 decide deseori jocul, chiar şi în cazul în care avem nebuni de culori diferite (dacă sunt prezente şi turnurile).

Desigur că superioritatea negrului poate fi compensată, de exemplu prin pătrunderea turnului alb pe c7, însă aceste cazuri trebuie considerate ca excepţii de la regula generală.*

Să rezumăm:slăbiciunea albului în final consta,în cazul nostru, în faptul că pionul d4 este ameninţat, că punctul d5 a devenit extrem de puternic pentru negru, că punctele „albe" c4, d5, e4 riscă să devină slabe, în timp ce punctul e5 (forţa iniţială a albului) şi-a pierdut, în mare măsură, din importanţă. Formaţia de pioni albă nu este compactă; dezavantajele care o însoţesc, cum ar fi, slăbirea esenţială a unui ansamblu de câmpuri de o singură culoare etc., reprezintă însoţitorii obişnuiţi ai unei formaţii de pioni care este fragmentată.

Personal recomand începătorului să-şi însuşească acel concept de formaţie compactă de pioni şi opusul ei. El trebuie să înţeleagă că, în practică pericolul nu vine numai din partea, slabului pion izolat, ci mai ales din partea întregului complex de câmpuri slăbite care îl înconjoară.

---

* Meciurile Karpov-Kasparov au arătat cât de mult a progresat arta apărării în asemenea poziţii (Nota traducătorilor).

4.4. Isolanul, armă de atac în jocul de mijloc.

Orice defect în construcţia poziţici sau neglijenţă în alegerea planului de joc (de exemplu: îndepărtarea pieselor de la apărarea regelui) permite declanşarea unui atac violent.

Mulţi jucători, care au isolani, procedează mult prea violent şi, neavând motive obiective pentru a face acest pas hotărâtor, se lansează într-un atac disperat.

Dacă jocul este solid construit, atacul va veni de la sine (de exemplu dacă negrul îşi va deplasa calul din f6, lucru natural, deoarece acesta tinde să ajungă în d5.) În faza de dezvoltare (vezi D48), noi recomandăm construirea unei poziţii solide): ♗c3 (nu ♗g5), ♕e2, ♖c1, ♖d1 (nu ♖d1 şi ♖e1), ♗d3 sau ♗b1 (nu ♗b3).

Suntem obligaţi să avertizăm tinerii jucători în modul cel mai serios că încercările impetuoase de a ataca în deschidere, în speranţa de a-şi surprinde adversarul (de exemplu ♘e5:f7, având nebunul alb la e2 sau diversiunea ♖c1–e3-h3), este bine să fie evitate.

Construirea unei poziţii solide şi menţinerea siguranţei pionului din d4 trebuie urmărite în deschidere şi nu trebuie uitat că nebunul din e3 aparţine pionului din d4, aşa cum o doică aparţine copilului pe care trebuie să-l hrănească.

Abia în momentul în care negrul îşi va retrage piesele de pe flancul regelui, albul va începe atacul. El poate fi pur-tat şi cu sacrificii dacă este nevoie. (Priviţi D50.)

Nimzovici – Taubenhaus

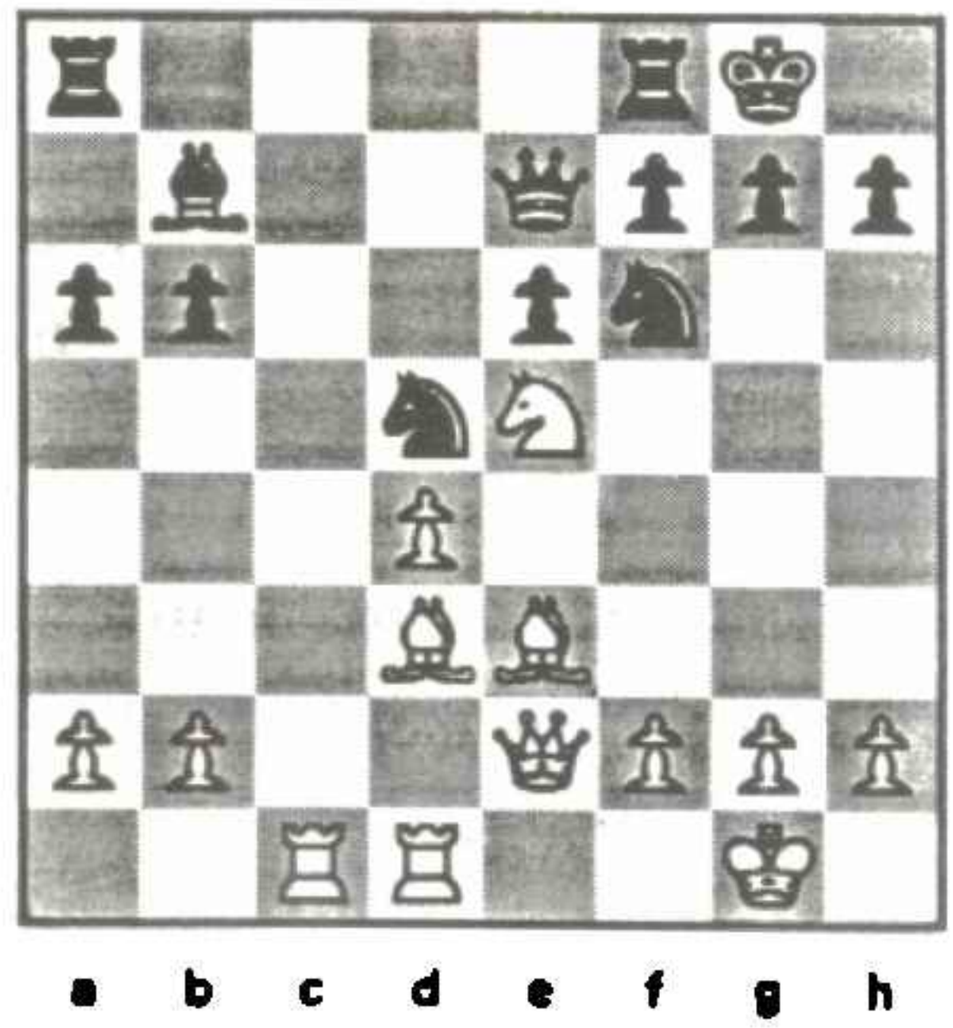

D50

Negrul mută ♘c8 (pentru a ajunge la d6) Pentru alb, acesta este semnalul de atac. Cum se va derula el?

Dezvoltarea albului este făcută în spiritul poziţici, însă numai plecarea calului din f6 îi permite să treacă la atacul direct asupra regelui advers. În cazul de faţă este greu de prevăzut rezultatul atacului. Deoarece acesta este tipic, vă vom prezenta câteva variante:

19... ♘e8. 20. ♕h5 g6. (La 20... f5 21. ♗g5.) 21. ♕h6 ♘g7 (La 21... f6 22. ♘g4) 22. ♗g5! (ofiţerii îşi părăsesc poziţiile de aşteptare) 22... f6 23. ♗:g6 hg6 23. ♘:g6 şi acum, datorită retragerii Damei la d7 sau d6, apar două variante. În primul caz, albul poate alege între 25. ♗h4! sau mutarea combinativă 25. ♗:f6. De exemplu: 24... ♕d7 25. ♗:f6 ♘:f6 26. ♕h8+ ♔f7 27. ♘e5+ ♔e8 28. ♘:d7 ♖:h8 29. ♘:f6 cu trei pioni pentru piesa sacrificată. La 24... ♕d6 (în loc de ♕d7), albul îşi poate continua atacul cu 25. ♕h8+ ♔f7 26. ♕h7 f:g527. ♘e5+ ♔e8 29. ♕:g7 ♕e7 28. ♕g6+ ♔d8 30. ♖c6. cu complicaţii romantice.

Să recapitulăm: *Realizaţi o construcţie solidă, apăraţi-vă pionul izolat (♗e3!) şi atacaţi numai în momentul în care aveţi cu adevărat ocazia.*

4.5. Care cazuri sunt favorabile albului şi care negrului.

În general, se poate spune că pentru alb sunt favorabile următoarele două cazuri:

I. Dacă realizează înaintarca tematică d4-d5 şi, după e:d5, capturează pionul din d5 cu o figură. În acest fel, îşi centralizează piesele obţinând o poziţie mai bună (vezi Rubinstein-Tartakower, Baden-Baden, 1925)

II. Albul stăpâncşte coloana "C„ (vezi partida Nimzovici- Taubcnhaus Sankt Petersburg, 1913, pag. 87).

Cazurile favorabile negrului sunt:

I. Toate situaţiile în care s-a ajuns în finalul partidei (bineînţeles dacă celelalte elemente strategice sunt egale).

II. Cazurile în care negrul a jucat ♘d:c3 b:c3 şi reuşeşte să fixeze şi să asedieze pionul din c3 (vezi partida Thomas-Alchin Vol. I pag. 23) şi comentariile de la mutarea a 15-a la partida Nimzovici - Taubenhaus (pag. 77).

4.6. Despre reflectarea unor slăbiciuni ale isolanului pe flancul damei .

Un indicator al slăbiciunii pionului izolat de pe coloana damei este şi faptul că, în cazul în care îl atacă, adversarul poate transfera cu uşurinţă acest atac pe flancul damei. Un asemenea caz de slăbiciune reflectată este prezentat în partida Rubinstein-Duras(vol. 1, pag. 187) O imagine similară este oferită şi de următoarea partidă:

Alb: **Rubinstein**

Negru: **Em. Lasker**

Moscova 1925

După mutările

1. d4 d5
2. c4 c6
3. e3 ♘f6
4. ♘c3 e6
5. ♘f3 ♘bd7
6. ♗d3 dc4
7. ♗:c4 b5
8. ♗e2 a6
9. 0-0 ♗b7
10. b3 ♗e7
11. ♗b2 0-0
12. ♘c5 c5
13. ♗f3 ♕c7
14. ♘:d7 ♘:d7
15. ♘e4 ♖a d8
16. ♖ac1 ♕b8
17. ♕c2 cd4
18. ed4 ♖c8
19. g3 ♕a8
20. ♔g2 ♖fd8
21. ♖:c8 ♖:c8
22. ♖c1 ♖:c1
23. ♗:c1 h6, negrul începe să utilizeze într-un mod foarte interesant slăbiciunea strategică a pionului din d4.
24. ♗b2 ♘b6

25. h3. Deoarece albul nu doreşte schimbul damelor, mutarea 25. ♕c2 nu are rost din cauza 25... ♕c8!

25... ♕c8

26. ♕d3 ♘d5! Cu ameninţarea 27... ♘b4.

27. a3 ♘b6! Acum a devenit slab pionul b3.

28. ♔h2 ♗d5
29. ♔g2 ♕c6
30. ♘d2 a5!

31. ♕c3. După atâtea necazuri, albul se decide să schimbe damele, însă va pierde din cauza slăbiciunilor reflexe apărute pe flancul damei.

31... ♗:f3+

32. ♘:f3. Mutarea ♕:f3 era răsturnată prin 32... ♕c2 33. ♕b7 ♘d5!

32... ♕:c3

33. ♗:c3 a4! Acum, slăbiciunea flancului damei devine evidentă.

34. b:a4 b:a4 şi albul pierde, deoarece încercarea de a salva partida

cu 35. ♗b4 este răsturnată prin 35... ♗:b4. 36. a:b4 a3. 37. ♘d2 ♘d5!, după care apropierea regelui alb prin e2, d3 şi c4 este împiedicată (la ♔e2 negrul răspunde prin ♘c3+).

În acest final remarcabil, merită atenţie, în afară de transferarea atacului pe flancul damei, şi modul magistral în care a fost utilizat punctul d5.

Asupra modului de ascdicre a pionului izolat, aş face o remarcă suplimentară. Astăzi, nu mai considerăm absolut necesară imobilizarea totală a pionului izolat. Din contră, în loc să-l închidem în cuşcă, îi oferim iluzia că are o oarecare libertate de mişcare. Un principiu al marilor grădini zoologice aplicat la un mic răpitor, *pionul izolat.*

Cum realizăm acest lucru vom vedea în următoarea partidă.

Alb: **Lasker** (pe care îl considerăm un jucător modern)

Negru: **Tarrasch**

Sankt Petersburg 1914

1. d4 d5
2. ♘f3 c5
3. c4 e6
4. cd5 cd5
5. g3 ♘c6
6. ♗g2 ♘f6
7. 0-0 ♗e7
8. d:c5 ♗:c5
9. ♘bd2. Acum, pionul izolat are de ales să devină slab pe d5 sau pe d4. Tarrasch a ales varianta a doua.

9... d4

10. ♘b3 ♗b6
11. ♕d3! ♗e6
12. ♖d1 ♗:b3
13. ♕:b3 ♕e7
14. ♗d2 0-0
15. a4 ♘e4
16. ♗e1 ♖ad8
17. a5! ♗c5

18.a6 ba6. La 18...b6 urma ♕a4 cu ameninţarea b4.

19. ♖ac1. Şi acum toate piesele care apără pionul d4 sunt în aer.

19... ♖c8.

20. ♘:d4 ♗b6.

21. ♘f5 ♕c5.

22. ♗:e4 ♕:e4.

23. ♘d6 cu câştigul calităţii.

Ţinând cont de toate aspectele, putem trage următoarea concluzie: *Isolanul reprezintă o armă care nu poate fi neglijată în jocul de mijloc şi poate deveni foarte slab în final.*

4.7. Perechea de pioni izolaţi

În poziţia din D51, negrul poate schimba la c3. Dacă reuşeşte să oprească pionii c3 şi d4 şi să îi blocheze pe aceste câmpuri, atunci strategia lui puţin aventuroasă (♘:c3) se justifică. Problema albului este aceea că aceşti pioni, opriţi în propria tabără, în apropierea frontierei, îi stânjenesc într-o măsură însemnată jocul. Necazul generat de necesitatea protejării permanente a acestor pioni este amplificat şi de lipsa de spaţiu. Eu numesc pionii blocaţi la c3 şi d4 (respectiv c6 şi d5) şi numai pe aceştia, *perechea de pioni izolaţi*. Un exemplu este prezentat în partida Thomas-Alehin (vol. 1 pag. 23).

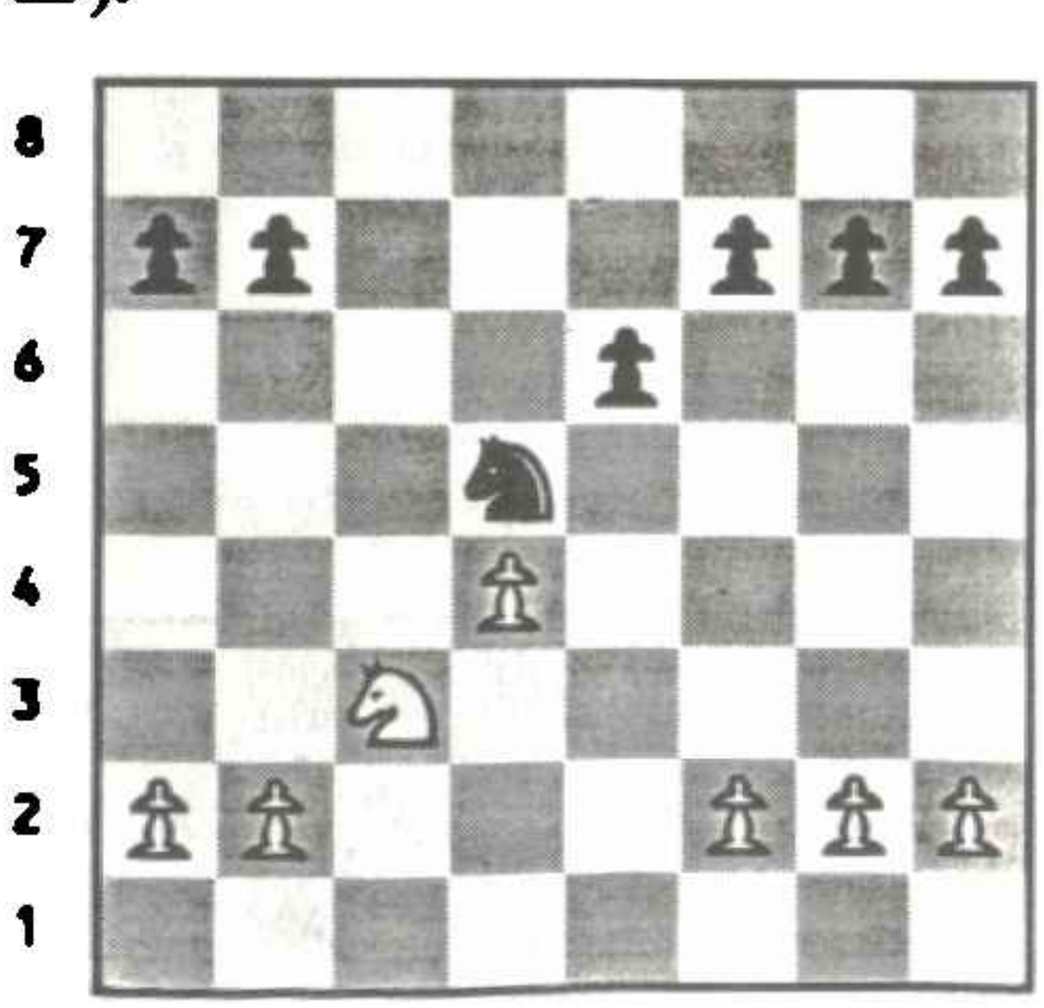

D51

Geneza unei perechi de pioni izolaţi. Pionii c3 şi d4 prin 1... ♘:c3 şi 2. b: c3.

O imagine total diferită o găsim dacă albul reuşeşte să înainteze pionul din c3. Atunci, el va avea "perechea" pe c4 şi d4 şi noi îi vom numi "pioni atârnaţi".

Nu este greu de stabilit ce preferăm. Alegerea este uşor de făcut. Între perechea de pioni izolaţi şi un cuplu de pioni atârnaţi, desigur că îi vom prefera pe ultimii, pentru ameninţările pe care le generează, chiar dacă unele dintre acestea sunt numai aparente, ceea ce deseori este greu de stabilit. O iniţiativă îndoielnică este oricum de preferat acelei pasivităţi observate în cazul perechii de pioni izolaţi blocaţi ca în partida Thomas-Alehin.

Trebuie să respectăm următoarea regulă: cel care are o pereche de pioni izolaţi (Vezi D51 — după schimbul pe c3) trebuie să depună toate eforturile pentru a obţine înaintarea c3-c4 şi, sub nici un motiv, nu trebuie să permită blocarea lor. El trebuie să privească formaţia pionilor de la c3 şi d4 ca pe o etapă de tranziţie spre construcţia dinamică c4, d4 care ameninţă permanent străpungerea c5 sau d5.

Vom exemplifica acum cazul în care negrul, având perechea de pioni izolaţi, luptă pentru a realiza înaintarea c6-c5.

Alb: **Nimzovici**

Negru: Giersing şi S. Kinch.

Copenhaga 1924.

1. c4 c5.
2. ♘f3 ♘c6.
3. d4 cd4.
4. ♘d4 ♘f6.
5. ♘:c6 bc6.
6. g3 d5.

7. ♗g2 ♗b4+.
8. ♗d2 ♗:d2.
9. ♘:d2 0-0.
10. 0-0 ♖b8.
11. ♕c2. Albul evită mutarea b3, deoarece vrea să folosească câmpul pentru tranzit; de exemplu ♘b3 sau ♕a4

11... ♖c8.
12 e3 ♗e6.
13. cd5 (13. ♘b3 dc4. 14. ♘d4 putea fi de asemenea luată în considerare).

13... cd5. Negrul are acum perechea de pioni izolaţi (pionii c7, d5 îşi meritã denumirea chiar într-o măsură mai mare decât pionii c6, d5), negrul se comportă corect căutând să realizeze înaintarea c7-c5.

14. ♘b3 ♕d6.
15. ♖fc1 ♖ec8.
16. ♕c5 ♕:c5.
17. ♖:c5 ♘d7!
18. ♖a5 (pentru ca prin mutarea 19. ♖ac1 să dea blocadei un caracter definitiv.)

18... c5!
19. ♖:a7 c4.
20. ♘d4 ♖:b2!
21. ♘:e6 fe6.
22. ♖:d7 c3. Cu preţul unei figuri, negrul a deschis drumul pentru pionul său *c*. Acum, albul nu mai poate câştiga.
23. ♗h3 c2.
24. ♗:e6+ ♔f8.
25. ♖f7+ Era posibil şi 25. ♗f5.
25... ♔e8.
26. ♗:c8 ♖b1+.
27. ♔g2 ♖:a1 (Sau 27... c1♕ 28. ♖:b1 ♕:b1 29. ♖f4.)
28. ♖c7 c1♕
29. ♖:c1 ♖:c1 şi la mutarea a 42 a s-a convcnit asupra remizei.

4.8. Perechea de pioni atârnaţi. Apariţia şi particularităţile ei.

Istoria apariţiei pionilor atârnaţi a fost comprimată în Diagramele 52-54. Este suficientă o simplă privire asupra lor pentru a ne convinge de modul în care se stabileşte genealogia pionilor atârnaţi. *Pionul izolat este strămoşul comun, urmează perechea pionilor izolaţi şi, în sfârşit, pionii atârnaţi.*

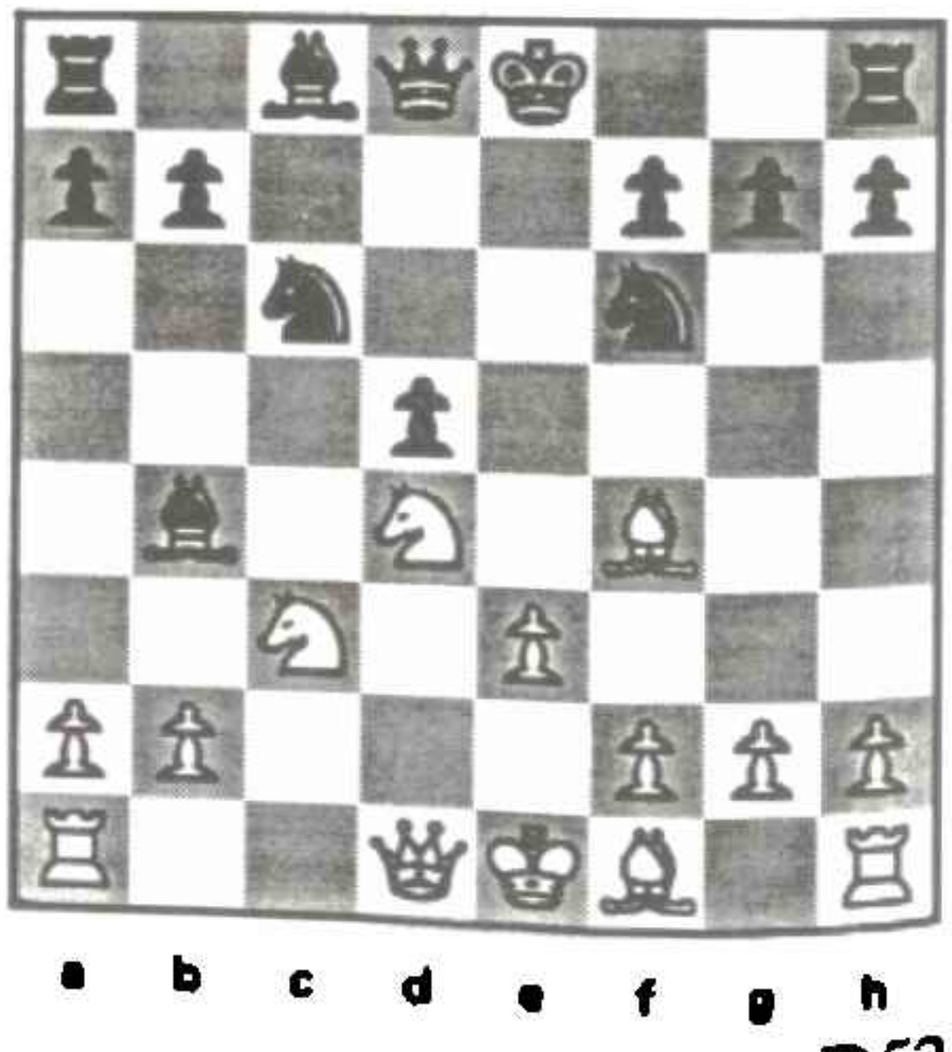

D52

Isolan

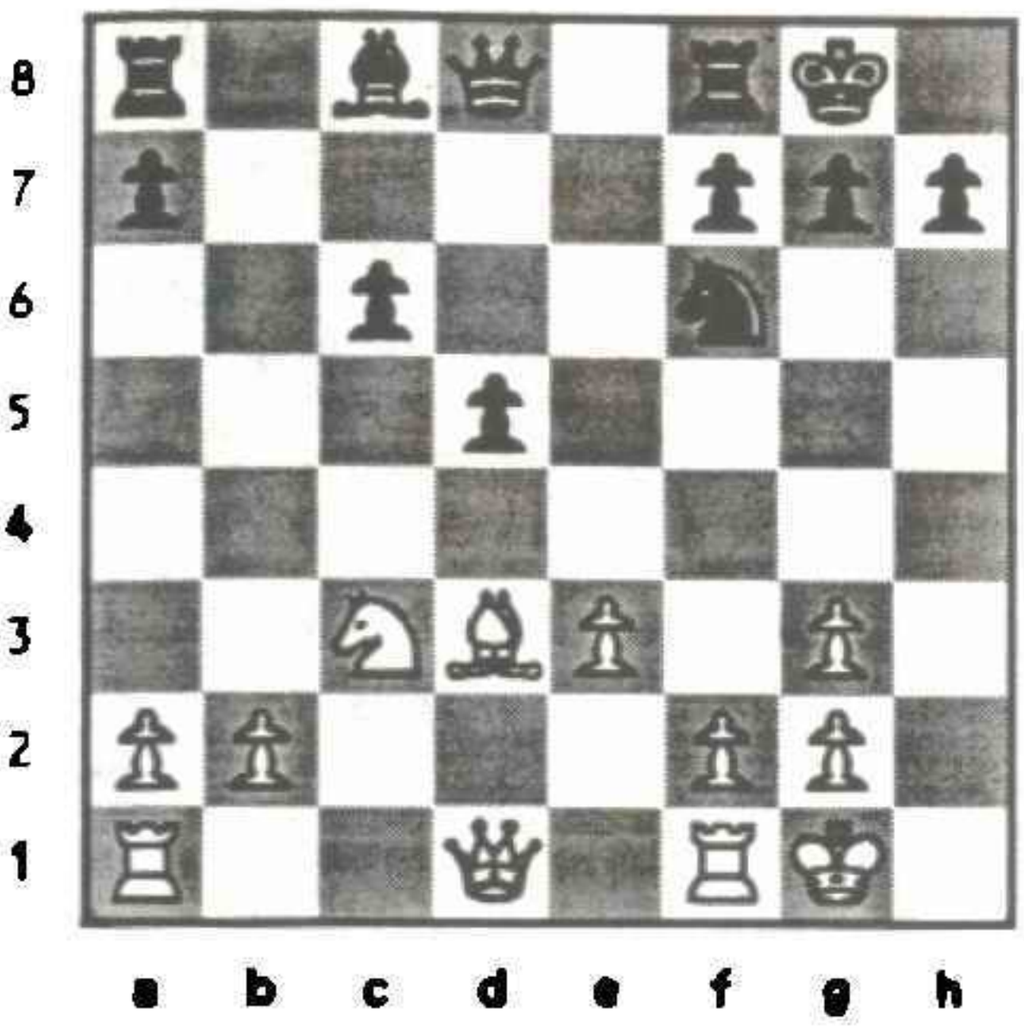

D53

Pioni izolaţi

Legitimitatea acestui punct de vedere este uşor de demonstrat şi ne poate ajuta să înţelegem mai bine greutăţile specifice cu care se confruntă membrii acestei familii. De la isolan, pionii atârnaţi au moştenit o trăsătură caracteristică, acel amestec ciudat de slăbiciune statică şi forţă dinamică. Dar în timp ce; în cazul „bunicului" atât slăbiciunile, cât şi forţa sunt clare ca „lumina zilei"* în cazul „nepoţilor" acestea sunt mascate. Din aceste trăsături existente în stare latentă, indiscutabile sunt doar două.

1) Cei doi pioni atârnaţi (ex. D 54) sunt neprotejaţi, adică nu pot fi apăraţi cu pioni, şi din această cauză presiunea asupra lor pe coloanele deschise poate deveni puternică.

2) În cazul pionilor atârnaţi, se poate obţine o poziţie cu „siguranţă relativă", poziţie în care un pion îl apără pe celălalt (d4, c5 sau d5, c4). În acest caz, se naşte întrebarea: Dacă posibilitatea amintită mai sus — de a obţine o siguranţă relativă — se face cu preţul renunţării la orice iniţiativă în centru, dacă „siguranţă" înseamnă a fi gata să accepţi rigorile blocadei, atunci

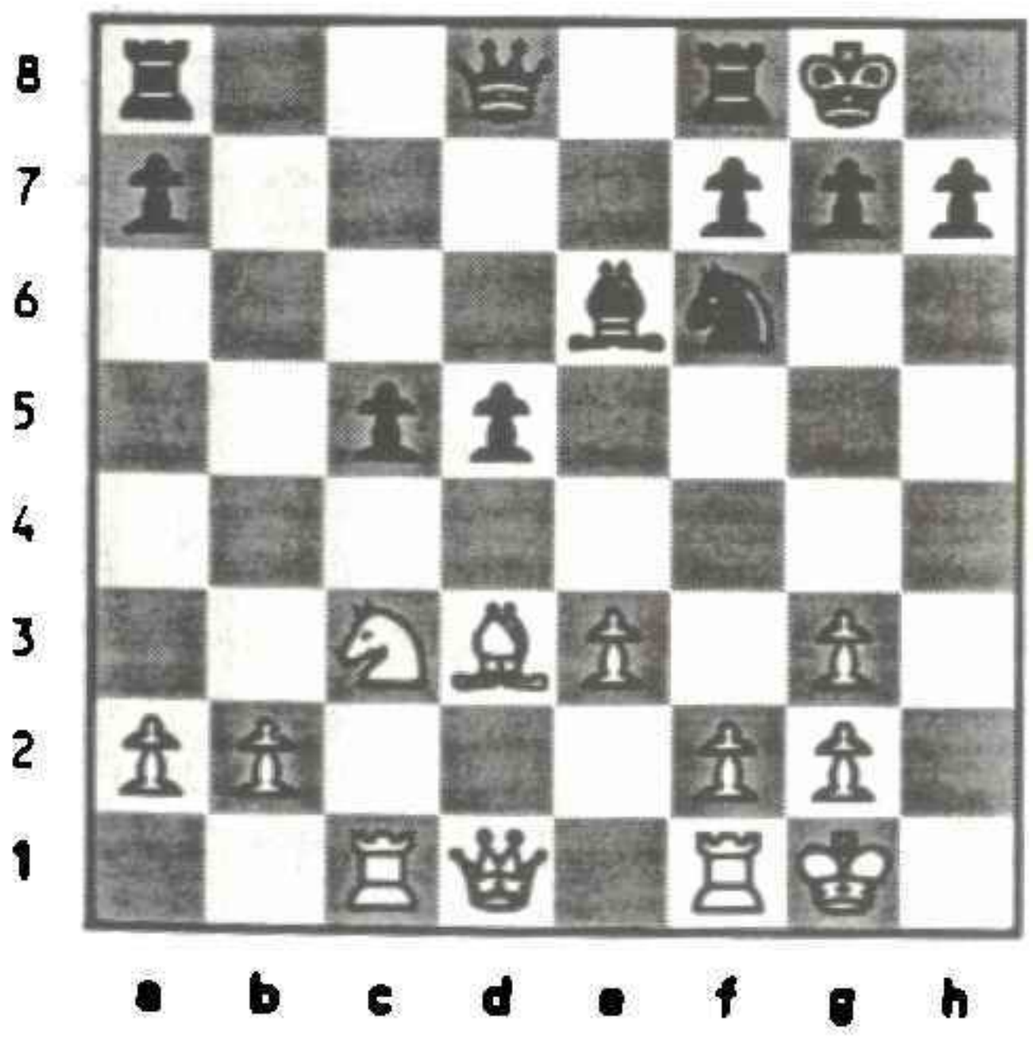

D54

Pioni atârnaţi

---

* Amintiţi-vă că, în cazul unui isolan la d5, în final devin slabe câmpurile d4, c5 şi e5, iar forţa lui în jocul de mijloc constă în avanposturile de la c4 şi e4 şi în posibilitatea înaintării d5-d4.

nu e mai bine să ignori această posibilitate şi să rămâi în continuare cu pionii în situaţia de atârnaţi?

A răspunde la această întrebare nu este de loc uşor. Totul depinde de circumstanţele specifice, de tipul şi de detaliile blocadei care va interveni. Să vorbim de „siguranţa" unui astfel de complex imobilizat înseamnă să forţăm cuvintele, deoarece, pionii blocaţi au tendinţa de a deveni puncte slabe. Nu este mai puţin adevărat că sunt unele cazuri în care este foarte potrivit să permitem blocada pionilor atârnaţi în urma înaintării lor. Această aşa numită „autoblocadă" este în concordanţă cu poziţia dacă:

1) pionii care intră în componenţa „inelului" de blocadă al adversarului pot fi la rândul lor atacaţi (cf. Partida Rubinstein -Nimzovici pag. 85.)

2) blocada îl va costa prea scump pe adversar fie pentru că piesele necesare blocadei sunt prea valoroase, fie pentru că acţiunea acestora e necorespunzătoare (lipsă de elasticitate sau ameninţări neînsemnate exercitate de pe câmpul de blocadă).

Ca exemple de poziţii nefavorabile, să analizăm diagramele 55 şi 56.

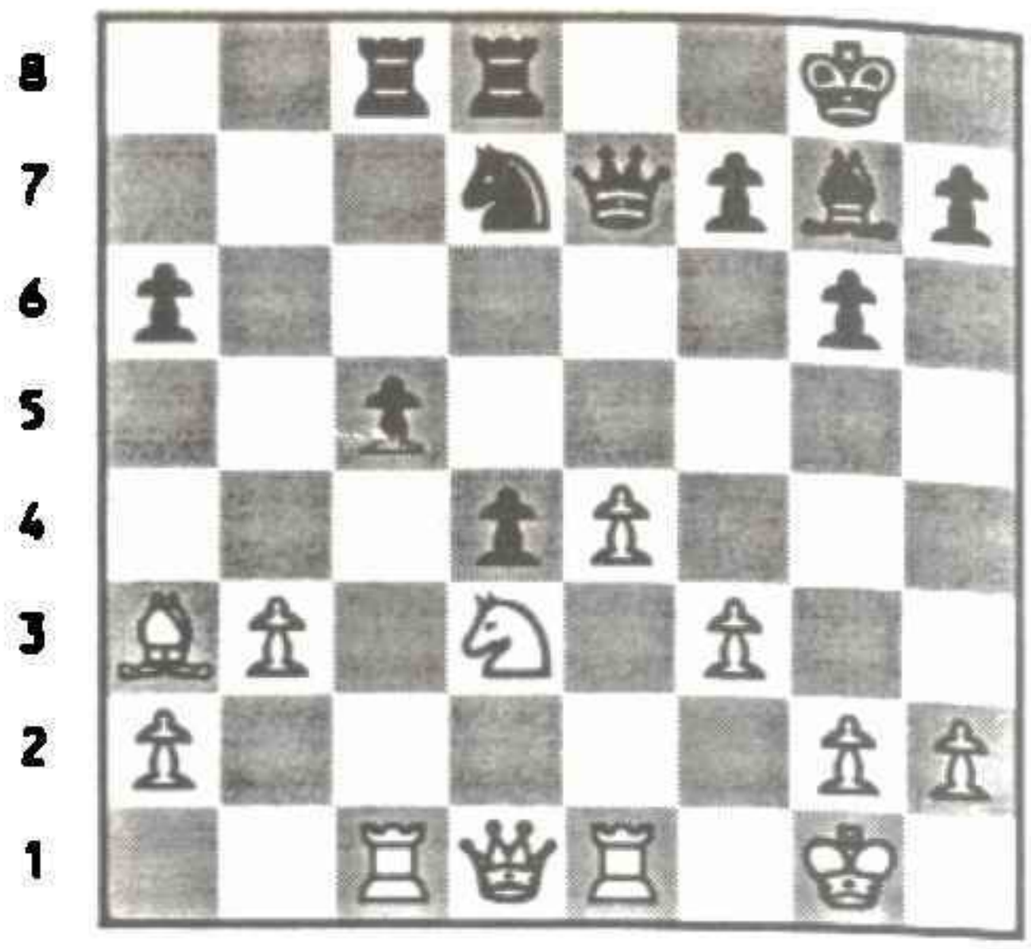

D55

Siguranţa pionilor negri este relativă. Pionul d4, deşi liber, este blocat, iar pionul c5 este slab.

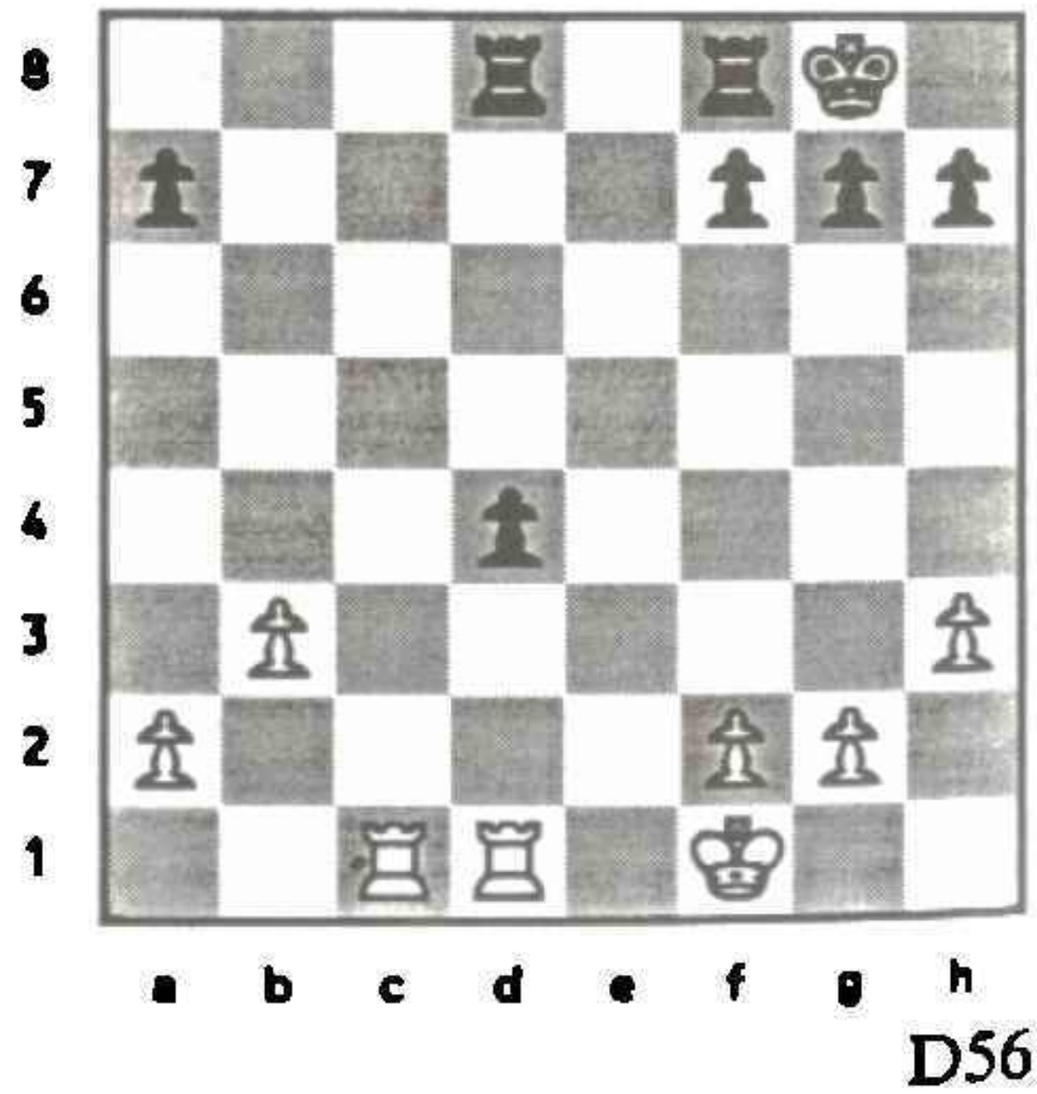

D56

Pionul din d4 este rezultatul a doi pioni atârnaţi. S-a jucat 1...d5-d4 2 ed4 cd4. Pionul se blochează uşor cu ♔e2, ♔d3 şi albul obţine superioritatea.

În cele două diagrame, siguranţa pionilor autoblocaţi se dovedeşte a fi iluzorie. Pionii avansaţi devin slabi. Principalul motiv constă în calitatea forţelor care îi blochează. Calul şi regele din d3 sunt excelenţi blochori, fapt ce explică într-o măsură suficientă nereuşita autoblocadei.

Adevărul pare să fie conţinut în următoarea afirmaţie. La fel cum evaluarea noastră în cazul isolanului depinde într-o măsură mai mare sau mai mică de gradul de iniţiativă pe care acesta şi-o poate permite (avanpostul creat trebui să aibă o oarecare importanţă), la fel credem că avem dreptul să ne aşteptăm la o oarecare iniţiativă din partea pionilor atârnaţi care şi-au dobândit „siguranţa" prin înaintarea unuia. Pasivitatea totală nu are nici un viitor.

Să dăm câteva exemple.

Partida Rubinstein-Nimzovici (Vezi D 54) a continuat astfel: 15. ♕a4 ♕b6 16. ♕a3 c4!. Pionii îşi caută siguranţa în autoblocadă, deoarece inelul de blocadă alb este atacabil în punctul b2. Înaintarea negrului este astfel justificată. 17. ♗c2 a5 18. ♖fd1 ♕b4 19. ♖d4 ♖fd8 20. ♖cd1 ♖d7 21. ♗f3 ♖ad8 22. ♘b1 (Mai bună era tactica de aşteptare 22. ♖4 d2 şi aşa mai departe) 22...♖b8 23. ♖1d2 ♕:a3! 24. ♘:a3 ♔f8 25. e4. Această mutare duce la pierderea pionului, însă şi aşa poziţia albului este nefavorabilă. Echilibrul existent la mutarea a 21-a, unde slăbiciunea din d5 se compensa cu cea din b2, s-a schimbat într-un dezechilibru evident. Câmpul b2 a devenit cu adevărat slab, în timp ce pionul din d5 este supraapărat).

25...de4. 26. ♖:d7 ♘:d7 27. ♗:e4 ♘c5 28. ♖d4 (sau 28. ♗c6! ♖b4 29 ♗d5 ♘a4 cu avantaj clar pentru negru)

28...♘:e4 29. ♖:e4 ♖:b2 30. ♘:c4. ♖b4. 31. ♘d6. ♖:e4. 32. ♘:e4 ♗:a2. şi negrul câştigă.

În practica maeştrilor, mult mai des se întâlneşte mutarea d5-d4 (respectiv d4-d5 în cazul în care albul are pioni atârnaţi la c4 şi d4). Ea duce la închiderea cercului care porneşte de la pionul izolat, ajungând la pionii atârnaţi şi apoi din nou la un pion izolat. Aici, problema este dacă noul născut va rezista sau nu.

Iată un exemplu preluat din partida **Nimzovici-Tartakower.** Copenhaga 1923.

1. ♘f3 d5 2. b3 c5 3. e3 ♘c6 4. ♗b2 ♗g4 5. ♗e2 ♕c7 6. d4 cd4 7.

ed4 e6 8. 0-0 ♗d6 9. h3 ♗:f3 10. ♗:f3 ♘f6 11. c4! dc4 12. bc4 0-0 13 ♘c3. Pentru a păstra poziţia cu pioni atârnaţi, aş fi putut muta ♘d2-b3 urmat de ♕c2 ♖ac1 ♖fd1, însă am vrut să deschid poziţia prin d4-d5.

13...♖fd8 14. ♘b5 ♕e7 15. ♕e2 ♗b8 16. d5 ed5 17. ♕:e7 ♘:e7 18. ♗:f6 g:f6 19. cd5 ♗e5! 20. ♖ad1 şi pionul *d* nu numai că a fost păstrat, însă el a reuşit să compenseze superioritatea de pioni negri de pe flancul damei. Deşi rolul lui nu trebuia subapreciat, Tartakower a făcut-o şi a pierdut.

Partida din care a fost preluată diagrama următoare nu a avut un curs tot atât de confortabil pentru posesorul pionilor atârnaţi.

Bernstein — Teichmann.

Karlsbad 1923.

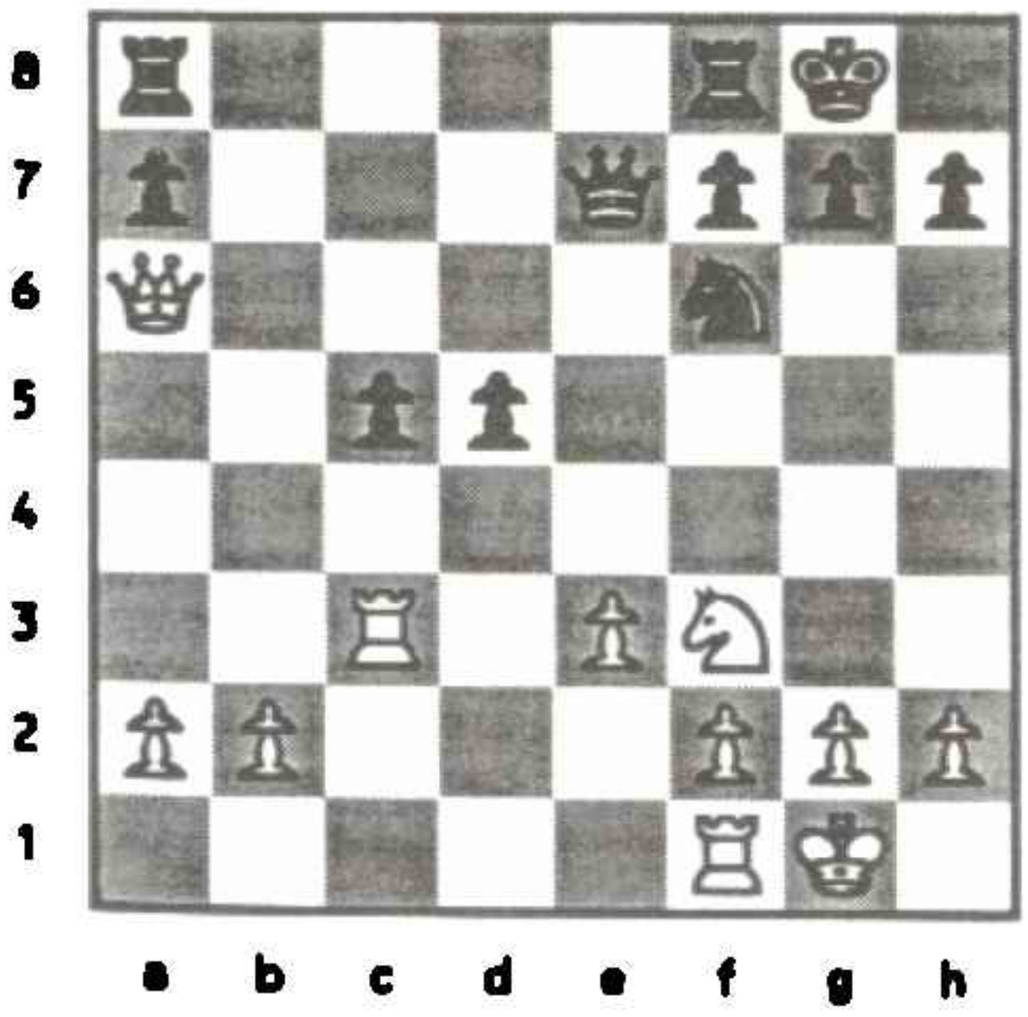

Negrul execută câteva „piruete" elegante.

17. ♕a3 ♘e4 18. ♖d3 ♖fd8 19. ♖fd1 ♕e6. 20. ♘d2 ♕b6 21. ♘f1 ♘f6. 22. ♘g3. ♖ac8 23. h3 h6. 24. ♘e2 ♖d7 25. ♘c3 ♕e6. 26. ♕a5 d4! (negrul „s-a plictisit" de această ameninţare „veşnică" şi se decide să-şi strice poziţia pionilor atârnaţi prin „autoblocare" fapt care se putea termina rău pentru el) 27. ed4 cd4 28. ♘b5 (cum mai poate fi salvat pionul izolat al damei?) 28...♕f5! (urmează o serie de manevre exacte) 29. ♕a4! ♖c1 30. ♖:c1 ♕:d3 31. ♖c8. ♔h7 32. ♕c2 ♕:c2 33. ♖:c2 d3! 34. ♖d2. (pionul din d3 se află încă în pericol.) 34...♘c4! 35. ♖d1 ♖b7. (lichidarea definitivă) 36. ♘c3. ♘:c3 37. b:c3 ♗b2. 38. ♖:d3 ♖:a2. Remiză.

Elevul trebuie să-şi îndrepte atenţia la mijloacele indirecte folosite pentru apărarea pionului „*d*". Un asemenea mijloc strategic este, pentru jucătorul care se apără, o şansă în plus de a scăpa de greutăţile pionilor atârnaţi şi de îmbunătăţire a poziţiei.

În general, poziţia cu pionii atârnaţi trebuie privită ca una tranzitorie. Ceea ce avem de făcut este să găsim momentul adecvat pentru lichidarea acestei situaţii. De obicei, cel care se apără nu se menţine pe poziţie suficient de mult timp şi trece la această acţiune prea repede, poate pentru că sentimentul de a fi „în aer" nu este prea agreat de psihicul omenesc. Oricum ar fi, dacă vă pregătiţi să înaintaţi unul din pionii atârnaţi, nu faceţi aceasta până

când nu sesizaţi măcar o urmă de iniţiativă în poziţia care rezultă după înaintarea pionului. Nu vă lăsaţi atras într-o poziţie de autoblocadă dacă nu aveţi nici o şansă la iniţiativă — mai bine rămâneţi „în aer".

4.9. Partide ilustrative.

Alb: **Nimzovici.**
Negru: Taubenhaus
Sankt Petersburg 1913.

1. d4 d5.
2. ♘f3 ♘f6.
3. c4 e6.
4. e3 c5.
5. ♗d3 ♘c6.
6. 0-0 dc4
7. ♗:c4 cd4.
8. ed4 ♗e7.
9. ♘c3 0-0.

10. ♗e3. Nu se putea juca 10. d5 din cauza 10...♘a5 11. b3 ♗b4. Dc asemenea, nici 10. ♗g5 nu este prea solid.

10...b6. Manevra a6, b5 ar fi slăbit fără rost câmpul c5.

11. ♕e2 ♗b7.
12. ♖fd1 ♘b4.
13. ♘e5 ♖c8.
14. ♖ac1 ♘bd5

15. ♘b5. O concepţie deosebită. Albul îşi spune: stau bine în centru, deci o diversiune strategică este justificată. Pe de altă parte, el se teme ca după 15. ♗a6 sau 15. ♗d3 să nu rămână cu pionii atârnaţi. Obiectiv vorbind, trebuia jucat 15. ♗a6. De exemplu. 15...♘:c3 16. bc3 ♕c7 17. ♗:b7 ♕:b7 18. c4 urmat la momentul potrivit de a2- a4-a5.

15...a6.

16. ♘a7! ♖a8. 16...♖c7? 17 ♗:a6.

17. ♘ac6. ♕d6.

18. ♘:e7+ ♕:e7

19. ♗d3! ♘:e3. Mutarea nu era necesară. Se putea egala jocul cu 19...a5 urmat de ♖fc8 sau 19...♖fd8 urmat de ♘fd7 şi ♘f8. Pentru 19...♘e8 vezi explicaţiile de la D48

20. fe3 b5. Slăbeşte câmpul c5. Mai bine era 20...a5 urmată de ♖fc8.

21. ♖c5. Ocupând acest avanpost, albul va transfera jocul pe coloana *c*.

21...♖fc8.

22. ♖dc1 g6.

23. a3. Continuarea partidei poate servi drept model de joc pe o coloană deschisă. Modul lent în care ia în stăpânire teritoriul este caracteristic jocului poziţional.

23...♘c8.

24. b4 ♘d6. La 24...♕g5 25. ♘:f7!

25. ♕f2 f5. Pentru a înlătura presiunea pe f7 şi a face posibilă mutarea ♕g5.

26. ♕f4 ♘c8. Negrul nu poate întreprinde nimic.

27. ♗e2 ♘d6.

28. ♗f3. Pentru a distruge rezistenţa pe coloana c.

28...♖:c5.

29. dc5 ♘c8. La 29...♘e4 30. c6! g5 31. cb7 ♖f8! 32. ♖c8 cu câştig.

30. ♖d1 ♘f6.

31. c6. Pionul *c*, rodul operaţiunilor de pe flancul damei, va decide soarta partidei.

31...♗c8.

32. c7 ♖a7.

33. ♖d8 + ♔g7.

34. ♖:c8 ♖:c7.

35. ♘:g6 Abandon.

Alb: **Rubinstein**

Negru:Znosko-Borovski

Sankt Petersburg 1909.

Această partidă este dedicată pionilor atârnaţi şi ne prezintă, într-un anume sens, o situaţie caracteristică pentru aceştia . Ea scoate în evidenţă pericolele la care sunt supuşi pionii atârnaţi, imediat după apariţia lor. Procentul de „mortalitate" al pionilor atârnaţi nou născuţi este mai ridicat decât al celor mai înaintaţi în vârstă.

1. d4 d5.

2. c4 c6.

3. ♘c3 ♘f6.

4. ♗g5 ♗e7.

5. e3 ♘bd7.

6. ♘f3 0-0.

7. ♕c2 b6. Este posibil şi 7...c5. De exemplu 8 cd5 ♘:d5 9 ♗:e7 ♕:e7 10 ♘:d5 ed5 11 d:c5 ♘:c5 şi prezenţa isolanului este promiţătoare.

8. cd5 cd5

9. ♗d3 ♗b7.

10. 0-0-0 ♘c4.

11. h4 f5

12. ♔b1 c5. Corectitudinea acestei mutări depinde de exactitatea sacrificiului de pion. Corectă şi solidă era şi continuarea propusă de Dr. Lasker. 12...♖c8 13. ♕b3 ♘:c3 + urmată de c5. În sfârşit, mai puţin solidă, dar posibilă, era continuarea 12...h6. De exemplu: 13. ♗f4 ♗d6 14. ♗:d6 c:d6.

13 dc5 bc5. Era acum posibil 13...♖c8 şi, după 14. cb6 ♘:b6 negrul obţine şanse de atac, iar la 14. ♘d4 putea urma ♘d7:c5. Rezultatul partidei, în ambele cazuri, ar fi fost incert. Printre altele trebuie să indicăm şi varianta 13...♘d:c5 14. ♘:d5! ♗:d5 15. ♗c4 şi albul câştigă.

14. ♘:c4 fc4

15. ♗:e4 dc4.

16. ♕b3 + ♔h8.

17. ♕:b7 ef3.

18. ♖:d7 ♕c8.

19. ♖:c7 ♕g6+

20. ♔a1 ♖ab8. Furtuna nu numai că a măturat pionii atârnaţi, dar a luat cu ea şi figurile. Atacul disperat întreprins de negru se respinge uşor.

21. ♕c4. Lasker laudă [illegible] mutare, dar probabil că este binc şi 21 ♕d5. De exemplu: 21...fg2 22. ♕:g2 ♕c2 23. ♗f6! Deja mai m drumuri duc la Roma.

21...♕:e4.

22. ♖:c4 f:g2.

23 ♖g1 ♖:f2.

24. ♖f4 ♖c2. La 24..♖8:b2 [illegible]

25. ♖f8 +

25. b3 h6.

26. ♗e7 ♖e8.

27. ♔b1 ♖c2.

28. ♗:c5 ♖d8.

29. ♗d4 ♖c8.

30. ♖g4 şi negrul cedcază.

5. Perechea de nebuni

5.1. Introducere. Forţa relativă a nebunului şi a calului.

Mândra pereche de nebuni reprezintă, în mâna unui jucător abil, o armă teribilă. Şi totuşi, la un moment dat, am fost tentat să-i omit de la o examinare detaliată în lucrarea mea. Mi-am spus că „Sistemul meu" recunoaşte numai două lucruri care merită să fie examinate: *elementele* şi *mecanismele strategice*. Am analizat, de exemplu, pionii izolaţi, care mi s-au părut oricum legaţi organic de problema limitării mobilităţii, ca pe un mecanism strategic. Dar unde vom putea încadra perechea de nebuni? Această întrebare nu este decorativă, ci, din contră, ni se pare interesantă din punct de vedere teoretic. O analiză detaliată a părerii mele ne-ar putea duce prea departe şi de aceea mă voi mulţumi să expun doar concluzia; am ajuns la convingerea că superioritatea perechii de nebuni nu poate fi considerată nici ca un element strategic, nici ca un mecanism strategic. *Pentru mine, perechea de nebuni este şi nu poate fi altceva decât „o armă".*

Analiza diferitelor tipuri de arme şi determinarea posibilităţilor de folosire a acestora nu sunt incluse în obiectivele cărţii mele. (mai mult decât atât, Berger a făcut din aceste aspecte leitmotivul cărţii sale despre finaluri.). Cu toate acestea, cititorul are dreptul să afle pericolele pe care o pereche de nebuni le poate ascunde. Şi eu trebuie să ţin cont de aceasta.

Superioritatea nebunului faţă de cal este clară în următoarea grupă de poziţii (Vezi D57): fiecare jucător are unul sau mai mulţi pioni liberi susţinuţi de rege.

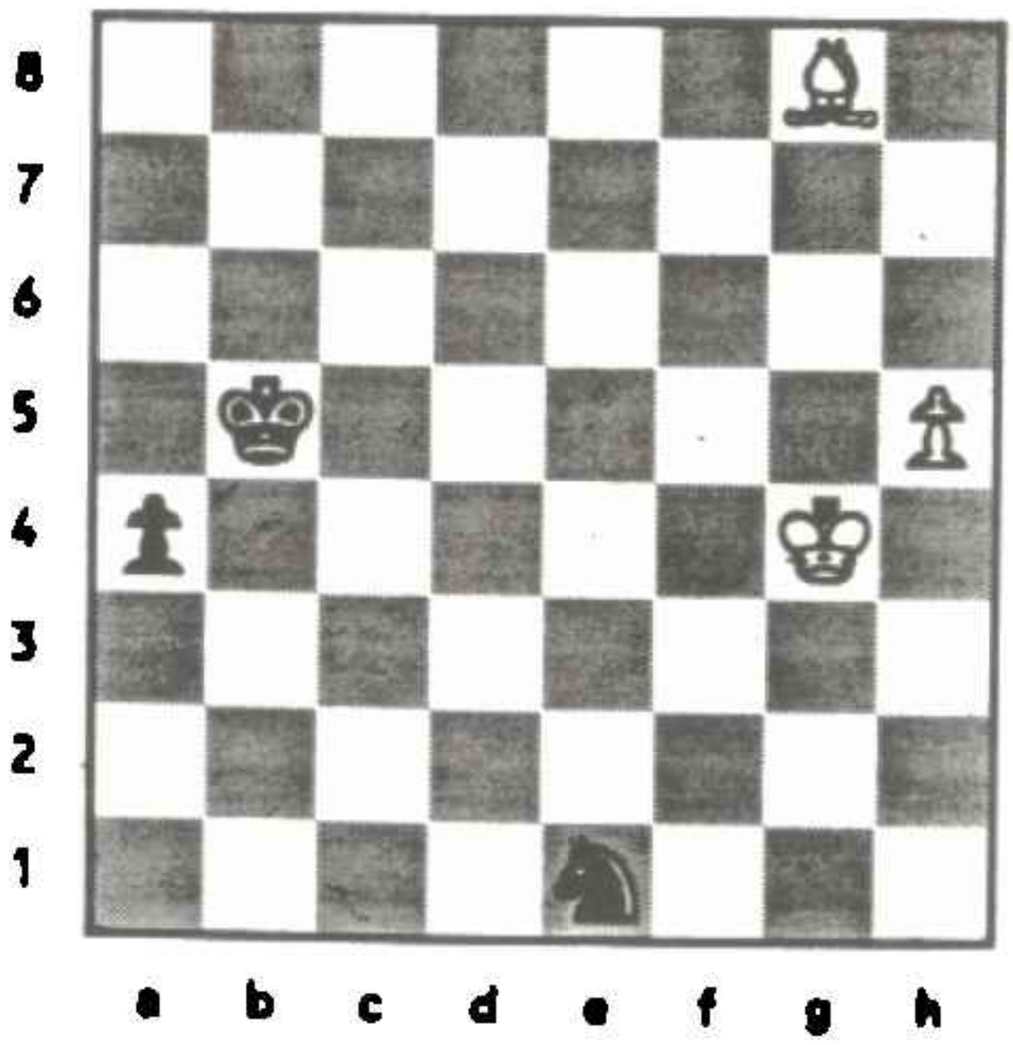

D57

Superioritatea nebunului, cu o rază lungă de acţiune faţă de calul care „a rămas în aer", este evidentă. Negrul pierde şi, dacă ar avea plasat calul la c3, d4 sau chiar f8.

Nebunul învinge deoarece el are o capacitate uimitoare de a împiedica înaintarea pionului advers (sau de a o încetini).

Slăbiciunea principală a acestuia este scoasă în evidenţă în diagrama 58. Dacă este pus să apere un mic teritoriu, de obicei este neajutorat, deoarece nu poate proteja decât câmpuri de aceeaşi culoare. (vezi D 58.)

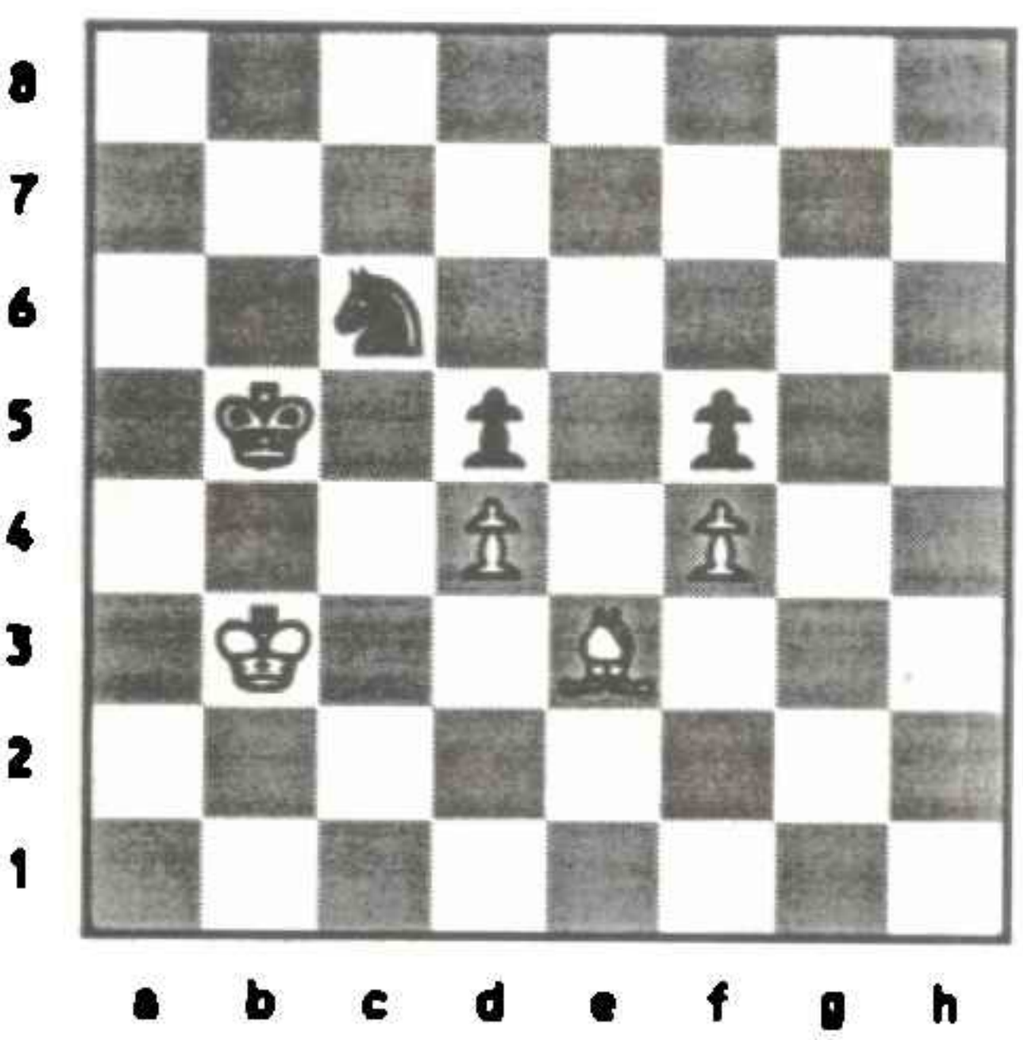

D58

Albul pierde din cauza slăbiciunii câmpurilor albe.

Ofensiva negrului se dezvoltă aproximativ în acest fel: 1...♘a5 + 2. ♔c3 ♔a4 3. ♗f2. ♘c6 4. ♗e3 ♘a7 5. ♗f2 ♘b5 + 6. ♔d3 ♔b3. Urmează un şah cu calul pe b4 şi b2, după care negrul va ocupa cu regele câmpul c4.

Cele două diagrame trebuie privite ca două extreme între care se încadrează toate celelalte cazuri. În raza sa lungă de acţiune constă superioritatea nebunului. În imposibilitatea de a controla câmpurile de culoare opusă constă principalul său dezavantaj. Acestea sunt principalele caracteristici ale nebunului.

Şi încă ceva. În poziţia Alb: ♗g2 pion c5. Negru: ♘b8 pion c6 (în prezenţa altor figuri) este tot atât de greu de demonstrat superioritatea sa ca şi inferioritatea lui în poziţia Alb: ♗b4, pion c5. Negru ♘e6, pion c6.

În ambele cazuri se face simţită superioritatea strategică (avantajul unei poziţii active faţă de una pasivă şi nu superioritatea moştenită a clasei de arme aflate în discuţie).

Să rezumăm: *slăbiciunea principală a nebunului constă în imposibilitatea apărării câmpurilor de culoare opusă, iar superioritatea sa constă în raza mare de acţiune.* Abia acum devine lesne de înţeles cum cei doi nebuni, dacă acţionează ca o pereche, sunt atât de puternici. Forţa lor se dublează, slăbiciunea unuia fiind neutralizată prin prezenţa celuilalt.

Este aproape imposibil să descriem toate situaţiile în care acţiunea ambilor nebuni devine neplăcută pentru adversari. Vom încerca să specificăm câteva situaţii mai importante.

5.2. Nebunii Horwitz

Aşa se numesc cei doi nebuni când acţionează pe două diagonale învecinate (de exemplu ♗b2 şi ♗d3), unindu-şi atacurile împotriva rocadci regelui advers. Efectul lor este adesea devastator; unul dintre ei forţează o mutare de pion, fapt care netezeşte calea celuilalt nebun. De exemplu, în D. 59, mutarea 1. ♕c4 forţează mutarea 1...g6. care deschide poziţia regelui, după care 2. ♗d4 + este distrugător.

D59

Ascmănător se desfăşoară evenimentele în următoarea partidă. 1.c4 e5 2. d4 ed4 3. c3 dc3 4. ♗c4 cb2 5. ♗:b2 ♗b4 6. ♘c3 ♘f6 7. ♘e2 ♘:e4 8. 0-0 ♘:c3 9. ♘:c3 ♗:c3 10. ♗:c3 0-0. Negrul a făcut rocada şi se simte protejat împotriva ameninţărilor 11. ♕g4 (11...g6) sau 11. ♕d4 (11...♕g5), însă nu a ţinut cont de capacitatea nebunilor lui Horwitz de aşi coordona acţiunile. 11. ♕g4 g6 12. ♕d4 cu mat imparabil. Rolul nebunului din c4, care leagă pionul din f7, este evident.

În acceaşi categorie vrem să clasificăm şi nebunii din diagrama 60 (sunt date numai figurile principale).

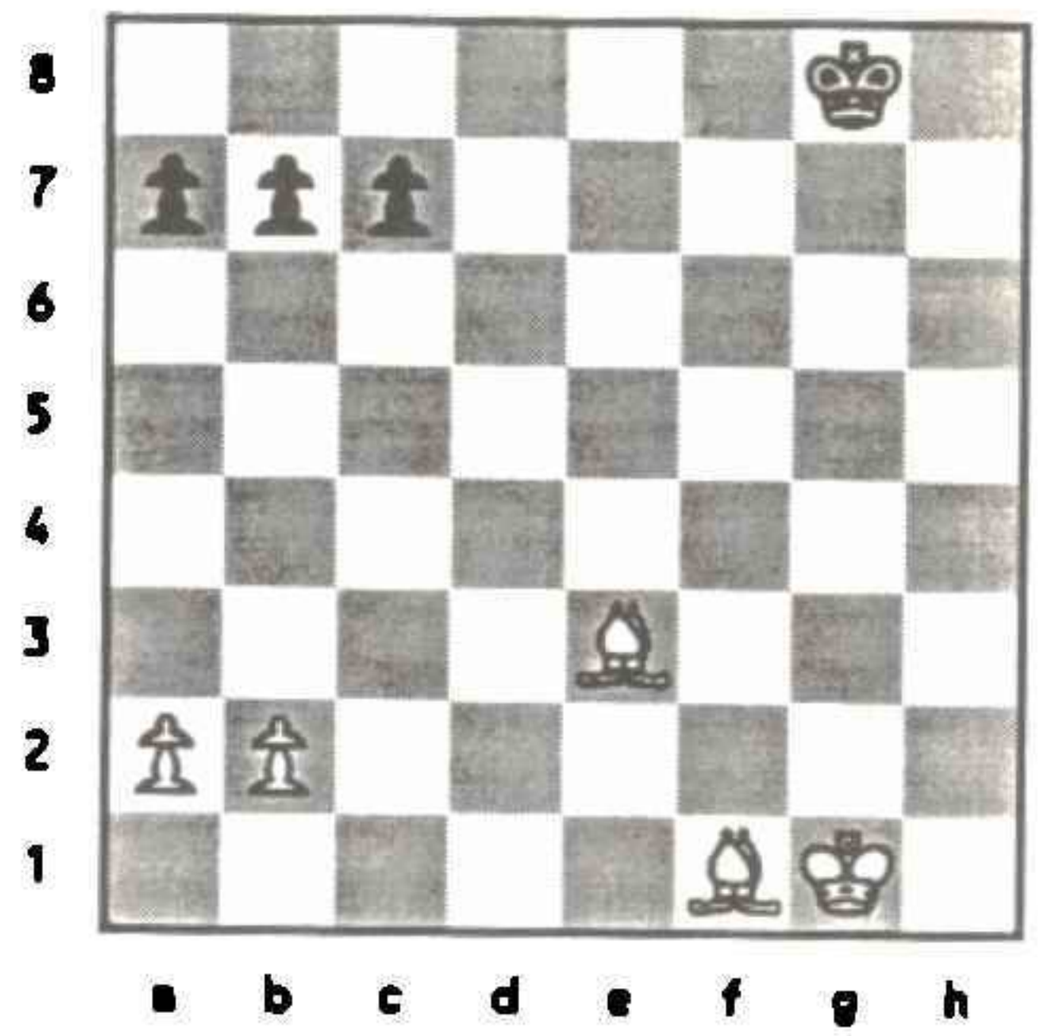

D 60

Cei doi nebuni atacă masa de pioni negri cu intenţia de a cuceri câmpurile comode pentru unul dintre ei.

Aici, nu există atac asupra regelui, însă presiunea asupra punctului a7 îl forţează pe negru ca, până la urmă, să admită configuraţia de pioni a7, b6, c5, după care îşi va începe acţiunea celălalt nebun. Va urma a4 şi b3, iar nebunul

din f1 va căpăta poziţii excelente la a6, b5 şi, în special, pe c4. În afară de accstea, se va anula şi superioritatea pionilor negri de pe flancul damei. Asemenea procedee strategice sunt dcs întâlnite în partidele lui Maroczi.

5.3. Ajutorul acordat de cei doi nebuni unei mase de pioni care avansează şi care limitează mobilitatea cailor adverşi.

O masă de pioni — nu este necesar ca aceasta să fie superioară numeric — susţinută de perechea de nebuni, poate avansa foarte mult şi conduce la limitarea mobilităţii cailor adverşi. În final, apare posibilitatea unei străpungeri. Ca exemplu, vom urmări o partidă binecunoscută.

Alb: **Richter**

Negru: **Tarrasch**

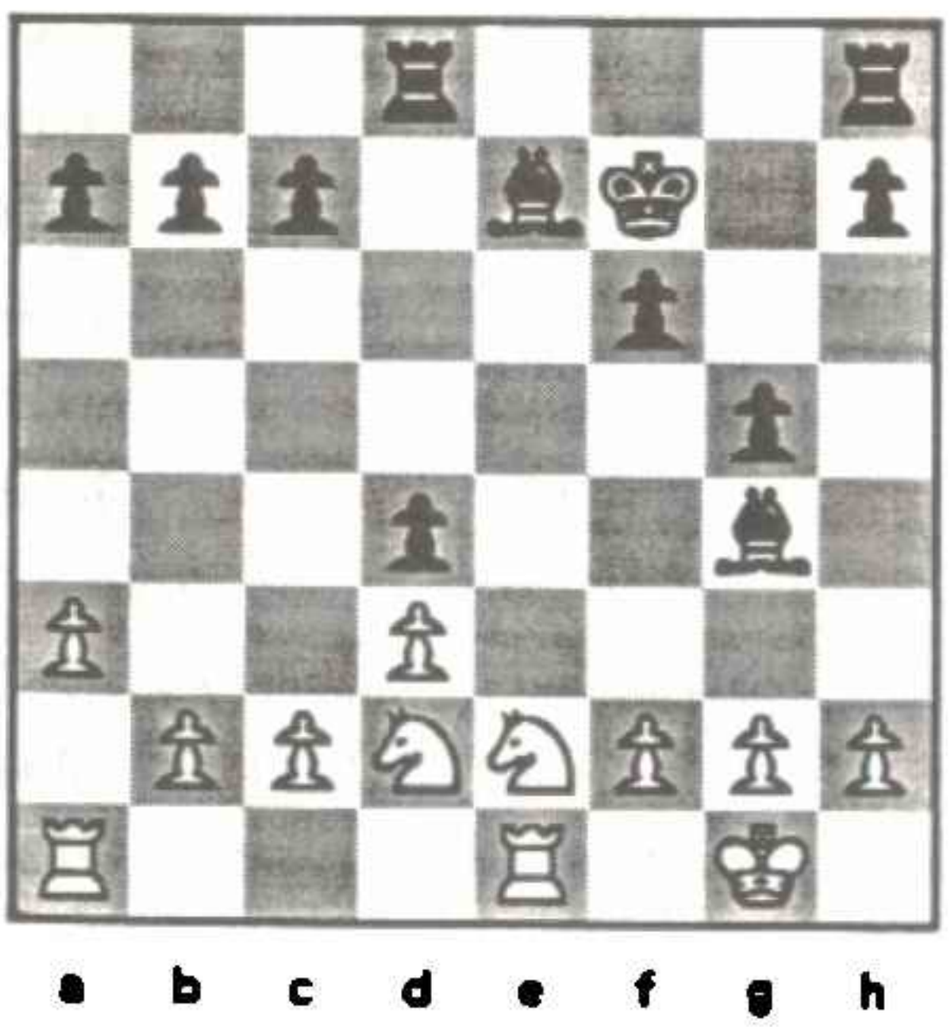

D61

Negrul limitează libertatea de acţiune a cailor adversarului.

19... c5. 20. ♘g3 h5. 21. f3. Albul se apără fără a intui ceea ce va urma. Pentru a evita distrugerea, el trebuia să creeze cailor poziţii solide şi sigure. Mutarea 21. a4 urmată de ♘c4 pare indicată.

21... ♗d7. 22. ♖e2? b5! 23. ♖ae1 ♗f8! 24. ♘ge4 ♖g8 (pentru a juca f6-f5.) 25. ♘b3 ♖c8 26. ♘cd2 ♗d6 27. ♘c4 ♗f8. 28. ♘ed2 f5. 29. ♖e5 ♗d6. 30. ♖5e2 (30. ♖d5? ♖g6) 30... ♖a8 (este rândul pionului *a* să înainteze) 31. ♘a5 ♖ab8. (altfel, mutarea 32. ♘b7 anulează toată munca de limitare a mobilităţii) 32. ♘ab3 h4. 33. ♔h1 ♖g6. 34. ♔g1 ♗e6. Limitarea acţiunii turnurilor albe pe coloana *e*, efectuată cu ajutorul nebunilor din d6 şi d7, a avut, până la această mutare, un caracter oarecum abstract. Prin această mutare excelentă, blocarea coloanei *e* s-a concretizat. Noi am mai analizat acest procedeu când limitarea mobilităţii pionului liber se făcea cu ajutorul

unor figuri cu rază lungă de acţiune şi pe urmă se transforma într-o stopare pur mecanică. Aceasta este importanţa strategico-teoretică a manevrei alese de negru. Importanţa practică a mutării ♗e6, după cum remarca Dr. Tarrasch, constă în cele două noi posibilităţi oferite. 1) ♔f7-e7-d7 şi 2) a7-a6, ♖b8-c8, ♗d6-b8-a7 şi, în sfârşit c5-c4. Aş dori să adaug observaţia că mutarea *c4* trebuie privită, în general, ca fiind planul strategic corect în acest tip de poziţie. De ce? Vom explica la comentariul de la mutarea a 38-a.

35. ♖f2 ♖a8!? Negrul renunţă la planul său principal (c5-c4) şi încearcă din nou să realizeze a7-a5. Aceasta îi reuşeşte, însă numai datorită faptului că adversarul său a neglijat o resursă subtilă. Fără îndoială că este minunat să poţi realiza a5-a4 şi să respingi în totalitate forţele adverse însă nu este bine să subordonezi planul strategic corect unei acţiuni cu efect decorativ.

36. ♖fe2? Greşeala fatală. Cum poate cineva să permită înaintarea a7-a5 fără luptă? La 36. ♘a5 Tarrasch indică următoarea variantă: 36... ♗c7. 37. ♘b7 ♗f4 cu ameninţarea ♗e3 care ar câştiga timpul necesar pentru ♖c8 şi c5-c4. Însă el nu observă o resursă ascunsă 38. ♘:c5! ♗e3. 39. c4! după care negrul nu mai poate câştiga, deoarece flancul alb al damei este puternic şi câmpurile negre (ex. c5) sunt stăpânite de cai. Continuarea posibilă ar fi 39... b:c4. 40. dc4 ♖ac8. 41. b4! ♖ce7. 42. ♔f1 ♗:f2. 43. ♔:f2 şi albul are o poziţie bună.

36... a5. 37. ♘b1 a4. 38. ♘3d2. Vezi D. 62.

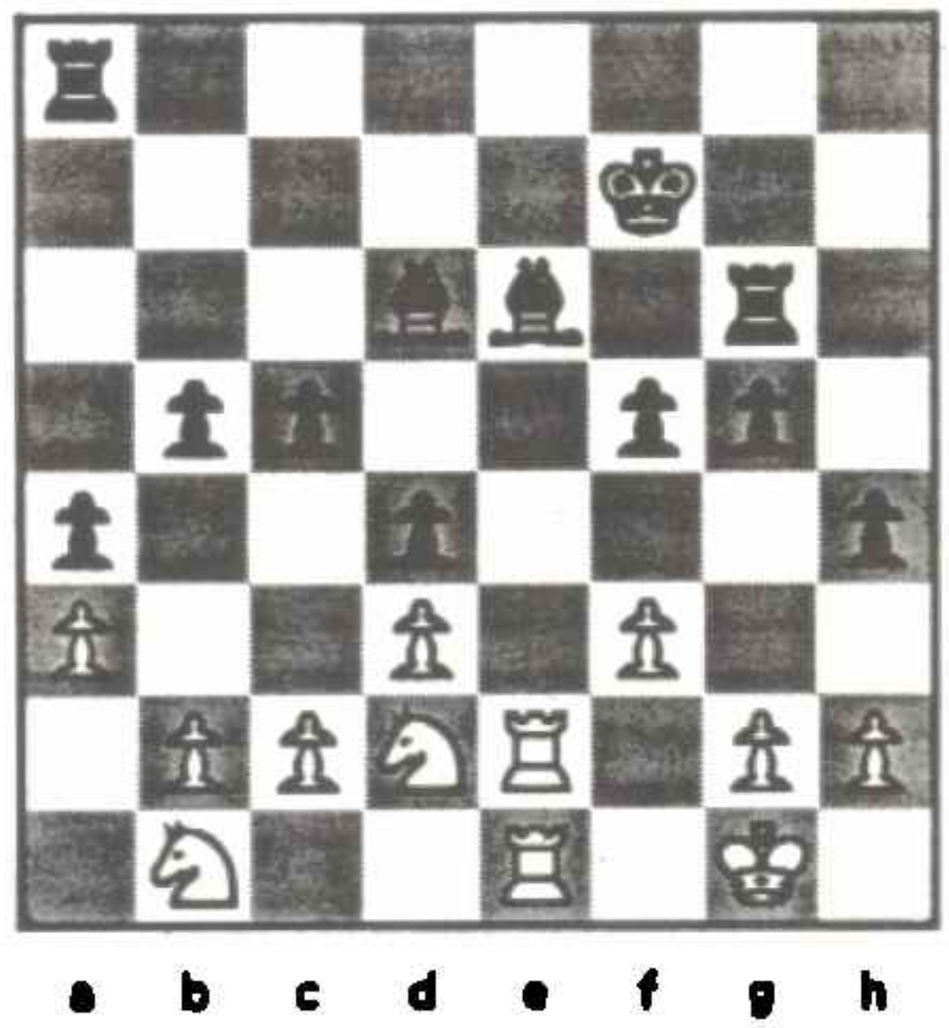

D62

Încercuirea a reuşit.

Acum urmează străpungerea, care nu are nimic neaşteptat, deoarece negrul are, după cum ne este deja cunoscut, o *majoritate calitativă*. (superioritatea va apărea şi mai evidentă dacă adăugăm un pion alb la e4 şi unul negru la e5.) În cazul de faţă, străpungerea este favorizată de poziţia deplorabilă a cailor albi şi de marea „suprafaţă de şoc" (frontul creat de cei patru pioni.)

38...c4 39. ♘f1 ♖c8 40. ♔h1 c3 42. bc3 dc3 43 ♘e3 b4. (Partida urmează de la sine şi albul va ceda la mutarea a 47-a).

5.4. Limitarea mobilităţii cailor adverşi realizată simultan cu lupta împotriva unei majorităţi de pioni.

Imobilizarea cailor adverşi simultan cu lupta împotriva unei majorităţi de pioni este o problemă dificilă care necesită o înaltă tehnică. Totuşi lucrurile nu sunt atât de grele cum par la prima vedere şi oricine are o oarecare experienţă în arta limitării mobilităţii pieselor adverse şi în blocada unui complex de pioni va descoperi cu satisfacţie că problema imobilizării cailor este mult mai simplă decât cea prezentată la punctul 5.3. Putem spune că limitarea mobilităţii cailor se realizează mai uşor decât în subcapitolul precedent deoarece, odată cu imobilizarea pionilor adverşi, limitarea mobilităţii cailor se realizează aproape de la sine. Cu alte cuvinte, chiar pionii blocaţi vor îngrădi raza de acţiune a propriilor cai.

Să analizăm următoarea partidă.

Alb: Harmonist.

Negru: **Dr Tarrasch.** 1889.

1. e4 e5
2. ♘f3 ♘c6
3. ♗b5 ♘f6
4. 0-0 ♘:e4
5. d4 ♘d6
6. ♗:c6 d:c6.
7. d:e5 ♘f5
8. ♕:d8 + ♔:d8.
9. ♗g5* + ? ♔e8
10. ♘c3 h6
11. ♗f4 ♗e6. Majoritatea albă are o mobilitate redusă.
12. ♖ad1 ♖ad8
13. ♘e4 c5
14. ♖:d8 + ♔:d8
15. ♖d1 + ♔c8
16. h3 b6
17. ♔f1 ♗e7
18. a3 ♖d8.
19. ♖:d8 + ♔:d8. Schimbul turnurilor a activizat regele negru.
20. c3 ♗d5
21. ♘fd2 ♔d7
22. ♔e2 g5
23. ♗h2 ♘h4
24. g3 ♘g6
25. f4 ♔e6
26. ♔e3 c4
27. ♘f3 gf4
28. gf4 c5

---

* Era mai bine 9 ♘c3 ♔e8 10 ♘e2 şi ♘f4.

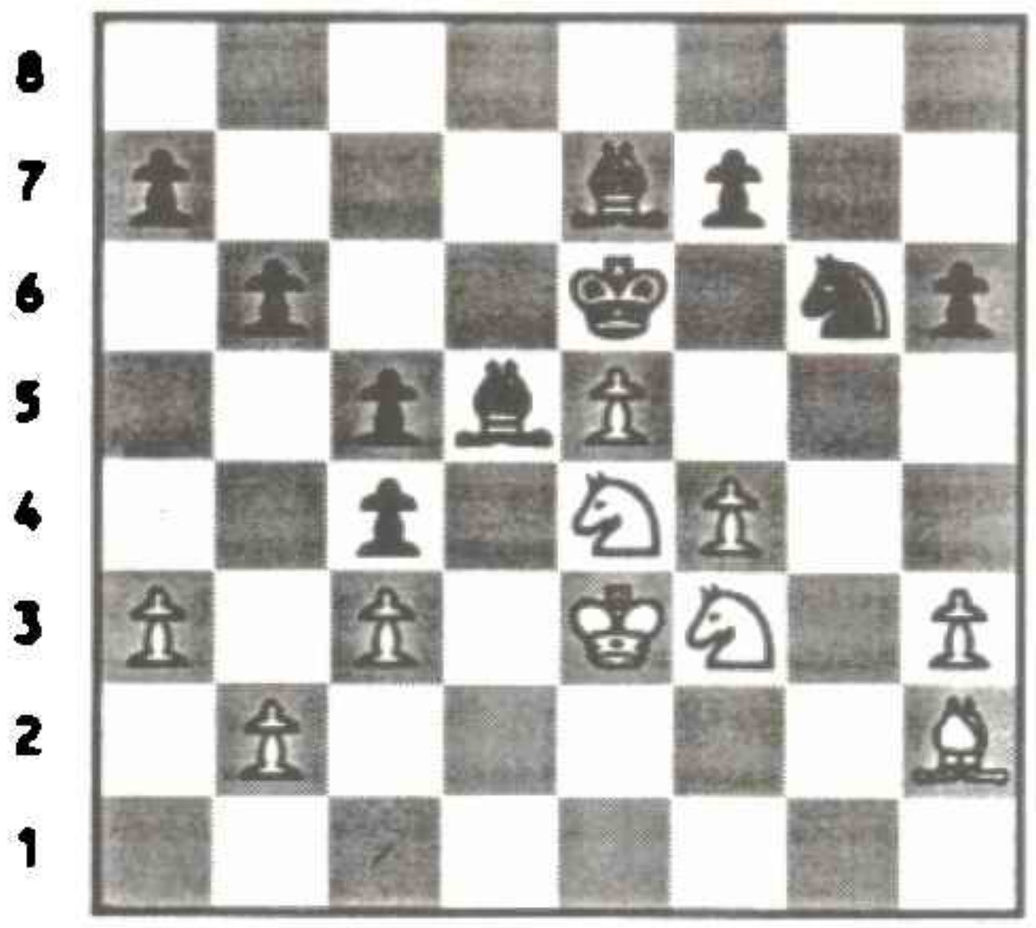

Figurile albe sunt într-o mare măsură imobilizate.

Situaţia s-a datorat — într-o mare măsură — blocării reuşite a pionilor e5 şi, în special, f4. Acest lucru nu ne va surprinde deoarece am văzut în mai multe rânduri cum ne favorizează o blocadă reuşită.

29. ♘g3 ♘h4 30. ♘:h4 ♗:h4 31. ♘e4 ♗e7 32. ♗g1 ♗c6 (cu intenţia de a continua cu 33...♔d5 şi ♗d7-f5 îndepărtând şi mai mult calul.)

33. ♗f2 ♗d7.

34. ♗g3. 34 ♘d6 oferea posibilitatea remizei, datorită finalului cu nebuni de culori diferite.

34...♔d5

35. ♘f2 h5

36. ♔f3 ♗f5 (blocada)

37. ♔e3 b5

38. ♔f3 a5

39. ♔e3. Albul este aproape în poziţie de pat.

39...b4

40 ♔f3 ♔c6

41 ab4. Partida este pierdută.

41... c:b4.

42. cb4 ab4

43. ♘e4 ♔d5

44. ♘d6 ♗:d6

45. ed6 c3

46. bc3 b3. Albul a cedat.

5.5. Perechea de nebuni în final.

Superioritatea nebunilor, despre care am vorbit în subcapitolele precedente, se manifestă acum în mod combinat. Pentru noi, ideală ar fi transformarea unui avantaj tipic pentru arma folosită într-un avantaj strategic concret, ca de exemplu acela al poziţiei active a pieselor noastre contra poziţiei pasive a pieselor adverse. Jocul combinat al celor doi nebuni, sub forma pe care tocmai am menţionat-o mai sus, este scoasă în evidenţă de următorul exemplu (D.63.):

Alb: Michael — Negru: **Tartakower 1925.**

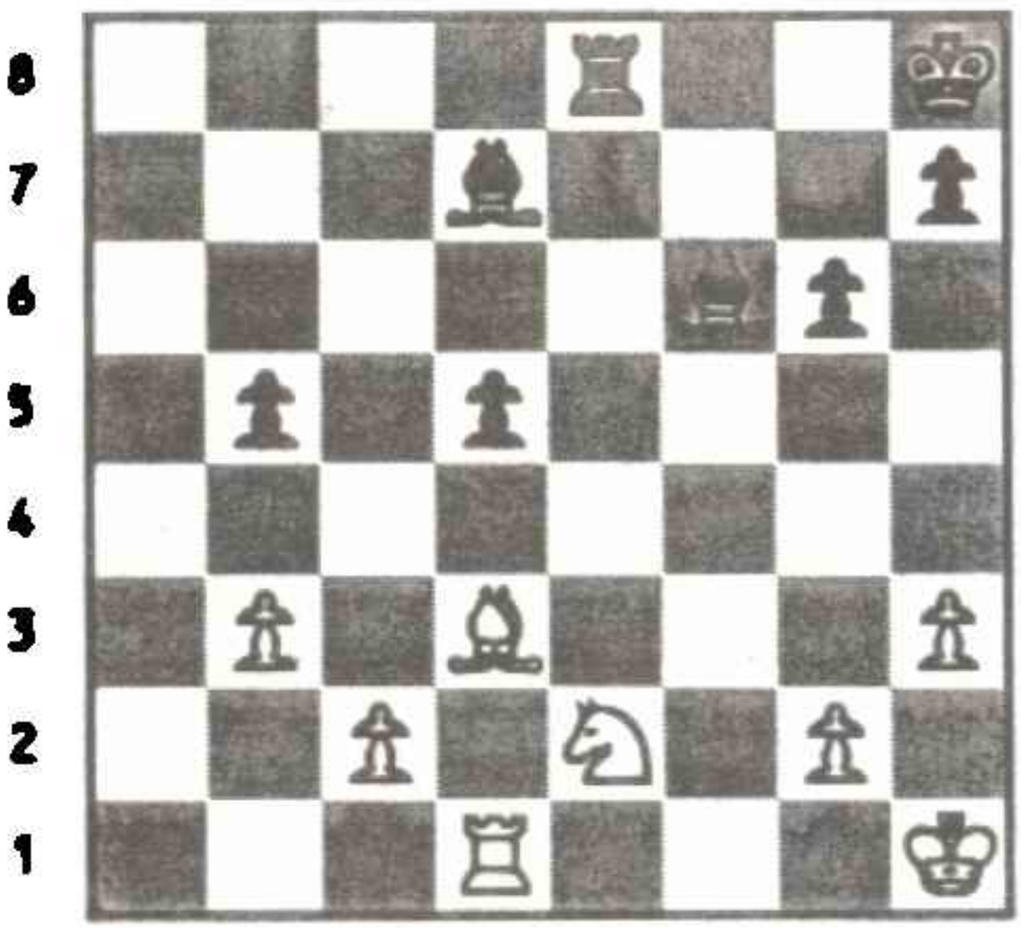

D63

Tartakower, cu negrul, realizează alternativ şansele oferite de nebunii săi.

Albul şi-a consolidat poziţia şi slăbiciunea câmpurilor c3 şi d4 pare să nu aibă importanţă. A urmat 40 ♔g1 ♔g7 41 ♔f1 ♗c6 42 ♘g1 g5 43 ♘f3 h5 (cei doi pioni înaintează, deoarece, fiind susţinuţi de nebuni, au o *superioritate calitativă* 44. ♗e2 ♖e4! 45. ♗d3 ♖f4 46. ♔e2 g4 47. hg4 hg4 48. ♘h2 g3! 49. ♘f3. Negrul procedează corect renunţând la superioritatea obţinută — limitarea mobilităţii calului. Ceea ce a obţinut acum, este mai valoros: pionul alb din g2 a devenit o ţintă de atac şi piesele albe, în special calul din f3, sunt obligate să-l protejeze. Această superioritate strategică va decide curând partida în favoarea negrului.

49...d4 50. ♖f1 b4 51. ♘d2 ♖h4 52. ♘f3 ♖h8! De aici turnul ameninţă atât punctul *h2* ,cât şi coloana *e*.

53. ♔d2 „Unde nu există mutări bune, deseori se gafează", .a spus cândva Tarrasch. 53...♖h2! 54. ♘:h2 g:h2 55. ♖h1 ♗e5 56. ♗f1 ♗e4 (o poziţie minunată). 57. ♔d1 ♔f6 58. ♔d2 ♔g5 59. ♔d1 ♔g4 şi albul a cedat.

Rolul perechii de nebuni în final poate fi ilustrat şi de partida Gregory-**Nimzovici** Sank-Petersburg, 1913.

1.d4 ♘f6 2. ♘f3 e6 3. ♗g5 h6 4. ♗:f6 ♕:f6 5. e4 g6 (negrul are perechea de nebuni şi doreşte s-o păstreze) 6. ♘c3 ♕e7! (preîntâmpină, după d7-d6, deschiderea jocului cu e4 e5) 7. ♗c4 ♗g7 8. 0-0 d6 9. ♕d3 0-0 10. ♖ae1 a6 11. a4 b6 12. ♘e2 (mobilitatea centrului alb este redusă şi avansarea pionilor nu e periculoasă. De exemplu: 12. e5 d5! sau 12. d5 e5!)

12... c5 13. c3 ♗d7 14. b3 (se poate juca 14. ♘d2 ♗:a4 15. f4, cu anumite şanse).

14... ♕e8 15. ♕c2 b5 16. ab5 ab5 17. ♗d3 ♕c8! 18.dc5 dc5 19. e5 ♘c6 20. ♗:b5 (la 20. ♘g3 b421. c4 ♗e8! cu un joc mai bun).

20... ♘:e5 21. ♘:e5 ♗:b5 22. ♘f3 ♕b7 23. ♘d2 ♗c6 24. f3 ♖fb8 (perechea de nebuni începe să se evidenţieze).

25. ♘g3 ♕a7 26. ♖f2 ♗d5 25 ♔f1 ♕a2 28. ♕:a2 ♖:a2 29. c4 ♗d4 30. ♖fe2 ♗c6

31. ♖d1 ♖b2 32. ♖c1 h5 33. ♔e1 ♖a8 (ameninţă să paralizeze jocul adversarului prin 34... ♖aa2 deoarece 34. ♖b1

este imposibilă din cauza34... ♖:b1 + urmată de 35... ♖a1)

34. ♘h1! ♖aa2 35. ♘f2 ♖:d2 36. ♖:d2 ♖:d2 37. ♔:d2 ♗f2. (Câştigul este încă departe. Negrul manevrează mai întâi spre c4, dar îşi crează şi posibilitatea de a pătrunde prin g3. Aceasta însă nu este suficient şi cl trebuie să-şi pună în valoare cu grijă majoritatea de pioni, deoarece poziţia este slăbită şi nu trebuie glumit cu pionul c.)

38. ♖b1 ♔f8 39. b4 cb4 40. ♖:b4 ♔e7 41. ♖b8 ♗d4 42. ♖c8 ♗d7 43. ♖a8 e5 44. ♔c2 ♗c6 45. ♖c8 ♗a4 + 46. ♔d3 ♗d7 47. ♖c7 ♔d6 48. ♖b7♗g1 49. h3h4(câmpul g3 este pregătit pentru invazie) 50 ♖b8 ♗c6 51. ♖a8♗b6 52. ♖h8 ♗f2 53. ♖a8♗ f5 + 54. ♔e2 ♗b6 55. ♖h8 g5 56. ♖g8 f6 57. ♖f8 ♔e7 58. ♖b8 ♗d4 59. ♖b5 ♗g6 60. ♖a5 ♗f5 61. ♖a6 ♗c8 62. ♖c6 ♗d7 63. ♖a6 ♗c5 64. ♔d3 ♗f5 + 65. ♔e2 c4!(în sfârşit a sosit momentul crucial).

66. ♖c6 ♗d4 67. ♖a6 ♗e6 68. ♖a4 e3! 69. ♔d3 ♗c5 (ameninţă pătrunderea regelui la g3).

70. ♖a6 ♗:c4 + Albul cedează.

5.6. Unele dezavantaje ale perechii de nebuni•

Până acum am făcut destule pentru glorificarea nebunilor. Merită să spunem acum câteva cuvinte şi despre situaţiile când ei nu se comportă chiar atât de bine. Accasta se întâmplă în general în poziţii închise sau semiînchise.

În faţa unui cal stabilizat în centru, nebunii sunt uneori uimitori de slabi. Chiar şi în poziţia din D 64 sunt de părere că negrul poate rezista atacului nebunilor lui Horwitz.

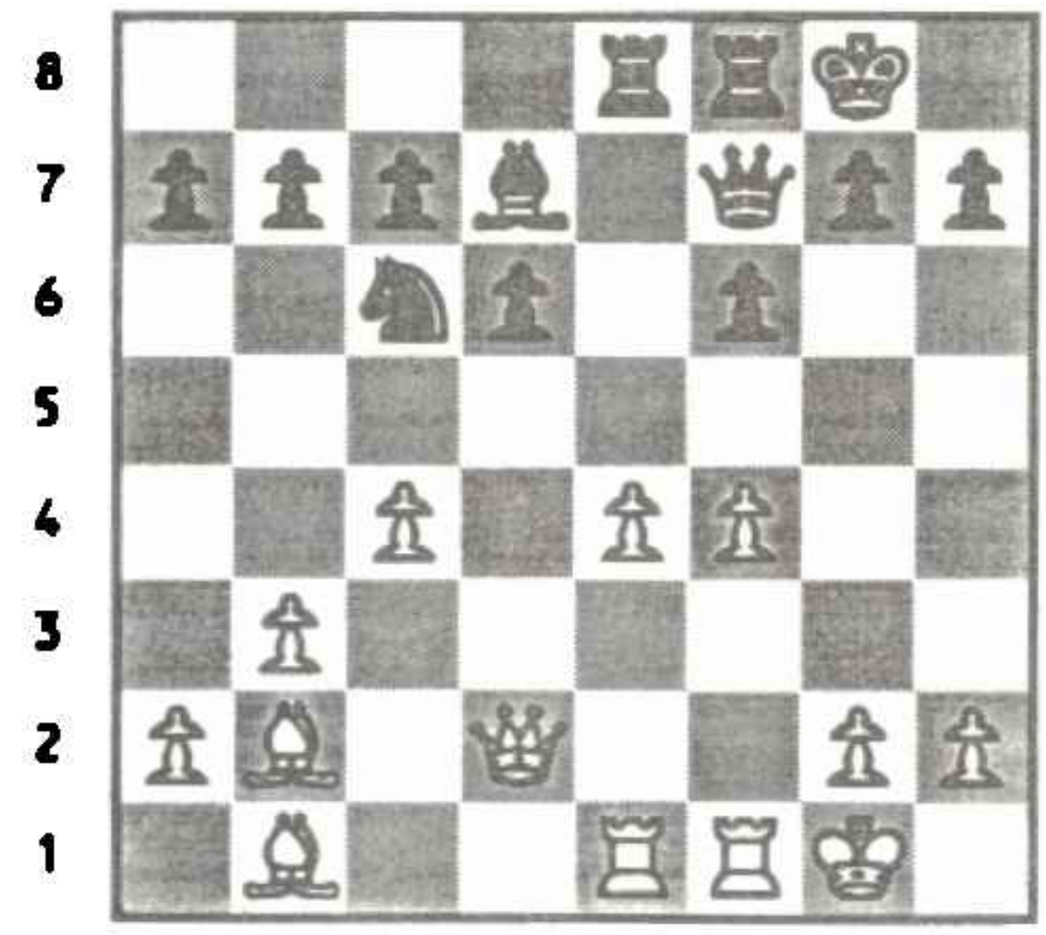

D64

• Simpla prezenţă a perechii de nebuni nu asigură întotdeauna superioritatea poziţiei. Cercetările actuale oferă numeroase exemple în care perechea de cai se arată superioară perechii de nebuni. (nota traducătorilor)

6. Supraapărarea

6.1. De ce trebuie să ne protejăm sistematic câmpurile puternice (şi să scăpăm de pionii şi de câmpurile slabe).

Acest scurt capitol ne va servi la ilustrarea diferitelor forme sub care se poate manifesta supraapărarea. În capitolul al II-lea, punctul 3, am exemplificat deja sensul şi importanţa profundă pe care o reprezintă supraapărarea. De aceea, vom remarca numai că legătura stabilită între un câmp puternic şi figurile care realizează supraapărarea nu poate fi decât în avantajul ambelor părţi. Câmpului, acest proces îi conferă o siguranţă şi mai puternică împotriva unui eventual atac, iar supraprotectorului, el îi serveşte ca o nouă sursă de energie, de unde poate fără încetare să îşi extragă noi forţe.

Supraapărarea este o manevră strâns legată de jocul poziţional. Este adevărat că am abordat această problemă şi în volumul consacrat elementelor strategiei. De exemplu, la capitolul dedicat coloanelor deschise în poziţia: Alb. ♖d1, ♘c3 pion e4 Negru p c7 şi d6, după mutarea ♘d5 (ocuparea avanpostului acesta este apărat atât de pion, cât şi de turn). Aceasta reprezentă o supraapărare a unui câmp strategic important.

În cazul lanţului de pioni, realizarea supraapărării este un mijloc strategic necesar. Să ne întoarcem la partida Nimzovici-Giese pag. 13, D4 şi să observăm cum supraapărarea nu a avut ca scop protejarea bazei lanţului de pioni (d4, e5), ci un candidat mai umil la această funcţie — pionul *e5* — deoarece am anticipat că mutarea de5 era inevitabilă, după care pionul e5 devine bază.

Vitalitatea deosebită a pieselor care realizează supraapărarea poate fi demonstrată şi prin exemplele care urmează.

Alb: **Nimzovici.**

Negru: **Rubinstein.**

Karlsbad 1911.

1. e4 e6 2. d4 d5 3. e5 c5 4. c3 ♘c6 5. ♘f3 ♕b6 6. ♗d3 cd4 7. cd4 ♗d7 8. ♗e2 ♘ge7 9. b3 ♘f5

10. ♗b2. Deocamdată câmpul d4 a căpătat o protecţie simplă şi nimic mai mult.

10...♗b4 +

11. ♔f1 h5

12. g3 ♖c8

13. ♔g2 g6

14. h3 ♗e7 Pentru ca la posibilul g4 să răspundă cu ♘h4.

15. ♕d2! a5

16. ♖c1 ♗f8

17. ♕d1! ♗h6

18. ♖c3 0-0

19. g4 ♘fe7

20. ♘a3! Abia acum este clar de ce albul a amânat dezvoltarea acestui cal. Lui i-a fost destinat postul de supra-apărător al câmpului d4.)

20...♘b4

21. ♘c2 După această mutare, urmează o desfăşurare surprinzător de uşoară a masei de piese albe spre flancul damei.

21...♖:c3

22. ♗:c3. ♘:c2

23. ♕:c2 ♖c8

24. ♕b2! Orice s-ar întâmpla, câmpul d4 este în continuare supra-protejat.

24...♗b5 25. ♗:b5 ♕:b5 26. ♗d2! Un supraapărător începe să-şi arate „colţii".

26...♗f8 27. ♖c1 hg4 28. hg4 ♖c6 29. ♕a3. (Nici al doilea supraapărător nu se lasă mai prejos) 29...♖:c1 (Păcat. Albul se aştepta la ♘f5, mutare la care ar fi propus sacrificiul damei. De ex. 30. ♖:c6 ♗:a3 31. ♖c8 + ♔g7 32. gf5 cu atac puternic.) 30 ♕:c1 cu joc mai bun pentru alb.

Alb: **Nimzovici**

Negru: **Spielmann**

Stokholm 1920.

1. e4 e6 2. d4 d5 3. e5 c5 4. ♘f3 ♘c6 5. c3 ♕b6 6. ♗e2 cd4 7. cd4 ♘h6 8. ♘c3 (mai prudent era 8. b3; vezi şi exemplul precedent)

8...♘f5 9.♘a4 ♕a5 + 10. ♗d2 ♗b4 11. ♗c3 ♗d7. Trebuia preferată 11... ♗:c3+12. ♘:c3 ♕b4 (12... ♕b6? 13. ♘a4!)13. ♗b5 0-0 14. ♗:c6 ♕:b2 15. ♘a4 ♕b4 + 16. ♕d2 şi albul ar fi stăpânit câmpul c5, iar negrul ar fi avut un pion în plus, deşi înapoiat.

12. a3 ♗:c3 13. ♘:c3 h5 14. 0-0 ♖c8

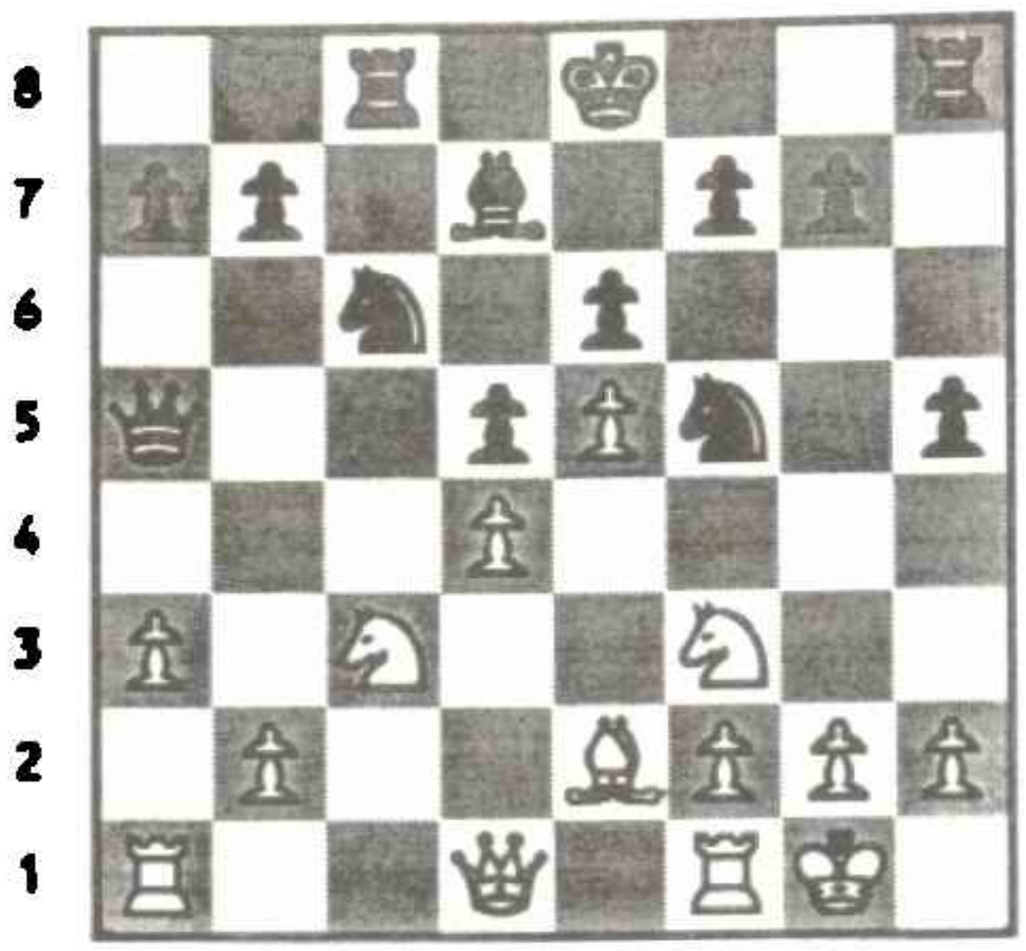

D 65.

Acum albul îşi dezvoltă figurile astfel ca punctul d4 să fie supraapărat.

15. ♕d2! ♕d8 (cu ameninţarea g7-g5!) 16. h3 (pentru a avea posibilitatea de a se apăra la 16. g5 printr-o contralovitură; 17. g4. De excmplu 17...hg4 18. hg4 ♘h4 19. ♘:h4 ♖:h4 20. ♔g2 urmat de ♖h1 cu superioritatea albului). 16...♘a5 17. ♖ad1! ♕b6 18. ♖fe1.

Punctul d4 şi, într-o măsură cunoscută şi e5, sunt supraapărate în mod sistematic şi această strategie îi vor permite ulterior, în mod automat, să se descurce în toate complicaţiile.

18...♘c4 19. ♗:c4 ♖:c4 20. ♘e2 ♗a4 21. ♖c1 (figurile care realizau supraapărarea pot fi utilizate şi în alte locuri; turnul din d1 pe c1, iar calul din e2 pe g3.)

21...♗b3 22. ♖:c4 ♗:c4 23. ♘g3 ♘e7 şi poziţia albului este ceva mai bună. (Acesta a câştigat la mutarea a 61-a).

În exemplele prezentate am vorbit despre supraapărarea lanţului de pioni. Nu este mai puţin importantă nici supraapărarea altor puncte, la a căror analiză vom trece acum.

6.2. Supraapărarea câmpurilor centrale.

Şi până acum am avut ocazia să remarcăm că neglijarea câmpurilor centrale este întotdeauna condamnabilă. Acum vrem să clarificăm încă un detaliu, evaluînd o situaţie caracteristică pentru maniera de joc modernă. După cum ştim, jucătorii moderni rezistă admirabil tentaţiei de a ocupa centrul cu pioni până în momentul când situaţia le devine favorabilă. Atunci când apare prima ocazie, pionii îşi lasă la o parte „timiditatea" şi, susţinuţi de nebunii din fiancheto, înaintează energic, ocupând centrul şi căutând să-şi sufoce adversarul. Contra acestui teribil pericol, supraapărarea

câmpurilor centrale ne oferă o protecţie pe care o recomandăm cu căldură.

Să aruncăm o privire asupra deschiderii: partidei Reti-Yates, New-York 1924. 1. ♘f3 d5 2. c4 c6 3. g3 ♘f6 4. ♗g2 ♗d6 5. b3 0-0 (De ce atâta grabă? Consolidarea centrului este o treabă mai importantă. Trebuia 5...c6 6._♘bd7 şi 7...e5) 6. 0-0 ♖c8? 7. ♗b2 ♘bd7 8. d3? c6. 9. ♘bd2 e5. (Poziţia la care s-a ajuns este favorabilă negrului. Albul trebuia să joace 8 d4.) 10. cd5 cd5 11. ♖c1 ♘f8 12. ♖c2 ♗d7 13. ♕a1 ♘g6 14. ♖fc1 (Vezi D 66).

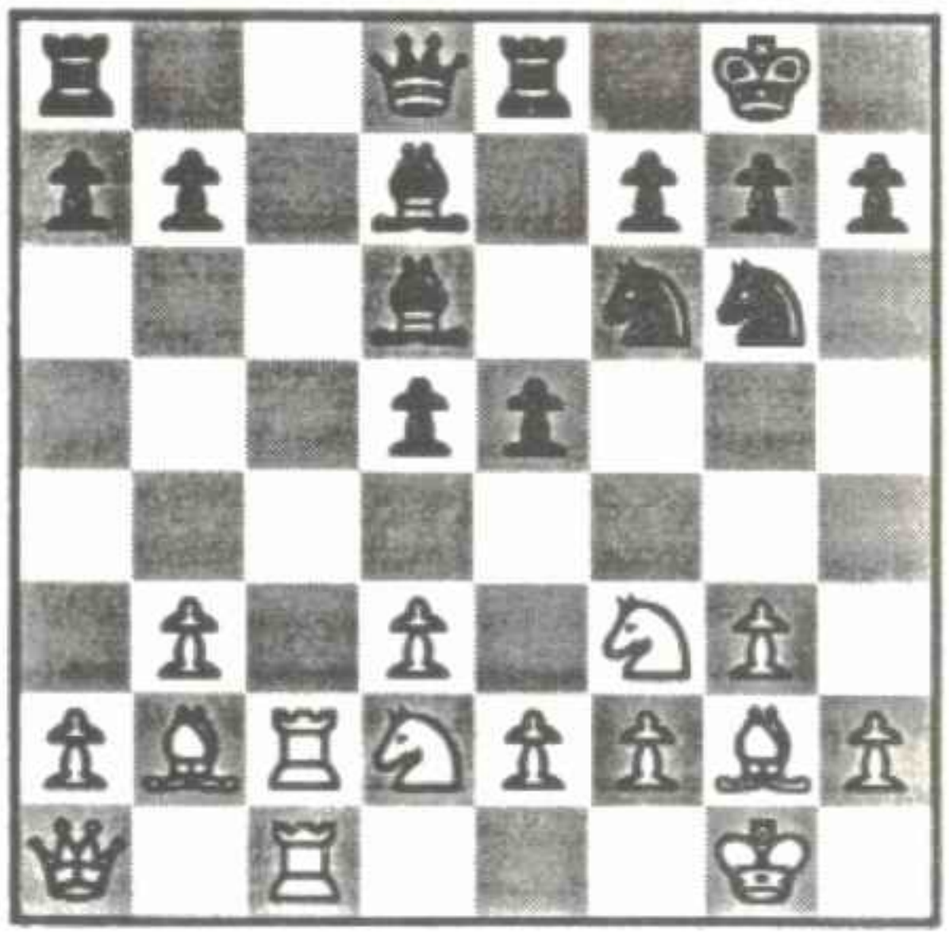

D66

Negrul la mutare. Care punct trebuie supraapărat?

Manevra damei este semnificativă, albul vrea să distrugă centrul negrului jucând cu prima ocazie *d4* şi răspunzând la e5-c4 cu mutarea ♘e5. De aici rezultă că negrul trebuie, în mod obligatoriu, să supraprotejeze câmpul e5. Cel mai bine ar fi fost 14...b5 pentru a ataca pe flancul damei care este „compromis" de poziţia acesteia la a1. Dacă ar fi jucat 15. ♘f1, ar fi urmat 15...♕b8! (supraapărarea câmpului e5) 16. ♘c3 a5 cu joc evident mai bun pentru negru.

Această linie de joc recomandată de mine într-un articol în 1924* a fost întâmpinată cu neîncredere, deoarece ideea supraaprărării era complet necunoscută lumii şahiste. Astăzi lucrurile sunt privite altfel.

În timpul turneului din toamna anului 1926, am avut ocazia să joc ♕b8 într-o situaţie asemănătoare cu cea din partida menţionată. Deoarece consider această partidă instructivă, o propun spre lectură cititorilor mei.

Alb: Schurig.

Negru: **Nimzovici**

Simultan, Leipzig, 1926.

1. ♘f3 c6.
2. g3 d5
3. ♗g2 c6.
4. b3 ♗d6.
5. ♗b2 ♘f6.
6. d3 ♘bd7.
7. ♘bd2 ♕c7. Era posibil şi 7... e5. Mutarea din partidă reprezintă

---

* Cahiers Spéciaux des Nouvelles Echiquéennes de Kagan

începutul unei manevre originale. Negrul vrea să atace pe flancul damei, însă, pentru început, îşi asigură centrul împotriva înaintării e2-e4-e5, supraapărându-şi câmpul e5. Pe de altă parte, dama dispune de câmpul de rezervă *b8*, în cazul în care coloana *c* s-ar deschide.

8. 0-0 a5

9. c4 b5. Oportunitatea unui atac de flanc este dictată de situaţia din centru. În cazul în care acesta este solid, atacul de flanc nu poate fi considerat o greşeală, chiar dacă regele nu a făcut încă rocada, deoarece el se află în siguranţă.

10. cb5 cb5

11. ♖c1 ♕b8

12. ♕c2 (Mai bine era e4)

12...0-0

13. e4 ♗b7

14. ♘d4 ♖fc8

15. ♕b1 ♖:c1

16. ♖:c1 b4

17. ♘c6 ♗:c6. Această mutare este puţin prematură.

18. ♖:c6 a4. Ficcare moment de calm este folosit pentru întărirca poziţiei de pe flancul damei.

19. d4. Această mutare trebuie privită ca un succes al strategici negrului constituită pe principiul supraapărării. Diagonala b2-f6 a fost acum închisă. Este adevărat că altfel nu s-ar fi putut realiza înaintarca e5. Supraapărătorii s-au afirmat odată în plus magistral.

De asemenea, trebuie să amintim varianta 19. f4 care ar fi păstrat pionul la d3. Ar fi urmat 19...♗c5! şi albul ar fi fost din nou obligat să joace d4. După 20. ♗f8 21. e5, s-ar fi ajuns la poziţia din partidă

19...♗f8!

20. e5 ♘e8. Nebunii albi au o activitate redusă.

21. f4 ♕b5. (a3 ar fi fost o mutare mai exactă).

22. ♕c2 a3.

23. ♗c1 Trebuia jucat 23. ♗f1 (Vezi D67)

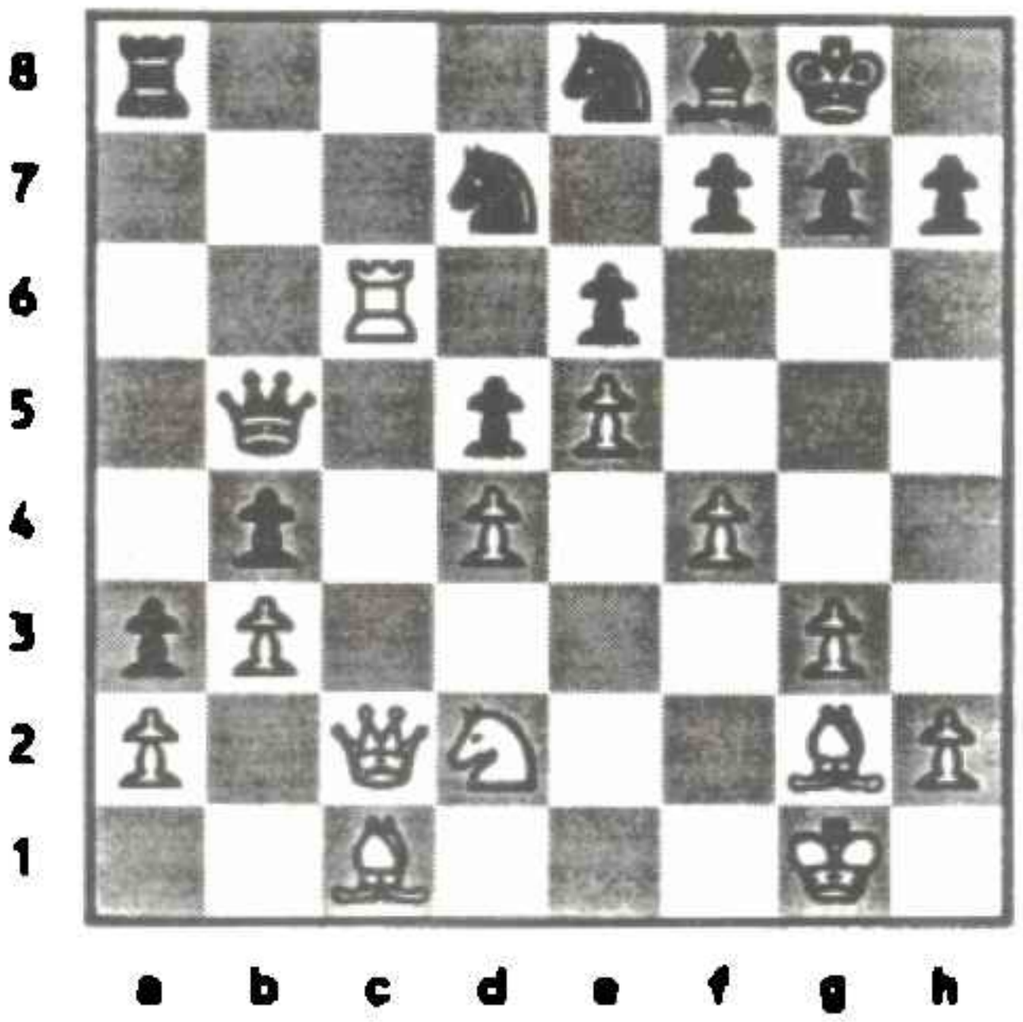

D67

Cu ajutorul unui sacrificiu, negrul pătrunde în poziţia adversă şi câştigă pionul a2. Cum?

23. ♗c5 Această combinaţie interesantă trebuia începută cu mutarea 23...♘c5. Diferenţa va fi clară în curând.

24. ♖:c5 ♘:c5.

25. d:c5? Mutarea intermediară ♗f1 ar fi dat albului un tempo în plus în final. Ea ar fi fost imposibilă dacă se juca 23...♘c5.

25...♖c8 Pionul a2. Cine s-ar fi gândit că este condamnat?

26. ♘b1 ♕:c5 +

27. ♕:c5 ♖:c5

28. ♗:a3. Sau ♗d2 ♖c2 29. ♗f1 ♖:a2 30. ♗:b4 ♖g2 + şi negrul câştigă. Dacă albul ar fi avut un tempo în plus (vezi comentariul de la mutarea a 25-a) această variantă era imposibilă.

28...ba3.

29. ♘:a3. ♖a5.

30. ♘c2 ♖:a2

31. ♘d4 ♖b2

32. f5 ♘c7

33. fc6 ♘e6

34. ♘c6 d4. Şi albul cedează.

6.3. Supraapărarea centrului ca măsură de consolidare a poziţiei regelui.

Cazul pe care îl vom discuta în continuare se distinge de cel precedent prin intenţiile sale, motiv pentru care îl vom trata ca pe o manevră independentă şi nu ca pe un caz particular al celui prezentat la punctul 6.2.

Analiza poziţiei din D7 poate fi inclusă cazului aflat în discuţie. Instructivă în acest sens este şi partida Nimzovici — Frcymann Vol I. pag. 97. În această partidă, după mutarea a 13-a, s-a ajuns la următoarea poziţie.

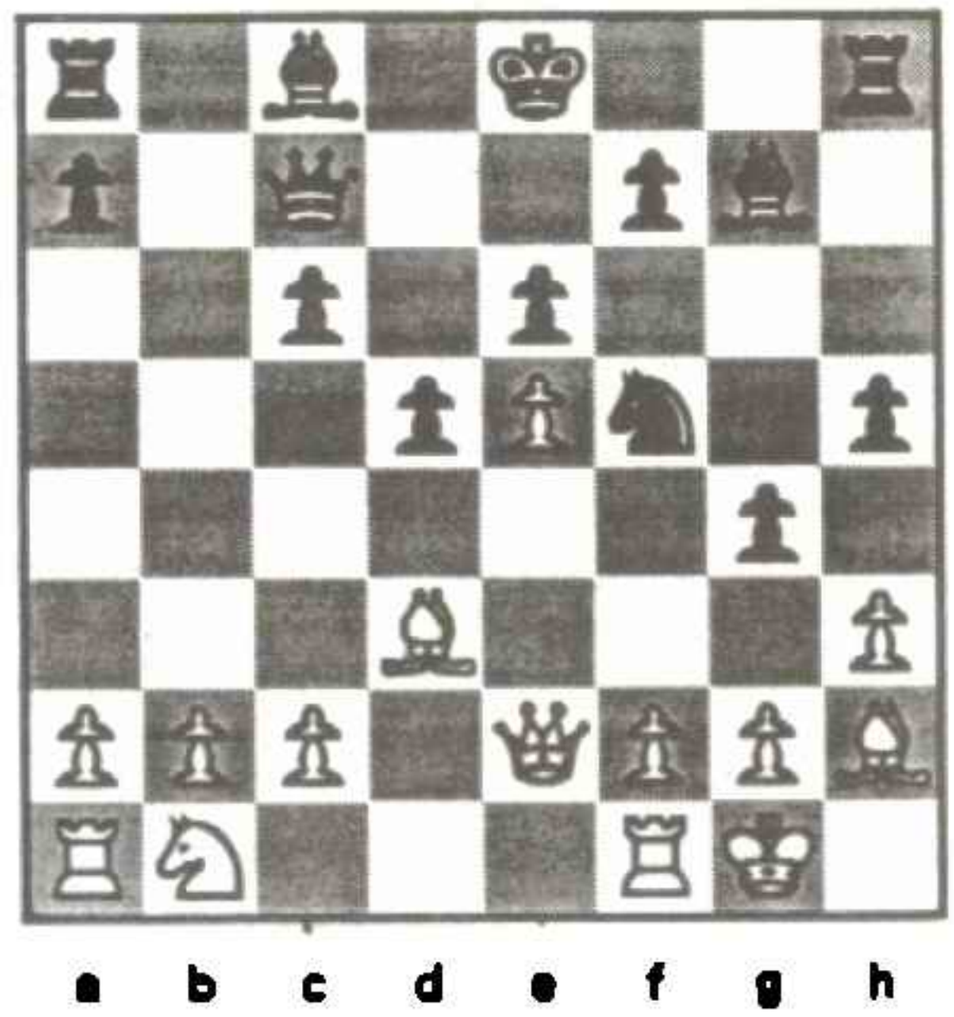

D68

Albul respinge atacul împotriva regelui supraapărându-şi centrul. Cum?

Ultima mutare a negrului a fost 13...g4! Ca răspuns la 14. hg4 hg4 15. ♕:g4, el a pregătit mutarea 15...♖:h2 urmată de ♗:e5 + şi ♗:b2. Albul a jucat însă 14. ♖e1, întărindu-şi centrul şi, implicit, poziţia regelui contra atacului de flanc. A urmat 14...♔f8 15. ♘c3! Începutul unei manevre de blocadă. 15...♕e7 16. ♗:f5 ef5 17. ♕e3 ♖h6. 18. ♘e2 c5. 19. ♘f4 cu joc mai bun pentru alb, deoarece poziţia dominantă a calului anihilează forţa perechii de nebuni a negrului. În afară de aceasta, mobilitatea generală a pionilor negri lasă de dorit (cu excepţia pionilor e5 şi d5, restul *pieselor* sunt blocate).

Deosebit de interesată este manevra realizată de negru în Diagrama 69.

Consultanţi-Nimzovici.

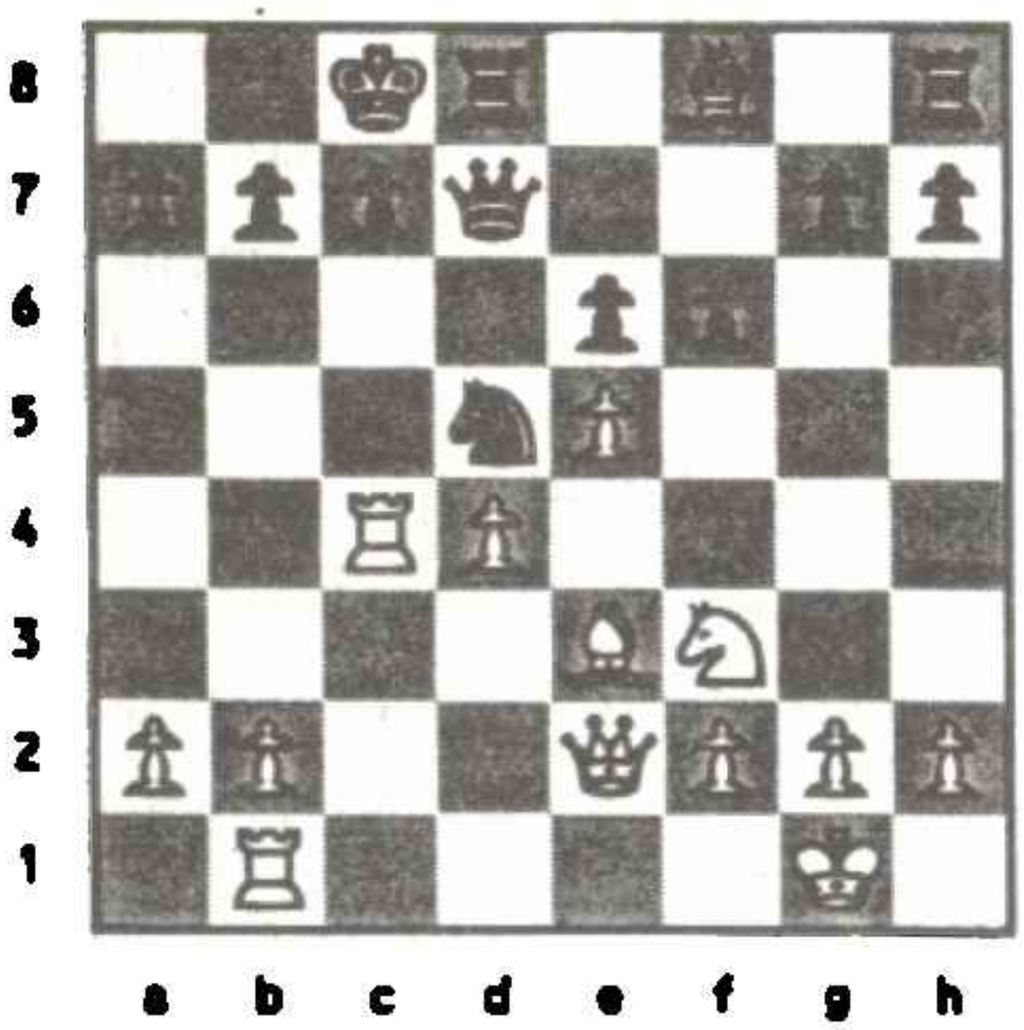

D69

Negrul mută. Calul din d5 reprezintă mândria poziţiei negrului, însă găsirea planului corect de joc nu este de loc uşoară. Albul se pregăteşte să preia o iniţiativă nu prea periculoasă prin ♕d2 şi ♘e1-d3-c5.

Ideile cu ajutorul cărora am reuşit să realizez o manevră ascunsă şi pe care acum le consider foarte bune au fost următoarele; Iată elementele raţionamentului. 1.) ♘d5 este puternic. 2.) rezultă că şi ♕d7, şi ♖d8, piesele care îi realizează supraapărarea, sunt de asemenea puternice 3.) Turnul din d8 apără în acelaşi timp flancul unde se află regele, fapt care îi diminuează forţa de acţiune din centru 4.) Din această cauză, turnul din *h* ar trebui să ajungă la c8. Acestea fiind zise, a urmat 14...♔b8! 15. ♕d2 ♖c8! 16. ♘e1 ♗e7 17. ♘d3 ♖hd8 şi scopul a fost atins. Acum turnul din *d8* poate fi utilizat în întregime pentru operaţiunile din centru, în timp ce partenerul său din c8 se va ocupa de rege. Despre soarta turnului din d8, cititorul poate afla urmărind partida de la sfârşitul acestui capitol.

Aceasta ne va arăta, odată în plus, vitalitatea de care dau dovadă supraapărătorii.

Putem enumera în continuare încă multe puncte care merită să fie supraapărate, dar ne vom opri aici cu exemplele. Înainte de a trece mai departe, am vrea să subliniem încă o dată că supraapărarea trebuie aplicată punctelor strategice importante care apără regele şi nu pionilor slabi.

Supraapărarea nu trebuie privită ca un act de binefacere, figurile apără supranumeric un punct important

deoarece ele contează pe anumite avantaje strategice. Pionul slab are dreptul la supraprotecţie într-un singur caz excepţional: dacă joacă rolul de doică pentru un voinic.

De exemplu — Alb: d4 e5 Negru: e6-d5. Baza lanţului, deşi este slabă jucând rolul de doică a pionului e5, supraapărarea ci se justifică pe deplin.

6.4. Lichidarea propriilor pioni slabi.

Nu vrem să discutăm în continuare despre modul în care se scapă de ei, ci despre cum alegem pionii care vor fi trataţi atât de nepoliticos; situaţia se prezintă întotdeauna la fel: o formaţie de pioni, în cele din urmă sănătoasă, are cel puţin un membru foarte slab. În această situaţie tipică putem distinge două posibilităţi:

1.) slăbiciunea pionului este evidentă.

2.) slăbiciunea apare numai după avansarea pionilor, proprii sau adverşi.

Să dăm câte un exemplu pentru fiecare caz.

Nimzovici-Jacobsen.

Copenhaga 1923.

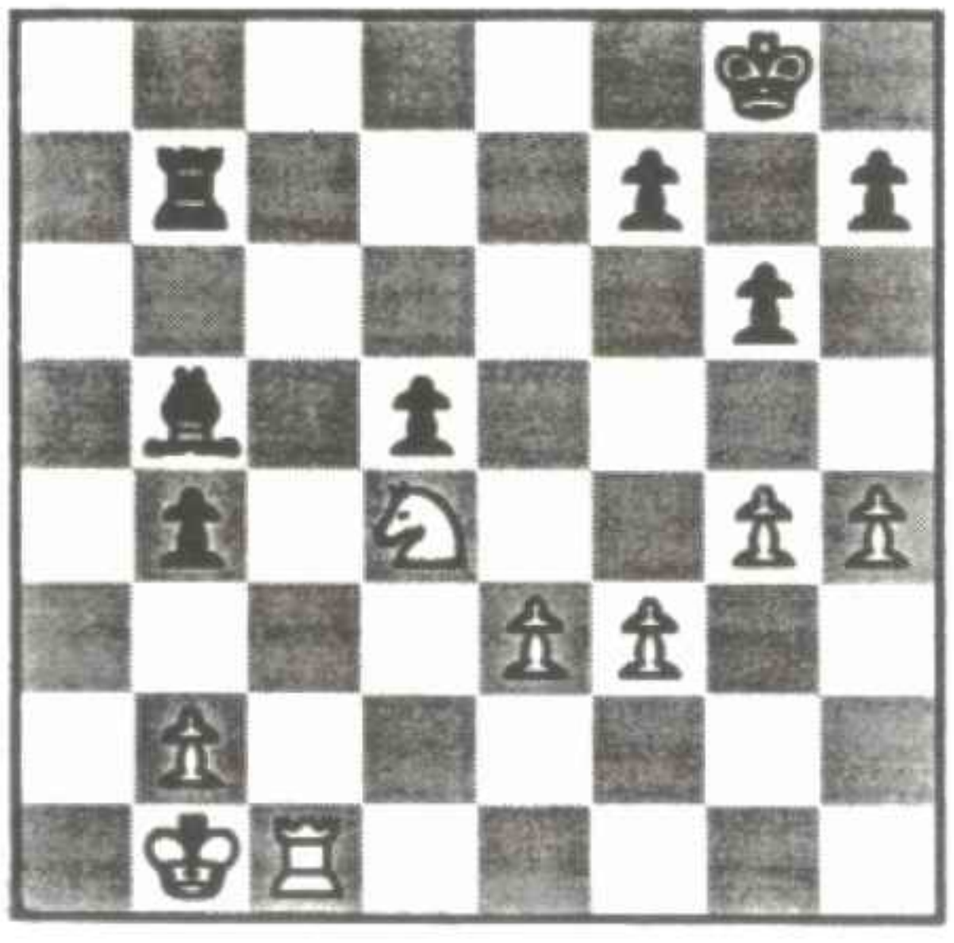

D70

În D. 70 continuarea a fost 36. ♖c5 ♗d7 (sau 36...♗d3 + 37. ♔c1 ♖d7 38. ♖c8 + urmat de ♖b8)

37. ♖:d5 (Acum albul are un pion în plus.)

37...♔f8 38. ♔c2 b3 39. ♔c3 ♔e7.

Albul poate să-şi consolideze poziţia de pioni (e, f şi g) prin *e4*, după care turnul din *d5* se eliberează. Deoarece pionul din h4 este slab şi poate fi ameninţat la un moment dat (de exemplu ♖a7-a1-h1), albul se hotărăşte să îl elimine.

40. h5! ♗e6 41. ♖c5 ♔d6. 42. ♖c6 + ♔d7 43. hg6 hg6 (scopul a fost atins) 44. ♘:e6. f:e6. 45. ♖c5 urmat de ♖g5 şi f4. Finalul de turnuri se câştigă uşor.

Pentru cel de-al doilea caz, vom prezenta o partidă jucată de Tarrasch în tinereţe.

Tarrasch-Berthmann.

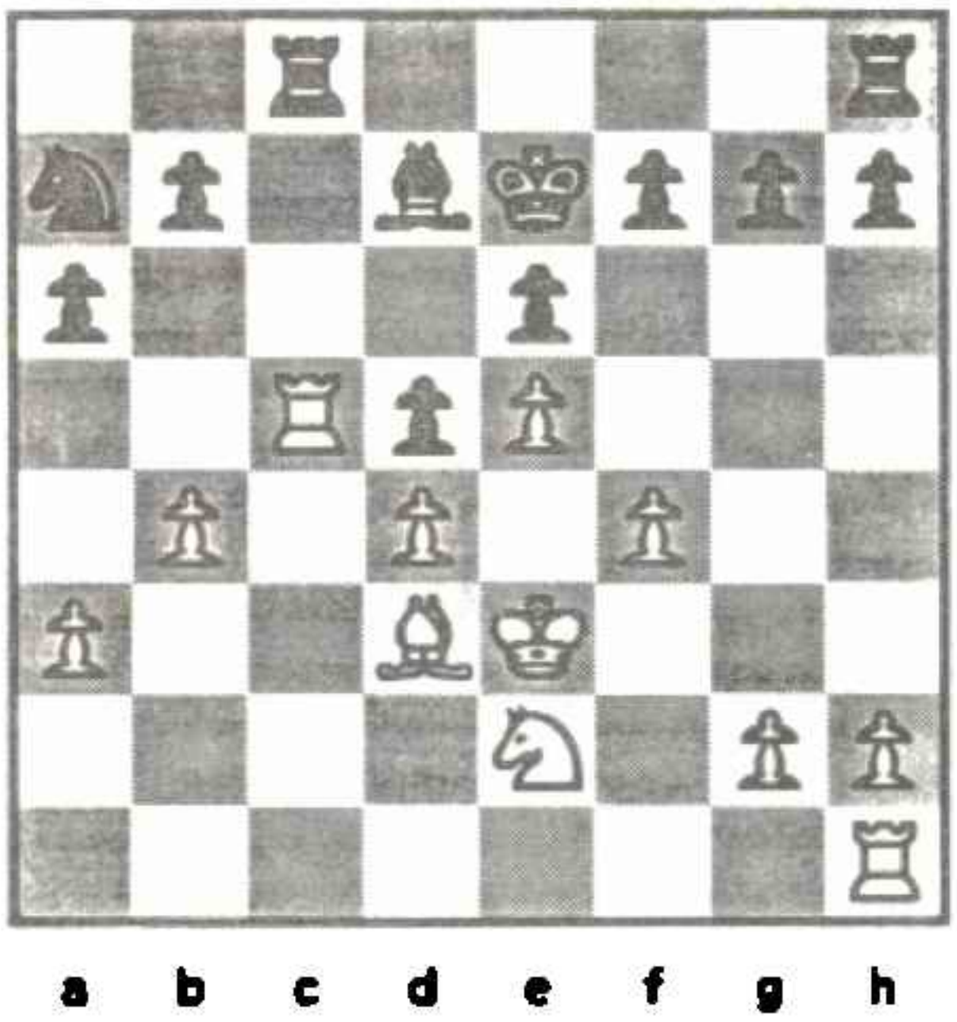

D71

Negrul a jucat 21...♖c6. Partida a continuat astfel 22. ♖hc1 ♖hc8 23. g4 g6 24. f5 gf5 25. gf5 ♖g8? Pentru nimic în lume nu trebuia permisă mutarea f6. Trebuia jucat 25... e:f5, 26. ♘f4 ♗e6 27. ♖g1 şi lupta ar fi continuat cu dârzenie.

26. f6 + ♔f8 27. ♖g1 ♖:g1 28. ♘:g1 ♔g8 şi pionul h7 devine o slăbiciune evidentă în poziţia negrului. Negrul putea evita această situaţie jucând 21...h5, cu intenţia de a nu tolera înaintarea f5-f6 ca în partidă decât cu condiţia ca pionii h şi g să dispară. Putea să urmeze 22. h3 g6. (nu însă 22...h4, din cauza 23. ♘g1 urmat de ♘f3) şi, după alte câteva mutări, ar fi obţinut o poziţie mai bună decât în partidă.

În timp ce primul caz, al slăbiciunilor evidente de pion, nu îl solicită prea mult pe jucător, strategia corectă în cel de-al doilea caz, când această slăbiciune este ascunsă, se realizează cu dificultate. Înainte de toate, ea pretinde o cunoaştere destul de exactă a diverselor forme în care se face de obicei înaintarea unei mase compacte de pioni, mai ales pe flanc.

Acestei înaintări, cu toate consecinţele ei, i-au fost dedicate multe pagini din această carte şi poate e cazul să îl lăsăm pe amabilul cititor să îşi dea singur seama de necesitatea strategică de a se descotorosi de pionii aducători de necazuri. El trebuie să ţină minte că uneori apare necesitatea de a scăpa de unul din proprii pioni, deoarece ne împiedică să- i înaintăm pe ceilalţi (şi nu numai în cazul înaintării pionilor adverşi ca în D71). *Când anume trebuie scăpat de pionul slab? Înainte de începerea operaţiei de înaintare compactă a pionilor sau în timpul acesteia? Fără îndoială că această problemă trebuie rezolvată pentru fiecare caz în parte corespunzător cu particularităţile concrete ale poziţiei.*

Vom exemplifica *supraapărarea* cu o partidă, după care vom trece la ultimul capitol.

Alb: Consultanţi — Negru: **Nimzovici.**

Sucdia 1921.

Această partidă ilustrează atât supraapărarea punctelor importante cât şi problema pionului izolat pe coloana *d*.

1. e4 ♘c6. 2. d4 d5 3. e5 f6 4. ♗b5 (continuarea cea mai bună este considerată f4)

4...♗f5 5. ♘f3 ♕d7 6. c4 ♗:b1! Motivul acestui schimb ciudat este dat de dorinţa negrului de a cuceri câmpul d5 pentru cal.

7. ♖:b1 0-0-0 8. c:d5.

Dacă 8. c5, atunci 8...g5!, după care se încinge lupta pentru stăpânirea câmpului central e5. De exemplu: 9. ♕e2 cu ameninţarea e6 pentru a limita mobilitatea negrului. 9...♕e6! 10. h3 ♘h6 urmat de ♘f7. Este posibil şi 10...♘b8. În ambele cazuri, negrul nu stă mai rău.

8...♕:d5

9. ♗:c6 ♕:c6

10. 0-0 e6

11. ♗e3 ♘e7

12. ♕e2 ♘d5. Cu conştiinţa împăcată, putem considera pionul d4 ca fiind izolat pe coloana *d*. Este evidentă atât slăbiciunea lui în final, cât şi importanţa câmpului d5 pentru negru. În ceea ce priveşte avantajele pe care le conferă: punctul c5 pentru calul din f3 este bun, dar câmpul e5 este inutilizabil. Considerăm jocul aproximativ egal.

13. ♖fc1 ♕d7. Este greu de precizat dacă, în locul mutării ♖fc1, nu era de preferat schimbul pe f6. Este adevărat că negrul obţinea coloana „g" şi un nebun centralizat la d6. În schimb albul ar fi stăpânit coloana *e*.

Modul original în care negrul îşi realizează acum supraapărarea a fost cercetat în detaliu când am analizat diagrama 69.

14. ♖c4 ♔b8

15. ♕d2 ♖c8

16. ♘e1 ♗e7

17. ♘d3 ♖hd8.

18. ♕c2 f5. Întărindu-şi poziţia, negrul începe atacul. Este un atac greu de condus, deoarece lipsesc punctele vulnerabile şi nici nu trebuie neglijate şansele de atac ale albului.

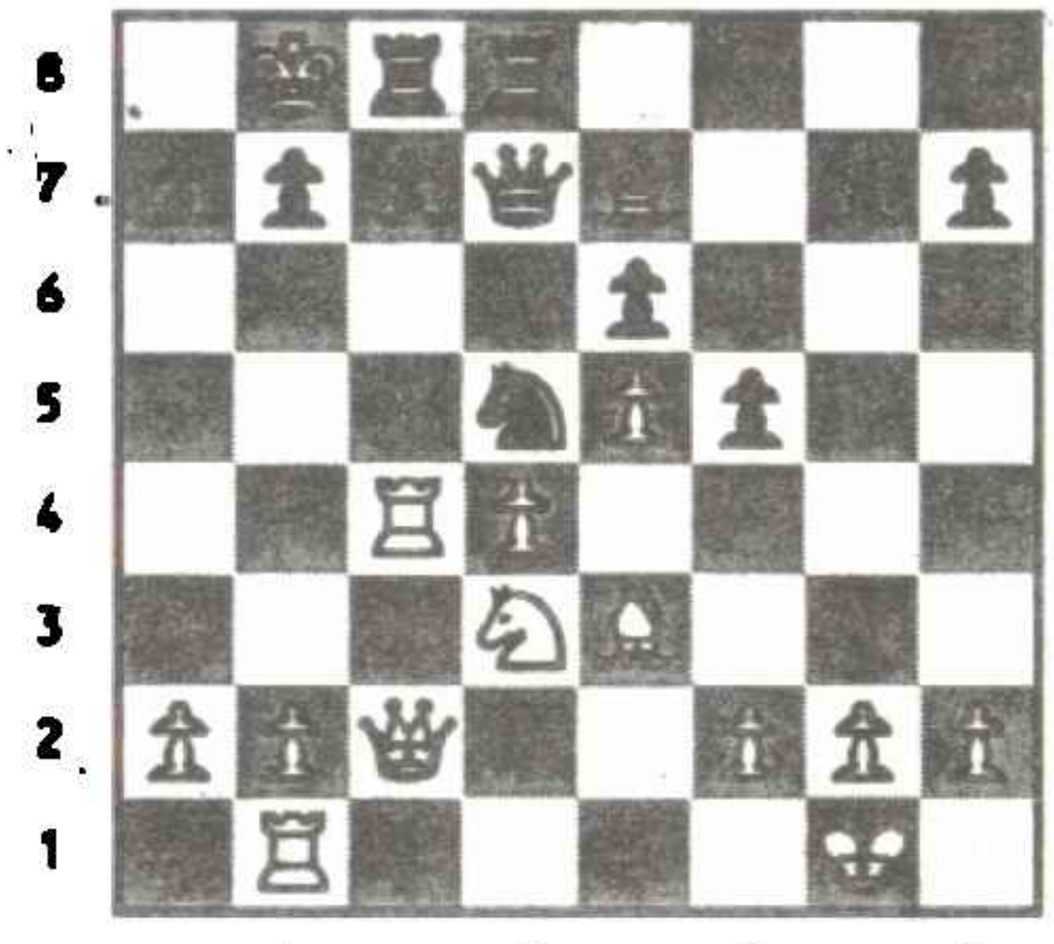

D72

19. ♖c1 Aici, era necesar să se joace 19. b4 cu intenţia de a continua eventual cu ♘c5, ♗:c5, bc5. Se naşte însă întrebarea dacă poziţia negrului este suficient de puternică pentru a-şi permite o slăbire? După 19. b4, meritã atenţie în principal mutările (1) 19...b6. sau (2) 19...b5. (1) La 19...b6 putea să urmeze 20. ♘c5! şi, după 20...♗:c5 21 b:c5 c6, negrul stă pe deplin satisfăcător. Nu trebuie acceptat sacrificiul de cal. Să analizăm următoarea variantă 20...bc5 21 b:c5 ♔a8? (trebuia oferit un contrasacrificiu de cal prin 21...♘b6.) 22. c6 ♕e8 23. ♖a4. (cu ameninţarea 24 ♖:a7 +) 23...♘b6. 24. d5! ♖:d5. 25.

♖:a7 + ♔:a7 26. ♕a4 + ♔b8 27. ♗:b6 c:b6 28 ♖:b6. + ♔c7 29. ♖b7 + ♔d8 30. c7 + ! ♖:c7 31. ♖b8 + ♖c8 32. ♖:c8 + urmat de ♕:e8 + şi albul câştigă. O combinaţie în stilul lui Morphy.

Poziţia centrală supraprotejată a negrului este atât de puternică încât acesta poate să-şi slăbească flancul rămânând stăpân pe situaţie, căci el este în măsură să evite, surâzând, combinaţiile adversarului, oricât de diabolice ar fi acestea.

Pentru a completa tabloul, trebuie să adăugăm şi varianta (2) 19...b5. Nici în acest caz negrul nu iese în pierdere. De exemplu: 20. ♖c6 ♔b7 21. ♘c5 + ♗:c5 22. ♖:c5 ♘b6 urmat de c7-c6 şi negrul stăpâncşte câmpurile albe.

19...g5.

20. ♘c5 ♗:c5.

21. ♖:c5 ♖g8.

22. ♕e2 h5!

23. ♗d2. (23. ♕:h5? g4! urmat de ♖h8.)

23... h4

24. a4 g4.

25. a5 a6!

26. b4 c6. Albul a dat în mintea copiilor.

27. ♖b1 ♕f7

28. ♖b3 f4.

29. ♕e4 f3. Căci 30. gf3 gf3 + 31. ♔f1 ♖cf8 (este mai puternic decât 31 ♖g1+) ar fi fost neplăcut pentru alb.

30. ♖c1 fg2.

31 ♔:g2 ♖cf8. Se va remarca surprinzătoarea uşurinţă cu care turnurile negre au ajuns în atac. Aceasta dovedeşte încă o dată enorma vitalitate a pieselor care realizează supraprotecţia.

32. ♖f1 g3!

33. hg3 hg3.

34. f4 mutarea 34 ♖:g3, după 34...♖:g3, ar fi lipsit regele alb de orice apărare.

34...♘e7. La 35. ♖:g3 ♘f5 36. ♖g5 ♖:g5 + urmat de ♘h4 +.

35. ♗e1 ♘f5.

36. ♖h1 ♖g4.

37. ♗:g3 ♕g6.

38. ♕e1 ♘:g3! Mutarea decisivă, simplă şi teribilă. Negrul câştigă cu uşurinţă pionii ajunşi pe linia a 4-a.

39. ♖:g3 ♖f:f4.

40. ♖1h3 ♖:d4.

41. ♕f2 ♖:g3+

42. ♖:g3 ♕e4 +

43. ♔h2 ♕:e5.

44. ♔g2 ♕d5 +. Albul cedează.

Una din partidele mele preferate.

7. Manevrele îndreptate împotriva slăbiciunilor adverse. Atacul combinat pe ambele flancuri.

7.1. Componentele logice succesive ale unei manevre. Conceptul de „axă" în jurul căreia se desfăşoară manevra.

Ca o introducere la următorul capitol aş dori să încerc prezentarea unei scheme referitoare la operaţiile mai sus menţionate.

Să ne imaginăm cum se vor desfăşura operaţiile de manevră: o slăbiciune inamică poate fi atacată în două moduri diferite, însă fiecare atac în parte poate fi parat. Pentru a cuceri, în ciuda acestui fapt, obiectivul atacat, ne vom folosi de mobilitatea mai mare a figurilor noastre (care derivă din situaţia existentă pe tabla de joc) atacându-l pe rând, în diferite moduri, efectuând deci mai multe *manevre*, care vor forţa piesele adverse dispuse în apărare să ocupe poziţii mai puţin comode.

Vor apărea astfel dificultăţi în coordonarea figurilor şi slăbiciunea, în cele din urmă, nu va mai putea fi apărată. După cum se vede, prin *manevrare* nu înţelegem mutarea fără scop a figurilor, din contră, orice operaţie are o finalitate precisă şi tinde la atingerea unui anumit obiectiv. Căile care duc la cucerirea slăbiciunilor sunt însă complicate. De aceea, jocul de manevrare solicită tenacitate, răbdare, elasticitate şi, nu în ultimul rând, capacitatea de a anticipa. Maeştrii contemporani se evidenţiază prin virtuozitatea de care dau dovadă în acţiunile întreprinse pentru cucerirea slăbiciunilor adverse.

7.2. Terenul. Legea manevrării. Axa de manevrare. Schimbările de loc.

Terenul pe care se desfăşoară orice manevră trebuie să fie bine pregătit dacă vrem ca planul să reuşească. O caracteristică a unei astfel de acţiuni este dată de faptul că diverse mişcări de trupe tranzitează

întotdeauna un câmp bine definit (sau o anumită coloană).

De exemplu: în D73,

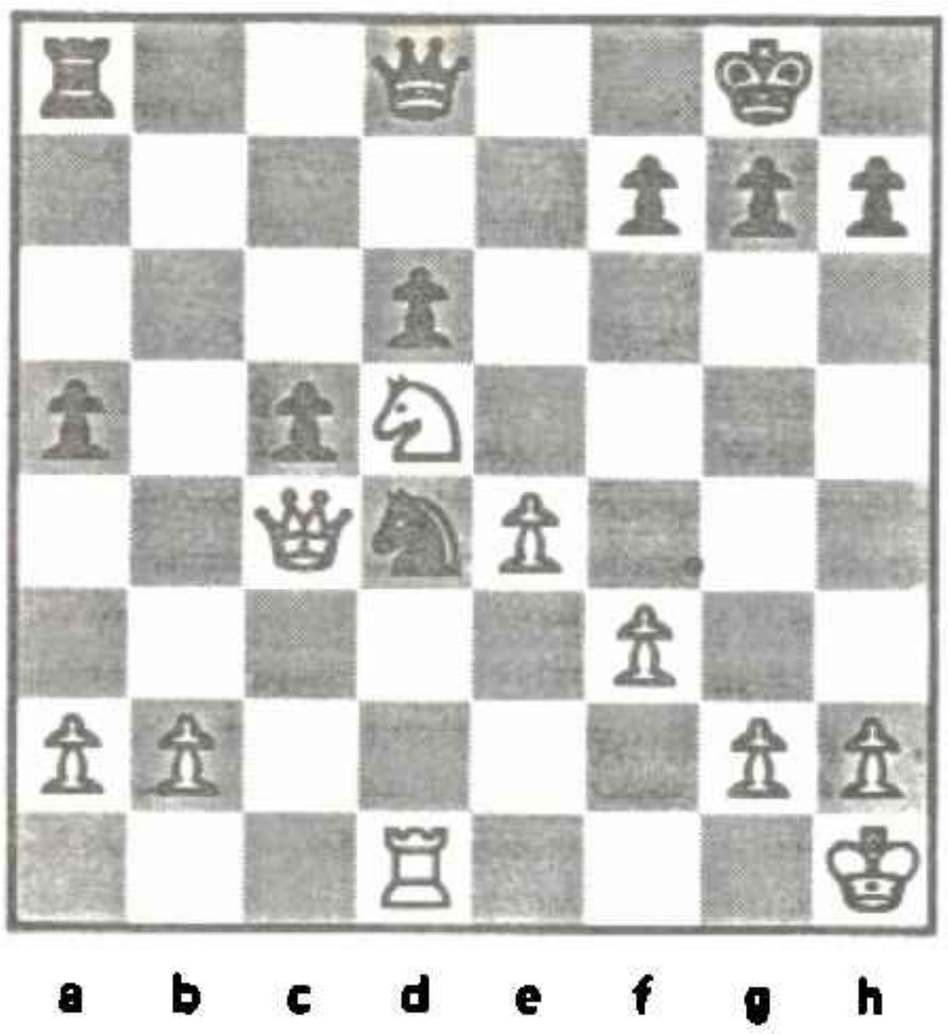

D73

Vom folosi în lupta contra pionului din d6 câmpul d5 ca pe o *axă*, prin care vor trece toate acțiunile.

piesele albe vor să ocupe d5 pentru a-și putea continua acțiunile plecând de aici. Câmpul d5 este o bază intermediară puternic întărită și trebuie să-l considerăm *axa* în jurul căreia se desfășoară toate manevrele. Orice acțiune se va derula sub semnul punctului întărit d5; toate piesele converg spre el, chiar și turnul din d1, deși întâlnește obstacole.

Legea care guvernează acțiunea de manevrare cere ca acest câmp să fie ocupat pe rând cu diverse piese pentru a crea în permanență noi amenințări menite să jeneze adversarul. Relația dintre piesele albe și axa d5 corespunde acelcia dintre supraprotectori și câmpurile de importanță strategică deosebită despre care am discutat în capitolul precedent.

Faptul că piesele converg către acest punct demonstrează forța acestuia.

Observați de asemenea mecanismul prin care piesele albe își schimbă locurile, (de exemplu suita de mutări albe ♘e3, ♕d5, ♘c4. Lăsând la o parte ocuparea alternativă a câmpului axial, mutările de mai sus, de schimbare reciprocă a locurilor, reprezintă o armă de mare importanță care crește valoarea manevrelor.

Să exemplificăm în continuare câteva cazuri tipice de manevrare.

7.2.1. Un pion slab va fi supus atacului pe o coloană sau pe linia a 7-a.

Rubinstein — Selesnief.

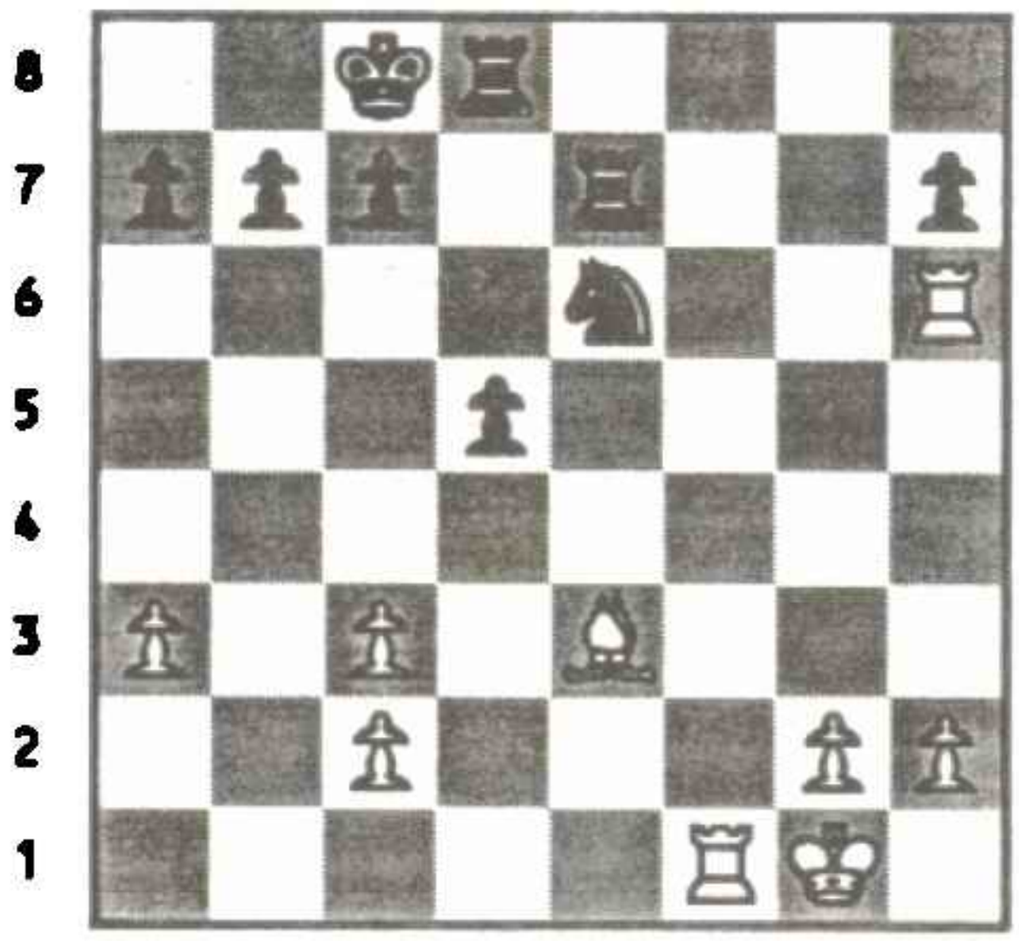

D74

1...b6. Era de preferat 1...d4. De exemplu 1...d4 2. cd4 ♘:d4 3. ♗g5 ♘e2 + 4. ♔f2! (Altfel 4...♖f7!) 4...♖f8 + 5. ♖f6 ♖:f6 + 6. ♗:f6 ♖e6.

2. ♗f2 ♖f8 3 ♖c1 ♖ef7 4 ♖h6:e6 ♖:f2 5. ♖e8 + ♔b7 6. ♖:f8 ♖:f8 7. ♖e7 şi acum a început o extraordinară manevră contra slăbiciunii din h7. Negrul îşi apără înainte de toate pionul.

7...♖h8 8 ♔f2. După 8... ♔c6 9 g4 ♔d6 10 ♖f7 a5 11 g5 a4 12 h4 b5 13 ♔g3 c5, negrul speră să obţină un pion liber jucând b4. Rubinstein îşi continuă atacul asupra slăbiciunii din h7 din altă direcţie.

14 ♖f6 +! ♔c7 15 ♖h6 b4 16 c:b4 c:b4 17 a:b4 ♖a8 18 ♖:h7+! Pionul slab a fost cucerit.

18... ♔b6. 19 ♖f7 a3 20 ♖f1 a2 21 ♖a1 ♔b5 22 g6 ♔:b4 23 h5. Negrul cedează.

Aici, axa poate fi considerată linia e7-h7 şi coloana h6-h8. Cel care studiază jocul trebuie să înţeleagă de ce reconstrucţia frontului a fost făcută la mutarca a 14-a şi nu mai devreme.

Mult mai complicat este următorul caz:

7.2.2. Două slăbiciuni de pioni (aici c3 şi h3.)

Dr. W. Kalaşnikov — Nimzovici
1914.

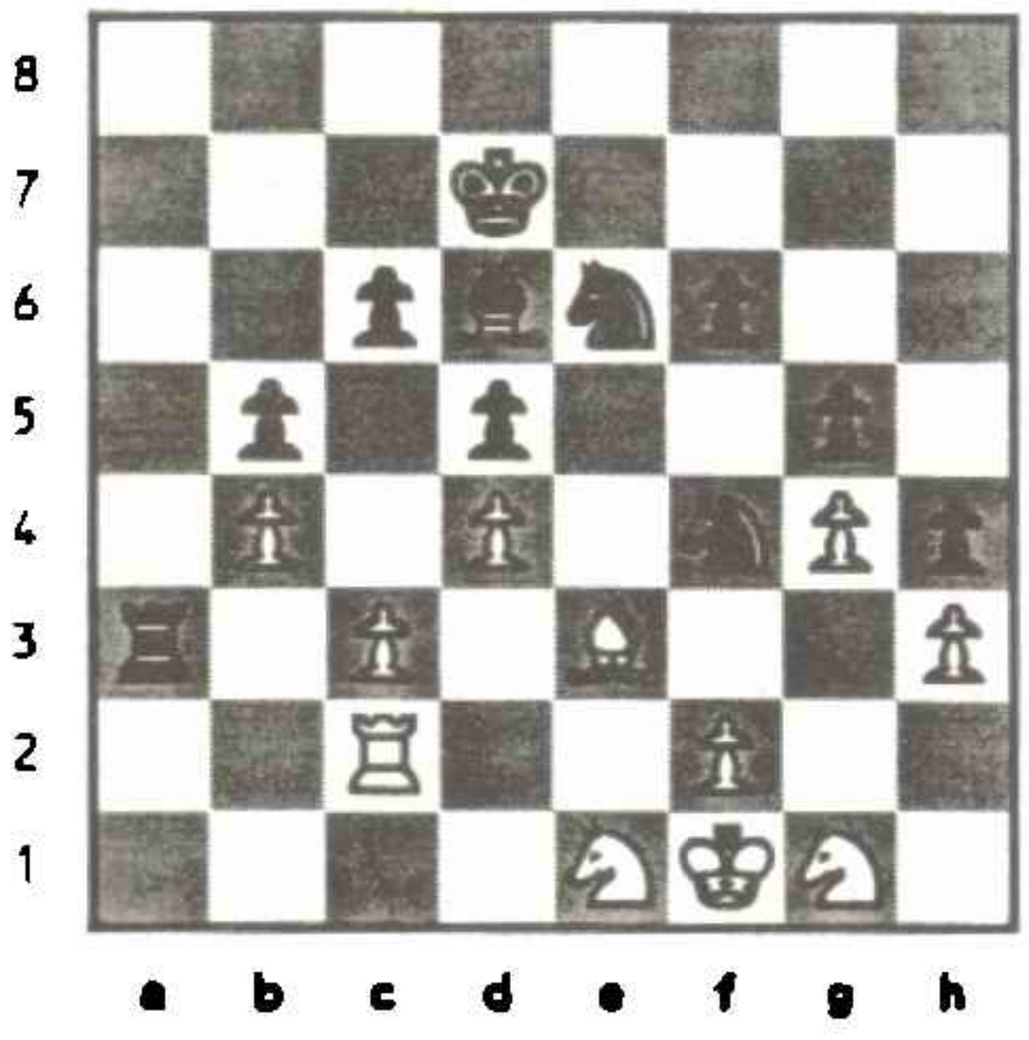

D75

În poziţia din această diagramă, slăbiciunile se află la c3 şi h3. Câmpul de sprijin al operaţiunii îndreptate contra pionului h3 (câmpul f4) este ameninţat. S-a reuşit menţinerea lui datorită manevrei începute la timp contra pionului c3 de pe celălalt flanc. În acest fel, ambele teatre de operaţiuni se găsesc legate între ele (două ameninţări separate legate logic una de cealaltă).

Negrul a jucat 36...♔e7. Dacă albul nu acţionează, el va obţine superioritatea atacând direct cu ♔f7, ♔g6 urmat de f5. Acum, albul va fi obligat să mute *f3*, dând negrului posibilitatea de a-şi fixa nebunul la g3. (binenţeles după plecarea calului din f4). Acest fapt ar fi creat ameninţări imparabile întregii linii de apărare a albului. El nu aşteaptă pasiv, ci, din contră, încearcă să se opună realizării planului adversarului.

37 ♘g2. Această mutare pregăteşte schimburile 38. ♗:f4 ♘:f4. 39. ♘:f4 ♗:f4 cu remiză evidentă. În aceste împrejurări, menţinerea câmpului f4 ar fi fost imposibilă pentru negru, dacă el nu ar fi avut şansa de a efectua o *manevră* pe flancul damei.

37...♖a1 + 38 ♖c1 ♖a2! 39 ♘e1!

Manevra întreprinsă de negru a dat rezultatele scontate şi acum schimbul intenţionat de alb devine dezavantajos: 39. ♗:f4? ♗:f4! 40 ♖d1 ♗d2 41 ♘e2 ♘f4! Dacă se răspunde cu 42 ♘g:f4, atunci 42...gf4 43 ♔g2 ♖c2 şi negrului îi creşte apetitul.

39...♔f7 Tempoul a fost câştigat, istoria se repetă.

40 ♖c2 ♖a3! 41 ♘g2 ♖a1 + 42 ♖c1 ♖a2 43 ♘e1 ♔g6 44 ♖c2 ♖a3 45 f3. Până la urmă, albul trebuie să accepte această slăbire. Altfel s-ar fi jucat 45...f5. 46 gf5 ♔:f5, urmat de g4 şi pionul *h* ar fi devenit liber.

45...f5. Scopul a fost atins. Ultimele mutări au decurs fără complicaţii deosebite.

46. ♔f2 ♔f6 (Eliberează câmpul pentru cal).

47. ♗c1 ♖a1 48. ♔e3 ♘g6 49. ♘d3 ♗g3. (Vezi comentariul de la mutarea a 36-a.) 50. ♘e2 ♘ef4. 51 ♘g1 ♘:d3 52. ♔:d3 ♗f4! 53. ♘e2 ♗:c1 54. ♘:c1 ♘f4 + 35 ♔e3 ♘:h3. După o apărare eroică, fortăreaţa h3 a căzut. 56. ♘e2 f4 + şi albul a cedat, deoarece mutarea 57...♖f1 mai câştigă un pion.

7.2.3. Regele ca slăbiciune.

Nimzovici — Kalinski
1914.

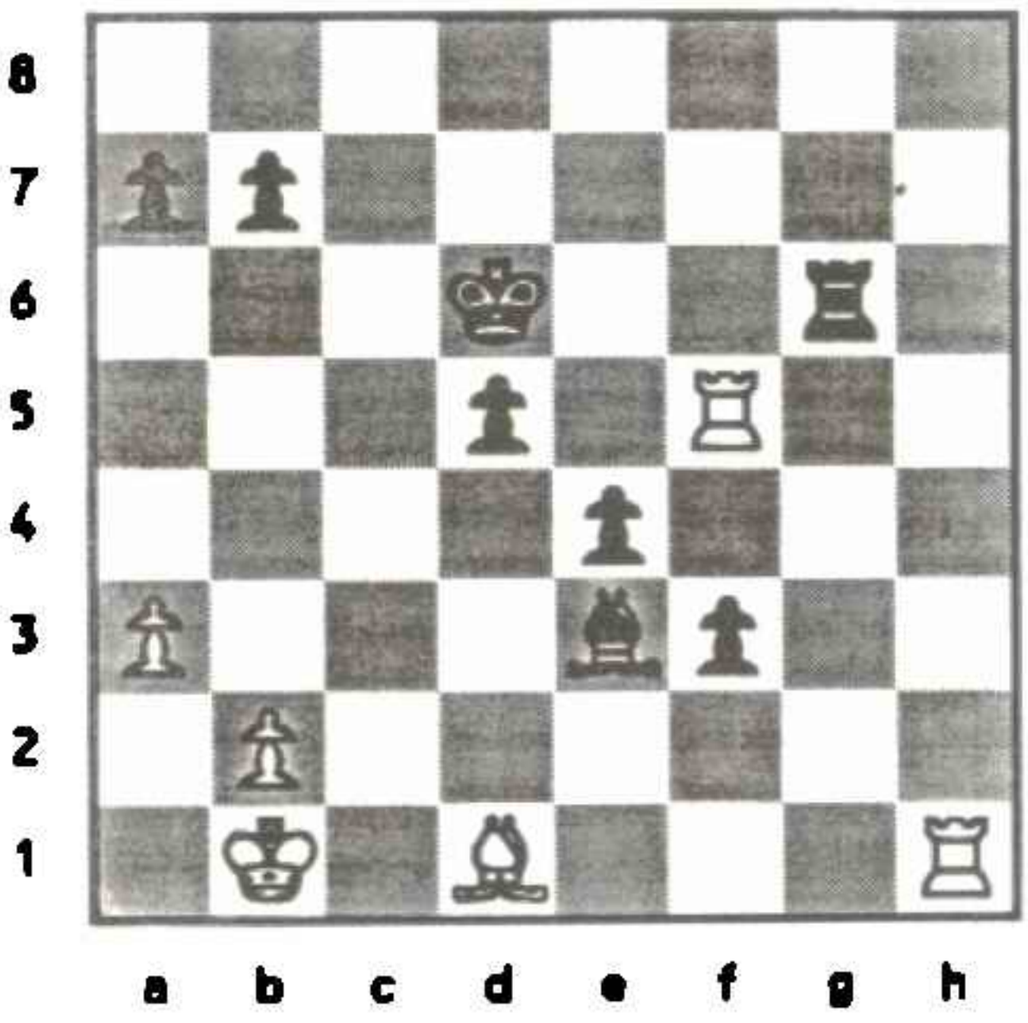

D76

Pentru îndepărtarea regelui negru, albul operează cu două posibilităţi. O coloană de demarcaţie oferă oficiul de *axă*

În această poziţie „picantă", albul joacă 1. ♗b3 (După 1. ♗c2 f2 2. ♖d1 ♔c6 albul nu mai poate câştiga) 1...d4 2 ♗d5 ♖g4. (2...f2 este răsturnată prin ♗:e4) 3. ♖hh5 f2. Albul îşi dublează turnurile pe coloana f cu câştig de tempo. 4. ♖f6 + ♔e7 5. ♖hf5 ♖g1 + 6. ♔a2 d3.

Poziţia obţinută ne va ajuta să dovedim corectitudinea afirmaţiilor noastre. La momentul potrivit noi am spus că, pentru a putea efectua manevrele îndreptate împotriva slăbiciunilor adverse, avem nevoie de două condiţii prealabile:

A. Prezenţa unei axe.

B. Diverse ameninţări îndreptate împotriva slăbiciunilor adverse.

Şi în cazul acesta proba a reuşit, chiar dacă slăbiciunea este abstractă, nefiind una concretă de pion. Dispunerea forţelor favorabilă *manevrării* este aceeaşi cu cea pe care am descris-o; de asemenea, mulţimea atacurilor este perfectă, din moment ce albul nu ameninţă numai aducerea regelui la bandă, dar are în vedere să organizeze eventual o mare vânătoare în mijlocul tablei de şah. Mulţimea

ameninţărilor şi prezenţa unei axe se găsesc reunite. Fără nici o îndoială, coloana f (=linie de demarcaţie pentru că regele nu poate să o depăşească) este cea care funcţionează ca o axă. Acestea fiind zise, mutările de du-te vino care vor urma, devin de înţeles, căpătând un anumit contur.

După 6...d3, au fost efectuate următoarele mutări 7. ♖e6 + ♔d7 8 ♖f7 + ♔d8 9 ♖6f6 d2 (Utilizarca poziţiei regelui la marginea tablei nu este încă posibilă deoarece 10 ♖h7 se răstoarnă prin f1 ♕, iar *10* ♖h6 nu este posibilă, fapt pentru care *manevrarea* continuă.) 10. ♖f8 + ♔e7 11 ♖6f7 + ♔d6. 12 ♗b3 ♗b6? (poate că era mai bine 12...a6, pregătind adăpost pentru rege.)

13 ♖f6 +! Regele trebuie să se decidă: sau se întoarce dezarmat la marginea tablei, sau fuge spre necunoscut, unde destinul îl va lovi într-o altă manieră.

13...♔e5 (La 13...♔e7 14 ♖f8-f7 + ♔d8 15 ♖h6 cu câştig) 14. ♖e6 +! ♔d4 15 ♖:f2! d1♕ 16. ♗:d1 ♖:d1 17 ♖e2! cu câştigul pionului şi al partidci.

7.3. Jocul combinat pe ambele flancuri în cazul în care nu au apărut încă slăbiciuni sau acestea sunt mai puţin evidente.

V. Gottschall — **Nimzovici.**
Hanovra 1926.

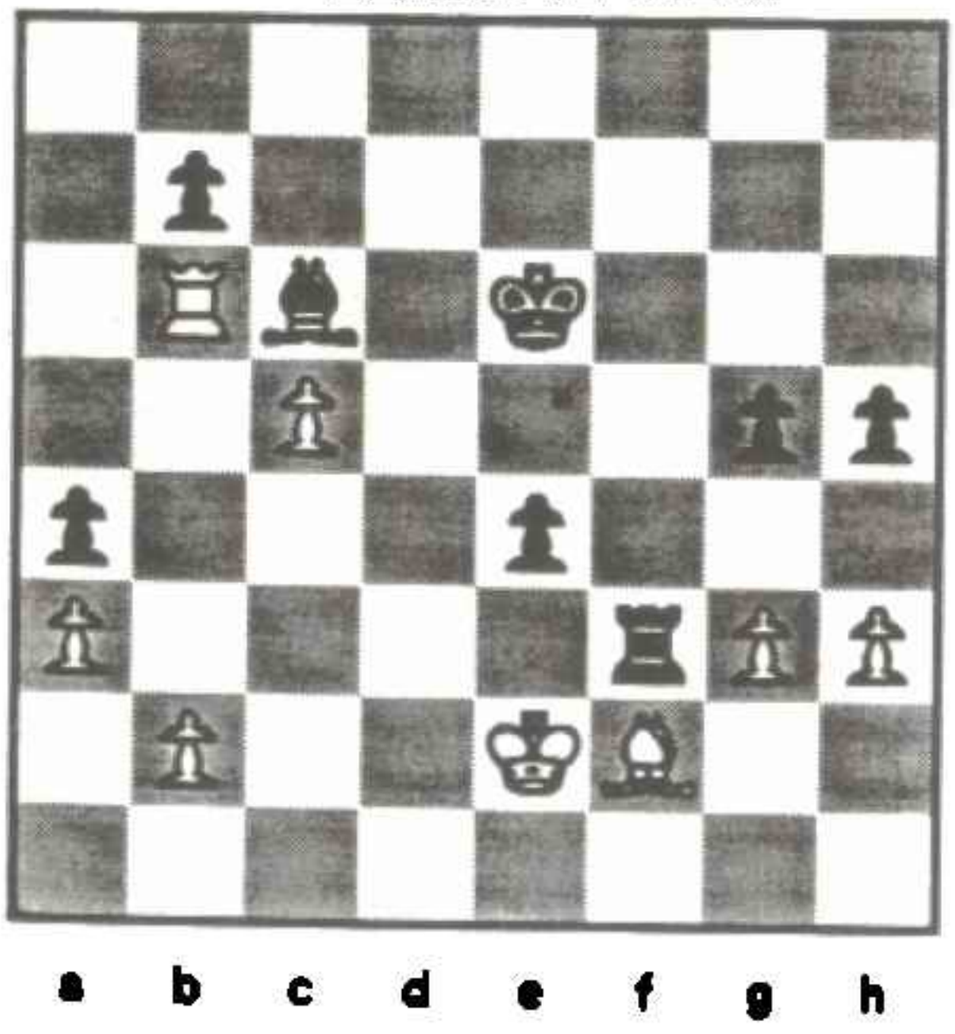

D77

Atacul combinat pe ambele flancuri. Slăbiciunile albe sunt pionul c5 şi, după cum se va vedea mai târziu, cel din *h3*.

Analiza logică a poziţici din diagrama 77 ne oferă următorul tablou.

Pionul c5 este aici slab (datorită poziţici nesigure a nebunului din f2). Pe de altă parte nu mă pot decide să consider ansamblul de pioni g3, h3 ca o slăbiciune, deoarece pentru punerea ei în evidenţă nu există încă, pe flancul regelui, capul de pod necesar.

Să urmărim desfăşurarea manevrelor şi vom înţelege ceea ce se întâmplă.

Regele negru a ales un drum care, la prima vedere, pare de neînţeles.

39...♔e5 40 ♖b4 ♔d5. Iată explicaţia acestei manevre în triunghi: după 39...♔e5 40 ♖b4. ♔d5, am ajuns într-o poziţie de zugzwang, căci, dacă turnul se întoarce în b6 (nu există alte mutări plauzibile, fiindcă 41 ♖d4 + eşuează din cauza ♔:c5 42 ♖:a4 + ? ♖:f2 + şi 41h4 ar furniza capul de pod care ne-a lipsit până acum), după înaintarea h5-h4,gh4, gh4, ♗:h4, mutarea intermediară ♔:c5 atacă turnul din b6 şi este decisivă.

În partidă albul (V. Gottschall) s-a hotărât să joace 41 h4. Urmarea a fost 41..gh 42 gh. ♖h3! 43 ♖d4 + ♔e6 44 ♖d8 ♗d5 şi negrul şi-a început manevrele contra lui h4, având punctul g4 drept axă, prin care a invadat efectiv dispozitivul advers.

Iată cum se clarifică strategia folosită printr-o schemă valabilă pentru toate cazurile asemănătoare. Manevrăm întâi în direcţia slăbiciunii aparente (c5). Ajuns aproape zugzwang, datorită câtorva mici ameninţări, ne vom forţa adversarul să-şi slăbească poziţia (h3-h4). Acesta are ca singur rezultat să pună în evidenţă slăbiciunea h4, încă latentă înaintea acestei avansări, şi să faciliteze atacul asupra ei.

În rezumat: jocul pe cele două flancuri se derulează de obicei în următoarea manieră: se atacă pe un flanc, de preferinţă o slăbiciune de pion existentă; necesitatea apărării acesteia creează slăbiciuni pe flancul de unde au fost aduşi apărătorii, acesta fiind semnalul unei manevre sistematice contra celor două slăbiciuni (vezi Kalasnikov — Nimzovici). Aceasta este regula o interesantă excepţie pe care aş vrea să o evidenţiez este că poţi proceda aşa şi cu o slăbiciune de pe celălalt flanc deja existentă.

Iată un nou exemplu:

Holzhausen — **Nimzovici.**

Hanovra 1926.

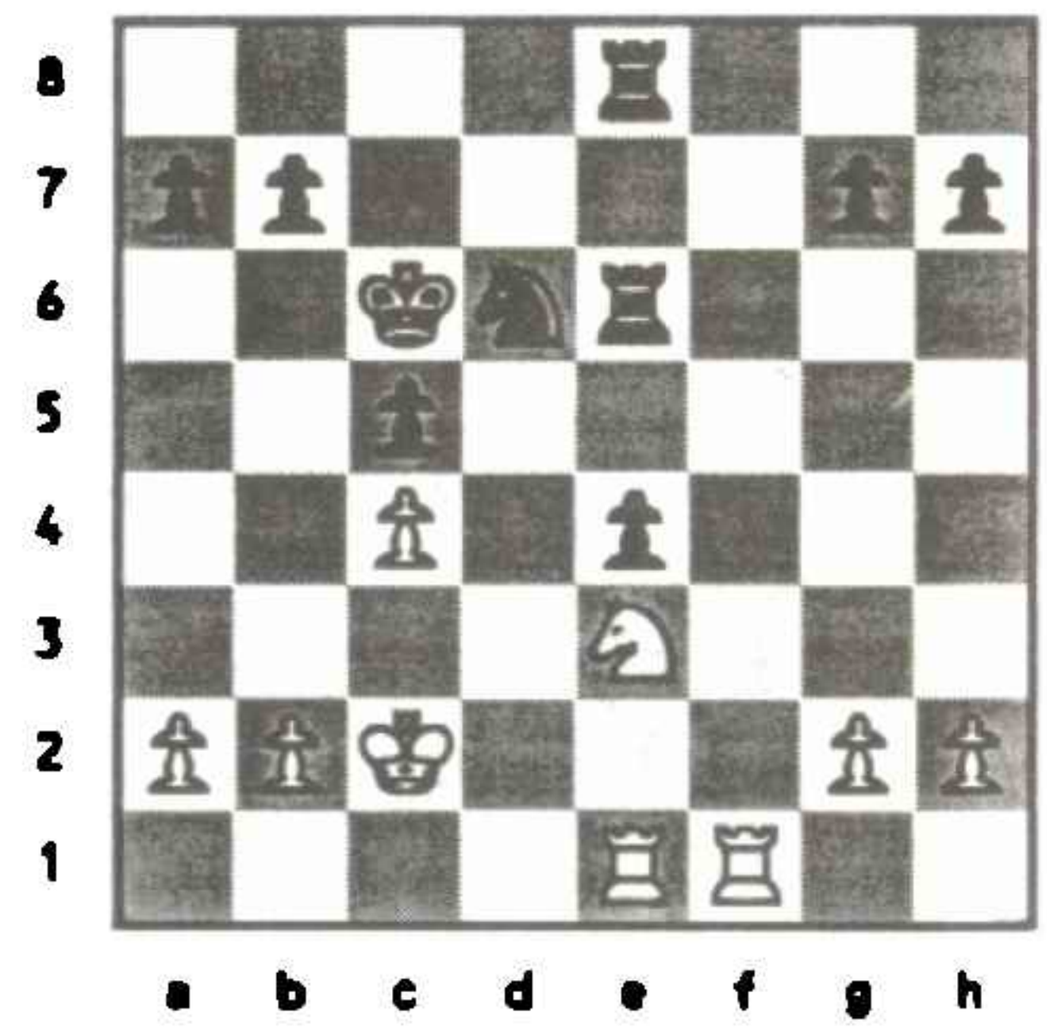

D78

Negrul s-a grăbit să clarifice situaţia şi a jucat 32...♖h6. De fapt adevărata luptă trebuie să se desfăşoare pe flancul damei, însă eu consideram că, după b7-b5 care ar fi dus la deschiderea jocului, poziţia

avansată a pionilor de pe flancul regelui ar fi fost în avantajul meu. Continuarea a fost: 33. h3 ♖g6 34. ♖e2 a6 35. ♖f4 b5 36. b3 ♖g5 37. g4 ♖ge5 38. ♔c3 a5! Slăbiciunea din h3 legată de o eventuală şansă de a debloca pionul e4, necesită un cap de pod şi o axă. Aceste avantaje încearcă negrul să le obţină cu ultimele mutări.

39. ♖ef2 a4 (Ameninţă ab3 urmată de b:c4 pentru a crea turnurilor posibilitatea de a pătrunde pe coloanele a şi b.)

40. ba4 bc4! 41. ♖f8 ♖5e7 42. ♖:e8 ♖:e8 43. ♘:c4 ♘:c4 44. ♔:c4 ♖a8! (terenul necesar tocmai a fost cucerit: el se compune din coloanele a, b şi d iar axa se află la d4).

45. ♖f7 (La ♔b3? ♔d5!)

45...♖:a4 + 46. ♔b3 (♔c3 era ceva mai bine)

46...♖b4 + 47 ♔c3 ♖b7 48 ♖f5 ♖a7 49. ♔c4 ♖a4 + 50 ♔b3 ♖d4. (axa de manevrā.)

51. ♖e5 ♔d6 52 ♖e8 ♖d3 + 53 ♔c4 ♖:h3. (utilizarea corespunzătoare a capului de pod n-a întârziat să dea roade — slăbiciunea a fost cuceritā).

54. ♖:e4 ♖a3 55 ♖e2 ♖a4 + 56. ♔b5 ♖:g4 57 a4 ♖b4 + şi negrul a câştigat la mutarea a 71-a.

În poziţia din D.79. eleganta ameninţare de mat este utilizată pentru a permite jucătorului să efectueze o manevră abilă cu câştig de tempo, pentru a slăbi flancul damei advers.

Teichmann — **Nimzovici.**

San Sebastian 1911.

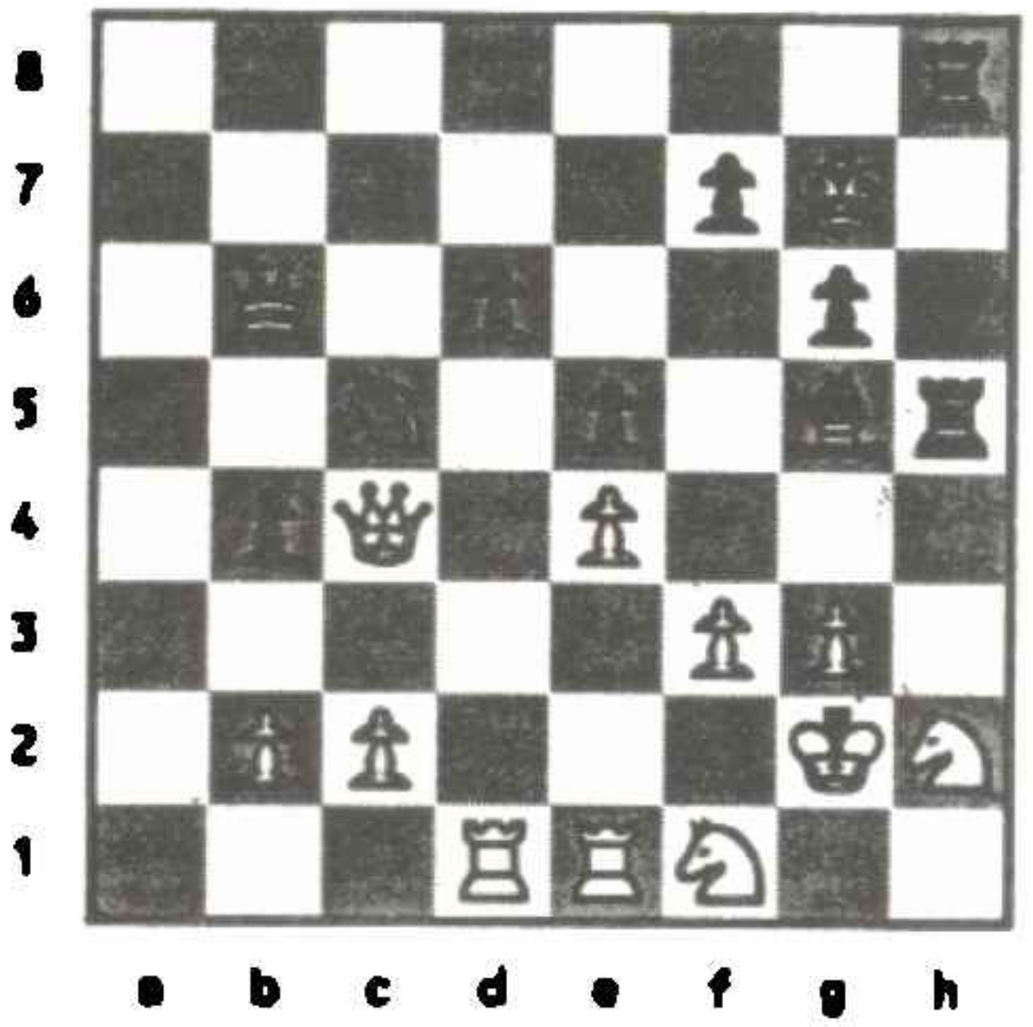

D79

31...♘e6! (cu ameninţarea 32...♖:h2 + 33 ♘:h2 ♖:h2 + 34 ♔:h2 ♕f2 + 35 ♔h3 ♗f4! cu câştig).

32. ♖e2. Parează ameninţarea, dar permite negrului să câştige un tempo.

32...♘d4 33 ♖ee1 (dacă 33 ♖f2 atunci 33...♗e3!) 33... ♕b7! (mutarea ♖c8 nu mai poate fi respinsă fără un sacrificiu).

34. ♖:d4. (La 34. c3? bc3 35 bc3 ♕b2 + cu câştig.)

34...ed4 şi negrul a câştigat după o luptă grea. (vezi partida la pag. 119).

7.4. Manevrarea în condiţii dificile
(când propriul centru este atacat şi este necesar să fie susţinut.)

În sfârşit, vom analiza încă o partidă străbătută de spiritul autentic al *manevrării.*

Poziţia „înghesuită" a regelui negru constituie o slăbiciune evidentă. De asemenea, pionul d6 este slab. Cu toate acestea, slăbiciunea proprie din e4 îl constrânge pe alb la un joc prudent. Capul de pod pentru atacul asupra câmpului d6 este puţin elastic: pionul nu poate fi atacat decât cu ♖d1 şi pe diagonală. Ceva mai promiţătoare sunt posibilităţile de atac pe flancul regelui (dama şi turnul îşi pot schimba locurile şi relansa atacul pe coloanele h şi g.)

Această posibilitate de obţinere a avantajului nu este simplu de pus în aplicare şi crearea bazei pentru acţiuni decisive cere o ştiinţă de maestru.

Lasker — Salee, 1909.

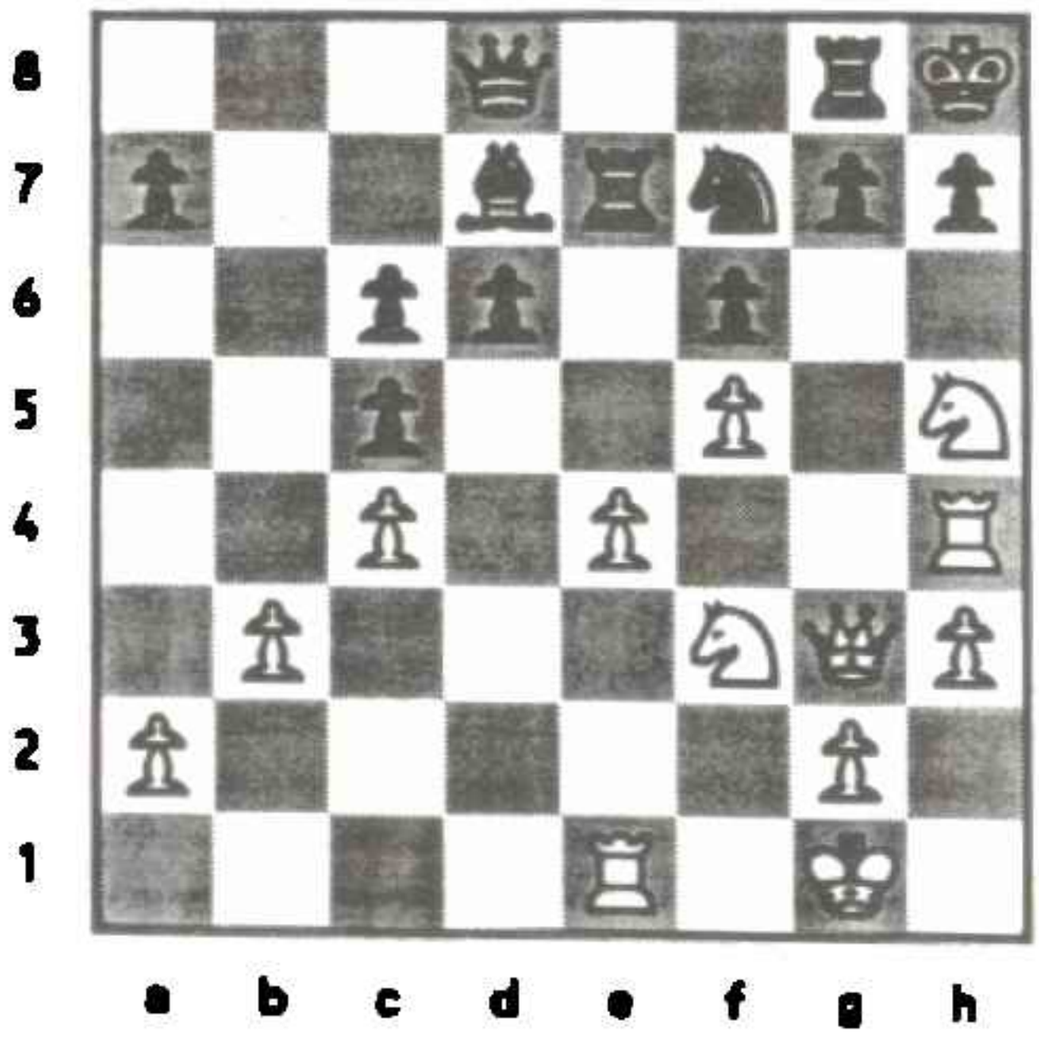

D 80

Lasker comentează poziţia astfel: 27...♕c8 28 ♕f2! (28. ♘f4 poate fi parat prin 28...♘h6) 28...♖f8 29 ♕d2! (fixează punctul d6 şi-l lipseşte pe negru de apărarea arătată mai sus.)

29...♕b8 30 ♔h1 ♖fe8 31 ♖g4! ♖g8. (la 31...♘h6 32 ♘:f6! cu avantaj de partea albului.)

32. ♖d1! (Deoarece e4 a devenit liber.)

32...♕b4? Din cauza acestei mutări, în curând, dama va ajunge afară din joc. Trebuia ♕e8. Este totuşi adevărat că, în acest moment, era greu de prevăzut că activitatea damei care a pătruns în dispozitivul advers, ar putea fi anihilată.

33. ♕f2! ♕c3 34 ♕h4. Din nou pe vechea poziţie, însă acum noua formaţie este mai puternică.

34...♘h6. 35 ♖f4 ♘f7 36 ♔h2 ♖c8 37 ♕g3 ♖g8 38 ♖h4. (În buletinul turneului, Lasker face următorul comentariu la această mutare. La 38 ♖g4 ♘h6. 39 ♖h4 poate să urmeze d5 40 cd5 cd5 41 ♖:d5 ♗c6. Acum, însă, manevra d6-d5 este răsturnată prin 39 cd5 cd5 40 ♘f4. Deci atacul asupra pionului e4 continuă să existe. Remarcaţi acţiunea preventivă a manevrelor albe:)

38...g5. (Se ameninţă 39 ♘f4 ♘h6 40 ♖:d6.).

39. f:g6 e.p. ♖:g6. 40 ♕f2 f5 Pentru a scăpa de slăbiciunea din f6.

41 ♘f4 ♖f6 42 ♘e2 ♕b2 43 ♖d2 ♕a1. 44 ♘g3 ♔g8. (Albul ameninţă 45 ef5 ♗:f5 46 ♘:f5 ♖:f5 47. ♖b7+).

45. ef5 ♗:f5 46 ♘d4 cd4 47 ♘:f5 ♔f8 48. ♕:d4 ♕:d4 49 ♘:d4. ♘e5 50 ♖h5 ♖ef7 51 c5 dc5 52. ♖:e5 cd4 53 ♖:d4 ♖f2 54 ♖d8,+ ♔g7 55 ♖a5 şi albul a câştigat.

Maniera de joc a lui Lasker este remarcabilă. Trebuie admirat modul în care el, cu ameninţările limitate pe care le avea la dispoziţie, a reuşit să controleze magistral întreaga tablă şi să reducă aproape de zero importanţa propriei slăbiciuni.

Putem trage următoarea concluzie: Mulţimea de obiective posibile (slăbiciuni adverse) poate compensa, într-o anumită măsură, lipsa unor ameninţări diversificate.

• În fine, ultimele partide şi finaluri.

7.5. Partide ilustrative.

Alb: Teichmann

Negru: **Nimzovici.**

San Sebastian, 1911.

Partida exemplifică jocul combinat pe ambele flancuri

De remarcat modul în care negrul îşi poate permite să neglijeze slăbiciunea din d6.

1. e4 e5.
2. ♘f3 d6.
3. d4 ♘f6.
4. ♘c3 ♘bd7
5. ♗c4 ♗e7
6. 0-0 0-0
7. ♕e2 c6.
8. ♗g5 Era de preferat a4.

8...h6

9. ♗h4 ♘h5.

10. ♗g3 ♘:g3. Era posibil şi 10...♗f6.

11. hg3 b5.

12. ♗d3 a6! Structura pionilor negri este solidă şi inspiră respect (ea oferă atât posibilitatea înaintării c6-c5, cât şi, eventual, d6-d5).

13. a4. Încercare de a anihila forţa latentă a pionilor negri.

13...♗b7!

14. ♖ad1 ♕c7.

15. ab5 ab5

16. g4 ♖fe8.

17. d5 Pentru a scăpa de o eventuală legare.

17...b4.

18. dc6 ♗:c6.

19. ♘b1 ♘c5.

20. ♘bd2 ♕c8. Toate încercările albului de a obţine avantaj au eşuat: punctul d6 se apără uşor, iar perechea de nebuni a început să acţioneze destul de bine (în legătură cu coloana *a* şi cu diagonala c8-g4.)

21. ♗c4. O apărare ingenioasă a pionului g4. (21...♕:g4? 22 ♗:f7 +)

21...g6.

22. g3 ♔g7

23. ♘h2 ♗g5! Slăbiciunea pionului d6 rămâne fără urmări.

24. f3. 2(4. f4? ef4 25. gf4 ♗f6 cu câştigarea pionului).

24...♕c7. Cu ameninţarea 25... ♘a4 26 ♖b1 ♗:d2 şi ♗:e4.

25. ♖fe1 ♖eh8.

26. ♘df1 h5. Negrul ia în stăpânire noi coloane şi diagonale importante.

27. gh5 ♖:h5.

28. ♗d5 ♖ah8.

29. ♗:c6 ♕:c6.

30. ♕c4 ♕b6.

31. ♔g2. Încet, slăbiciunile albe capătă contur. Pătrunderea unui cal la d4 şi a turnurilor pe linia a doua se vor arăta decisive.

31...♘e6. Calul se îndreaptă spre d4, însă ameninţă în acelaşi timp şi flancul regelui. De exemplu: 32...♖:h2 33 ♘:h2 ♖:h2 34 ♔:h2 ♕f2 + 35 ♔h3 ♗f4!

32 ♖e2. Dacă n-ar fi fost ameninţarea arătată mai sus, albul s-ar fi putut apăra prin 32. ♖d5 ♘d4 33. f4.

32...♘d4! Un câştig de tempo decisiv.

33. ♖2e1. La ♖f2? ♗e3!

33...♕b7! Mutarea ♖c8 devine imparabilă. Partida poate fi considerată un bun exemplu privind modul în care poate fi dus jocul simultan împotriva mai multor slăbiciuni.

34. ♖:d4. La 34. c3 bc3 35. bc3 ♕b2+ slăbiciunea liniei a doua şi-ar fi spus cuvântul.

34...ed4.

35. ♘g4 sau 35 ♕:d4 + ♗f6 36 ♕:d6 ♖d8.

35...♕b6

36. f4 ♗e7

37. ♖d1 f5

38. ♘f2 fe4

39. ♕:d4 + ♕:d4

40. ♖:d4 d5

41. g4 ♗c5!

42. ♖d1 ♖h4

43. ♖:d5 ♗:f2

44. ♔:f2 ♖:g4. Pentru a-şi păstra superioritatea, negrul a trebuit să combine atacul pe flanc cu jocul în centru (d6-d5 şi ♗c5)

45. ♔e3 ♖c8. Acum se va ocupa de flancul damei.

46 ♔:e4 ♖c4+

47 ♔d3 ♖c:f4. Ceea ce a urmat este simplu.

48. ♘e3 ♖g3.
49. ♖e5 ♔f6.
50. ♖e8 ♔f7.
51. ♖e5 ♖f6.
52. c4 b3.
53. ♔e4 ♖e6
54. ♖:e6 ♔:e6.
55. ♘d5 g5 Albul cedează.

Urmează o partidă extrem de complicată din punct de vedere strategic. Lasker manevrează pe un flanc şi realizează străpungerea pe celălalt. De ce şi cum? Cititorul va afla urmărind comentariile partidei:

Alb: **Lasker.**

Negru: Burns.

Sankt Petersburg. 1909.

1. e4 e5
2. ♘f3 ♘c6.
3. ♗b5 a6.
4. ♗a4 ♘f6.
5. 0-0 ♗e7.
6. ♖e1 b5
7. ♗b3 d6.
8. c3 ♘a5.
9. ♗c2 c5
10. d4 ♕c7
11. ♘bd2 ♘c6.
12. ♘f1 0-0 ? Negrul trebuia să-şi forţeze adversarul să adopte o decizie în centru. 12...cd4 13. cd4 ♗g4.

13. ♘e3. Cu intenţia de a pătrunde în centru prin ♘d5.

13...♗g4.

14. ♘:g4! La 14 ♘d5 ar fi urmat 14...♕a7 cu atacarea câmpului d4. De exemplu: 14. ♘d5 ♕a7 15. ♘:e7!

Cu mutarea din partidă, Lasker joacă să-şi valorifice superioritatea perechii de nebuni.

14...♘:g4.
15. h3 ♘f6.
16. ♗e3 ♘d7.
17. ♕e2 ♗f6.
18. ♖ad1 ♘e7
19. ♗b1 ♘b6.
20. a3 ♘g6.
21. g3 ♖fe8. Negrul a manevrat minunat; el pregăteşte înaintarea d6-d5. Lasker se vede constrâns să înainteze d4-d5, deşi, astfel, îşi limitează acţiunea propriilor nebuni.

22. d5 ♘d7
23. ♔g2 ♕d8. În locul acestei mutări, negrul trebuia să efectueze o mutare cu rol preventiv din turn (albul se pregăteşte pentru a juca f2- f4), apoi să joace c5-c4 şi ♘c5, găsind de asemenea un loc bun pentru cal.

24. h4 ♗e7.
25. h5 ♘gf8.
26. ♖h1 h6.
27. ♖dg1 ♘h7. Acum, câmpul g5 este consolidat.
28. ♔f1 ♔h8.
29. ♖h2 ♖g8.
30. ♘e1. La ♘h4 negrul schimba simplu (♗:h4 ♖:h4) şi poziţia ar fi căpătat un caracter destul de stabil. Din

această cauză, Lasker evită inteligent ♘b4 şi continuă să păstreze în poziţie un pic de dinamism.

30...♖b8.

31. ♘c2 a5

32. ♗d2 ♗f6.

33. f3 ♘b6.

34. ♖f2. Albul vrea să joace, eventual, ♘e3 şi să păstreze posibilitatea de a răspunde la ♗g5 prin f3-f4 (Lasker).

34...♘c8.

35. ♔g2 ♕d7

36. ♔h1 ♘e7.

37. ♖h2 ♖b7.

38. ♖f1 ♖e8.

39. ♘e3 ♘g8.

40. f4 ♗d8.

41. ♕f3. Lasker şi-a atins scopul realizând înaintarea f3-f4 în condiţii favorabile; el nu poate totuşi să obţină din asta direct un avantaj. De fapt, piesele negre care trebuie să se apere de invazia ♘f5 ocupă poziţii neadecvate pentru a putea respinge şi un atac pe flancul damei. Vom spune că Lasker a asediat flancul regelui pentru a rupe trupele inamice de aripa damei lor: Acum ia cu asalt (prin c3-c4.) aripa stângă obţinând astfel două avantaje cu o mutare:

— apar noi slăbiciuni.

— nebunii reuşesc să intre din nou în joc.

De exemplu: 42. b4! 43. ♗c2 urmat de ♕d1 şi ♗a4.

41...c4.

42. a4 ♗b6.

43. ab5 ♕:b5. Greşeala decisivă. După cum a arătat Lasker în buletinul turneului, negrul trebuia întâi să schimbe pe e3: 43...♗:e3 44. ♗:e3 ♕:b5 urmată de a4; ♖a8 şi el putea spera să se apere cu succes.

44. ♘f5 ♕d7.

45. ♕g4 f6. Calul din f5 nu mai poate fi gonit (de un eventual ♘e7). Slăbiciunile negrului de pe ambele flancuri devin evidente şi Lasker le va cuceri fără prea multă greutate.

46. ♗c2 ♗c5.

47. ♖a1 ♖eb8.

48. ♗c1 ♕c7

49. ♗a4 ♕b6.

50. ♖g2 ♖f7

51. ♕e2 ♕a6

51. ♗c6. Cu ameninţarea b4.

52...♘c7 În sfârşit, a sosit momentul când se poate ataca invadatorul din f5, însă, între timp, albul a devenit mult prea puternic pe flancul damei.

53. ♘:e7 ♖:e7.

54. ♖a4 ef4. O mutare disperată.

55. gf4 f5.

56. e5 ♘f6.

57. ♖:c4 ♘g4.

58. ♖:c5 ♕:e2.

59. ♖:e2 d:c5

60. d6 ♖a7.
61. e6 ♖a6.
62. e7 ♘f6.
63. d7 ♘:d7.
64. ♗:d7. Negrul cedează.

Această remarcabilă partidă ilustrează, într-o manieră interesantă raportul dintre jocul în centru şi atacurile de diversiune pe flanc. Modul în care atacul pe flanc depinde de situaţia din centru este clarificat.

Alb: Consultanţi (Andersson, Enström, Oeberg.)

Negru: **Nimzovici.**

Upsala, 1921.

1. e4 c6
2. d4 d5
3. ♘c3. Eu prefer 3. e5.
3...♗b4.
4 ♗d3 ♘c6. O idee nouă.
5. ♘ge2 ♘ge7
6. 0-0 0-0.
7. e5. Pare o mutare foarte bună.
7...♘f5!
8. ♗e3 f6. Negrul a depăşit greutăţile deschiderii.
9. ♗:f5 ef5.
10. f4 ♗c6. Conform principiului că orice pion liber trebuie blocat.
11. ♘g3 ♗:c3.
12. bc3 ♘a5! Nu prea bucuros şi după o gândire profundă, m-am hotărât la această diversiune, deoarece situaţia în centru încă nu s-a clarificat. Una din axiomele „Sistemului Meu" este aceea că un atac pe flanc trebuie desfăşurat după ce situaţia din centru s-a stabilizat. Albul nu îl poate forţa pe adversar să joace fe5. Dacă mută el ef6, va căpăta câmpul e5 (după ♖:f6.), însă negrul îşi va folosi rezervele pentru a îndulci acest necaz.
13. ♕d3 ♕d7.
14. ♖f3 g6.
15. ♘e2 ♖f7!
16. h4 h5.
17. ♔h2 ♖af8!
18. ♖g3 ♔h7.
19. ♘g1! Calul se îndreaptă spre g5 sau e5. Vom remarca în continuare că adversarii mei sunt experimentaţi în arta manevrării.
19...♖g7
20. ♘f3 ♕a4. Negrul continuă în sfârşit atacul de flanc început la mutarea a 11-a. O asemenea încetineală poate fi considerată ca fiind un merit.
21. ef6. ♖:f6.
22. ♘g5+ ♔g8.
23. ♗g1 ♘c4.
24. ♖e1 ♗d7! O retragere strategică simplă, care dezvăluie sistemul meu defensiv. Conform „Sistemului meu", idealul fiecărei operaţii duse pe o coloană deschisă este ocuparea liniilor a 7-a sau a 8-a. Aici, câmpurile c7 şi e8 sunt apărate, iar Turnul din g3 nu poate participa la acţiune din cauza calului din c4.
25. ♘f3 ♗b5.
26 ♕d1 ♕:a2.
27 ♕e2. (vezi D81)

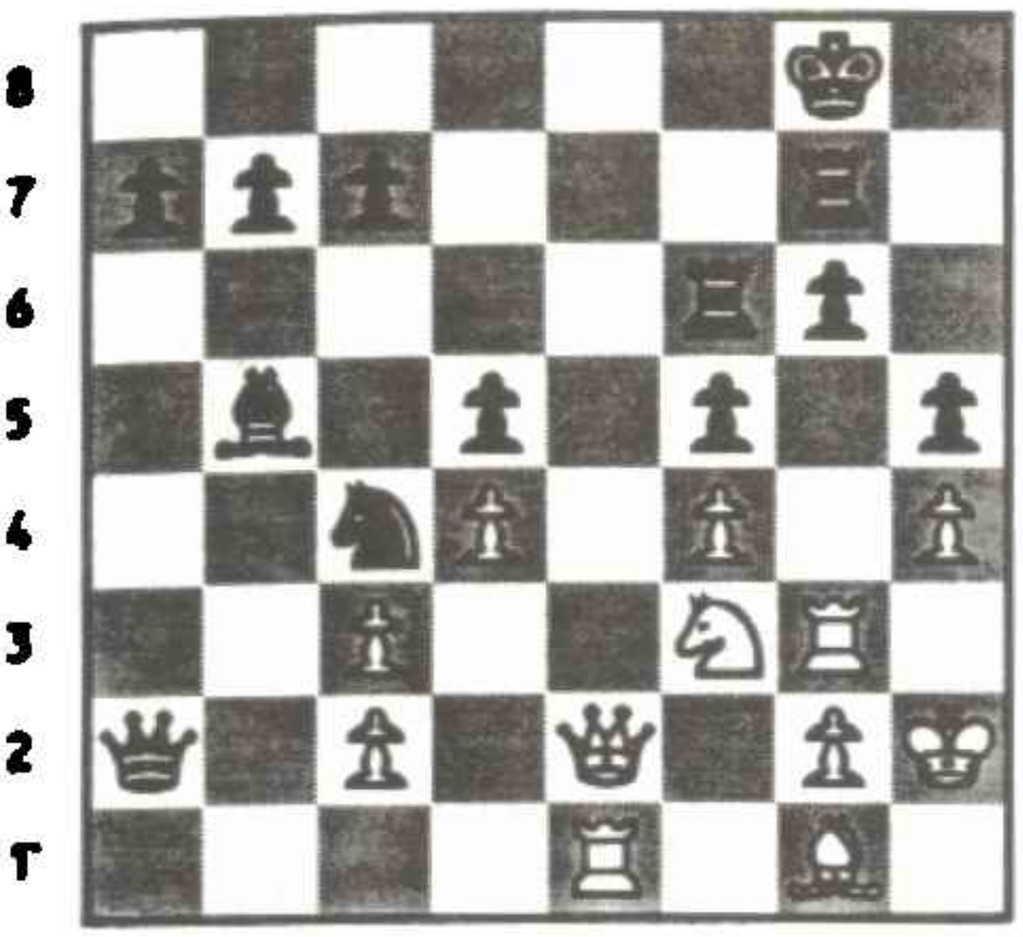

D81

27... ♘d6 Această retragere marchează începutul unei manevre de neutralizare a coloanei *e*. Nu era aşa bine 27...♕a3 28 ♘e5 ♕d6 29. ♘:c4 ♗:c4 30 ♕f2 ♖e6 31 ♖e5! şi albul ar fi păstrat şanse de remiză. Mutarea liniştită din partidă duce la câştig.

28. ♕e5 ♘c8!

Se ameninţă regruparea ♖d6 şi ♘f6 prin care picsele negre îşi schimbă locurile. Dacă albul încearcă să împiedice această manevră prin 29. ♘g5 (29...♖d6? 30 ♕:e8 +), atunci el desigur că ia în stăpânire această coloană, însă se ajunge la o situaţie curioasă în care prezenţa damei la e5 îl împiedică să o fructifice. De exemplu: 29 ♘g5 ♗c6! 30 ♖ge3 ♕:c2 sau 30 ♖e2 ♕c4. (blocada) 31. ♖ge3 a5 şi negrul câştigă deoarece 32...♘e6? este imposibilă din cauza ♖e7 şi altă mutare utilă pentru utilizarea coloanei *e* nu se vede.

29. ♘d2 ♖d6.

30 c4 ♗d7.

31 ♖c3 ♘f6. Dificila regrupare de forţe a reuşit, deşi s-a produs sub „tirul" adversarului.

32. cd5. O greşcală grosolană, însă şi după 32 ♕e2 ♖e6 33 ♕d1 ♖ge7 situaţia albului era dispcrată.

32...♘g4 +

Albul cedează.

7. 6. Două finaluri pentru... final.

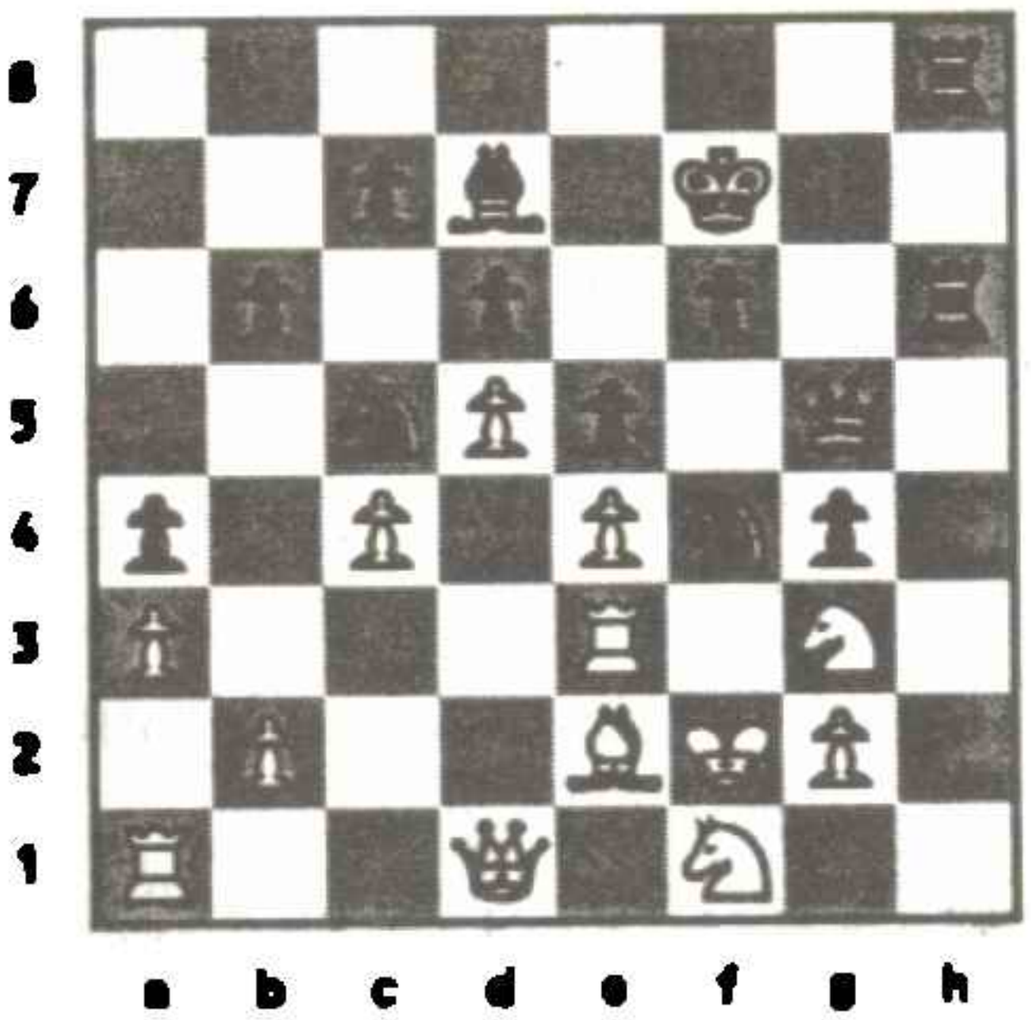

D82

Jucată la un simultan, în 1922, la Vejle (Danemarca)

După cum se vede din diagramă, negrul a lăsat impresia că are de gând să atace pe flancul damei (prin a5-a4), însă, până la urmă, a transferat atacul pe flancul regelui. Albul s-a apărat cu tenacitate. Înainte de a efectua următoarea mutare, am reflectat îndelung

1...b5! Această mutare a provocat rumoare printre spectatori. Negrul nu are trupele pregătite de atac pe flancul damei. În partidă a urmat:

2. cb5 ♖h2.

3. ♘:h2 ♖:h2.

4. ♗f1 ♗:b5. Acum este clar. Avansarea de pion de pe flancul damei a fost gândită ca o diversiune contra... flancului regelui.

5. ♗:b5 ♘h3+

6. ♔f1 ♕:e3.

7. ♕e1 ♕g1 +

8. ♔e2 ♕:g2 + urmat de mat în două mutări.

Seifert - Nimzovicl

Leipzig, 1926

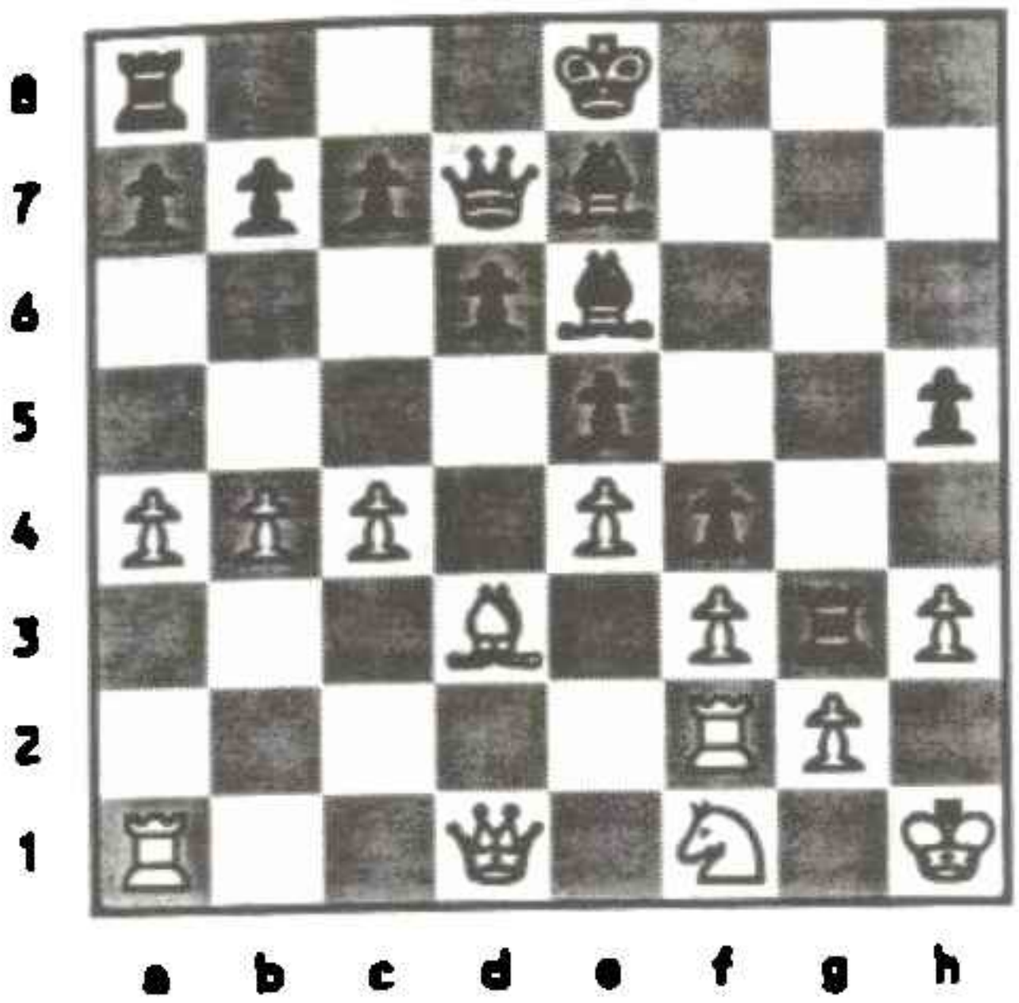

D83

Poziţia următoare ilustrează conexiunile care se pot face între două atacuri de diversiune.

1...h4.

2. ♘:g3 hg3

3. ♖d2. Acum a urmat atacul pe celălalt flanc.

3...a5. Adversarul meu a parat mutarea prin

4. b5 şi...

a cedat după:

4...♗:h3

5. g:h3 ♕:h3+

6. ♔g1 d5 (Poanta combinaţiei, şahul din c5 este distrugător.)

Corect era să continue cu 4. ♗f1. De exemplu: 4...ab4 5. ♖b2 c5 cu o poziţie consolidată care se îndrepta spre remiză.

Aici, se termină cartea noastră consacrată *jocului poziţional*.